

ΠΑΝΤΕΙΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

PANTEION UNIVERSITY OF SOCIAL AND POLITICAL SCIENCES

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

“ΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ”

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΔΙΚΑΙΟ, ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Η ίδρυση και η λειτουργία των Ανωνύμων Εταιρειών

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Αντωνίου Χριστίνα

Αθήνα, 2019

Τριμελής Επιτροπή

Ελευθέριος Βόγκλης, Επίκουρος Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου (Επιβλέπων)

Ισμήνη Κριάρη, Καθηγήτρια Παντείου Πανεπιστημίου

Αντώνιος Χάνος, Αναπληρωτής Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου

Copyright © Χριστίνα Αντωνίου, 2019

All rights reserved. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας διπλωματικής εργασίας εξ' ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της διπλωματικής εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα.

Η έγκριση της διπλωματικής εργασίας από το Πάντειον Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών δεν δηλώνει αποδοχή των γνώμων του συγγραφέα.

Περιεχόμενα:

Συντομογραφίες	5
Περίληψη	7
Abstract	8
Πρόλογος	9
Εισαγωγή	10
1.1 Η έννοια και τα χαρακτηριστικά της Ανώνυμης Εταιρείας	10
1.2 Οι τύποι της Ανώνυμης Εταιρείας	13
Το μετοχικό κεφάλαιο της Ανώνυμης Εταιρείας	17
2.1 Το μετοχικό κεφάλαιο	17
2.2 Η αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου	20
2.3 Μείωση του μετοχικού κεφαλαίου	23
Η ίδρυση της Ανώνυμης Εταιρείας	26
3.1 Η διαδικασία ίδρυσης	26
3.2 Ο έλεγχος κατά την ίδρυση	28
3.3 Η τήρηση των διατυπώσεων δημοσιότητας κατά την ίδρυση	29
3.4 Υπό σύσταση εταιρεία, ανυπόστατη εταιρεία και ελαττωματική ίδρυση	32
Οι τίτλοι που εκδίδονται από την εταιρεία	36
4.1 Οι μετοχές	36
4.1.1 Μορφές μετοχών	37
4.1.2 Κατηγορίες μετοχών	40
4.1.2.1 Κοινές μετοχές	40
4.1.2.2 Προνομιούχες μετοχές	40
4.1.2.3 Εξαγοράσιμες μετοχές	43
4.1.2.4 Αποσβεσμένες μετοχές ή μετοχές επικαρπίας	44
4.1.3 Μεταβίβαση των μετοχών	45
4.1.3.1 Οι δεσμευμένες μετοχές	48
4.1.4 Δικαιώματα επί των μετοχών	50
4.1.5 Ίδιες μετοχές	51
4.2 Τίτλοι κτήσης μετοχών	53
4.3 Ιδρυτικοί Τίτλοι	55
4.4 Ομολογίες	56

Η Γενική Συνέλευση	61
5.1 Οι αρμοδιότητες της Γενικής Συνέλευσης	61
6.1 Τα είδη των Γενικών Συνελεύσεων	63
6.2 Η Σύγκληση της Γενικής Συνέλευσης	64
6.3 Αποφάσεις χωρίς συνεδρίαση	70
6.4 Ελαττωματικές Αποφάσεις	71
6.4.1 Ακυρώσιμες αποφάσεις	72
6.4.2 Οι άκυρες αποφάσεις	75
6.4. Οι ανυπόστατες αποφάσεις	77
Το Διοικητικό Συμβούλιο	79
6.1 Τα μέλη του ΔΣ	80
6.1.1 Ο διορισμός και η αντικατάσταση των μελών	80
6.2 Ανάθεση αρμοδιοτήτων σε τρίτα πρόσωπα	86
6.3 Η συνεδρίαση του Διοικητικού Συμβουλίου	89
6.5 Ελαττωματικές αποφάσεις ΔΣ	93
6.6 Τα Καθήκοντα των μελών του ΔΣ	95
6.7 Ευθύνες ΔΣ	98
Οι Μέτοχοι	103
7.1 Ατομικά δικαιώματα των μετόχων	103
7.2 Δικαιώματα μειοψηφίας	104
Ο Έλεγχος της Ανώνυμης Εταιρείας	109
Η Εταιρική Διακυβέρνηση	111
Επίλογος	125
Πηγές- Βιβλιογραφία	128

Συντομογραφίες

ΑΕ	Ανώνυμη Εταιρεία
ΑΚ	Αστικός Κώδικας
ΑΠ	Άρειος Πάγος
άρθ.	Άρθρο
ΑΦΜ	Αριθμός Φορολογικού Μητρώου
Βλ.	βλέπε
ΓΕΜΗ	Γενικό Εμπορικό Μητρώο
ΓΣ	Γενική Συνέλευση
ΔΕΕ	Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταρειών
ΔΛΠ	Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα
ΔΣ	Διοικητικό Συμβούλιο
εδ.	εδάφιο
ΕΕμπΔ	Επιθεώρηση Εμπορικού Δικαίου
ΕισΝΑΚ	Εισαγωγικός Νόμος Αστικού Κώδικα
ΕΝ.Α.	Εναλλακτική Αγορά
επ.	επόμενα
ΕπισκΕΔ	Επισκόπηση Εμπορικού Δικαίου
ΕφΑθ	Εφετείο Αθηνών
ΕφΘεσ	Εφετείο Θεσσαλονίκης
Καν.	Κανονισμός ΕΕ
ΚΑΤ	Κεντρικό Αποθετήριο Τίτλων
ΚΠολΔ	Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας
ΚΥΑ	Κοινή Υπουργική Απόφαση
ΜΟΔ	Μηχανισμός Οργανωμένης Διαπραγμάτευσης
ΜΠρΑθ	Μονομελές Πρωτοδικείο Αθηνών
ΜΠρΛαρ	Μονομελές Πρωτοδικείο Λάρισας
ΜΠρΠειρ	Μονομελές Πρωτοδικείο Πειραιά
ΜΠρΧαν	Μονομελές Πρωτοδικείο Χανίων
Ν.	Νόμος
ΝοΒ	Νομικό Βήμα
ΝΣΚ	Νομικό Συμβούλιο Κράτους
ΟΕ	Ομόρρυθμη Εταιρεία
ΟΛΑΠ	Ολομέλεια Αρείου Πάγου
ΠΚ	Ποινικός Κώδικας
ΠΜΔ	Πολυμελής Μηχανισμός Διαπραγμάτευσης
ΠΠρΑθ	Πολυμελές Πρωτοδικείο Αθηνών
ΠτΚ	Πτωχευτικός Κώδικας
ΠτωχΚ	Πτωχευτικός Κώδικας
ΣΑΤ	Σύστημα Άυλων Τίτλων
σελ.	σελίδα

ΣΟΕΛ
ΤρΕφΘεσ
ΤρΕφΛαρ
ΥΓΕΜΗ
ΥΜΣ
ΧρΙΔ

Σώμα Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών
Τριμελές Εφετείο Θεσσαλονίκης
Τριμελές Εφετείο Λάρισας
Υπηρεσία ΓΕΜΗ
Υπηρεσία Μίας Στάσης
Χρονικά Ιδιωτικού Δικαίου

Περίληψη

Στην παρούσα εργασία παρουσιάζεται η ίδρυση και η λειτουργία των Ανωνύμων Εταιρειών, όπως διαμορφώνεται με το νόμο 4548/2018 και τις μεταγενέστερες τροποποιήσεις του, συμπεριλαμβανομένου και του νόμου 4706/2020. Ειδικότερα παρατίθενται τα βασικά χαρακτηριστικά και οι τύποι των Ανωνύμων Εταιρειών, γίνεται αναφορά στο ελάχιστο μετοχικό κεφάλαιο, που οφείλει να διαθέτει η εταιρεία για την ικανοποίηση των πιστωτών της και εκτίθενται οι κανόνες για την ίδρυση της εταιρείας, δίνοντας βαρύτητα στον έλεγχο και στην τήρηση των διατυπώσεων δημοσιότητας κατά την ίδρυση, καθώς και την ελαττωματική σύσταση των εταιρειών. Ακόμα εξετάζονται οι εκδιδόμενοι από την εταιρεία τίτλοι, ήτοι οι μετοχές, οι τίτλοι κτήσης μετοχών, οι ιδρυτικοί τίτλοι και οι ομολογίες. Επιπρόσθετα πραγματοποιείται εκτενής περιγραφή στις αρμοδιότητες και στα είδη των Γενικών Συνελεύσεων, αλλά και στους κανόνες για τη σύγκληση, τη λήψη αποφάσεων και τις ελαττωματικές αποφάσεις. Επίσης γίνεται ιδιαίτερη μνεία στο Διοικητικό Συμβούλιο και στις αρμοδιότητες του ως διαχειριστικού και εκπροσωπευτικού εταιρικού οργάνου, με έμφαση στο διορισμό των μελών του, στην οργανική σχέση μεταξύ των μελών και της εταιρείας, καθώς και στα καθήκοντα και στις ευθύνες των μελών. Επιπλέον η μελέτη εστιάζει στην απόκτηση και στην απώλεια της μετοχικής ιδιότητας, στα ατομικά δικαιώματα και στα δικαιώματα μειοψηφίας των μετόχων, καθώς και στον έλεγχο της εταιρείας. Τέλος αναλύονται οι κανόνες της εταιρικής διακυβέρνησης για την επίλυση τυχόν συγκρούσεων συμφερόντων μεταξύ μετόχων και διοικούντων την εταιρεία και την ενεργή συμμετοχή των μετόχων στη λήψη εταιρικών αποφάσεων.

Λέξεις κλειδιά: Ανώνυμες Εταιρείες, Ίδρυση, Τίτλοι, Γενική Συνέλευση, Διοικητικό Συμβούλιο, Εταιρική Διακυβέρνηση

Abstract

This thesis presents the establishment and operation of Sociétés Anonymes, as formulated by law 4548/2020 and its later amendments, including law 4706/2020. More specifically, the thesis lists the main features and types of Sociétés Anonymes, makes reference to the minimum share capital that the company must have to repay its creditors and sets out the rules for the establishment of the company, giving importance to the audit and the publication requirements for the registration, as well as the defective establishment. Furthermore it examines the titles issued by the company, namely the shares, the warrants, the founders certificates and the bonds. In addition, there is an extensive description to the responsibilities and types of General Meetings, but also to the rules for meeting attendance, decision-making process and defective resolutions. Special mention is also made to the Board of Directors and its responsibilities as a management and representative corporate body, with emphasis on the appointment of the board, the relationship between the Directors and the company, as well as the duties and liability of the Directors. Moreover the study focuses on the shareholders, the shareholders' rights and the rights of the minority shareholders, as well as the auditors. Finally, it analyzes the rules of Corporate Governance for the resolution of any conflicts between the agents and principals and the active participation of shareholders in corporate decision-making.

Keywords: *Sociétés Anonymes, Establishment, Titles, General Meeting, Board of Directors, Corporate Governance*

Πρόλογος

Από τα αρχαία χρόνια οι άνθρωποι επεδίωκαν τη σύμπραξη των δυνάμεων τους για τον προσπορισμό μεγαλύτερου οφέλους. Ωστόσο η απαρχή των εταιρικών σχηματισμών ανάγεται στην εποχή της αποικιοκρατίας, ιδιαίτερα από το 17ο αιώνα και έπειτα, με την ίδρυση ναυτιλιακών, ασφαλιστικών και άλλων εμπορικών εταιρειών.

Κατά το 19ο αιώνα η ανάπτυξη των εταιρειών επεκτάθηκε με τη θέσπιση του Γαλλικού Εμπορικού Κώδικα (Code de Commerce) το 1807, που έθεσε τα θεμέλια για την εξέλιξη των Ανωνύμων Εταιρειών, η σύσταση των οποίων έως τότε απαγορευόταν. Στην Ελλάδα το πρώτο νομοθέτημα περί Ανωνύμων Εταιρειών τέθηκε σε ισχύ κατά την επανάσταση με την ενσωμάτωση του Γαλλικού Εμπορικού Κώδικα στην ελληνική έννομη τάξη. Η επικαιροποίηση του πραγματοποιήθηκε με την έλευση του νόμου 1348/1918, ο οποίος ωστόσο θεωρήθηκε μεταβατικός.

Η οριστική νομοθεσία θεσπίστηκε με το νόμο 2190/1920, που αποτέλεσε ένα από τα μακροβιότερα νομοθετικά κείμενα του ελληνικού δικαίου, με τη λειτουργία του να αριθμεί σχεδόν 100 χρόνια. Όμως παρά τις αναμορφώσεις που υπέστη κατά τη διάρκεια της ισχύος του, αναπόφευκτα επήλθε κορεσμός. Έτσι κατέστη ως επιτακτική ανάγκη η κατάργηση και η αντικατάσταση του από νεότερο νομοθετικό πλαίσιο. Η αναμόρφωση της νομοθεσίας περί Ανωνύμων Εταιρειών πραγματοποιήθηκε με τη θέση σε ισχύ του νόμου 4548/2018, ο οποίος υποκατέστησε το προϊσχύον νομοθετικό καθεστώς.

Στην παρούσα εργασία παρουσιάζεται η λειτουργία των Ανωνύμων Εταιρειών μετά τη θεσμοθέτηση της νεότερης νομοθεσίας περί Ανωνύμων Εταιρειών, η οποία κρίνοντας από την επιτυχία παραγωγής εννόμων αποτελεσμάτων του προϊσχύσαντος νόμου, αναμένεται να εφαρμόζεται για μακρό χρονικό διάστημα καθορίζοντας αποφασιστικά τις έννομες σχέσεις των κεφαλαιουχικών εταιρειών.

Εισαγωγή

1.1 Η έννοια και τα χαρακτηριστικά της Ανώνυμης Εταιρείας

Στο άρθρο 1 του νόμου 4548/2018¹, ο οποίος τιτλοφορείται ως “Αναμόρφωση του δικαίου των ανωνύμων εταιρειών”² παρατίθεται ο ορισμός της ανώνυμης εταιρείας. Πιο συγκεκριμένα στην πρώτη παράγραφο αναφέρεται ότι “Η ανώνυμη εταιρεία είναι κεφαλαιουχική εταιρεία με νομική προσωπικότητα, για τα χρέη της οποίας ευθύνεται μόνο η ίδια με την περιουσία της. Το κεφάλαιο της διαιρείται σε μετοχές.”³ Επίσης στη δεύτερη παράγραφο αποσαφηνίζεται ότι “Κάθε ανώνυμη εταιρεία είναι εμπορική, έστω και αν ο σκοπός της δεν είναι η άσκηση εμπορικής δραστηριότητας”⁴.

Από τον παραπάνω ορισμό προκύπτουν τα βασικά χαρακτηριστικά που οφείλει να διαθέτει μια εταιρεία, προκειμένου να θεωρηθεί, ότι εμπίπτει στην κατηγορία των ανωνύμων εταιρειών.

Αρχικά η ανώνυμη εταιρεία είναι αμιγώς κεφαλαιουχική εταιρεία⁵, καθώς για τη σύσταση και την ορθή λειτουργία της ο νόμος επιβάλλει την τήρηση ελάχιστου μετοχικού κεφαλαίου⁶. Το μετοχικό κεφάλαιο αποτελεί την ελάχιστη περιουσία της εταιρείας και συγκεντρώνεται από τις εισφορές των εταίρων. Η πρόβλεψη για την καταβολή μετοχικού κεφαλαίου από τους μετόχους της εταιρίας λειτουργεί ως αντιστάθμισμα για την έλλειψη απεριόριστης ευθύνης των εταίρων, όπως συμβαίνει στις προσωπικές εταιρείες. Με αυτόν τον τρόπο προστατεύονται οι πιστωτές της εταιρείας, καθώς εξασφαλίζεται, ότι τα χρέη της θα αποπληρωθούν από την περιουσία που διαθέτει, η οποία είναι διακριτή από την περιουσία των μετόχων.

¹ Ο Ν. 4548/2018 αντικατέστησε τον Ν. 2190/1920, ο οποίος ίσχυε για περίπου 100 χρόνια. Η επικαιροποίηση του δικαίου των ανωνύμων εταιρειών βασίζεται σε “μνημονιακή” επιταγή που συμπεριελήφθηκε στο “Supplemental Memorandum of Understanding (βλ. Περάκης Ε., 2019, Το νέο δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 4 και 7- 8).

² βλ. Περάκης Ε. σε 28ο Πανελλήνιο Συνέδριο Εμπορικού Δικαίου, (2019) Οι αναμορφώσεις του Εταιρικού Δικαίου 2018- 2019, Το νέο ρυθμιστικό πλαίσιο της ανώνυμης εταιρίας: Νέο δίκαιο ή νέος “2190”;, σελ. 4 επ. και Καλλιμόπουλος Γ., (2019), Η πρόσφατη αναμόρφωση του δικαίου των ΑΕ, Νομικό Βήμα, σελ. 196.

³ Βλ. άρθ. 1§1 Ν. 4548/2019 και Περάκης Ε. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 14.

⁴ Βλ. άρθ. 1§2 Ν. 4548/2019.

⁵ Βλ. Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρίες, σελ.180.

⁶ Περάκης Ε. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 16.

Επιπρόσθετα η ιδιότητα του εταίρου της ανώνυμης εταιρείας αποκτάται αρκετά εύκολα, καθώς με την καταβολή εισφοράς τα άτομα λαμβάνουν ως αντάλλαγμα μετοχές της εταιρείας. Το άθροισμα των ονομαστικών αξιών των μετοχών ισούται με το σύνολο του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρείας. Οι μέτοχοι δύναται να έχουν χαλαρούς δεσμούς με την εταιρεία, δεν υπέχουν υποχρέωση πίστης σε αυτή και δεν απαιτείται να συμμετέχουν ενεργά στη διοίκηση της, όπως συμβαίνει στις προσωπικές εταιρείες.

Ακόμα βασική αρχή της ανώνυμης εταιρείας θεωρείται η ελεύθερη μεταβίβαση των μετοχών. Οι μέτοχοι μπορούν, οπότε επιθυμήσουν, να αποχωρήσουν από την εταιρεία και να απολέσουν τη μετοχική τους ιδιότητα απλώς με τη μεταβίβαση των μετοχών τους σε άλλο πρόσωπο, χωρίς να επηρεαστεί η λειτουργία της εταιρείας. Έτσι η ανώνυμη εταιρεία καθίσταται ελκυστική επιλογή, για όσους επιθυμούν απλώς να επενδύσουν κεφάλαια σε μια εταιρεία, χωρίς να αναλάβουν υπερβολικές υποχρεώσεις που ενδεχομένως απορρέουν από την εταιρική σχέση και δε δεσμεύονται να παραμείνουν στην εταιρεία.

Επιπλέον η ανώνυμη εταιρεία διαθέτει νομική προσωπικότητα⁷. Με αυτόν τον τρόπο καθίσταται αυτοτελές υποκείμενο δικαίου, του οποίου η ικανότητα δεν εξαρτάται άμεσα από την ικανότητα δικαίου των φυσικών προσώπων, που το απαρτίζουν. Ωστόσο η ικανότητα δικαίου της εταιρείας είναι μερικώς περιορισμένη, καθώς εξαιρούνται οι έννομες σχέσεις, που έχουν ως προϋπόθεση τη συμβολή φυσικών προσώπων.⁸ Η νομική προσωπικότητα δημιουργείται με την καταχώρηση της εταιρείας στο ΓΕΜΗ⁹ και παύει με τη διαγραφή της από το ΓΕΜΗ¹⁰. Συνέπεια της αυτοτελούς νομικής προσωπικότητας αποτελεί το γεγονός, ότι η ανώνυμη εταιρεία διαθέτει δικαιοπρακτική ικανότητα και αδικοπρακτική ευθύνη. Έτσι οι πράξεις που εκτελούνται στο όνομα της εταιρείας από τα όργανα διοίκησης και εκπροσώπησης ή από τα υποκατάστατα όργανα θεωρούνται ως γενόμενες από την ίδια την εταιρεία σύμφωνα με την οργανική θεωρία¹¹.

⁷ Βλ. Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 181.

⁸ Βλ. άρθ. 61 και 62 ΑΚ.

⁹ Βλ. άρθ. 9 Ν. 4548/2018, άρθ. 93 Ν. 4635/2019 και άρθ. 15§1 Ν. 3419/2005.

¹⁰ Βλ. άρθ. 12 Ν. 4548/2018 και άρθ. 93 Ν. 4635/2019.

¹¹ Βλ. άρθ. 70 και 71 ΑΚ.

Επίσης η ανώνυμη εταιρεία διοικείται από ένα ανεξάρτητο ολιγομελές όργανο, το Διοικητικό Συμβούλιο¹², το οποίο αναλαμβάνει τη διαχείριση και την εκπροσώπηση της. Τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου δεν είναι απαραίτητο, να διαθέτουν παράλληλα και τη μετοχική ιδιότητα, όπως συμβαίνει στις προσωπικές εταιρείες. Στην ανώνυμη εταιρεία οι μέτοχοι παραχωρούν την εξουσία διοίκησης σε ένα ξεχωριστό όργανο και εποπτεύουν μέσω των Γενικών Συνελεύσεων την πορεία της εταιρείας και τις δράσεις του Διοικητικού Συμβουλίου.

Η ανώνυμη εταιρεία διαθέτει πάντα εμπορική ιδιότητα, ακόμα και στην περίπτωση, όπου δεν ασκεί ούτε εμπορικές ούτε οικονομικές δραστηριότητες. Έτσι σύμφωνα με τα οριζόμενα στο νόμο, οι πράξεις της ανώνυμης εταιρείας θεωρούνται πάντα εμπορικές πράξεις¹³ και στην εταιρεία εφαρμόζονται επιπλέον οι διατάξεις, που αναφέρονται στα πρόσωπα, που διαθέτουν εμπορική ιδιότητα¹⁴. Ως επακόλουθο η εταιρεία υποχρεούται, να εγγραφεί στο ΓΕΜΗ και στο Εμπορικό Επιμελητήριο, οφείλει, να τηρεί λογιστικά βιβλία και δύναται να πτωχεύσει¹⁵.

Οι κανόνες, που εφαρμόζονται αναφορικά με την οργάνωση και τη λειτουργία των ανωνύμων εταιρειών, είναι ως επί το πλείστον αναγκαστικού δικαίου, σε αντίθεση με τις προσωπικές εταιρείες, όπου υπερισχύουν οι κανόνες ενδοτικού δικαίου. Ο νομοθέτης προτίμησε την αυστηρή τυποποίηση της νομοθεσίας, που αφορά στις ανώνυμες εταιρείες, προκειμένου να ενισχύσει την ασφάλεια δικαίου και την ασφάλεια των συναλλαγών.

Τέλος η ανώνυμη εταιρεία μπορεί να παραστεί ως διάδικος στο αρμόδιο δικαστήριο εκπροσωπούμενη από το Διοικητικό Συμβούλιο ή τα υποκατάστατα όργανα. Στο νόμο ορίζεται ως αρμόδιο δικαστήριο¹⁶ το Μονομελές Πρωτοδικείο της

¹² Βλ. Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 180.

¹³ Βλ. Σωτηρόπουλος Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 167.

¹⁴ Βλ. άρθ. 111, 112 ΕισΝΑΚ και άρθ. 250 ΑΚ.

¹⁵ Βλ. άρθ. 2 ΠτωχΚ.

¹⁶ Βλ. Καραχάλιου Ι. σε 28ο Πανελλήνιο Συνέδριο Εμπορικού Δικαίου, (2019), Οι αναμορφώσεις του Εταιρικού Δικαίου 2018- 2019, Η δικαιοδοσία και αρμοδιότητα των Δικαστηρίων σχετικά με τις αγωγές και αιτήσεις, σύμφωνα με το νέο δίκαιο των ανωνύμων εταιρειών Ν. 4548/2018 σελ. 427 επ. και Καραχάλιου Ι., (2019), Η δικαιοδοσία και αρμοδιότητα των Δικαστηρίων σχετικά με τις αγωγές και αιτήσεις, σύμφωνα με το νέο δίκαιο των ΑΕ (ν. 4548/2018), Νομικό Βήμα, σελ. 275.

έδρας της εταιρείας, ενώ υπάρχει πρόβλεψη και για υπαγωγή των διαφορών σε διαιτησία ή διαμεσολάβηση¹⁷.

1.2 Οι τύποι της Ανώνυμης Εταιρείας

Η νομοθεσία για τις ανώνυμες εταιρείες εφαρμόζεται σε όλες τις ανώνυμες εταιρείες ανεξάρτητα από το μέγεθος τους¹⁸. Ωστόσο στις γενικές ρυθμίσεις δίνεται βαρύτητα στις μεγάλες εταιρείες¹⁹, δηλαδή στον ιδεατό τύπο²⁰ της ανώνυμης εταιρείας, με συνέπεια η ανώνυμη εταιρεία να εμφανίζεται ως μια μεγάλη εταιρεία, με μεγάλο όγκο εργασιών, μεγάλο αριθμό μετόχων και εργαζόμενων, που διαθέτει μεγάλο ύψος κεφαλαίων και έχει μακρά διάρκεια.

Όμως στην πραγματικότητα οι ανώνυμες εταιρείες μπορεί είτε να διαφέρουν μεταξύ τους στο μέγεθος είτε να διαθέτουν ιδιαίτερα χαρακτηριστικά με αποτέλεσμα να υπόκεινται σε ειδικές ρυθμίσεις²¹. Εξαιτίας αυτών των διαφορών δημιουργούνται ειδικές κατηγορίες ανωνύμων εταιρειών, οι οποίες μολονότι ανήκουν στο ευρύτερο πλαίσιο των ανωνύμων εταιρειών διαθέτουν επιπλέον ειδικά χαρακτηριστικά που ως ένα βαθμό τις διαφοροποιούν από τις “κλασικές ΑΕ”.

Ανάλογα με το μέγεθος τους οι ανώνυμες εταιρείες διακρίνονται²²:

Στις πολύ μικρές οντότητες όπου το σύνολο ενεργητικού τους δεν ξεπερνά τα 350.000 ευρώ, ο καθαρός κύκλος εργασιών τους είναι μέχρι 700.000 ευρώ και το προσωπικό τους αποτελείται κατά μέσο όρο από 10 εργαζόμενους.

Στις μικρές οντότητες που διαθέτουν σύνολο ενεργητικού μέχρι 4.000.000 ευρώ, καθαρό κύκλο εργασιών μέχρι 8.000.000 ευρώ και απασχολούν κατά μέσο όρο μέχρι 50 εργαζόμενους.

¹⁷ Βλ. άρθ. 3 §1, §2 Ν. 4548/2018 και Περάκης Ε., (2019), Το νέο δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 21- 22.

¹⁸ Βλ. άρθ. 1§3 Ν. 4548/2018.

¹⁹ Βλ. Περάκης Ε., (2019), Το νέο δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 14.

²⁰ Βλ. Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρείες, σελ. 183 επ.

²¹ Βλ. Περάκης Ε. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 17 επ.

²² Βλ. Περάκης Ε., (2019), Το νέο δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 122.

Στις μεσαίες επιχειρήσεις που έχουν σύνολο ενεργητικού μέχρι 20.000.000 ευρώ, καθαρό κύκλο εργασιών μέχρι 40.000.000 ευρώ και μέσο όρο απασχολούμενων μέχρι 250 άτομα.

Στις μεγάλες επιχειρήσεις με σύνολο ενεργητικού που υπερβαίνει το ποσό των 20.000.000 ευρώ, καθαρό κύκλο εργασιών άνω των 40.000.000 ευρώ και μέσο όρο εργαζόμενων άνω των 250 ατόμων.

Στην Ελλάδα οι μικρές και οι μεσαίες ανώνυμες εταιρείες αποτελούν τη συντριπτική πλειοψηφία. Αυτού του είδους οι εταιρείες μπορεί να είναι οικογενειακές ή ολιγομελείς ή διμελείς ή κλειστές. Έχουν ως βασικό χαρακτηριστικό το σταθερό αριθμό μετόχων και μάλιστα σε ορισμένες περιπτώσεις οι μέτοχοι απαρτίζουν το Διοικητικό Συμβούλιο. Τα ανωτέρω έρχονται σε αντιδιαστολή με τον κεφαλαιουχικό χαρακτήρα των ΑΕ και εν μέρει προσιδιάζουν στις προσωπικές εταιρείες²³. Έτσι στο νέο νόμο περιλαμβάνονται και κανόνες αποκλειστικά για ορισμένα ειδικά είδη ΑΕ, όπως πχ το άρθρο 115 του Ν. 4548/2018 για το μονομελές διοικητικό όργανο²⁴, το οποίο έχει πεδίο εφαρμογής μόνο στις πολύ μικρές και στις μικρές ΑΕ.

Οι ανώνυμες εταιρείες που διαθέτουν ειδικά χαρακτηριστικά και δύναται να υπάγονται σε ειδικό νομοθετικό καθεστώς κατηγοριοποιούνται σε:

Εταιρείες με μετοχές ή τίτλους κτήσης μετοχών ή ομολογίες εισηγμένες σε ρυθμιζόμενη αγορά²⁵. Οι εισηγμένες εταιρείες διέπονται από το δίκαιο των εταιρειών αναφορικά με την οργάνωση και τη λειτουργία τους αλλά και από το δίκαιο της κεφαλαιαγοράς, όπου ρυθμίζονται επιπλέον ζητήματα πληροφόρησης, δημοσιότητας, ίσης μεταχείρισης μετόχων και λειτουργίας της αγοράς, ώστε να διασφαλιστεί σταθερότητα στο χρηματοπιστωτικό σύστημα.

Εταιρείες με μετοχές εισηγμένες προς διαπραγμάτευση σε πολυμερή μηχανισμό διαπραγμάτευσης (ΠΜΔ)²⁶. Ο Πολυμερής Μηχανισμός Διαπραγμάτευσης χαρακτηρίζεται ως μη οργανωμένη αγορά και διαφέρει από την οργανωμένη αγορά.

²³ Βλ. Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρείες, σελ. 184.

²⁴ Βλ. Περάκης Ε., (2019), Το νέο δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 15.

²⁵ Βλ. άρθ. 4 Ν. 4514/2018 και Περάκης Ε. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 19- 20.

²⁶ Βλ. άρθ. 4 Ν. 4514/2018.

Στην εναλλακτική αγορά²⁷ επικρατούν πιο χαλαροί κανόνες αναφορικά με την εισαγωγή των μετοχών, τη δημοσίευση των στοιχείων, την πληροφόρηση και τη διαφάνεια σε σχέση με το χρηματιστήριο. Στην Ελλάδα η ΕΝ.Α. τελεί υπό την διαχείριση και την εποπτεία του Χρηματιστηρίου Αθηνών. Οι εταιρείες εφαρμόζουν το Δίκαιο των Ανωνύμων Εταιρειών και επιπρόσθετα τηρούν τους κανόνες λειτουργίας, που θεσπίζονται από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς.

Μονοπρόσωπες ανώνυμες εταιρείες. Οι μονοπρόσωπες εταιρείες αποτελούν ένα καινοτόμο είδος ανωνύμων εταιρειών, οι οποίες θεσπίστηκαν στο νεότερο νόμο περί ανωνύμων εταιρειών. Η εταιρεία δύναται είτε να ιδρυθεί ως μονοπρόσωπη είτε να καταστεί μονοπρόσωπη στην περίπτωση όπου το σύνολο των μετοχών της συγκεντρωθεί σε ένα πρόσωπο.²⁸ Πλέον ιδρυτής μπορεί να είναι ένα μόνο πρόσωπο ή να παραμείνει μόνο ένας μέτοχος με τη συγκέντρωση στο πρόσωπο του του συνόλου των μετοχών²⁹ με ειδική ή καθολική διαδοχή, με οιονεί καθολική διαδοχή ή μετά από ακύρωση των μετοχών των υπολοίπων μετόχων. Επιπλέον μονοπρόσωπη καθίσταται η ανώνυμη εταιρεία της οποίας οι μετοχές ανήκουν από κοινού σε ορισμένο αριθμό προσώπων και επ' αυτών των δικαιωμάτων εφαρμόζεται κοινωνία κατ' ιδανικά μέρη³⁰. Επιπρόσθετα στην κατηγορία των μονοπρόσωπων εταιρειών εμπίπτει η περίπτωση κατά την οποία οι μετοχές διανέμονται σε δύο πρόσωπα, του εταίρου και της ίδιας της εταιρείας, η οποία συγκεντρώνει ίδιες μετοχές³¹. Σε αυτή την περίπτωση αναστέλλονται τα δικαιώματα επί των μετοχών, που κατέχει η εταιρεία και ισχυρές, υπό την έννοια προσπορισμού δικαιωμάτων, θεωρούνται μόνο οι μετοχές του εταίρου³². Τέλος μια εταιρεία μπορεί να μετατραπεί σε μονοπρόσωπη, όταν το

²⁷ Η Εναλλακτική Αγορά (ΕΝ.Α.) είναι Πολυμελής Μηχανισμός Διαπραγμάτευσης και λειτουργεί από το 2008, ως μέσο εναλλακτικής χρηματοδότησης των εταιρειών.

²⁸ Βλ. άρθ. 4§1 Ν. 4548/2018 και Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 186.

²⁹ Βλ. Σωτηρόπουλος Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 190.

³⁰ Σχετικά με την κοινωνία δικαιωμάτων εφαρμόζονται τα οριζόμενα στα άρθ. 785, 786, 788, 789 επ. του ΑΚ.

³¹ Βλ. Περάκης Ε. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 167.

³² Βλ. άρθ. 50 Ν. 4548/2018.

σύνολο των μετοχών συγκεντρώνεται σε ένα πρόσωπο³³, εξαιτίας της σύστασης εμπράγματος δικαιώματος ενεχύρου³⁴ ή επικαρπίας³⁵.

Η ύπαρξη μονοπρόσωπης ΑΕ φαντάζει οξύμωρη, καθώς στην ανώνυμη εταιρεία κανονικά απαιτείται πολυϊδοκτησιακό καθεστώς, δηλαδή η συμμετοχή πολλών προσώπων, λόγω της σωματειακής της δομής. Επιπλέον γεννώνται ζητήματα ως προς το διαχωρισμό και την οριοθέτηση των εξουσιών του νομικού προσώπου της εταιρείας και του μοναδικού της εταίρου, ιδιαίτερα σε περιπτώσεις ευθύνης³⁶. Έτσι ο νόμος θεσπίζοντας ειδικές διατάξεις για τις μονοπρόσωπες εταιρείες³⁷, αναλαμβάνει να ρυθμίσει το ειδικότερο θεσμικό καθεστώς και να επιλύσει τα προβλήματα που ανακύπτουν.

Οι οιονεί μονοπρόσωπες³⁸ ανώνυμες εταιρείες αποτελούν ιδιαίτερη κατηγορία μονοπρόσωπων εταιρειών. Στις οιονεί μονοπρόσωπες ένας εκ των μετόχων κατέχει την πλειοψηφία των μετοχών και οι υπόλοιποι μέτοχοι διαθέτουν ελάχιστες μετοχές, οι οποίες δεν τους παρέχουν καν τη δυνατότητα, να ασκήσουν δικαιώματα μειοψηφίας.

³³ Βλ. Σωτηρόπουλος Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 190.

³⁴ Βλ. άρθ 1244, 1245 και 1247 ΑΚ.

³⁵ Βλ. άρθ 1176, 1177 και 1178 ΑΚ.

³⁶ Βλ. Περάκης Ε. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 22.

³⁷ Βλ. άρθ. 101§4 Ν. 4548/2018 περί σύναψης συμβάσεων μεταξύ του μοναδικού εταίρου και την εταιρείας.

³⁸ Βλ. Περάκης Ε. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 191.

Το μετοχικό κεφάλαιο της Ανώνυμης Εταιρείας

2.1 Το μετοχικό κεφάλαιο

Η ανώνυμη εταιρεία, ως αμιγώς κεφαλαιουχική εταιρεία οφείλει, να διαθέτει δική της περιουσία για την ικανοποίηση των απαιτήσεων των πιστωτών της, αφού οι μέτοχοι δεν είναι υπόλογοι με τη δική τους περιουσία έναντι των δανειστών. Ωστόσο οι μέτοχοι παρέχουν στην εταιρεία κεφάλαια, υπό τη μορφή εισφορών³⁹, τόσο κατά την ίδρυση όσο και μεταγενέστερα προκειμένου να συμβάλλουν στην απρόσκοπτη λειτουργία της. Το σύνολο των εισφορών των μετόχων αποτελεί το μετοχικό κεφάλαιο⁴⁰. Στη νομοθεσία προβλέπεται ως ελάχιστο ύψος μετοχικού κεφαλαίου το ποσό των 25.000 ευρώ⁴¹ για όλες τις ανώνυμες εταιρείες⁴². Αυτή η αναγκαστικού δικαίου νομοθετική ρύθμιση αντισταθμίζει την έλλειψη προσωπικής ευθύνης των μετόχων έναντι των οφειλών της εταιρείας.

Το μετοχικό κεφάλαιο αποτελεί ένα αμετάβλητο μέγεθος⁴³, το οποίο πρέπει να έχει καταβληθεί εξ ολοκλήρου κατά την ίδρυση της εταιρείας⁴⁴ και αναγράφεται απαρέγκλιτα στο καταστατικό και στον ισολογισμό της⁴⁵. Σε περίπτωση όπου μεταβληθεί το μετοχικό κεφάλαιο, απαιτείται τροποποίηση του καταστατικού. Διακρίνεται από την εταιρική περιουσία, η οποία αποτελεί μια συνεχώς μεταβαλλόμενη αξία, που αναπροσαρμόζεται κατά τη διάρκεια της επιχειρηματικής της δραστηριότητας. Τα δύο μεγέθη ταυτίζονται μόνο κατά την ίδρυση της εταιρείας, αφού η μόνη περιουσία που διαθέτει η εταιρεία κατά την ίδρυση της είναι οι εισφορές

³⁹ Βλ. Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρείες, σελ. 202 επ.

⁴⁰ Πρόκειται για την αρχή του σχηματισμού του μετοχικού κεφαλαίου (βλ. Σωτηρόπουλος Γ., 2020, Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 314- 316).

⁴¹ Βλ. άρθ. 15 Ν. 4548/2018, Σωτηρόπουλος Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 313 και Λιναρίτης Ι., (2019), Οι μεταβολές του κεφαλαίου και το δυνητικό κεφάλαιο της ΑΕ μετά το ν. 4548/2018, Νομικό Βήμα, σελ. 221.

⁴² Ωστόσο για ορισμένες κατηγορίες ανωνύμων εταιρειών προβλέπεται αυξημένο ελάχιστο μετοχικό κεφάλαιο. Οι ασφαλιστικές εταιρείες (βλ. άρθ. 102 Ν. 4364/2016) και οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί (άρθ. 12 Ν. 4261/2014) οφείλουν να διαθέτουν 18.000.000 ευρώ ως ελάχιστο μετοχικό κεφάλαιο. Αντίστοιχα για την εισαγωγή μετοχών στο Χρηματιστήριο Αθηνών οι ανώνυμες εταιρείες υποχρεούνται να διατηρούν τουλάχιστον 1.000.000 ευρώ ως μετοχικό κεφάλαιο.

⁴³ Βλ. Απόσπασμα Αιτ. Έκθεσης Ν. 4548/2018 και Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρείες, σελ. 202.

⁴⁴ Βλ. άρθ. 48 Οδηγίας 2017/1132, ΑΠ 1511/2013 ΧρΙΔ, 2014, σελ. 211 και Περάκης Ε., (2019), σελ. 30.

⁴⁵ Βλ. άρθ. 26 Ν. 4308/2014.

των μετόχων, για τις οποίες εκδίδει μετοχές ίσης ονομαστικής αξίας⁴⁶. Όμως η εταιρεία οφείλει να διατηρεί τουλάχιστον το ελάχιστο μετοχικό κεφάλαιο ως εταιρική περιουσία, ώστε να προστατεύονται οι πιστωτές της⁴⁷ έστω και ως λογιστικό μέγεθος. Εξ αυτού απαγορεύεται η οποιασδήποτε μορφής διανομή του ελάχιστου μετοχικού κεφαλαίου στους μετόχους⁴⁸ είτε εν είδει επιστροφής εισφορών⁴⁹ είτε διανομής κερδών⁵⁰.

Η κάλυψη του μετοχικού κεφαλαίου αφορά στην ανάληψη της υποχρέωσης καταβολής των εισφορών από τους μετόχους στην εταιρεία. Πραγματοποιείται είτε από τους ιδρυτές της εταιρείας είτε από το κοινό μέσω δημόσιας εγγραφής⁵¹. Η κάλυψη του μετοχικού κεφαλαίου επιβάλλεται να έχει ολοκληρωθεί κατά την ίδρυση της εταιρείας και οπωσδήποτε πριν από τη δημοσίευση. Με την ανάληψη του μετοχικού κεφαλαίου από τα άτομα, που επιθυμούν να συμμετέχουν στην εταιρεία, αποκτάται η μετοχική ιδιότητα, η οποία επικυρώνεται με την καταβολή του μετοχικού κεφαλαίου.

Η καταβολή του μετοχικού κεφαλαίου⁵² αποτελεί παρεπόμενη υποχρέωση, που απορρέει από την κάλυψη, καθώς στην καταβολή οι μέτοχοι προχωρούν στην αποπληρωμή της εισφοράς, που ανέλαβαν κατά την κάλυψη. Δεν επιτρέπεται απαλλαγή των μετόχων από την καταβολή εισφοράς και οι εισφορές δεν επιστρέφονται⁵³. Η καταβολή των εισφορών επιβάλλεται να έχει πραγματοποιηθεί κατά τη σύσταση της εταιρείας⁵⁴ και μέχρι τη δημοσίευση της στο ΓΕΜΗ. Οι εισφορές δύναται να καταβληθούν είτε με μετρητά είτε σε είδος.

⁴⁶ Βλ. άρθ. 34 Ν. 4548/2018.

⁴⁷ Γίνεται αναφορά στην αρχή διατήρησης του μετοχικού κεφαλαίου (βλ. Σωτηρόπουλος Γ., 2020, Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 316- 317).

⁴⁸ Βλ. ΠΠρΑθ 1419/2018, ΔΕΕ, 2018, σελ. 861 και Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 204.

⁴⁹ Βλ. άρθ. 22§2 Ν. 4548/2018 και Σωτηρόπουλος Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 391- 392.

⁵⁰ Βλ. άρθ. 159 Ν. 4548/2018.

⁵¹ Βλ. άρθ. 16 §2, §3 Ν. 4548/2018 και άρθ. 2 Καν. 2017/1129 περί δημόσιας προσφοράς.

⁵² Βλ. Σωτηρόπουλος Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 364 επ.

⁵³ Βλ. άρθ. 22 Ν. 4548/2018 και Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 207.

⁵⁴ Βλ. άρθ. 20 και άρθ. 16§2 Ν. 4548/2018.

Οι χρηματικές εισφορές που καταβάλλονται με μετρητά κατατίθενται σε ειδικό λογαριασμό της εταιρείας⁵⁵, που τηρείται υποχρεωτικά σε πιστωτικό ίδρυμα, που εδρεύει είτε στην Ελλάδα, είτε σε κράτος του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου.

Οι εισφορές σε είδος απαρτίζονται αποκλειστικά από στοιχεία ενεργητικού⁵⁶. Προκειμένου να ανευρεθεί η αξία τους, τα περιουσιακά στοιχεία αποτιμώνται χρηματικά σε έκθεση αποτίμησης⁵⁷, η οποία συντάσσεται από δύο πιστοποιημένους εκτιμητές ή από δύο ορκωτούς ελεγκτές ή από ελεγκτική εταιρεία. Για να αποτελέσουν μέρος του μετοχικού κεφαλαίου, πρέπει να υπάρχει ρητή πρόβλεψη στο καταστατικό της εταιρείας. Οι εισφορές σε είδος δημοσιοποιούνται κατά την ίδρυση της εταιρείας στο ΓΕΜΗ και καταβάλλονται υποχρεωτικά εντός εξαμήνου από την έκθεση εκτίμησης. Υπό προϋποθέσεις ορισμένες εισφορές σε είδος δεν αποτιμώνται⁵⁸.

Η έγκαιρη ή μη καταβολή του μετοχικού κεφαλαίου πιστοποιείται είτε με έκθεση ορκωτού ελεγκτή είτε από το ΔΣ⁵⁹, εντός δύο μηνών από τη σύσταση της εταιρείας⁶⁰. Εάν οι υπεύθυνοι για τον έλεγχο της καταβολής λειτουργήσουν πλημμελώς ή πιστοποιήσουν ψευδώς την ύπαρξη του ελάχιστου μετοχικού κεφαλαίου ή παραπλανήσουν ή εξαπατήσουν το κοινό υπέχουν ποινική ευθύνη⁶¹. Σε περίπτωση όπου δεν εκπληρωθεί η υποχρέωση καταβολής του μετοχικού κεφαλαίου από τους μετόχους, η εταιρεία δεν κηρύσσεται αυτοδίκαια άκυρη. Ωστόσο η εταιρεία δύναται να λυθεί με δικαστική απόφαση⁶² και δημιουργείται αξίωση κατά των ατόμων, που δεν κατέβαλλαν τις απαιτούμενες εισφορές.

Επιτρέπεται μερική καταβολή του κεφαλαίου⁶³, υπό την έννοια ότι οι εισφέροντες δύναται να καταβάλλουν τμήμα του μετοχικού κεφαλαίου και να

⁵⁵ Βλ. Περάκης Ε., (2019), Το νέο δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 31.

⁵⁶ Η εργασία και η παροχή υπηρεσιών στην υπό σύσταση εταιρεία δε θεωρούνται επ' ουδενί εισφορές σε είδος.

⁵⁷ Βλ. Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 214.

⁵⁸ Βλ. άρθ. 18 Ν. 4548/2018.

⁵⁹ Βλ. Σωτηρόπουλος Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 373 επ.

⁶⁰ Βλ. Περάκης Ε., (2019), Το νέο δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 34- 35.

⁶¹ Ποινική ευθύνη έχουν ο ιδρυτής ή το μέλος του ΔΣ ή ο διευθυντής της εταιρείας σε περίπτωση παραπλάνησης ή εξαπάτησης του κοινού. Αντίστοιχα ποινική ευθύνη έχουν τα μέλη του ΔΣ ή ο ορκωτός ελεγκτής σε περίπτωση ψευδούς ή μη εμπρόθεσμης πιστοποίησης (βλ. άρθ. 177 και 179 Ν. 4548/2018).

⁶² Βλ. άρθ. 165 Ν. 4548/2018.

⁶³ Βλ. άρθ. 21 Ν. 4548/2018 και Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 211.

αναλάβουν να αποπληρώσουν σε μελλοντική χρονική στιγμή το υπόλοιπο οφειλόμενο ποσό. Για την μερική καταβολή απαιτείται η ύπαρξη ρητής καταστατικής πρόβλεψης⁶⁴. Η μερική καταβολή δεν μπορεί να εφαρμοστεί στις εισφορές σε είδος ούτε επί εισηγμένων εταιρειών. Το αμέσως καταβλητέο ποσό επιβάλλεται να ισούται κατ' ελάχιστον με το ένα τέταρτο της ονομαστικής αξίας της μετοχής και δεν μπορεί να είναι κατώτερο από το διαιρεμένο σε μετοχές ελάχιστο μετοχικό κεφάλαιο⁶⁵. Το υπόλοιπο οφειλόμενο ποσό πρέπει να αποπληρωθεί εντός πέντε ετών, ενώ σε περίπτωση μη εμπρόθεσμης καταβολής, το ΔΣ παρέχει περιθώριο ενός μήνα για την καταβολή. Εάν η προθεσμία παρέλθει άπρακτη, τότε οι μετοχές ακυρώνονται, η εταιρεία παρακρατά ως ποινική ρήτρα το ποσό που είχε καταβληθεί και εκδίδει νέες ισάριθμες μετοχές, τις οποίες διαθέτει ελεύθερα στην αγορά⁶⁶.

2.2 Η αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου

Για την εξεύρεση επιπλέον κεφαλαίων, προκειμένου να συνεχίσει την εκπλήρωση του σκοπού της, η εταιρεία καταφεύγει είτε στον εξωτερικό δανεισμό με τη μορφή δανειοδότησης είτε στον εσωτερικό δανεισμό αυξάνοντας το μετοχικό της κεφάλαιο και λαμβάνοντας επιπλέον εισφορές. Η αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου διακρίνεται σε ονομαστική και σε πραγματική.

Κατά την ονομαστική αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου⁶⁷ δεν επέρχεται κάποια αλλαγή στην περιουσιακή κατάσταση της εταιρείας, απλώς αναπροσαρμόζεται το μετοχικό κεφάλαιο έτσι ώστε να ισοσκελιστεί με την αξία της εταιρικής περιουσίας, στην οποία εμπεριέχονται αφανή αποθεματικά⁶⁸. Πραγματοποιείται είτε με τη λογιστική κεφαλαιοποίηση των αποθεματικών και τη συνακόλουθη έκδοση νέων μετοχών είτε με την αύξηση της ονομαστικής αξίας των ήδη υφιστάμενων μετοχών και την παράδοση των νέων τίτλων τους μετόχους⁶⁹, χωρίς

⁶⁴ Βλ. Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 211.

⁶⁵ Βλ. Σωτηρόπουλος Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 384- 385.

⁶⁶ Βλ. Περάκης Ε., (2019), Το νέο δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 32.

⁶⁷ Βλ. Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 474- 476.

⁶⁸ Βλ. Ρόκας Α. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 396.

⁶⁹ Βλ. ΑΠ 1300/2006, ΝΟΜΟΣ.

αντίτιμο. Για την ονομαστική αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου δεν απαιτείται απόφαση με αυξημένη απαρτία και πλειοψηφία, καθώς δεν αλλοιώνεται η μετοχική σύνθεση. Ωστόσο επιβάλλεται τροποποίηση του καταστατικού και τήρηση των διατυπώσεων δημοσιότητας.

Η πραγματική αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου αφορά στην αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου με την έκδοση νέων μετοχών, η οποία επιφέρει παράλληλα αύξηση της εταιρικής περιουσίας, εξαιτίας της συγκέντρωσης των νέων εισφορών. Η πραγματική αύξηση διακρίνεται σε τακτική και σε έκτακτη⁷⁰. Η τακτική αύξηση⁷¹ πραγματοποιείται με απόφαση, που λαμβάνεται από τη ΓΣ με αυξημένα ποσοστά απαρτίας και πλειοψηφίας⁷². Στην απόφαση της ΓΣ εξειδικεύεται το ποσό της αύξησης, ο τρόπος κάλυψής της, η προθεσμία για την κάλυψη, καθώς και ο αριθμός, το είδος, η ονομαστική αξία και η τιμή διάθεσης⁷³ των μετοχών. Η ΓΣ έχει το δικαίωμα να μεταβιβάσει την αρμοδιότητα που διαθέτει αναφορικά με τον προσδιορισμό της τιμής διάθεσης των μετοχών στο ΔΣ με εξουσιοδότηση της, η οποία ισχύει για ένα έτος. Για την ολοκλήρωση της αύξησης απαιτείται τροποποίηση του καταστατικού, τήρηση των διατυπώσεων δημοσιότητας και καταβολή των εισφορών. Σε περίπτωση όπου δεν καλυφθεί ολόκληρο το ποσό που προσδιορίζεται στην απόφαση, προβλέπεται η δυνατότητα μερικής αύξησης του μετοχικού κεφαλαίου μέχρι το ποσό που καλύφθηκε, μόνο εφόσον αυτό ορίζεται στην απόφαση της ΓΣ. Παράλληλα το ΔΣ αναλαμβάνει, να αναπροσαρμόσει το καταστατικό, ώστε να αναγράφεται το πραγματικό ύψος του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρείας μετά τη μερική κάλυψη⁷⁴.

Η έκτακτη αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου συντελείται με απόφαση της ΓΣ⁷⁵, η οποία λαμβάνεται με απλή απαρτία και πλειοψηφία εντός πενταετίας από την ίδρυση της εταιρείας, εφόσον υπάρχει καταστατική πρόβλεψη. Ωστόσο το ποσό της

⁷⁰ Βλ. Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 464- 465.

⁷¹ Βλ. Ρόκας Α. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 395.

⁷² Εάν υφίστανται περισσότερες κατηγορίες μετόχων, που θίγονται, τότε η απόφαση της ΓΣ επιβάλλεται να εγκριθεί από τις ιδιαίτερες συνελεύσεις τηρώντας αυξημένα ποσοστά απαρτίας και πλειοψηφίας (βλ. άρθ. 25 §3 και §4 Ν. 4548/2018).

⁷³ Σύμφωνα με τα άρθ. 35 και 47 της Οδηγίας 2017/1132 απαγορεύεται η διάθεση των μετοχών σε τιμή μικρότερη της ονομαστικής αξίας.

⁷⁴ Βλ. άρθ. 28 Ν. 4548/2018 και Ρόκας Α. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 427- 428.

⁷⁵ Βλ. Ρόκας Α. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 402- 403.

αύξησης με την έκδοση νέων μετοχών δεν μπορεί να υπερβαίνει το οκταπλάσιο του αρχικού μετοχικού κεφαλαίου. Επίσης η έκτακτη αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου πραγματοποιείται με απόφαση του ΔΣ, που λαμβάνεται με αυξημένη πλειοψηφία τουλάχιστον των δύο τρίτων των μελών του, με ποσό αύξησης που δεν μπορεί να υπερβαίνει το τριπλάσιο του αρχικού μετοχικού κεφαλαίου⁷⁶. Για την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου από το ΔΣ⁷⁷ απαιτείται είτε καταστατική πρόβλεψη είτε απόφαση της ΓΣ με αυξημένη απαρτία και πλειοψηφία, με την οποία παρέχεται εξουσιοδότηση στο ΔΣ, για χρονικό διάστημα που δεν ξεπερνά την πενταετία και μπορεί να ανανεωθεί άλλη μια φορά για επιπλέον πέντε έτη. Για την έγκυρη έκτακτη αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου επιβάλλεται η τροποποίηση του καταστατικού και η τήρηση των διατυπώσεων δημοσιότητας.

Για την ανάληψη των μετοχών παρέχεται δικαίωμα προτίμησης⁷⁸ στους ήδη υπάρχοντες μετόχους, ανάλογα με το ποσοστό συμμετοχής τους στην εταιρεία, ώστε να περιοριστεί η είσοδος νέων μετόχων και η αλλοίωση της μετοχικής σύνθεσης⁷⁹. Το δικαίωμα προτίμησης ασκείται εντός της προθεσμίας που καθορίζεται στην απόφαση για την αύξηση, η οποία ωστόσο δε δύναται να είναι μικρότερη των 14 ημερών. Σε περίπτωση όπου παρέλθει άπρακτη η προθεσμία, τότε οι μετοχές τίθενται προς ελεύθερη διάθεση από το ΔΣ, σε τιμή εύλογη. Το δικαίωμα προτίμησης μπορεί να περιοριστεί ή να καταργηθεί με απόφαση της ΓΣ, η οποία λαμβάνεται με αυξημένα ποσοστά απαρτίας και πλειοψηφίας, ύστερα από γραπτή έκθεση του ΔΣ, στην οποία παρατίθενται οι λόγοι περιορισμού ή κατάργησης του δικαιώματος προτίμησης.

Σε κάθε περίπτωση η αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου αποπερατώνεται με την καταβολή των εισφορών από τους μετόχους⁸⁰. Οι εισφορές μπορεί να πραγματοποιούνται είτε με την καταβολή χρημάτων είτε σε είδος. Επιπλέον η αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου επέρχεται με την κεφαλαιοποίηση των κερδών, που δε διανεμήθηκαν στους δικαιούχους και την απόδοση σε αυτούς μετοχών, χωρίς

⁷⁶ Βλ. Ρόκας Α. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 401- 402.

⁷⁷ Η έκτακτη αύξηση μετοχικού κεφαλαίου μπορεί να ασκείται παράλληλα από το ΔΣ και τη ΓΣ (βλ. άρθ. 24 §5 Ν. 4548/2018).

⁷⁸ Βλ. Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρείες, σελ. 467 επ.

⁷⁹ Βλ. Ρόκας Α. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 413- 414.

⁸⁰ Βλ. Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρείες, σελ. 471- 472.

πληρωμή αντιτίμου, ανάλογα με το ύψος συμμετοχής τους στην εταιρεία. Επιπρόσθετα συντελείται με τη μετατροπή των ομολογιών σε μετοχές, εφόσον οι κάτοχοι μετατρέψιμων ομολογιών ασκήσουν το δικαίωμα που τους παρέχεται μετατρέποντας τις ομολογίες τους σε μετοχές. Τέλος πραγματοποιείται με το συμψηφισμό χρέους της εταιρείας προς τα πρόσωπα που κατέβαλαν την εισφορά. Για το συμψηφισμό καθίσταται υποχρεωτική η βεβαίωση ύπαρξης του χρέους από ορκωτό ελεγκτή λογιστή.

Για την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου των εταιρειών που διαθέτουν τίτλους προς διαπραγμάτευση σε ρυθμιζόμενη αγορά απαιτείται η υποβολή έκθεσης από το ΔΣ⁸¹.

2.3 Μείωση του μετοχικού κεφαλαίου

Η μείωση του μετοχικού κεφαλαίου συντελείται είτε για να επιστραφούν τυχόν συσσωρευμένα υπερκέρδη της εταιρείας στους μετόχους είτε σε περίπτωση όπου η εταιρεία επιθυμεί την απομάκρυνση της από ορισμένους τομείς συρρικνώνοντας την επιχειρηματική της δραστηριότητα. Επιπλέον υλοποιείται είτε με σκοπό να διανεμηθούν εμμέσως τα κέρδη ή να μεταβληθεί η μετοχική σύνθεση είτε όταν η εταιρεία προχωρά σε εξυγίανση με στόχο την άμεση απόσβεση των ζημιών, ώστε να είναι δυνατή η διανομή μερισμάτων στις επόμενες εταιρικές χρήσεις.

Η μείωση του μετοχικού κεφαλαίου διακρίνεται σε ονομαστική και σε πραγματική⁸². Η ονομαστική μείωση κεφαλαίου⁸³ πραγματοποιείται, όταν η αξία της εταιρικής περιουσίας έχει μειωθεί σε σημείο, που να υπολείπεται του συνολικού μετοχικού κεφαλαίου. Συνίσταται σε λογιστική αναπροσαρμογή του μετοχικού κεφαλαίου, ώστε να ισούται με την αξία της εταιρικής περιουσίας. Η ονομαστική μείωση μπορεί να συνδυαστεί με παράλληλη πραγματική αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου⁸⁴. Σε αυτή την περίπτωση μειώνεται το μετοχικό κεφάλαιο, ούτως ώστε να

⁸¹ Βλ. άρθ. 9 Ν. 3016/2002.

⁸² Βλ. Λιναρίτης Ι. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 435.

⁸³ Βλ. Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρείες, σελ. 477 επ.

⁸⁴ Εν προκειμένω δε θίγεται το δικαίωμα προτίμησης των παλαιότερων μετόχων (βλ. Απόσπασμα αιτιολογικής έκθεσης Ν. 4548/2018).

ισούνται με την αξία της εταιρικής περιουσίας και έπεται η αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου, προκειμένου να εισρεύσουν νέα κεφάλαια στην εταιρεία. Επίσης η ονομαστική μείωση μπορεί να πραγματοποιηθεί με την παρακράτηση μέρους του μετοχικού κεφαλαίου, για το σχηματισμό ειδικού αποθεματικού.

Αντίστοιχα η πραγματική μείωση μετοχικού κεφαλαίου⁸⁵ υλοποιείται είτε με την επιστροφή μέρους των κεφαλαίων στους μετόχους, για μετοχές που έχουν πλήρως αποπληρωθεί είτε με την επιστροφή εισφορών σε είδος, η οποία επιτυγχάνεται με την χορήγηση περιουσιακών στοιχείων της εταιρείας είτε με την απαλλαγή των μετόχων από την υποχρέωση καταβολής εισφορών. Η μείωση διενεργείται με γνώμονα την αρχή της ισότητας των μετόχων διασφαλίζοντας, ότι δεν επιβαρύνονται υπερβολικά μόνο ορισμένοι μέτοχοι και δεν αλλοιώνεται η μετοχική σύνθεση. Έτσι σε περίπτωση όπου η μείωση προκαλεί υπέρμετρη ζημία σε ορισμένους μετόχους, τότε χρειάζεται η συναίνεση των μετόχων, που θίγονται.

Η μείωση του μετοχικού κεφαλαίου είναι δυνατή, εφόσον όμως διασφαλίζεται η διατήρηση του ελάχιστου μετοχικού κεφαλαίου, που προβλέπεται στη νομοθεσία, ήτοι 25.000 ευρώ⁸⁶. Για την έγκυρη μείωση του μετοχικού κεφαλαίου⁸⁷ απαιτείται απόφαση της ΓΣ⁸⁸⁸⁹ με αυξημένη απαρτία και πλειοψηφία⁹⁰, τροποποίηση του καταστατικού και τήρηση των διατυπώσεων δημοσιότητας⁹¹.

⁸⁵ Βλ. Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 477.

⁸⁶ Βλ. Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 479 και Λιναρίτης Ι. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 442- 443.

⁸⁷ Δεν απαιτείται απόφαση της ΓΣ στις περιπτώσεις του άρθ. 21 §5 και άρθ. 49 §6 Ν. 4548/2018.

⁸⁸ Η πρόσκληση για τη σύγκληση της ΓΣ και η απόφαση της ΓΣ επιβάλλεται να αναφέρουν το σκοπό της μείωσης και τον τρόπο με τον οποίο μπορεί να διεξαχθεί (βλ. άρθ. 29 § 3 και Ρόκας Ν., 2019, Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 479).

⁸⁹ Σε περίπτωση ύπαρξης περισσότερων κατηγοριών μετόχων, τότε απαιτείται έγκριση από τις ιδιαίτερες συνελεύσεις των μετόχων, οι οποίοι θίγονται, με αυξημένα ποσοστά απαρτίας και πλειοψηφίας (βλ. άρθ. 29 §5 και §6 Ν. 4548/2018).

⁹⁰ Η απόφαση της ΓΣ λαμβάνεται με απλή απαρτία και πλειοψηφία σε περίπτωση όπου η μείωση μετοχικού κεφαλαίου αποτελεί επακόλουθο της μη εμπρόθεσμης καταβολής του κεφαλαίου από τους μετόχους (βλ. άρθ. 20 §9 και άρθ. 21 §5, §6 Ν. 4548/2018).

⁹¹ Η απόφαση της ΓΣ με την οποία αποφασίζεται η μείωση του μετοχικού κεφαλαίου δημοσιεύεται υποχρεωτικά και στην ιστοσελίδα της εταιρείας (βλ. άρθ. 29 §4 Ν. 4548/2018).

Η μείωση του μετοχικού κεφαλαίου επιτυγχάνεται είτε με τη μείωση της ονομαστικής αξίας των μετοχών⁹² είτε με την ακύρωση των μετοχών⁹³ είτε με τη συνένωση των μετοχών σε μία μετοχή μικρότερης ονομαστικής αξίας⁹⁴.

Στη νομοθεσία προβλέπεται η προστασία των εταιρικών δανειστών σε περίπτωση μείωσης του μετοχικού κεφαλαίου⁹⁵. Έτσι είναι άκυρη η καταβολή στους μετόχους μέρους του μετοχικού κεφαλαίου, που έχει αποδεσμευτεί, αφού έχει υποστεί μείωση, εφόσον διακινδυνεύεται η ικανοποίηση των εταιρικών δανειστών. Εάν η εταιρεία είχε δημιουργήσει οφειλές κατά χρόνο προγενέστερο της μείωσης, τότε οι δανειστές δικαιούνται, να υποβάλλουν αντιρρήσεις στην εταιρεία, για την καταβολή του προϊόντος της μείωσης στους μετόχους, εντός σαράντα ημερών από τη δημοσίευση της απόφασης για τη μείωση του μετοχικού κεφαλαίου. Από την πλευρά της η εταιρεία έχει τη δυνατότητα, να υποβάλλει αίτηση στο δικαστήριο⁹⁶, το οποίο κρίνει κατά πόσον είναι βάσιμες οι αντιρρήσεις που προβάλλουν οι δανειστές και εάν οι εξασφαλίσεις της εταιρείας επαρκούν για την αποπληρωμή των οφειλών της.

⁹² Η ονομαστική αξία της μετοχής μπορεί να μειωθεί μέχρι το ποσό της ελάχιστης ονομαστικής αξίας, ήτοι μέχρι τα 0,04 ευρώ (βλ. άρθ. 35 §1 Ν. 4548/2018).

⁹³ Η ακύρωση των μετοχών επιφέρει και τη συνακόλουθη απόσβεση των μετοχικών δικαιωμάτων που απορρέουν από αυτές.

⁹⁴ Βλ. Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 480.

⁹⁵ Βλ. Λιναρίτης Ι. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 454 επ.

⁹⁶ Βλ. Λιναρίτης Ι. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 459- 460.

Η ίδρυση της Ανώνυμης Εταιρείας

3.1 Η διαδικασία ίδρυσης

Η Ανώνυμη Εταιρεία συστήνεται από ένα ή περισσότερα φυσικά ή νομικά πρόσωπα, που επιθυμούν να συμμετέχουν με εταιρικό δεσμό στην εταιρική ένωση, οι οποίοι ονομάζονται ιδρυτές⁹⁷. Η πρόβλεψη για την ίδρυση και τη λειτουργία της μονοπρόσωπης εταιρείας⁹⁸, δηλαδή μιας εταιρείας που ιδρύεται και αποτελείται από ένα μοναδικό πρόσωπο, αποτελεί καινοτομία του νέου νόμου περί ανωνύμων εταιρειών.

Προκειμένου να ολοκληρωθεί η σύσταση και να θεωρηθεί έγκυρη η λειτουργία της εταιρείας είναι απαραίτητο να καταρτιστεί η εταιρική σύμβαση, να αναλάβουν το απαιτούμενο μετοχικό κεφάλαιο τα ιδρυτικά μέλη της εταιρείας, να περατωθούν επιτυχώς οι διαδικασίες ελέγχου νομιμότητας της εταιρικής σύμβασης και να πραγματοποιηθούν όλες οι διαδικασίες δημοσιότητας, που προβλέπονται από τη νομοθεσία.

Η εταιρική σύμβαση ή αλλιώς καταστατικό εν ευρεία εννοία αποτελείται από την ιδρυτική πράξη και το καταστατικό, τα οποία εμπεριέχονται σε ένα έγγραφο⁹⁹. Η ιδρυτική πράξη περιλαμβάνει είτε τη σύμβαση που καταρτίζεται από τους ιδρυτές για τη συμμετοχή τους στην εταιρεία είτε τη μονομερή δήλωση βουλήσεως του ιδρυτή, εάν πρόκειται για μονοπρόσωπη εταιρεία. Το καταστατικό περιέχει κανόνες αναφορικά με τη λειτουργία των οργάνων της εταιρείας. Αναλυτικότερα στο καταστατικό¹⁰⁰ πρέπει απαρέγκλιτα να αναφέρονται η εταιρική επωνυμία με τις λέξεις Ανώνυμη Εταιρεία ή το ακρωνύμιο ΑΕ ή ΣΕ, ο σκοπός της εταιρείας, ο οποίος

⁹⁷ Η τήρηση της διαδικασίας για την ίδρυση μιας Ανώνυμης Εταιρείας αποτελεί βασικό προαπαιτούμενο για τη δημιουργία του νομικού προσώπου της εταιρείας. Για τη σύσταση της Ανώνυμης Εταιρείας απαραίτητη καθίσταται η σύμπραξη ορισμένων φυσικών ή νομικών προσώπων, οι οποίοι αποτελούν τους ιδρυτές της.

⁹⁸ Η καινοτομία της μονοπρόσωπης εταιρείας αναφορικά με τον απαιτούμενο αριθμό ιδρυτών εισήχθη με το Ν. 4548/2018. Έτσι η εταιρεία μπορεί να ιδρυθεί από ένα πρόσωπο, που συγκεντρώνει το σύνολο των μετοχών και αναλαμβάνει να καταβάλλει το σύνολο του μετοχικού κεφαλαίου. Ο μοναδικός εταίρος ως φυσικό πρόσωπο διακρίνεται από το νομικό πρόσωπο της εταιρείας και ως εκ τούτου δεν ευθύνεται με την προσωπική του περιουσία έναντι των εταιρικών χρεών ούτε αποκτά ο ίδιος την εμπορική ιδιότητα. Εάν τα δύο πρόσωπα ταυτίζονταν, τότε θα επρόκειτο για ατομική εταιρεία, στην οποία ο μοναδικός εταίρος ευθύνεται απεριόριστα.

⁹⁹ Βλ. Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρείες, σελ. 219 και Σωτηρόπουλος Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 191 επ.

¹⁰⁰ Βλ. Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρείες, σελ. 220 επ. και Σωτηρόπουλος Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 202 επ.

πρέπει να είναι σύμφωνος με το νόμο και να μην αντίκειται στα χρηστά ήθη, η έδρα της εταιρείας εντός ελληνικής επικράτειας¹⁰¹, το ύψος και ο τρόπος καταβολής του μετοχικού κεφαλαίου, το μετοχικό κεφάλαιο που έχει αναληφθεί και πρέπει να καταβληθεί κατά τη σύσταση και το σύνολο των δαπανών για την ίδρυση. Επίσης ρυθμίζονται το είδος, ο αριθμός, η ονομαστική αξία, η έκδοση των μετοχών, οι προϋποθέσεις και η διαδικασία ονομαστικοποίησης των μετοχών και ο αριθμός μετοχών κάθε κατηγορίας μετοχών. Επιπλέον περιλαμβάνονται τα στοιχεία των ιδρυτών ή του μοναδικού ιδρυτή, των εκπροσώπων της εταιρείας, των μελών του πρώτου διοικητικού συμβουλίου ή του μονομελούς διοικητικού οργάνου, ο τρόπος σύγκλησης, συγκρότησης και οι αρμοδιότητες του Διοικητικού Συμβουλίου, των Γενικών Συνελεύσεων, των ελεγκτών καθώς και τα δικαιώματα των μετόχων. Ακόμα αναφέρεται η διάρκεια της εταιρείας, σε περίπτωση όπου η εταιρεία είναι ορισμένου χρόνου, ενώ εάν δεν ορίζεται η διάρκεια της, τότε αναμφίβολα πρόκειται για εταιρεία αορίστου χρόνου¹⁰². Τέλος εμπεριέχονται ρυθμίσεις για τις ετήσιες χρηματοοικονομικές καταστάσεις και τη διάθεση των κερδών και προβλέπεται η διαδικασία για τη λύση και την εκκαθάριση της εταιρείας.

Για τη σύσταση της ανώνυμης εταιρείας καταρχήν απαιτείται η τήρηση συμβολαιογραφικού τύπου¹⁰³. Η κατάρτιση του εγγράφου ενώπιον συμβολαιογράφου πραγματοποιείται είτε εάν επιβάλλεται ρητά από τη νομοθεσία είτε εάν στην εταιρεία μεταβιβάζονται περιουσιακά στοιχεία, για τη μεταβίβαση των οποίων επιβάλλεται η σύνταξη συμβολαιογραφικού εγγράφου (πχ μεταβίβαση ακινήτων) είτε εάν οι ιδρυτές το επιθυμούν. Ωστόσο η ανώνυμη εταιρεία μπορεί να ιδρυθεί με ιδιωτικό έγγραφο, εάν ακολουθηθεί χωρίς παρέκκλιση το πρότυπο καταστατικό, που προβλέπεται στο άρθ. 9 του Ν. 4441/2016 και στην Υπουργική Απόφαση 11026/19.2.2020 του Υφυπουργού Ανάπτυξης και Επενδύσεων¹⁰⁴.

¹⁰¹ Για διαφορά μεταξύ καταστατικής και πραγματικής έδρας βλ. Περάκης Μ. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 220- 222.

¹⁰² Βλ. Περάκης Ε., (2019), Το νέο δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 26 και Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρείες, σελ. 471- 472.

¹⁰³ Βλ. Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρείες, σελ. 220 και Σωτηρόπουλος Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 239.

¹⁰⁴ Βλ. Περάκης Ε., (2019), Το νέο δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 22.

Προκειμένου να διασφαλιστούν οι εταιρικοί δανειστές και να προαχθεί η ασφάλεια των συναλλαγών, το καταστατικό της ανώνυμης εταιρείας πρέπει να τυποποιείται με βάση όσα ορίζει η νομοθεσία και δεν επιτρέπεται να διαφοροποιείται από αυτήν¹⁰⁵. Έτσι επιμέρους θέματα, που αφορούν στη λειτουργία της εταιρείας και ειδικά όσα άπτονται στις προς τα έσω σχέσεις των μετόχων ρυθμίζονται με εξωεταιρικές ή παραεταιρικές συμφωνίες¹⁰⁶.

3.2 Ο έλεγχος κατά την ίδρυση

Πριν τη δημοσίευση τα αρμόδια όργανα αναλαμβάνουν να πραγματοποιήσουν έλεγχο ως προς την ορθότητα των στοιχείων, που υποβάλλονται από την εταιρεία. Ο έλεγχος που διενεργείται είναι έλεγχος νομιμότητας και πληρότητας, ο οποίος έχει περιορισμένη έκταση, καθώς εξετάζεται μόνο εάν έχουν τηρηθεί οι διατάξεις της νομοθεσίας¹⁰⁷ και εάν το καταστατικό περιέχει τα στοιχεία του άρθ. 5 του Ν. 4548/2018.

Οι κοινές ανώνυμες εταιρείες, οι οποίες αποτελούν και τη συντριπτική πλειοψηφία των ανωνύμων εταιρειών ελέγχονται από την Υπηρεσία Μίας Στάσης¹⁰⁸. Εάν η εταιρική σύμβαση της υπό σύσταση εταιρείας έχει καταρτιστεί με συμβολαιογραφικό έγγραφο, τότε Υπηρεσία Μίας Στάσης αποτελεί ο εξουσιοδοτημένος συμβολαιογράφος, ενώ εάν έχει επιλεγθεί η σύναψη ιδιωτικού εγγραφου, τότε αρμόδιο ελεγκτικό όργανο καθίσταται η Ηλεκτρονική Υπηρεσία Μίας Στάσης του ΓΕΜΗ¹⁰⁹.

¹⁰⁵ Ωστόσο στη νομοθεσία εμπεριέχονται διατάξεις που προάγουν την καταστατική ελευθερία και αφήνουν περιθώριο στους εμπλεκόμενους να ρυθμίσουν επιμέρους ζητήματα, που δεν αναφέρονται ρητά στις νομοθετικές διατάξεις (βλ. Ν. 3604/2007 και Ν. 4548/2018).

¹⁰⁶ Οι εξωεταιρικές συμφωνίες αποτελούν ενοχικές συμβάσεις, οι οποίες συνάπτονται μεταξύ των μετόχων σε ξεχωριστό έγγραφο, το οποίο δεν προσαρτάται στο καταστατικό και δεσμεύουν μόνο τα συγκεκριμένα πρόσωπα και όχι τους μελλοντικούς εταίρους. Οι εξωεταιρικές συμφωνίες που αντιβαίνουν στη νομοθεσία και στα χρηστά ήθη θεωρούνται άκυρες και κρίνονται ανά περίπτωση (βλ. Ρόκας Ν., 2019, Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 226 επ.).

¹⁰⁷ Ελέγχεται η τήρηση του Ν. 3419/2005 και του Ν. 4548/2018.

¹⁰⁸ Βλ. Περάκης Ε., (2019), Το νέο δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 23 και Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 229.

¹⁰⁹ Αντίστοιχα η αρμόδια ΥΓΕΜΗ είναι επιφορτισμένη με τον έλεγχο νομιμότητας και πληρότητας των στοιχείων για τυχόν τροποποιήσεις του καταστατικού και για λύση ή αναβίωση των εταιρειών. Εν προκειμένω ο προϊστάμενος της υπηρεσίας εκδίδει ατομική διοικητική πράξη με την οποία εγκρίνει την τροποποίηση του καταστατικού (βλ. Σωτηρόπουλος Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 239- 240).

Ωστόσο ορισμένες εταιρείες υπόκεινται σε έλεγχο νομιμότητας και πληρότητας από την Ειδική ΥΓΕΜΗ¹¹⁰ κατά τη σύσταση και την τροποποίηση του καταστατικού τους. Σε αυτή την κατηγορία εμπίπτουν οι εταιρείες δημοσίου συμφέροντος (πχ. δημόσιες επιχειρήσεις ή πιστωτικοί οργανισμοί), οι εταιρείες που αδειοδοτούνται από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς και όσες εταιρείες ο νόμος ορίζει την υπαγωγή τους στο συγκεκριμένο καθεστώς¹¹¹. Αντίστοιχα ο Υπουργός Οικονομίας και Ανάπτυξης ελέγχει και εγκρίνει τις διασυνοριακές συγχωνεύσεις¹¹².

3.3 Η τήρηση των διατυπώσεων δημοσιότητας κατά την ίδρυση

Η δημοσιότητα αποτελεί το τελευταίο στάδιο για τη σύσταση της ανώνυμης εταιρείας. Συνίσταται στην εγγραφή της εταιρείας και στην καταχώρηση των πράξεων προς δημοσίευση στο ΓΕΜΗ¹¹³. Αναλυτικότερα στο ΓΕΜΗ δημοσιεύονται¹¹⁴ η εταιρική σύμβαση, δηλαδή η ιδρυτική πράξη και το καταστατικό της εταιρείας και τυχόν τροποποιήσεις του καταστατικού. Σε περιπτώσεις όπου απαιτείται, οι ανωτέρω πράξεις υποβάλλονται μαζί με την εγκριτική πράξη της διοίκησης. Επιπλέον καταχωρίζονται στο ΓΕΜΗ ο διορισμός ή η παύση των διαχειριστών, των εκπροσώπων, των ελεγκτών και των εκκαθαριστών της εταιρείας. Επιπρόσθετα προς δημοσίευση υποβάλλονται η πιστοποίηση καταβολής του μετοχικού κεφαλαίου και οι αποφάσεις για την αύξηση ή τη μείωση του μετοχικού κεφαλαίου. Ακόμα δημοσιεύονται οι ετήσιες και ενοποιημένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις μαζί με τις εκθέσεις του διοικητικού συμβουλίου και των ελεγκτών και

¹¹⁰ Βλ. άρθ. 87§2 Ν. 4635/2019. Παλαιότερα τον έλεγχο αναλάμβανε ο Υπουργός Οικονομίας και Ανάπτυξης, ο οποίος ενέκρινε και την τροποποίηση του καταστατικού (άρθ. 9 Ν. 4548/2018).

¹¹¹ Βλ. άρθ. 152 Ν. 4635/2019 και Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 229.

¹¹² σύμφωνα με το Ν. 3777/2009 (βλ. άρθ. 146 Ν. 4601/2019).

¹¹³ Το Γενικό Εμπορικό Μητρώο (ΓΕΜΗ) εισήχθη στην έννομη τάξη με το Ν. 3419/2005 και αποτελεί ένα γενικό μητρώο, στο οποίο καταχωρούνται όλες οι εμπορικές εταιρείες, τα υποκαταστήματα στην ημεδαπή των αλλοδαπών εταιρειών καθώς και τα φυσικά πρόσωπα που διαθέτουν εμπορική ιδιότητα. Συνδέεται με τα αντίστοιχα μητρώα των υπολοίπων κρατών μελών της ΕΕ μέσω Ευρωπαϊκής Κεντρικής Πλατφόρμας. Το ΓΕΜΗ αποτελείται από το γενικό ευρετήριο επωνυμιών, στο οποίο εμπεριέχονται οι επωνυμίες όλων των εταιρειών, από τη μερίδα, στην οποία αναφέρονται επιγραμματικά ορισμένες πληροφορίες για τις εταιρείες και από το φάκελο, στον οποίο περιλαμβάνονται όλα τα απαραίτητα έγγραφα των εταιρειών. Όλα τα ανωτέρω στοιχεία τηρούνται σε ηλεκτρονική μορφή σύμφωνα με το άρθ. 5 Ν. 3419/2005. Το ΓΕΜΗ τελεί υπό την εποπτεία του Υπουργού Ανάπτυξης και Επενδύσεων, μέσω της Διεύθυνσης Εταιρειών της Γενικής Γραμματείας Εμπορίου και Προστασίας Καταναλωτή (άρθ. 88 Ν. 4635/2019). Για το Ν. 4635/2019, Περάκης Ε., (2019), Το “νέο” ΓΕΜΗ, ΔΕΕ, σελ. 1545.

¹¹⁴ Βλ. άρθ. 12 Ν. 4548/2018 και Λιβαδά Χ. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 273 επ.

οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις της εκκαθάρισης. Τέλος υποβάλλονται σε δημοσιότητα οι δικαστικές αποφάσεις που κηρύσσουν άκυρη την εταιρεία ή σε καθεστώς πτώχευσης ή ακυρώνουν ή αναγνωρίζουν την ακυρότητα των αποφάσεων των γενικών συνελεύσεων, η τη λύση και τη διαγραφή της εταιρείας, καθώς και οποιοδήποτε επιπρόσθετο στοιχείο επιβάλλεται να δημοσιευτεί με βάση ειδικές νομοθετικές διατάξεις.

Η καταχώρηση της εταιρείας στο ΓΕΜΗ πραγματοποιείται από την Υπηρεσία Μίας Στάσης (ΥΜΣ)¹¹⁵. Ως ΥΜΣ καθίσταται ο εξουσιοδοτημένος συμβολαιογράφος σε περίπτωση όπου η εταιρεία συστήνεται με συμβολαιογραφικό τύπο, ενώ εάν η εταιρεία συσταθεί με ιδιωτικό έγγραφο, τότε ΥΜΣ αποτελούν οι αρμόδιες υπηρεσίες του ΓΕΜΗ, (ΥΓΕΜΗ των Επιμελητηρίων)¹¹⁶. Έτσι σε περίπτωση που η εταιρεία κάνει χρήση του πρότυπου καταστατικού και συσταθεί με ιδιωτικό έγγραφο, τότε δύναται να προχωρήσει σε ηλεκτρονική ίδρυση μέσω της Ηλεκτρονικής Υπηρεσίας Μίας Στάσης¹¹⁷ ή να απευθυνθεί στις ΥΜΣ των Επιμελητηρίων. Για την καταχώρηση στο ΓΕΜΗ ακολουθούνται ορισμένα στάδια¹¹⁸. Αρχικά τα ιδρυτικά μέλη ή το Διοικητικό Συμβούλιο της εταιρείας¹¹⁹ υποβάλλουν την αίτηση που εξουσιοδοτεί την ΥΜΣ για τη διεκπεραίωση της σύστασης, την εταιρική σύμβαση μαζί με όλα τα προς δημοσίευση στοιχεία και καταβάλλουν Γραμματίο Ενιαίου Κόστους Σύστασης Εταιρείας¹²⁰. Στη συνέχεια αυθημερόν ή την επόμενη εργάσιμη ημέρα η ΥΜΣ ελέγχει την αίτηση καταχώρησης αναφορικά με τη νομιμοποίηση του αιτούντος, την

¹¹⁵ Η Υπηρεσία Μίας Στάσης (ΥΜΣ) αποτελεί υπηρεσία του ΓΕΜΗ (ΥΓΕΜΗ), η οποία είναι επιφορτισμένη με την άσκηση όλων των αναγκαίων διαδικασιών για την ίδρυση των εταιρειών. Αναλαμβάνει την ηλεκτρονική καταχώρηση της εταιρείας στο ΓΕΜΗ, την παραλαβή και τον έλεγχο όλων των απαιτούμενων εγγράφων και τη χορήγηση ΑΦΜ και μοναδικού αριθμού ΓΕΜΗ στην εταιρεία (βλ. Ρόκας Ν., 2019, Εμπορικές Εταιρείες, σελ. 232).

¹¹⁶ Βλ. Τσενέ Χ. σε 28ο Πανελλήνιο Συνέδριο Εμπορικού Δικαίου, (2019), Οι αναμορφώσεις του Εταιρικού Δικαίου 2018- 2019, Η χρήση ψηφιακών μέσων και διαδικασιών στη σύσταση και καταχώριση των εταιριών, σελ. 582 επ.

¹¹⁷ Βλ. άρθ. 8 Ν. 4441/2016. Η Ηλεκτρονική Υπηρεσία Μίας Στάσης (e- ΥΜΣ) αποτελεί ηλεκτρονική πλατφόρμα για την ίδρυση εταιρειών. Η σύσταση πραγματοποιείται ηλεκτρονικά, με τη συμπλήρωση και την ηλεκτρονική ή ψηφιακή υπογραφή του πρότυπου καταστατικού από τους ιδρυτές, χωρίς να απαιτείται η υποβολή εγγράφων. Με την ολοκλήρωση της διαδικασίας η εταιρεία λαμβάνει ΑΦΜ και αριθμό ΓΕΜΗ και εγγράφεται στο αρμόδιο Επιμελητήριο. Τα ιδρυτικά μέλη της εταιρείας μπορούν να εκτυπώσουν αντίγραφα της εταιρικής σύμβασης, που υπέγραψαν ψηφιακά και την ανακοίνωση σύστασης της εταιρείας. Για τη σύσταση ΑΕ μέσω e- ΥΜΣ απαιτείται καταβολή Γραμματίου Ενιαίου Κόστους Σύστασης χρηματικού ποσού ύψους 18 ευρώ και εισφορά υπέρ της Επιτροπής Ανταγωνισμού ίση με 1 τοις χιλίοις επί του κεφαλαίου.

¹¹⁸ Βλ. άρθ. 5 Ν. 4441/2016 και άρθ. 7 ΚΥΑ 63577/2018.

¹¹⁹ Βλ. άρθ. 13§2 Ν. 4548/2018 και Λιβαδά Χ. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 304.

¹²⁰ Σε ορισμένες περιπτώσεις καταβάλλεται επιπλέον τέλος υπέρ της Επιτροπής Ανταγωνισμού σύμφωνα με τα οριζόμενα στο Ν. 4441/2016.

επωνυμία της εταιρείας καθώς και τη νομιμότητα της εταιρικής σύμβασης και των στοιχείων που έχουν υποβληθεί από την εταιρεία. Τέλος η ΥΜΣ εγγράφει την εταιρεία στο ΓΕΜΗ, δημιουργώντας φάκελο και μερίδα και στο αρμόδιο επιμελητήριο, χορηγεί ΑΦΜ και αριθμό ΓΕΜΗ στην εταιρεία¹²¹, ενημερώνει τον ΕΦΚΑ για τη σύσταση της εταιρείας και χορηγεί ψηφιακά υπογεγραμμένα αντίγραφα της εταιρικής σύμβασης και της ανακοίνωσης σύστασης. Σε περίπτωση όπου η ΥΜΣ διαπιστώσει παρατυπίες κατά τον έλεγχο των στοιχείων, δίνει προθεσμία πέντε εργάσιμων ημερών στην εταιρεία, για να προσκομίσει διευκρινιστικά στοιχεία. Εάν η εταιρεία δε συμμορφωθεί εντός της ως άνω τιθέμενης προθεσμίας, τότε δε δημοσιεύεται στο ΓΕΜΗ.

Η δημοσιότητα μπορεί να έχει είτε δηλωτικό είτε συστατικό χαρακτήρα¹²². Η δημοσίευση έχει δηλωτικό χαρακτήρα¹²³, όταν οι πράξεις τίθενται σε ισχύ από την ημερομηνία τέλεσης τους και όχι από την ημερομηνία υποβολής τους στο ΓΕΜΗ. Η δημοσίευση σε αυτή την περίπτωση στοχεύει στην ενημέρωση των τρίτων. Έτσι εάν το περιεχόμενο των στοιχείων που έχουν δημοσιευτεί διαφέρει από το περιεχόμενο των καταχωρημένων στο ΓΕΜΗ εγγράφων, οι συναλλασσόμενοι με την εταιρεία μπορούν να επικαλεστούν τα στοιχεία που έχουν υποβληθεί σε δημοσιότητα, ενώ δεν μπορούν να ισχυριστούν ότι δεν τα γνώριζαν, εφόσον αυτά έχουν δημοσιευτεί. Από την άλλη πλευρά η εταιρεία δεν μπορεί να αντιτάξει σε τρίτους τα στοιχεία, για τα οποία δεν τηρήθηκαν οι διατυπώσεις δημοσιότητας, εκτός εάν αποδείξει ότι οι τρίτοι είχαν γνώση αυτών. Συνήθως η δημοσιότητα των πράξεων έχει δηλωτικό χαρακτήρα¹²⁴, ενώ σπανιότερα έχει συστατικό χαρακτήρα.

Η δημοσίευση έχει συστατικό χαρακτήρα¹²⁵ όταν επηρεάζεται το κύρος των δημοσιευθέντων πράξεων. Έτσι η ισχύς και τα έννομα αποτελέσματα των στοιχείων αρχίζουν από την ημερομηνία δημοσίευσης τους στο ΓΕΜΗ, ενώ τα στοιχεία που δεν

¹²¹ Η εταιρεία υποχρεούται να αναγράφει στα έγγραφα που εκδίδει, στην ιστοσελίδα της και στα ηλεκτρονικά της καταστήματα τον μοναδικό αριθμό ΓΕΜΗ που κατέχει, τη νομική μορφή της εταιρείας και την έδρα της. Επιπλέον οφείλει να αναφέρει ότι βρίσκεται σε εκκαθάριση και εάν επιθυμεί μπορεί να αναγράφει το καλυφθέν και το καταβεβλημένο μετοχικό κεφάλαιο (άρθ. 90 Ν. 4635/2019).

¹²² Βλ. Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 233- 234.

¹²³ Βλ. άρθ. 85 και 94 Ν. 4635/2019.

¹²⁴ Βλ. Λιβαδά Χ. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 280.

¹²⁵ Για τη συστατική δημοσιότητα των στοιχείων απαιτείται η καταχώρηση στο ΓΕΜΗ και παράλληλα η δημοσίευση τους στον ιστότοπο του ΓΕΜΗ (βλ. άρθ. 93 Ν. 4635/2019).

έχουν δημοσιευτεί θεωρούνται ανίσχυρα και δεν μπορούν να τα επικαλεστούν τρίτοι. Παράλληλα με τη δημοσίευση δύναται να θεραπευθούν τυχόν ελαττώματα¹²⁶ των δημοσιευτέων πράξεων. Οι πράξεις για την ίδρυση της εταιρείας, καθώς και η τροποποίηση του καταστατικού της έχουν συστατικό χαρακτήρα. Επομένως η εταιρεία αποκτά νομική προσωπικότητα μόνο μετά από την ολοκλήρωση των διατυπώσεων δημοσιότητας¹²⁷ στο ΓΕΜΗ.

3.4 Υπό σύσταση εταιρεία, ανυπόστατη εταιρεία και ελαττωματική ίδρυση

Ερώτημα γεννάται για τη φύση της εταιρείας κατά το χρονικό διάστημα που μεσολαβεί από την κατάρτιση της εταιρικής σύμβασης μέχρι τη συντέλεση των διατυπώσεων δημοσιότητας, δηλαδή κατά το διάστημα που η ανώνυμη εταιρεία βρίσκεται υπό σύσταση¹²⁸. Σύμφωνα με την κρατούσα άποψη η υπό σύσταση εταιρεία δεν αποτελεί ανώνυμη εταιρεία, αλλά πρόκειται είτε για αστική εταιρεία είτε για μη καταχωρημένη στο ΓΕΜΗ ΟΕ¹²⁹. Έτσι για τις πράξεις που διενεργούνται κατά αυτό το χρονικό διάστημα ευθύνονται με την προσωπική τους περιουσία απεριόριστα και εις ολόκληρον οι ιδρυτές της¹³⁰. Εάν η εταιρεία ιδρύεται από ένα πρόσωπο, τότε δεν υπάρχει υπό ίδρυση εταιρεία, αλλά ένα πρόσωπο που ευθύνεται απεριόριστα. Η ευθύνη των ιδρυτών για το χρονικό διάστημα μέχρι τη δημοσίευση μπορεί να αναληφθεί από την εταιρεία για τις πράξεις που συνήφθησαν στο όνομα της μέσα σε τρεις μήνες από την ίδρυση της¹³¹. Έτσι οι ιδρυτές παύουν να ευθύνονται και τις

¹²⁶ Βλ. Λιβαδά Χ. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 281.

¹²⁷ Αντίστοιχα η δημοσίευση είναι απαραίτητη για την τροποποίηση του καταστατικού, για να πραγματοποιηθεί τυχόν μετασχηματισμός της, για να λυθεί ή να απωλέσει τη νομική της προσωπικότητα ή να αναβιώσει (άρθ. 93 Ν. 4635/2019).

¹²⁸ Αντίστοιχα από την ημερομηνία σύναψης του προσυμφώνου μέχρι τη σύναψη της εταιρικής σύμβασης γίνεται λόγος για ύπαρξη προϊδρυτικής εταιρείας, δηλαδή πρόκειται για αστική εταιρεία χωρίς νομική προσωπικότητα. ΕφΑθ 1505/2007, ΔΕΕ 2007, σελ. 1298 και Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρείες, σελ. 237. Αναφορικά με την ευθύνη των συμβαλλομένων στην προϊδρυτική εταιρεία εφαρμόζονται τα οριζόμενα στα άρθρα 197 και 198 για την ευθύνη από τις διαπραγματεύσεις.

¹²⁹ Βλ. Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρείες, σελ. 238 και Σωτηρόπουλος Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 250 και 274.

¹³⁰ Βλ. Σωτηρόπουλος Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 252.

¹³¹ Η τρίμηνη προθεσμία δεν είναι αποκλειστική, όμως οι ιδρυτές για όσο χρονικό διάστημα δεν αναλαμβάνει η εταιρεία τις υποχρεώσεις ευθύνονται απεριόριστα (βλ. άρθ. 10 Ν. 4548/2018).

υποχρεώσεις αναλαμβάνει να εκπληρώσει η εταιρεία. Ωστόσο οι εισφορές προς την υπό σύσταση εταιρεία μεταφέρονται αυτόματα στην εταιρεία με την ίδρυση της¹³².

Σε περίπτωση που δεν ακολουθηθούν οι διατυπώσεις δημοσιότητας και δεν ιδρυθεί η εταιρεία, τότε πρόκειται για ανυπόστατη ανώνυμη εταιρεία, η οποία δεν μπορεί να λειτουργήσει ως de facto ΑΕ. Θεωρείται αστική ή μη καταχωρισμένη στο ΓΕΜΗ ΟΕ και υπόκειται στο δίκαιο της αστικής ή της ομόρρυθμης εταιρείας αντίστοιχα¹³³. Έτσι οι εταίροι ως ομόρρυθμοι ευθύνονται απεριόριστα έναντι των εταιρικών δανειστών και όχι μόνο για το ύψος της εισφοράς τους στο μετοχικό κεφάλαιο.

Εάν η εταιρεία καταχωριστεί στο ΓΕΜΗ, αλλά παρά τον έλεγχο που διενεργήθηκε, τα στοιχεία που έχει υποβάλλει είναι ελλιπή ή εσφαλμένα, τότε υπάρχει ελαττωματική σύσταση¹³⁴. Η περίπτωση αυτή αντιμετωπίζεται με διαφορετικούς τρόπους ανά περίπτωση.

Εάν οι διατάξεις του καταστατικού, που δε θεωρούνται ουσιώδεις, υπό την έννοια ότι δεν επηρεάζουν την εγκυρότητα ίδρυσης της εταιρείας, έρχονται σε αντίθεση με το νόμο, τότε εφαρμόζονται οι διατάξεις της νομοθεσίας, δηλαδή υπερισχύουν οι κανόνες αναγκαστικού δικαίου έναντι των κανόνων ενδοτικού δικαίου.

Εάν τα ελαττώματα είναι ουσιώδη, αλλά δεν ανήκουν στον κατάλογο των ελαττωμάτων που δύναται να επιφέρουν ακυρότητα της εταιρείας, τότε αυτά θεραπεύονται με την καταχώρηση της εταιρείας στο ΓΕΜΗ¹³⁵.

¹³² Αναφορικά με τα δικαιώματα υπέρ της εταιρείας υπάρχει διχογνωμία εάν μεταφέρονται αυτόματα στην ιδρυθείσα εταιρεία (βλ. Ρόκας Ν., 2019, Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 239) ή εάν για την απόκτηση τους εφαρμόζονται τα άρθρα 410- 414 ΑΚ για συμβάσεις υπέρ τρίτου και η εταιρεία αποφασίζει εάν θα τα δεχθεί (βλ. Σωτηρόπουλος Γ., 2020, Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 254).

¹³³ Βλ. Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 234.

¹³⁴ Βλ. Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 234.

¹³⁵ Διευκρινίζεται ότι δε νομιμοποιούνται τα ελαττώματα, απλώς δεν αποτελούν λόγο για τη δικαστική λύση της εταιρείας (βλ. Σωτηρόπουλος Γ., 2020, Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 259- 260).

Εάν όμως τα ελαττώματα θεωρούνται εξαιρετικά ουσιώδη για την ομαλή λειτουργία της εταιρείας¹³⁶, τότε οδηγούν σε δικαστική λύση της μετά από αγωγή ακύρωσης, που δύναται να ασκηθεί¹³⁷ από οποιοδήποτε πρόσωπο διαθέτει έννομο συμφέρον, εντός διετούς αποσβεστικής προθεσμίας από την ημερομηνία ίδρυσης της εταιρείας. Ωστόσο εάν τα ελαττώματα αφορούν σε παράνομο ή σε αντίθετο προς τη δημόσια τάξη εταιρικό σκοπό ή σε περίπτωση όπου δεν υπάρχει μετοχικό κεφάλαιο, τότε δεν τίθεται χρονικός περιορισμός για την άσκηση της αγωγής.

Το δικαστήριο παρέχει στην εταιρεία προθεσμία τριών μηνών¹³⁸, προκειμένου είτε να τροποποιήσει το καταστατικό της, ώστε να θεραπευτούν τα εν λόγω ελαττώματα¹³⁹ είτε να αποφασίσει τη μετατροπή της σε άλλο εταιρικό τύπο¹⁴⁰, στον οποίο τα ελαττώματα αυτά δε θεμελιώνουν λόγο για τη δικαστική της λύση. Παράλληλα το δικαστήριο μπορεί να διατάξει τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων. Με την έκδοση της διαπλαστικής δικαστικής απόφασης¹⁴¹, η εταιρεία λύεται και τίθεται σε καθεστώς εκκαθάρισης¹⁴². Η απόφαση του δικαστηρίου υποβάλλεται σε δηλωτική δημοσιότητα στο ΓΕΜΗ. Ο νόμος παρέχει τη δυνατότητα άσκησης τριτανακοπής κατά της δικαστικής απόφασης εντός έξι μηνών από τη δημοσίευσή της.

Η ακυρότητα της εταιρείας δεν έχει αναδρομική ισχύ¹⁴³. Έτσι οι υποχρεώσεις και οι απαιτήσεις της εταιρείας επιβάλλεται να εκπληρωθούν καίτοι η εταιρεία έχει

¹³⁶ Τα ελαττώματα καθίστανται εξόχως ουσιώδη για την ορθή λειτουργία της εταιρείας όταν:

α) δεν συμπεριλαμβάνονται στο καταστατικό η εταιρική επωνυμία, ο σκοπός της εταιρείας, το ύψος και ο τρόπος καταβολής του μετοχικού κεφαλαίου (βλ. άρθ. 5 Ν. 4548/2018 για τα ελάχιστα απαιτούμενα στοιχεία του καταστατικού),
β) δεν έχει τηρηθεί ο απαιτούμενος τύπος για την ίδρυση της εταιρείας (πχ συμβολαιογραφικός τύπος),
γ) ο σκοπός της εταιρείας που αναφέρεται στην εταιρική σύμβαση είναι παράνομος ή αντίκειται στη δημόσια τάξη,
δ) όλοι οι ιδρυτές δε διαθέτουν δικαιοπρακτική ικανότητα προκειμένου να είναι έγκυρη η σύναψη της εταιρικής σύμβασης. Η έλλειψη δικαιοπρακτικής ικανότητας δεν περιορίζεται μόνο στα πλήρως ανίκανα για δικαιοπραξία πρόσωπα (άρθ. 128 και 130 ΑΚ), αλλά περιλαμβάνει και τα περιορισμένως ικανά (άρθ. 129 και 133 ΑΚ) εάν δε συναίνεσε ο δικαστικός συμπαραστάτης.

¹³⁷ Βλ. άρθ. 11§7 Ν. 4548/2018 και Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 236- 237.

¹³⁸ Με νομοθετική πρόβλεψη μπορεί να δοθεί παράταση ενός ακόμη μήνα (βλ. άρθ. 11§3 Ν. 4548/2018).

¹³⁹ Τα ελαττώματα του καταστατικού αναφορικά με την εταιρική επωνυμία, το σκοπό και την έδρα της εταιρείας θεραπεύονται με την τροποποίηση του καταστατικού, σύμφωνα με το άρθ. 11§3 Ν. 4548/2018, μέχρι την κατάθεση των προτάσεων του άρθ. 237§1 ΚΠολΔ.

¹⁴⁰ Βλ. Σωτηρόπουλος Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 266.

¹⁴¹ Το δικαστήριο με την απόφαση δύναται να διορίζει και τους εκκαθαριστές της εταιρείας (βλ. άρθ. 11 §2 Ν. 4548/2018 και Σωτηρόπουλος Γ., 2020, Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 267.

¹⁴² Οι μέτοχοι οφείλουν να καταβάλλουν τις εισφορές τους προκειμένου να σχηματιστεί το ελάχιστο ύψος μετοχικού κεφαλαίου, το οποίο απαιτείται για την ολοκλήρωση της εκκαθάρισης (βλ. άρθ. 11 §6 Ν. 4548/2018).

¹⁴³ Βλ. Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 236.

κηρυχθεί άκυρη. Παράλληλα οι μέτοχοι αναλαμβάνουν να καταβάλλουν το υπόλοιπο του καλυφθέντος κεφαλαίου, το οποίο χρησιμοποιείται για την εκκαθάριση της εταιρείας¹⁴⁴. Τέλος οι ιδρυτές υποχρεούνται να αποζημιώσουν την εταιρεία και τους καλόπιστους τρίτους για ζημιές που προκλήθηκαν κατά το ιδρυτικό στάδιο¹⁴⁵, σε περίπτωση όπου είχαν γνώση ή όφειλαν να είχαν γνώση των ελαττωμάτων. Ωστόσο η αξίωση για αποζημίωση υπόκειται σε πενταετή παραγραφή από την ημερομηνία ίδρυσης της εταιρείας.

¹⁴⁴ Βλ. Σωτηρόπουλος Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 268.

¹⁴⁵ Για ζημιές που προκλήθηκαν είτε λόγω μη συμπερίληψης στο καταστατικό υποχρεωτικών διατάξεων είτε από την αναφορά ανακριβών στοιχείων στο καταστατικό είτε από μη τήρηση των διατάξεων για την εκτίμηση και την καταβολή των εισφορών είτε από την κήρυξη της ακυρότητας της εταιρείας (βλ. άρθ. 10 §2 Ν. 4548/2018).

Οι τίτλοι που εκδίδονται από την εταιρεία

Η εταιρεία ως αυτοτελές νομικό πρόσωπο προχωρά στην έκδοση τίτλων, προκειμένου να συγκεντρώσει τα απαιτούμενα κεφάλαια για την εξασφάλιση της απρόσκοπτης λειτουργία της¹⁴⁶. Οι εν λόγω τίτλοι συνίστανται στις μετοχές, στις ομολογίες, στους τίτλους κτήσης μετοχών (warrants), στους ιδρυτικούς τίτλους, καθώς και σε έτερους τίτλους, που εκδίδονται βάσει ειδικών νομοθετικών διατάξεων¹⁴⁷. Η έκδοση τους μπορεί να πραγματοποιηθεί σε επιμέρους κατηγορίες και σε διαδοχικές χρονικά σειρές¹⁴⁸. Επίσης παρέχεται η δυνατότητα διάθεσης συνδεδεμένων τίτλων¹⁴⁹. Τέλος καθιερώνεται η αρχή του αδιαιρέτου των τίτλων¹⁵⁰, η οποία αφορά αφενός στην απαγόρευση κατακερματισμού των μετοχών και αφετέρου στην απαγόρευση αποδέσμευσης και μεταβίβασης ορισμένων δικαιωμάτων από τους τίτλους. Εξαιρέσεις αποτελούν ο διαχωρισμός του δικαιώματος απόληψης κερδών από τις μετοχές για χρονικό διάστημα έως πέντε ετών, καθώς και οποιαδήποτε άλλη εκχώρηση προβλέπεται ρητά στο καταστατικό ή στους όρους έκδοσης των τίτλων.

4.1 Οι μετοχές

Οι μετοχές αποτελούν εταιρικούς τίτλους, με τους οποίους αποκτάται η μετοχική ιδιότητα από τα πρόσωπα, που επιθυμούν να συμμετάσχουν στην εταιρεία και από τους οποίους απορρέουν όλα τα παρεπόμενα δικαιώματα¹⁵¹. Οι μετοχές ως αξιόγραφα εμπεριέχουν μέρος του μετοχικού κεφαλαίου, το οποίο έχει χωριστεί σε

¹⁴⁶ Η εταιρεία διαθέτει τη δική της περιουσία, η οποία διακρίνεται από την περιουσία των προσώπων που συμμετέχουν σε αυτή (βλ. ΕφΑθ 877/2014, ΔΕΕ, 2014, σελ. 505).

¹⁴⁷ Βλ. άρθ. 33§1 Ν. 4548/2018. Στη διάταξη αναφέρεται ο κλειστός αριθμός (numerus clausus) των τίτλων, υπό την έννοια ότι η εταιρεία δύναται να προχωρήσει στην έκδοση μόνο των συγκεκριμένων ειδών τίτλων. Για τον κλειστό αριθμό τίτλων βλ. Λιναρίτης Ι. σε 28ο Πανελλήνιο Συνέδριο Εμπορικού Δικαίου, (2019), Οι αναμορφώσεις του Εταιρικού Δικαίου 2018- 2019, Ο numerus clausus των κινητών αξιών που εκδίδει η ΑΕ και διάσπαση της αρχής, σελ. 152 επ.

¹⁴⁸ Βλ. Περάκης Ε., (2019), Το νέο δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 38- 39.

¹⁴⁹ Έτσι κατά την έκδοση περισσότερων κατηγοριών τίτλων (συνδεδεμένων τίτλων) ορίζεται ως υποχρεωτική η ταυτόχρονη κτήση διαφορετικών ειδών ή κατηγοριών τίτλων, οι οποίοι μπορούν να μεταβιβαστούν καταρχάς από κοινού και εν συνεχεία μεμονωμένα μετά από παρέλευση ορισμένης χρονικής προθεσμίας ή ύστερα από την πλήρωση μιας αίρεσης.

¹⁵⁰ Βλ. ΕφΑθ 7807/2006, ΔΕΕ, 2007, σελ. 1073 και Ρόκας Α. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 496.

¹⁵¹ Βλ. Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 398- 399.

ιδανικά μερίδια¹⁵². Έτσι το μετοχικό κεφάλαιο, για το οποίο έγινε λόγος σε προηγούμενη ενότητα, διαιρείται σε μετοχές¹⁵³, κάθε μια από τις οποίες διαθέτει ονομαστική αξία με χρηματικό εύρος που κυμαίνεται από 0,04 έως 100 ευρώ¹⁵⁴. Η ονομαστική αξία¹⁵⁵ αποτελεί ένα σταθερό μέγεθος και διαφέρει από την τιμή έκδοσης, δηλαδή από το απαιτητό τίμημα για την απόκτηση των μετοχών, που είναι ευμετάβλητο. Για την τιμολόγηση των μετοχών λαμβάνεται υπόψη η πραγματική ή εσωτερική αξία, η οποία απεικονίζει την πραγματική αξία της εταιρικής περιουσίας και η αγοραία ή χρηματιστηριακή αξία¹⁵⁶, η οποία αναδιαμορφώνεται βάσει της ζήτησης. Σε περίπτωση όπου το αντάλλαγμα που απαιτείται για την αγορά ισούται με την ονομαστική αξία, τότε οι μετοχές εκδίδονται στο άρτιο. Εάν όμως η εταιρεία τιμολογήσει τις μετοχές της σε αξία μεγαλύτερη από την ονομαστική, τότε οι μετοχές διατίθενται υπέρ το άρτιο. Το ποσό που προκύπτει ως διαφορά μπορεί να κεφαλαιοποιηθεί ή να λειτουργήσει συμψηφιστικά εάν υπάρχουν ζημιές, ωστόσο δε δύναται να χρησιμοποιηθεί για την πληρωμή μερισμάτων ή ποσοστών¹⁵⁷. Απαγορεύεται η διάθεση των μετοχών σε τιμή μικρότερη από την ονομαστική τους αξία, δηλαδή δε νοείται η έκδοση μετοχών κάτω από το άρτιο, καθώς δεν συγκεντρώνεται το ελάχιστο μετοχικό κεφάλαιο, που καθίσταται εκ του νόμου απαιτητό για τη λειτουργία της εταιρείας. Οι εκδιδόμενες από την εταιρεία μετοχές, που ανήκουν σε ίδια σειρά και κατηγορία, οφείλουν να έχουν ίση ονομαστική αξία¹⁵⁸.

4.1.1 Μορφές μετοχών

¹⁵² Η εταιρεία υποχρεούται να εκδώσει τουλάχιστον 250 μετοχές, προκειμένου να συγκεντρώσει το ελάχιστο ύψος μετοχικού κεφαλαίου, ήτοι 25.000 ευρώ (βλ. Περάκης Ε., 2019, Το νέο δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 41 και Ρόκας Ν., 2019, Εμπορικές Εταιρείες, σελ. 399).

¹⁵³ Βλ. άρθ. 1§1 Ν. 4548/2018.

¹⁵⁴ Βλ. άρθ. 35§1 Ν. 4548/2018 και Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρείες, σελ. 401.

¹⁵⁵ Βλ. Μαστρομανώλης Ε. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 504- 505.

¹⁵⁶ Ο μέτοχος ζημιώνεται μόνο στην περίπτωση που από την πώληση των μετοχών έλαβε μικρότερο τίμημα από αυτό που κατέβαλε για την αγορά τους. Αντίστοιχα πρόβλεψη πιθανής μελλοντικής ζημίας υπάρχει σε οποιαδήποτε χρονική στιγμή παρατηρηθεί μείωση της χρηματιστηριακής αξίας των μετοχών από την τιμή κτήσης. (βλ. ΑΠ 209/2016, ΔΕΕ, 2016, σελ. 671, περί διαχωρισμών στην αξία των μετοχών και διαμόρφωσης της χρηματιστηριακής αξίας).

¹⁵⁷ Βλ. Απόσπασμα Αιτ. Έκθεσης Ν. 4587/2018 και Μαστρομανώλης Ε. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 509- 510.

¹⁵⁸ Βλ. άρθ. 35§1 Ν. 4548/2018.

Οι μετοχικοί τίτλοι σύγκεινται είτε από απλούς τίτλους, όπου κάθε τίτλος περιέχει μια μετοχή είτε από πολλαπλούς τίτλους, οι οποίοι σε ένα αξιόγραφο συνενώνουν περισσότερες μετοχές. Οι πολλαπλοί τίτλοι εκδίδονται εφόσον υπάρχει ειδική μνεία στο καταστατικό και εξυπηρετούν τους κατόχους μεγάλου αριθμού μετοχών, οι οποίοι προτιμούν να συγκεντρώνουν τα μετοχικά τους δικαιώματα σε έναν τίτλο. Ωστόσο εμφανίζονται σε μικρότερη συχνότητα, διότι διαθέτουν υψηλή ονομαστική αξία, καθώς εμπεριέχουν περισσότερες από μια μετοχές, με αποτέλεσμα να καθίσταται δυσχερέστερη η διακίνηση τους στην αγορά¹⁵⁹.

Από τη θέσπιση του νόμου περί ανωνύμων εταιρειών γινόταν δεκτή η έκδοση ανωνύμων μετοχών, υπό την έννοια ότι τα αξιόγραφα δεν ανέφεραν τα ονόματα των κατόχων τους. Με αυτόν τον τρόπο η μεταβίβαση των μετοχών καθίστατο ιδιαίτερα εύκολη, καθώς απαιτείτο μόνο η συμφωνία των μερών και η παράδοση του τίτλου¹⁶⁰. Ωστόσο η μη αναγραφή του κυρίου των μετοχών καθιστούσε ελκυστική τη χρησιμοποίησή τους σε εγκληματικές πράξεις, όπως στη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομη και εγκληματική δραστηριότητα ή για τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας. Έτσι προκρίθηκε ως αποτελεσματικότερο μέτρο για την πάταξη του φαινομένου η κατάργηση των ανωνύμων μετοχών¹⁶¹. Πλέον με το νέο νομοθετικό καθεστώς επιβάλλεται η έκδοση μόνο ονομαστικών μετοχών¹⁶² και προβλέπεται η αντικατάσταση των ήδη υπαρχουσών ανωνύμων μετοχών με ονομαστικές¹⁶³, σύμφωνα με τη διαδικασία που ορίζεται στο καταστατικό. Τα στοιχεία των μετοχών καταγράφονται στο βιβλίο μετοχών, που υποχρεούται να καταρτίζει η εταιρεία είτε σε έντυπη είτε σε ηλεκτρονική μορφή με καταστατική πρόβλεψη¹⁶⁴. Η επικαιροποίηση του βιβλίου καθίσταται σημαντική, διότι η ιδιότητα του μετόχου θεμελιώνεται στο

¹⁵⁹ Βλ. Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 400. Ωστόσο οι πολλαπλοί τίτλοι δύναται να αντικατασταθούν με νέους απλούς.

¹⁶⁰ Βλ. Χασάπης Χ. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 556.

¹⁶¹ Βλ. Οδηγία 2015/849 (4th Anti- Money Laundering Directive) όπως ενσωματώθηκε στην ελληνική έννομη τάξη με το Ν. 4557/2018 και Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 402- 403.

¹⁶² Βλ. Στάμου Α. σε 28ο Πανελλήνιο Συνέδριο Εμπορικού Δικαίου, (2019) Οι αναμορφώσεις του Εταιρικού Δικαίου 2018- 2019, Η ονομαστικοποίηση των άυλων μετοχών και η ταυτοποίηση του μετόχου, σελ. 552 επ.

¹⁶³ Βλ. Περάκης Ε., (2019), Το νέο δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 42 επ. Με την μετατροπή των ανωνύμων μετοχών σε ονομαστικές, δεν αλλάζει ο χαρακτήρας της ανώνυμης εταιρείας. Εν προκειμένω ακολουθείται το γαλλικό μοντέλο, όπου σύμφωνα με τον "Code de Commerce" στις ανώνυμες εταιρείες οι μέτοχοι δεν ευθύνονται για τις οφειλές της εταιρείας.

¹⁶⁴ Επιπλέον με καταστατική πρόβλεψη το βιβλίο μετοχών μπορεί να τηρείται από κεντρικό αποθετήριο τίτλων, πιστωτικό οργανισμό ή επιχείρηση επενδύσεων σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρ. 40§2 Ν. 4548/2018.

πρόσωπο που έχει αναγραφεί στο βιβλίο και τα μετοχικά δικαιώματα ασκούνται υπέρ αυτού. Αυτό έχει ιδιαίτερη αξία ιδιαίτερα για τη συμμετοχή στη ΓΣ, καθώς νομιμοποιείται να παρίσταται στις συνεδριάσεις της ΓΣ αποκλειστικά το πρόσωπο, που είναι καταχωρημένο στο βιβλίο μετόχων. Ωστόσο η αναγραφή στο βιβλίο μετόχων αποτελεί μαχητό τεκμήριο¹⁶⁵, διότι δεν έχει συστατικό αλλά δηλωτικό χαρακτήρα, υπό την έννοια ότι για την έγκυρη μεταβίβαση των μετοχών δεν απαιτείται η επικαιροποίηση του βιβλίου. Σε περίπτωση εσφαλμένης καταχώρησης, το βάρος απόδειξης της μετοχικής ιδιότητας φέρει ο πραγματικός και όχι ο αναγραφόμενος μέτοχος ούτε η εταιρεία.

Οι μετοχές τηρούνται είτε σε υλική είτε σε άυλη μορφή. Στην υλική μορφή οι μέτοχοι παραλαμβάνουν από την εταιρεία αξιόγραφο, δηλαδή έγγραφο στο οποίο αποτυπώνεται η μετοχική σχέση που έχουν με την εταιρεία. Ωστόσο για τη διευκόλυνση της εμπορευσιμότητας των μετοχών προκρίθηκε η απούλοποίηση των μετοχών¹⁶⁶¹⁶⁷. Αρμόδιο για την τήρηση των άυλων μετοχών καθίσταται το Κεντρικό Αποθετήριο Τίτλων (ΚΑΤ)¹⁶⁸ εφαρμόζοντας τη διαδικασία της απούλοποίησης¹⁶⁹ ή της ακινητοποίησης¹⁷⁰. Οι τίτλοι που διαπραγματεύονται σε ρυθμιζόμενη αγορά τηρούνται υποχρεωτικά από ΚΑΤ, ενώ προαιρετικά καταχωρίζονται οι τίτλοι των μη εισηγμένων εταιρειών με καταστατική πρόβλεψη. Το ΚΑΤ ή οι διαμεσολαβητές¹⁷¹ σε περίπτωση διαχείρισης συλλογικών λογαριασμών¹⁷² αναλαμβάνουν να

¹⁶⁵ Βλ. Χασάπης Χ. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 561.

¹⁶⁶ Βέβαια είχε προηγηθεί η ακινητοποίηση των μετοχών σε αποθετήρια τίτλων (βλ. άρθ. 33 Ν. 1806/1988).

¹⁶⁷ Αρχικά οι άυλες μετοχές εκδίδονταν για τίτλους του Δημόσιου Τομέα με το Ν. 2198/1994, εν συνεχεία επεκτάθηκαν για τις εισηγμένες στο Χρηματιστήριο μετοχές με το Ν. 2396/1996 και τελικά συμπεριέλαβαν και τις μετοχές των αλλοδαπών ναυτιλιακών εταιρειών με το Ν. 3756/2009. Παλαιότερα οι άυλες μετοχές εγγράφονταν ηλεκτρονικά στο Σύστημα Άυλων Τίτλων (ΣΑΤ).

¹⁶⁸ Βλ. Κανονισμό 909/2014 και Ν. 4569/2018.

¹⁶⁹ Για τις άυλες μετοχές δεν εκδίδονται τίτλοι. Έτσι ως μέτοχοι νομιμοποιούνται τα πρόσωπα που ορίζονται στο ΚΑΤ (βλ. Ρόκας Ν., 2019, Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 404).

¹⁷⁰ Η απούλοποίηση αφορά στην τήρηση των τίτλων σε άυλη μορφή, ενώ η ακινητοποίηση αναφέρεται στη συλλογή και παρακολούθηση όλων των τίτλων σε λογιστική μορφή από ΚΑΤ. Οι δύο διαδικασίες γίνονται παράλληλα (βλ. Χασάπης Χ. σε Σωτηρόπουλο Γ., 2020, Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 566- 567).

¹⁷¹ Βλ. Μπαζίνας Γ. σε 28ο Πανελλήνιο Συνέδριο Εμπορικού Δικαίου, (2019), Οι αναμορφώσεις του Εταιρικού Δικαίου 2018- 2019, Συλλογικοί λογαριασμοί τίτλων και αφερεγγυότητα διαμεσολαβητή: Ζητήματα προστασίας επενδυτών, σελ. 476 επ.

¹⁷² Βλ. Ταρνανίδου Χ. σε 28ο Πανελλήνιο Συνέδριο Εμπορικού Δικαίου, (2019), Οι αναμορφώσεις του Εταιρικού Δικαίου, Λογαριασμοί omnibus και οι επιπτώσεις τους στο εταιρικό δίκαιο, σελ. 49 επ.

πιστοποιήσουν τα πρόσωπα που διαθέτουν τη μετοχική ιδιότητα, προκειμένου αυτά να ασκήσουν τα μετοχικά τους δικαιώματα.

4.1.2 Κατηγορίες μετοχών

4.1.2.1 Κοινές μετοχές

Κοινές μετοχές θεωρούνται οι μετοχικοί τίτλοι, οι οποίοι δεν ανήκουν σε ιδιαίτερη κατηγορία¹⁷³ και εκδίδονται από την εταιρεία ακολουθώντας τη συνήθη διαδικασία που ορίζεται στο καταστατικό. Οι κάτοχοι των κοινών μετοχών διαθέτουν τα βασικά εκ του νόμου δικαιώματα¹⁷⁴, ήτοι δικαίωμα ψήφου στις συνεδριάσεις της ΓΣ, δικαίωμα απόληψης κερδών, σε περίπτωση όπου υπάρχουν κέρδη προς διανομή και δικαίωμα συμμετοχής στο προϊόν της εκκαθάρισης της εταιρείας. Ο νόμος ορίζει, ότι κάθε εταιρεία υποχρεούται να διαθέτει τουλάχιστον μία κοινή μετοχή¹⁷⁵.

4.1.2.2 Προνομιούχες μετοχές

Οι προνομιούχες μετοχές αποτελούν ειδική κατηγορία μετοχών και διαφέρουν από τις κοινές, καθώς προσφέρουν περισσότερα προνόμια περιουσιακής φύσης στους κατόχους τους¹⁷⁶. Οι προνομιούχες μετοχές εκδίδονται είτε κατά την ίδρυση της εταιρείας είτε μετά από αύξηση μετοχικού κεφαλαίου με καταστατική πρόβλεψη¹⁷⁷ και μετά από απόφαση της ΓΣ που λαμβάνεται με αυξημένη απαρτία και πλειοψηφία. Για την έκδοση νέων προνομιούχων μετοχών απαιτείται επιπρόσθετα η έγκριση της ΓΣ των προνομιούχων μετόχων. Επίσης παρέχεται δικαίωμα προτίμησης για την

¹⁷³ Βλ. άρθ. 37 Ν. 4548/2018 και Απόσπασμα Αιτ. Έκθεσης Ν. 4548/2018.

¹⁷⁴ Βλ. Ρόκας Α. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 523.

¹⁷⁵ Σύμφωνα με το παλαιότερο νομοθετικό καθεστώς η εταιρεία είχε τη δυνατότητα να εκδώσει περιορισμένο αριθμό προνομιούχων μετοχών, που δεν ξεπερνούσε το 40% του συνόλου (βλ. άρθ. 4 Ν. 876/1979). Έτσι ο υπόλοιπος αριθμός μετοχών έπρεπε να αποτελείται από κοινές μετοχές. Αυτός ο περιορισμός καταργήθηκε με το Ν. 4548/2018 και πλέον απαιτείται η έκδοση τουλάχιστον μιας κοινής μετοχής (βλ. Ρόκας Α. σε Σωτηρόπουλο Γ., 2020, Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 522- 523).

¹⁷⁶ Ωστόσο δεν παρέχουν πολλαπλό δικαίωμα ψήφου, διότι αυτό θα ερχόταν σε αντίθεση με την αρχή της ισότητας των μετόχων (βλ. Ρόκας Ν., 2019, Εμπορικές Εταιρείες, σελ. 415 επ.).

¹⁷⁷ Σε περίπτωση όπου δεν υπάρχει καταστατική πρόβλεψη για έκδοση προνομιούχων μετοχών, τότε η ΓΣ αναλαμβάνει να τροποποιήσει το καταστατικό και ύστερα προχωρά στην αύξηση κεφαλαίου και στην έκδοση προνομιούχων μετοχών (βλ. Ρόκας Α. σε Σωτηρόπουλο Γ., 2020, Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 529- 530).

απόκτηση των νέων μετοχών στους ήδη υπάρχοντες μετόχους. Επιπλέον η ΓΣ με αυξημένη απαρτία και πλειοψηφία και ύστερα από έγκριση της ιδιαίτερης ΓΣ των προνομιούχων μετόχων, δύναται να αποφασίσει τη μετατροπή ορισμένων κοινών μετοχών σε προνομιούχες¹⁷⁸ ή τη μετατροπή προνομιούχων μετοχών σε προνομιούχες μετοχές άλλης κατηγορίας. Η απόφαση αυτή επιβάλλεται να είναι πλήρως αιτιολογημένη, προκειμένου να μη θίγεται η αρχή της ίσης μεταχείρισης των μετόχων ίδιας κατηγορίας.

Οι προνομιούχες μετοχές διακρίνονται σε κοινές προνομιούχες μετοχές¹⁷⁹, σε προνομιούχες μετοχές χωρίς δικαίωμα ψήφου¹⁸⁰ και σε μετατρέψιμες προνομιούχες μετοχές¹⁸¹¹⁸². Μικρή παραλλαγή των προνομιούχων μετοχών άνευ ψήφου αποτελούν οι προνομιούχες μετοχές με περιορισμένο δικαίωμα ψήφου¹⁸³, οι οποίες παρέχουν δικαίωμα ψήφου, με καταστατική πρόβλεψη, αποκλειστικά για θεμελιώδη εταιρικά ζητήματα, όπως σε περίπτωση εταιρικών μετασχηματισμών.

Τα προνόμια των μετοχών καθορίζονται ελεύθερα από την εταιρεία. Αυτό σημαίνει ότι τα προνόμια που προβλέπονται στη νομοθεσία δεν είναι αποκλειστικά, καθώς το καταστατικό μπορεί είτε να μην τα συμπεριλαμβάνει είτε να προβλέπει επιπρόσθετα προνόμια, εφόσον όμως αυτά δεν αντιβαίνουν σε διατάξεις αναγκαστικού δικαίου.

Αρχικά οι μετοχές μπορεί να παρέχουν μερική ή ολική απόληψη του διανεμόμενου μερίσματος πριν από τις κοινές μετοχές. Έτσι οι μέτοχοι εισπράττουν χρονικά πρώτοι το ελάχιστο μέρισμα ή τα διανεμόμενα ποσά από τα συνολικά

¹⁷⁸ Βλ. Ρόκας Α. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 530.

¹⁷⁹ Οι κοινές προνομιούχες μετοχές διαφέρουν από τις κοινές μετοχές, καθώς εκτός από το δικαίωμα ψήφου ενσωματώνουν επιπλέον περιουσιακά προνόμια (βλ. Ρόκας Ν., 2019, Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 414).

¹⁸⁰ Οι προνομιούχες μετοχές χωρίς δικαίωμα ψήφου παρέχουν περιουσιακά δικαιώματα και οι κάτοχοι τους μπορούν να συμμετέχουν στις συνεδριάσεις της ΓΣ, όμως οι μετοχές αυτές δεν προσμετρώνται για το σχηματισμό απαρτίας και πλειοψηφίας ούτε παρέχουν δικαίωμα ψήφου στις συνεδριάσεις της ΓΣ. Οι κάτοχοι των εν λόγω μετοχών διαθέτουν δικαίωμα προτίμησης, συμμετέχουν στην άσκηση δικαιωμάτων μειοψηφίας, μπορούν να διορίζουν απευθείας μέλη του ΔΣ μετά από καταστατική πρόβλεψη και δικαιούνται να ψηφίζουν στις ιδιαίτερες Γενικές Συνελεύσεις (βλ. Ρόκας Α. σε Σωτηρόπουλο Γ., 2020, Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 535- 536).

¹⁸¹ Οι μετατρέψιμες προνομιούχες μετοχές με καταστατική πρόβλεψη παρέχουν τη δυνατότητα στους κατόχους τους, να μετατρέψουν τις προνομιούχες μετοχές σε κοινές ή σε προνομιούχες μετοχές άλλης κατηγορίας. Η δυνατότητα αυτή είναι είτε προαιρετική, εφόσον δηλαδή το αποφασίσει ο μέτοχος με δήλωση του προς την εταιρεία είτε υποχρεωτική, δηλαδή ανεξάρτητα από τη βούληση του μετόχου, όπου η μετατροπή πραγματοποιείται με την έλευση ορισμένης προθεσμίας ή με την πλήρωση κάποιας αίρεσης με βάση τα οριζόμενα στο καταστατικό (βλ. Ρόκας Ν., 2019, Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 416).

¹⁸² Σε περίπτωση έκδοσης τίτλων αναφέρεται στο αξιόγραφο ρητά: “Προνομιούχος μετοχή μετά ψήφου”, “Προνομιούχος μετοχή άνευ ψήφου” και “Προνομιούχος μετατρέψιμη μετοχή” (άρθρ. 38 §9 Ν. 4548/2018).

¹⁸³ Βλ. Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 416.

κέρδη¹⁸⁴. Η προτεραιότητα καθίσταται ιδιαίτερα σημαντική, εάν το ποσό των κερδών δεν επαρκεί για την ικανοποίηση όλων των μετόχων. Εάν δεν υπάρξει κερδοφορία στην εταιρική χρήση και η εταιρεία δε διανείμει μέρισμα, τότε το καταστατικό μπορεί να θεμελιώσει σωρευτικό μέρισμα υπέρ των προνομιούχων μετόχων.¹⁸⁵ Έτσι στην επόμενη κερδοφόρα χρήση οι προνομιούχοι μέτοχοι λαμβάνουν αθροιστικά τα μερίσματα της τρέχουσας και των προηγούμενων χρήσεων. Αυτό δεν ισχύει για τους κατόχους κοινών μετοχών, οι οποίοι δε λαμβάνουν μέρισμα, εάν δεν υπολείπεται ποσό για διανομή.

Επιπλέον ορίζεται η προνομιακή απόδοση του προϊόντος της μείωσης του κεφαλαίου ή της εκκαθάρισης της περιουσίας της εταιρείας¹⁸⁶. Οι κάτοχοι αυτών των μετοχών λαμβάνουν κατά προτεραιότητα το ποσό που προκύπτει από την εκκαθάριση της εταιρείας,¹⁸⁷ το οποίο ισούται με το σύνολο των εισφορών τους συμπεριλαμβανομένων και των ποσών υπέρ το άρτιο. Αντίστοιχα στη μείωση κεφαλαίου η εταιρεία επιστρέφει μέρος του κεφαλαίου στους τιτλούχους. Το προνόμιο καθιερώνει μόνο χρονική προτεραιότητα, υπό την έννοια ότι οι μέτοχοι αποκτούν πρωτύτερα το ποσό που τους αναλογεί, χωρίς όμως να λαμβάνουν περαιτέρω ποσά.

Επιπρόσθετα τα προνόμια δύναται να διαθέτουν χρηματικό χαρακτήρα¹⁸⁸. Έτσι οι προνομιούχοι μέτοχοι μπορεί να αξιώνουν είτε απόληψη σταθερού μερίσματος σε κάθε εταιρική χρήση είτε χορήγηση επιπλέον τόκου ανά μετοχή είτε συμμετοχή εν μέρει στα κέρδη είτε συμμετοχή στα κέρδη μόνο ορισμένων δραστηριοτήτων. Τα ανωτέρω εφαρμόζονται υπό την προϋπόθεση ότι η εταιρεία διαθέτει ποσά προς διανομή¹⁸⁹. Έτσι σε μη κερδοφόρες χρήσεις οι μέτοχοι δεν μπορούν να κάνουν χρήση των προνομίων τους.

¹⁸⁴ Βλ. άρθ. 160 και 161 Ν. 4548/2018.

¹⁸⁵ Βλ. Ρόκας Α. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 532.

¹⁸⁶ Βλ. Ρόκας Α. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 533- 534.

¹⁸⁷ Πρώτοι ικανοποιούνται οι δανειστές της εταιρείας, εν συνεχεία οι προνομιούχοι μέτοχοι και τελευταίοι οι κοινοί μέτοχοι (άρθ. 30 και 168 Ν. 4548/2018).

¹⁸⁸ Βλ. Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρείες, σελ. 415.

¹⁸⁹ Βλ. άρθ. 159 Ν. 4548/2018.

Οι προνομιούχες μετοχές που εκδίδονται σε ίδια σειρά έχουν ίδια δικαιώματα. Τα δικαιώματα δύναται να μεταβληθούν με καταστατική πρόβλεψη, ωστόσο μένουν αμετάβλητα στη διάρκεια κάθε εταιρικής χρήσης. Ο περιορισμός ή η κατάργηση των προνομίων αποφασίζεται από την ιδιαίτερη ΓΣ των προνομιούχων μετόχων με πλειοψηφία δύο τρίτων του εκπροσωπούμενου προνομιούχου κεφαλαίου¹⁹⁰.

4.1.2.3 Εξαγοράσιμες μετοχές

Οι εξαγοράσιμες μετοχές¹⁹¹ εκδίδονται με καταστατική πρόβλεψη στο πλαίσιο αύξησης κεφαλαίου¹⁹² και αποτελούνται είτε από κοινές είτε από προνομιούχες μετοχές, μετά ή άνευ δικαιώματος ψήφου¹⁹³. Η ιδιαιτερότητα των εξαγοράσιμων μετοχών αφορά στην παροχή της δυνατότητας εξαγοράς τους από την εταιρεία¹⁹⁴ είτε με την άσκηση του δικαιώματος προαίρεσης αγοράς από την πλευρά της εταιρείας (callable shares) είτε με την άσκηση του δικαιώματος προαίρεσης πώλησης των κατόχων τους (puttable shares)¹⁹⁵. Για την εξαγορά των μετοχών απαιτείται η προγενέστερη της ανάληψης των μετοχών καταστατική πρόβλεψη, η πλήρης εξόφληση των μετοχών και η τήρηση των διατυπώσεων δημοσιότητας. Επιπλέον μετά τη θέση της νέας νομοθεσίας σε ισχύ παρέχεται η δυνατότητα μετατροπής μέρους των υπαρχουσών, κοινών ή προνομιούχων μετοχών σε εξαγοράσιμες¹⁹⁶ υπό τον όρο ότι τηρούνται οι ως άνω τιθέμενες προϋποθέσεις. Για τη μετατροπή των μετοχών σε εξαγοράσιμες απαιτείται επιπρόσθετα έγκριση της ΓΣ με αυξημένη απαρτία και πλειοψηφία, ενώ για τις υπόλοιπες κατηγορίες μετοχών χρειάζεται απόφαση και των ιδιαίτερων ΓΣ των μετόχων που θίγονται. Μετά την εξαγορά, οι μετοχές τελούν υπό

¹⁹⁰ Βλ. Ρόκας Α. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 538- 539.

¹⁹¹ Βλ. άρθ 39 Ν. 4548/2018 και άρθ. 82 Οδηγίας 2017/1132.

¹⁹² Βλ. Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 417.

¹⁹³ Οι μέτοχοι που κατέχουν εξαγοράσιμες μετοχές συμμετέχουν σε ιδιαίτερη ΓΣ των μετόχων (βλ. Ρόκας Α. σε Σωτηρόπουλο Γ., 2020, Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 544).

¹⁹⁴ Προκειμένου να αποκτήσει τις μετοχές, η εταιρεία μπορεί να αξιοποιήσει είτε τα ποσά που διαθέτει προς διανομή είτε το προϊόν που προκύπτει από νέα έκδοση μετοχών που διενεργήθηκε για την εξαγορά είτε τα ποσά που προέρχονται από μείωση κεφαλαίου.

¹⁹⁵ Βλ. Απόσπασμα Αιτ. Έκθεσης Ν. 4548/2018. Για την εξαγορά μετοχών μετά από δήλωση του μετόχου ως απαραίτητη προϋπόθεση καθίσταται η ύπαρξη ποσών προς διανομή.

¹⁹⁶ Βλ. Ρόκας Α. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 546.

την κυριότητα της εταιρείας και αντιμετωπίζονται όπως οι ίδιες μετοχές. Παράλληλα η εταιρεία υποχρεούται να δημιουργήσει αποθεματικό αξίας ίσης με την ονομαστική αξία των μετοχών που εξαγόρασε¹⁹⁷.

Για την άσκηση του δικαιώματος της εξαγοράς από το μέτοχο με δήλωση του, απαιτείται η ύπαρξη ποσού προς διανομή, αλλιώς η εξαγορά δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί¹⁹⁸. Εάν υπάρχει διανεμόμενο υπόλοιπο, τότε η δήλωση του μετόχου επιφέρει την αυτόματη εξαγορά των μετοχών του, εκτός εάν το καταστατικό επιβάλλει περαιτέρω ρήτρες. Η εξαγορά δύναται να καταλαμβάνει το σύνολο των μετοχών ενός μετόχου ή μέρος αυτών, οπότε γίνεται λόγος για μερική εξαγορά¹⁹⁹.

Οι εξαγοράσιμες μετοχές επιλέγονται ως μέσο χρηματοδότησης της εταιρείας²⁰⁰ και συμφέρουν τόσο την εταιρεία, η οποία αποκτά πόρους χωρίς να δανειοδοτηθεί αλλά και τους μετόχους, οι οποίοι επενδύουν το κεφάλαιο που διαθέτουν και αποβλέπουν στην μελλοντική πώληση ή εξαγορά των τίτλων σε τιμή ίση ή μεγαλύτερη από την τιμή κτήσης τους. Ουσιαστικά με την εξαγορά των μετοχών από την εταιρεία, οι μέτοχοι λαμβάνουν το ποσό που κατέβαλαν για την αγορά των τίτλων, μολονότι απαγορεύεται η επιστροφή των εισφορών στους μετόχους.

Η ικανότητα εξαγοράς καθίσταται ιδιαίτερα σημαντική για τους μετόχους των μη εισηγμένων εταιρειών, των οποίων οι μετοχές μεταβιβάζονται δυσχερέστερα. Ωστόσο η εταιρεία μπορεί να αποφασίσει να εξαγοράσει τις μετοχές, όταν η τιμή τους είναι χαμηλή, με αποτέλεσμα οι κάτοχοι των τίτλων είτε να απολέσουν την ωφέλεια, που πίστευαν ότι θα αποκόμιζαν είτε να διακινδυνεύουν να βρεθούν εκτός εταιρείας.

4.1.2.4 Αποσβεσμένες μετοχές ή μετοχές επικαρπίας

Σε περίπτωση απόσβεσης του μετοχικού κεφαλαίου, η εταιρεία αναλαμβάνει να καταβάλλει είτε μέρος είτε ολόκληρη την ονομαστική αξία των μετοχών, που

¹⁹⁷ Βλ. Ρόκας Α. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 548.

¹⁹⁸ Βλ. Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 418.

¹⁹⁹ Βλ. Ρόκας Α. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 550.

²⁰⁰ Βλ. Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 417.

κατέχουν οι μέτοχοι, ακυρώνοντας τις παλαιότερες μετοχές και εκδίδοντας νέες, αποσβεσμένες μετοχές, που παραδίδει στους μετόχους.

Οι αποσβεσμένες μετοχές²⁰¹ παρέχουν δικαιώματα διοικητικής φύσης στους κατόχους, αλλά στερούνται ορισμένων δικαιωμάτων περιουσιακής φύσης²⁰². Για την απόσβεση του κεφαλαίου και την έκδοση αποσβεσμένων μετοχών απαιτείται απόφαση της ΓΣ²⁰³, η οποία λαμβάνεται είτε με αυξημένη απαρτία και πλειοψηφία είτε με απλή απαρτία και πλειοψηφία, εάν το καταστατικό το ορίζει ρητά και τήρηση των διατυπώσεων δημοσιότητας. Το ποσό για την απόσβεση προέρχεται είτε από ειδικά αποθεματικά, που έχουν σχηματιστεί γι' αυτόν το σκοπό είτε από πλεονάζοντα κέρδη που απομένουν μετά την καταβολή των ελάχιστων μερισμάτων²⁰⁴. Στο νόμο προβλέπεται και μερική απόσβεση, η οποία επιφέρει συνακόλουθα μερική απώλεια δικαιωμάτων.

Με την απόσβεση κάμπτεται η αρχή της απαγόρευσης επιστροφής των εισφορών, όμως σύμφωνα με την κρατούσα άποψη η απόσβεση δεν στοχεύει στην απόδοση των εισφορών, αλλά στη διανομή των έκτακτων κερδών²⁰⁵. Οι αποσβεσμένες μετοχές συμφέρουν τους κατόχους τους, καθώς οι μέτοχοι εξακολουθούν να έχουν απολαβές από το πλεονάζον υπόλοιπο διανομής και διατηρούν τη μετοχική τους ιδιότητα, καθώς και την επιρροή που ασκούν στην εταιρεία, απαλλαγμένοι όμως από τον επιχειρηματικό κίνδυνο.

4.1.3 Μεταβίβαση των μετοχών

²⁰¹ Ο όρος “μετοχές επικαρπίας” αναφερόταν στην παλαιότερη νομοθεσία (άρθ. 15α Ν. 2190/1920), ενώ στο νέο νόμο περί ΑΕ γίνεται χρήση του όρου “αποσβεσμένες μετοχές” (άρθ. 32 Ν. 4548/2018).

²⁰² Έτσι οι κάτοχοι αυτών των τίτλων εξακολουθούν να είναι μέτοχοι της εταιρείας και διαθέτουν το δικαίωμα ψήφου, αλλά στερούνται του δικαιώματος απόληψης ελάχιστου μερίσματος και είσπραξης εισφοράς κατά την εκκαθάριση. Ωστόσο οι μέτοχοι λαμβάνουν το επιπλέον μέρισμα σε περίπτωση κερδοφορίας και έχουν δικαίωμα συμμετοχής στο προϊόν της εκκαθάρισης, που προκύπτει μετά από την εξυπηρέτηση των δανειστών και τη διανομή των εισφορών των μετόχων (βλ. Λιναρίτης Ι. σε Σωτηρόπουλο Γ., 2020, Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 480- 482).

²⁰³ Σε περίπτωση ύπαρξης περισσότερων κατηγοριών μετοχών απαραίτητη καθίσταται η έγκριση και από τις ιδιαίτερες ΓΣ.

²⁰⁴ Επομένως η απόσβεση διαφέρει από τη μείωση κεφαλαίου, καθώς δε χρησιμοποιείται μετοχικό κεφάλαιο, αλλά μέρος την πλεονάζουσας εταιρικής περιουσίας (βλ. Λιναρίτης Ι. σε Σωτηρόπουλο Γ., 2020, Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 474).

²⁰⁵ Βλ. Λιναρίτης Ι. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 475.

Οι μετοχές καταρχήν μεταβιβάζονται ελεύθερα²⁰⁶, εκτός από τους περιορισμούς που θέτει ο νόμος αναφορικά με τις δεσμευμένες μετοχές και την άσκηση του δικαιώματος προαίρεσης από τους υπάρχοντες μετόχους. Ωστόσο η διαδικασία που ακολουθείται για την μεταβίβαση τους ποικίλει ανάλογα με τη μορφή των μετοχών.

Για τη μεταβίβαση των αξιογράφων, εφαρμόζεται η διαδικασία που ορίζεται στον ΑΚ για την πώληση και μεταβίβαση οποιουδήποτε κινητού πράγματος²⁰⁷. Έτσι απαραίτητη κρίνεται η συμφωνία των δύο μερών, δηλαδή του μεταβιβάζοντος πωλητή και του αποκτώντος αγοραστή και η παράδοση των τίτλων από τον πρώτο στο δεύτερο²⁰⁸. Αντίθετα οι άυλες μετοχές παρέχουν μετοχικά δικαιώματα, που δεν εμπεριέχονται σε αξιόγραφο και η μεταβίβαση τους πραγματοποιείται με εκχώρηση²⁰⁹.

Οι ανώνυμες μετοχές μεταβιβάζονται, με συμφωνία και παράδοση σύμφωνα με τις διατάξεις για τη μεταβίβαση κινητού πράγματος²¹⁰. Ωστόσο ως μέτοχος νομιμοποιείται ο κομιστής του τίτλου, αφού ο τίτλος δεν αναγράφει τα στοιχεία του μετόχου με αποτέλεσμα να νομιμοποιείται η πώληση τίτλων από μη κύριο σε καλόπιστο τρίτο²¹¹. Οι ανώνυμες μετοχές αντικαταστάθηκαν υποχρεωτικά από ονομαστικές²¹².

Για τη μεταβίβαση των ονομαστικών μετοχών απαιτείται η συμφωνία μεταξύ αγοραστή και πωλητή, παράδοση των τίτλων και καταχώρηση των στοιχείων του

²⁰⁶ Βλ. Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 405 και Χασάπης Χ. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 574.

²⁰⁷ Η μετοχή είναι κινητό πράγμα, που επιδέχεται κυριότητα και η μεταβίβαση του αξιογράφου πραγματοποιείται σύμφωνα με το άρθ. 1034 ΑΚ (βλ. ΑΠ 973/2017, Επιχείρηση, 2017, σελ. 1082).

²⁰⁸ Εφαρμόζονται τα άρθ. 513 και 1034 ΑΚ, διότι σύμφωνα με το άρθ. 947 η μετοχή εφόσον αποτελεί ενσώματο αντικείμενο θεωρείται πράγμα και σύμφωνα με το 948 κινητό πράγμα.

²⁰⁹ Η εκχώρηση των δικαιωμάτων που απορρέουν από τη μετοχική σχέση γίνεται με εν ζωή πράξη του εκχωρητή και απαιτείται αναγγελία της μεταβίβασης στην εταιρεία σύμφωνα με τα οριζόμενα στα άρθ. 455- 470 ΑΚ. Οι μετοχές που δεν έχουν μορφή αξιογράφου, μεταβιβάζονται με εκχώρηση (βλ. ΑΠ 528/2014, ΔΕΕ, 2015, σελ. 36).

²¹⁰ Βλ. Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 405.

²¹¹ Ισχύουν τα άρθ. 1036- 1037 ΑΚ για την κτήση κινητού από μη κύριο και τα άρθ. 1038- 1039 για τη μεταβίβαση σε καλόπιστο τρίτο ανώνυμων τίτλων που προήλθαν στον πωλητή (μη κύριο) εξαιτίας κλοπής ή απώλειας.

²¹² Έτσι με το Ν. 4548/2018 οι ανώνυμες μετοχές καταργήθηκαν από την 1/1/2020. Κατά το μεταβατικό στάδιο, δηλαδή μέχρι τις 31/12/2019 η μεταβίβαση ανώνυμων μετοχών μη εισηγμένων εταιρειών προϋπέθετε την τήρηση συστατικού τύπου, δηλαδή συμβολαιογραφικό έγγραφο, σύμφωνα με το άρθ. 54 Ν. 4557/2018. Για τις ανώνυμες μετοχές εισηγμένων σε αγορά εταιρειών εφαρμόζονταν το άρθ. 13 Ν. 4569/2018 σχετικά με το ΚΑΤ.

νέου μετόχου στο βιβλίο μετόχων, που τηρεί η εταιρεία²¹³. Σε περίπτωση όπου δεν πραγματοποιηθεί η καταχώρηση, η μεταβίβαση θεωρείται έγκυρη, όμως ο νέος μέτοχος δεν μπορεί να ασκήσει τα μετοχικά του δικαιώματα, έως ότου αποδείξει την ιδιότητα του και εγγραφεί στο βιβλίο μετόχων²¹⁴. Μετά την ολοκλήρωση της μεταβίβασης, η εταιρεία υποχρεούται να αντικαταστήσει τους παλαιότερους τίτλους με νέους, οι οποίοι θα αναγράφουν τα στοιχεία του νέου μετόχου.

Τέλος οι μετοχές που τηρούνται σε λογιστική μορφή μεταβιβάζονται είτε μέσω λογαριασμού αξιών των ΚΑΤ είτε μέσω λογιστικών εγγραφών των διαμεσολαβητών και η ταυτοποίηση των μετόχων γίνεται διαμέσου του μητρώου, που οφείλουν να τηρούν και να επικαιροποιούν.²¹⁵ Εν προκειμένω η καταχώρηση της μεταβίβασης θεωρείται συστατική, διότι αντικαθιστά την παράδοση της νομής που ισχύει για τα αξιόγραφα. Έτσι μέτοχος καθίσταται μόνο το πρόσωπο, που είναι εγγεγραμμένο στο μητρώο ΚΑΤ ή ταυτοποιείται από τους εγγεγραμμένους διαμεσολαβητές²¹⁶.

Για τη μεταβίβαση των μετοχών λόγω καθολικής διαδοχής εφαρμόζονται τα οριζόμενα στον ΑΚ περί κληρονομικής διαδοχής²¹⁷. Έτσι οι κληρονόμοι αποκτούν τους τίτλους του κληρονομούμενου και συνακόλουθα τη μετοχική ιδιότητα²¹⁸, αιτία θανάτου αυτοδίκαια με την επαγωγή της κληρονομίας.

Η μεταβίβαση των μετοχών εξαιτίας οιονεί καθολικής διαδοχής, αφορά στις περιπτώσεις εταιρικών μετασχηματισμών, δηλαδή σε συγχωνεύσεις, σε εξαγορές και σε διασπάσεις, όπου μεταβιβάζεται το σύνολο της εταιρικής περιουσίας, χωρίς προηγούμενη εκκαθάριση. Εν προκειμένω χρειάζεται η εγγραφή των νέων κατόχων

²¹³ Για την καταχώρηση στο βιβλίο μετόχων χρειάζεται η υπογραφή του παλαιού και του νέου μετόχου ή των πληρεξουσίων τους, εκτός εάν προσκομιστεί αντίγραφο της σύμβασης για τη μεταβίβαση.

²¹⁴ Βλ. Χασάπης Χ. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 580.

²¹⁵ Βλ. άρθ. 13- 19 Ν. 4569/2018, Καν. 909/2014 και Περάκης Ε., (2019), Το νέο δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 49 επ.

²¹⁶ Βλ. Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 406.

²¹⁷ Βλ. άρθ. 1710 επ. ΑΚ και ΑΠ 545/2019, ΔΕΕ, 2020, σελ. 531.

²¹⁸ Για τη νομιμοποίηση των κληρονόμων ονομαστικών μετοχών, απαιτείται επιπρόσθετα η καταχώρηση τους στο βιβλίο μετόχων, ώστε να ενέχουν θέση μετόχου και να ασκούν τα μετοχικά τους δικαιώματα. Αντίστοιχα για τις μετοχές που τηρούνται σε λογιστική μορφή, οι κληρονόμοι επιβάλλεται να εγγραφούν στο μητρώο του ΚΑΤ ή στους λογαριασμούς αξιών των διαμεσολαβητών (βλ. Χασάπης Χ. σε Σωτηρόπουλο Γ., 2020, Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 605- 607).

των τίτλων από τρίτες εταιρείες στο βιβλίο μετόχων ή στο μητρώο του ΚΑΤ ή στο λογαριασμό αξιών του διαμεσολαβητή.

4.1.3.1 Οι δεσμευμένες μετοχές

Εξαίρεση από την αρχή της ελεύθερης μεταβίβασης των μετοχών καθιερώνεται με την έκδοση δεσμευμένων μετοχών. Οι δεσμευμένες μετοχές²¹⁹ εκδίδονται με καταστατική πρόβλεψη και μεταβιβάζονται μόνο μετά από έγκριση του ΔΣ ή της ΓΣ σύμφωνα με τα οριζόμενα στο καταστατικό. Επιπλέον δύναται να τεθούν περαιτέρω περιορισμοί στη μεταβίβαση των μετοχών με καταστατική πρόβλεψη. Οι περιορισμοί αυτοί συνίστανται στο δικαίωμα προτίμησης των υφιστάμενων μετόχων (right of first refusal), στο δικαίωμα της εταιρείας να υποδείξει το πρόσωπο, στο οποίο θα μεταβιβαστούν οι μετοχές, στην υποχρέωση του αποκτώντος μετόχου να αναλάβει και άλλες μετοχές έτερων μετόχων και στην υποχρέωση παρεπόμενης μεταβίβασης ίσου αριθμού μετοχών των υπόλοιπων μετόχων²²⁰.

Στο καταστατικό εξειδικεύονται οι όροι, η διαδικασία και προβλέπεται χρονική προθεσμία για την έγκριση της μεταβίβασης, όπου μετά την άπρακτη παρέλευση της λύεται η δέσμευση και οι μετοχές μπορούν να μεταβιβαστούν ελεύθερα²²¹. Το καταστατικό μπορεί να ορίζει ότι εάν η εταιρεία εκδώσει αρνητική απόφαση για τη μεταβίβαση των μετοχών, τότε οφείλει να εξαγοράσει τις μετοχές. Οι περιορισμοί που τίθενται από το καταστατικό ανωτέρω δεν πρέπει επ' ουδενί να καθιστούν τις μετοχές αμεταβίβαστες. Οι μεταβιβάσεις που πραγματοποιούνται κατά παράβαση του καταστατικού θεωρούνται άκυρες²²².

Οι δεσμεύσεις δεν αφορούν σε περιπτώσεις θανάτου, κατάσχεσης, ή υπαγωγής σε συλλογική διαδικασία (πχ. πτώχευση). Ωστόσο και σε τέτοιου είδους περιπτώσεις μπορεί να προβλέπεται στο καταστατικό είτε η εξαγορά των μετοχών

²¹⁹ Οι δεσμευμένες μετοχές δεν αποτελούν ξεχωριστή κατηγορία μετοχών, διότι δεν ενσωματώνουν διαφορετικά δικαιώματα. Η διαφοροποίηση τους αφορά μόνο στη μεταβίβαση (βλ. Χασάπης Χ. σε Σωτηρόπουλο Γ., 2020, Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 615).

²²⁰ Βλ. Περάκης Ε., (2019), Το νέο δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 54.

²²¹ Βλ. Χασάπης Χ. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 620.

²²² Βλ. Χασάπης Χ. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 628.

από πρόσωπο που υποδεικνύεται από την εταιρεία είτε η άσκηση του δικαιώματος προτίμησης από τους υπόλοιπους μετόχους²²³.

Με την έκδοση δεσμευμένων μετοχών η εταιρεία αποσκοπεί στην διαχείριση της μετοχικής σύνθεσης, προκειμένου είτε να σταθεροποιήσει τον αριθμό των προσώπων που μετέχουν στην εταιρεία είτε να αποτρέψει τη δημιουργία πλειοψηφιών που θα μπορούσαν να πλήξουν τις μειοψηφίες είτε να απομακρύνει το ενδεχόμενο εχθρικής εξαγοράς²²⁴.

Τέλος προβλέπεται η σύναψη συμφώνων προαίρεσης²²⁵ μεταξύ των μετόχων ή ανάμεσα στους μετόχους και σε τρίτα πρόσωπα. Οι συμφωνίες αυτές παρέχουν το δικαίωμα προαίρεσης αγοράς (call option) ή πώλησης (put option) σε έναν εκ των συμβαλλομένων. Έτσι με την υπογραφή της εν λόγω σύμβασης, οι δικαιούχοι μπορούν με μονομερή δήλωση βουλήσεως, να ασκήσουν το διαπλαστικό δικαίωμα²²⁶ της αγοράς ή της πώλησης σε μελλοντικό χρόνο, δίχως να απαιτείται έγκριση του αντισυμβαλλόμενου²²⁷. Στις συμφωνίες μπορεί να ορίζεται είτε το αμεταβίβαστο των μετοχών μέχρι την άσκηση του δικαιώματος²²⁸ είτε αποσβεστική προθεσμία²²⁹ μετά την παρέλευση της οποίας παύει η δυνατότητα άσκησης του δικαιώματος. Οι συμφωνίες προαίρεσης καταχωρίζονται στο βιβλίο μετόχων ή στο μητρώο του ΚΑΤ. Όταν ασκηθεί το δικαίωμα προαίρεσης, ο νέος μέτοχος εγγράφεται στο βιβλίο μετόχων ή στο μητρώο του ΚΑΤ αντίστοιχα.

²²³ Βλ. Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 408.

²²⁴ Βλ. Χασάπης Χ. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 616- 617.

²²⁵ Τα σύμφωνα προαίρεσης εντάσσονται στις ενοχικές συμβάσεις. Επομένως ισχύουν οι κανόνες που διέπουν γενικά τις συμβάσεις. Έτσι στη συμφωνία πρέπει να προσδιορίζονται όλα τα απαραίτητα στοιχεία προκειμένου η σύμβαση να είναι έγκυρη (οι μετοχές, οι αντισυμβαλλόμενοι, τυχόν τίμημα), τυχόν επιπρόσθετοι όροι και απαιτείται δικαιοπρακτική ικανότητα των αντισυμβαλλόμενων και εξουσία διάθεσης των μετοχών.

²²⁶ Βλ. Γεωργιάδης Α., (2012), Γενικές Αρχές Αστικού Δικαίου, σελ. 268.

²²⁷ Βλ. Γεωργιάδης Α., (2012), Γενικές Αρχές Αστικού Δικαίου, σελ. 459.

²²⁸ Κανονικά οι μετοχές μεταβιβάζονται ελεύθερα μέχρι να ασκηθεί το δικαίωμα προτίμησης. Ωστόσο κατ' εξαίρεση μπορεί να συνομολογηθεί στη συμφωνία όρος που να απαγορεύει τη μεταβίβαση. Ο όρος αυτός εφαρμόζεται έναντι τρίτων μόνο σε περίπτωση που έχει αναγραφεί στο βιβλίο μετόχων ή στο μητρώο και οποιαδήποτε μεταβίβαση κατά παράβαση του όρου θεωρείται άκυρη (άρθ. 44 §2 Ν. 4548/2018). Εάν ο όρος αναγράφεται στη σύμβαση, αλλά δεν έχει καταχωρηθεί στο βιβλίο μετόχων ή στο μητρώο, τότε είναι έγκυρη η μεταβίβαση σε τρίτο, όμως ο αντισυμβαλλόμενος που θίγεται μπορεί να αξιώσει αποζημίωση από τον έτερο αντισυμβαλλόμενο (βλ. Χασάπης Χ. σε Σωτηρόπουλο Γ., 2020, Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 643).

²²⁹ Γενικά το δικαίωμα προαίρεσης υπόκειται σε χρονικό περιορισμό (βλ. ΕφΑθ 4648/2014, ΔΕΕ, 2015, σελ. 145).

4.1.4 Δικαιώματα επί των μετοχών

Καταρχήν ισχύει η αρχή του αδιαιρέτου των μετοχών. Αναλυτικότερα το αδιαίρετο θεμελιώνεται στον τίτλο της μετοχής, όπου απαγορεύεται η περαιτέρω κατάτμηση του και στη μετοχική σχέση, καθώς οι μετοχές ενσωματώνουν το σύνολο των μετοχικών δικαιωμάτων και συνακόλουθα απαγορεύεται η χωριστή διάθεση τους²³⁰.

Ωστόσο οι μετοχές ως κινητά πράγματα επιδέχονται τη σύσταση εμπράγματων δικαιωμάτων²³¹, ήτοι δικαιωμάτων κυριότητας, δουλείας και ενέχυρου. Αναφορικά με την κυριότητα εφαρμόζονται όσα εκτέθηκαν ανωτέρω περί μεταβιβάσεων. Όμως οι μετοχές μπορεί να αποτελούν και αντικείμενο συγκυριότητας²³², δηλαδή να ανήκουν από κοινού σε περισσότερους από έναν δικαιούχους. Η κοινωνία²³³ δημιουργείται είτε με δικαιοπραξία, όταν οι μετοχές αποκτώνται από περισσότερα πρόσωπα από κοινού ή όταν μεταβιβάζεται ένα ποσοστό που κατέχει ο μέτοχος εξ' αδιαιρέτου είτε από το νόμο, όταν οι μετοχές περιέρχονται σε πολλούς κληρονόμους. Επειδή τα δικαιώματα που απορρέουν από τη μετοχική σχέση πρέπει να ασκούνται από κοινού²³⁴, οι συγκύριοι επιβάλλεται να ορίσουν ένα πρόσωπο, το οποίο θα τους εκπροσωπεί από κοινού²³⁵. Σε περίπτωση όπου παραλείψουν να επισημάνουν κοινό εκπρόσωπο, τότε δεν μπορούν να ασκήσουν τα μετοχικά τους δικαιώματα. Εάν δεν επιθυμούν να διορίσουν κοινό εκπρόσωπο, τότε μπορούν να απευθυνθούν στο αρμόδιο δικαστήριο, το οποίο αναλαμβάνει να διορίσει διαχειριστή²³⁶.

²³⁰ Βλ. άρθ. 49 §3 Ν. 4587/2018. Η χωριστή διάθεση είναι επιτρεπτή κατ' εξαίρεση μόνο για το δικαίωμα απόληψης κερδών με καταστατική πρόβλεψη, σύμφωνα με το άρθ. 33 §5 Ν. 4548/2018.

²³¹ Βλ. άρθ. 973 ΑΚ και Γεωργιάδης Α., (2012), Γενικές Αρχές Αστικού Δικαίου, σελ. 277.

²³² Έτσι μια μετοχή μπορεί να επιδέχεται συγκυριότητα εξ' αδιαιρέτου κατά ιδανικά μέρη (βλ. ΑΠ 576/2002, ΔΕΕ, 2002, σελ. 1256 και Ρόκας Ν., 2019, Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 408- 409).

²³³ Βλ. άρθ. 785 επ. ΑΚ και 1113 επ. ΑΚ.

²³⁴ Βλ. Περάκης Ε., (2019), Το νέο δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 55 και Χασάπης Χ. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 724 επ.

²³⁵ Μεταξύ του εκπροσώπου και των κοινωνών υπάρχει σχέση αντιπροσώπου και αντιπροσωπευόμενου (άρθ. 211 και 216 ΑΚ), η οποία προκύπτει είτε από σύμβαση εντολής (άρθ. 713 ΑΚ) είτε από σύμβαση εργασίας (άρθ. 648 ΑΚ).

²³⁶ Βλ. άρθ. 790 ΑΚ.

Επιπλέον επί των μετοχών μπορεί να συσταθεί επικαρπία ή ενέχυρο²³⁷. Σε αυτή την περίπτωση ο επικαρπωτής ή ο ενεχυριαστής αναλαμβάνει να ασκήσει τα μετοχικά δικαιώματα²³⁸. Αυτό συμβαίνει, καθώς με την επικαρπία και το ενέχυρο παρέχεται σε έναν μη κύριο περιορισμένη εξουσία επί του πράγματος, εν προκειμένω της μετοχής. Ο επικαρπωτής εκτός από τα διοικητικά δικαιώματα νομιμοποιείται να λαμβάνει το μέρισμα, όχι όμως και το προϊόν της εκκαθάρισης²³⁹. Αντίστοιχα ο ενεχυριαστής μπορεί να συμμετέχει στη ΓΣ.

4.1.5 Ίδιες μετοχές

Ιδιαίτερη μνεία γίνεται στη νομοθεσία αναφορικά με το ζήτημα της απόκτησης μετοχών από την ίδια την εταιρεία. Ο νόμος αναφέρεται τόσο στην πρωτότυπη κτήση, δηλαδή στην απόκτηση μετοχών από την εταιρεία κατά το στάδιο της ίδρυσης ή της αύξησης του μετοχικού κεφαλαίου, όσο και στην παράγωγη κτήση, δηλαδή στη μεταγενέστερη από την απόκτηση των μετοχών.

Καταρχήν η πρωτότυπη κτήση μετοχών από την εκδότρια εταιρεία απαγορεύεται²⁴⁰. Δικαιολογητική βάση της απαγόρευσης αποτελεί η προστασία των εταιρικών δανειστών, καθώς με την κάλυψη των μετοχών από την ίδια την εταιρεία δε διασφαλίζεται το ελάχιστο μετοχικό κεφάλαιο που καθίσταται απαιτητό για την ικανοποίηση των πιστωτών. Η απαγόρευση καταλαμβάνει τους ιδρυτές, τα μέλη του ΔΣ, καθώς και τυχόν τρίτα πρόσωπα, που αναλαμβάνουν μετοχές για λογαριασμό της εταιρείας ενεργώντας ως αντιπρόσωποι. Σε περίπτωση ανάληψης μετοχών για λογαριασμό της εταιρείας κατά παράβαση των διατάξεων, οι πράττοντες οφείλουν να αποπληρώσουν το τίμημα για τις μετοχές και ευθύνονται εις ολόκληρον²⁴¹. Αντίστοιχα εάν τις μετοχές ανέλαβαν αντιπρόσωποι, τότε τεκμαίρεται ότι τις

²³⁷ Βλ. ΑΠ 1349/2017, ΔΕΕ, 2018, σελ. 340 και ΕφΘεσ 1258/2018, ΔΕΕ, 2019, σελ. 229.

²³⁸ Βλ. άρθ. 1177 και 1245 ΑΚ.

²³⁹ Βλ. Χασάπης Χ. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 753- 754.

²⁴⁰ Βλ. Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρείες, σελ. 412.

²⁴¹ Σύμφωνα με το άρθ. 48 §3 Ν. 4548/2018 τα πρόσωπα δεν έχουν υποχρέωση καταβολής, εάν αποδείξουν ότι δεν είναι υπαίτιοι.

ανέλαβαν για λογαριασμό τους και όχι για την εταιρεία²⁴². Εάν η απόκτηση ιδίων μετοχών πραγματοποιήθηκε με υπαιτιότητα μελών του ΔΣ, τότε τα μέλη υπέχουν ποινική ευθύνη, ενώ σε περίπτωση όπου ζημιώθηκε η εταιρεία, τότε αναζητείται και τυχόν αστική ευθύνη.

Ωστόσο για την προάσπιση των οικονομικών και εταιρικών συμφερόντων θεωρείται αποδεκτή η παράγωγη κτήση μετοχών από την εταιρεία, εάν συντρέχουν σωρευτικά ορισμένες προϋποθέσεις²⁴³. Έτσι η εταιρεία δύναται να αποκτήσει ίδιες μετοχές, μόνο εάν έχουν εκδοθεί και αποπληρωθεί πλήρως, μετά από έγκριση της ΓΣ, για χρονικό διάστημα που δεν υπερβαίνει τους είκοσι τέσσερις μήνες, λαμβάνοντας υπόψη την αρχή της ίσης μεταχείρισης των μετόχων. Επιπλέον η ονομαστική αξία των ιδίων μετοχών επιβάλλεται να μην ξεπερνά το ένα δέκατο του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου²⁴⁴ και η απόκτηση τους να μην επιφέρει τη μείωση του μετοχικού κεφαλαίου κάτω από το ελάχιστο ποσό²⁴⁵. Το ΔΣ αναλαμβάνει να περατώσει τη διαδικασία²⁴⁶. Εν προκειμένω οι μετοχές οφείλουν να μεταβιβαστούν μέσα σε τρία έτη από την απόκτηση τους, άλλως ακυρώνονται με συνακόλουθη ισόποση μείωση του μετοχικού κεφαλαίου. Η απόκτηση μετοχών κατά παράβαση όλων των ανωτέρω προϋποθέσεων επιφέρει τη μεταβίβαση των αποκτηθέντων μετοχών εντός ενός έτους, ενώ εάν παρέλθει άπρακτη η προθεσμία, τότε οι μετοχές ακυρώνονται και μειώνεται αντίστοιχα το μετοχικό κεφάλαιο²⁴⁷. Επιπλέον απαγορεύεται η κατοχή μετοχών από συνδεδεμένη εταιρία, υπό την επιφύλαξη των ανωτέρω προϋποθέσεων²⁴⁸. Επιπρόσθετα δεν επιτρέπεται η λήψη μετοχών από την

²⁴² Βλ. Καραμανάκου Ε. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 680.

²⁴³ Με το άρθ. 49 Ν. 4548/2018 εναρμονίστηκε η εθνική έννομη τάξη με την Οδηγία 2012/30.

²⁴⁴ Η προϋπόθεση αυτή δε λαμβάνεται υπόψη εάν οι μετοχές αποκτώνται από την εταιρεία προκειμένου να διανεμηθούν στο προσωπικό της εταιρείας (βλ. άρθ. 49 §3 Ν. 4548/2018).

²⁴⁵ όπως ορίζεται στο άρθ. 159 §1 Ν. 4548/2018.

²⁴⁶ Οι ως άνω προϋποθέσεις δεν τυγχάνουν εφαρμογής σε περίπτωση είτε εκτέλεσης απόφασης για μείωση του μετοχικού κεφαλαίου, όπου οι μετοχές που αποκτώνται στη συνέχεια ακυρώνονται είτε εξαγοράς των μετοχών είτε καθολικής μεταβίβασης της εταιρικής περιουσίας εξαιτίας κληρονομικής διαδοχής ή οιονεί διαδοχής είτε απόκτησης εξοφλημένων μετοχών από χαριστική αιτία (πχ δωρεά) ή από πλειστηριασμό με αναγκαστική εκτέλεση κατά τρίτου είτε ρητής αναφοράς στο νόμο ή σε δικαστική απόφαση (συνήθως για την προστασία των μειοψηφούντων μετόχων επί θεμελιωδών εταιρικών μεταβολών), υπό τον όρο ότι εξασφαλίζονται τα ελάχιστα ίδια κεφάλαια.

²⁴⁷ Βλ. Καραμανάκου Ε. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 694.

²⁴⁸ Εξαίρεση θεσπίζεται, εάν η απόκτηση έγινε σε προγενέστερο χρόνο, οπότε δεν υπήρχε η μεταξύ τους σχέση ή εάν η εταιρεία αναλαμβάνει τις μετοχές για λογαριασμό τρίτου ή σε περίπτωση που η εταιρεία διενεργεί κατ' επάγγελμα τέτοιου είδους πράξεις.

εταιρεία ή από συνδεδεμένα μέρη ως ενέχυρο για την εξασφάλιση δανειακών ή άλλων απαιτήσεων της. Τέλος απαγορεύεται η χρηματοδότηση τρίτων υπό τη μορφή πιστώσεων, προκειμένου τα πρόσωπα αυτά να λάβουν μετοχές της εταιρείας²⁴⁹. Για το χρονικό διάστημα όπου η εταιρεία διατηρεί ίδιες μετοχές, αναστέλλονται όλα τα μετοχικά δικαιώματα που ενσωματώνονται στους τίτλους και τυχόν μέρισμα αποδίδεται στους υπόλοιπους μετόχους. Η εταιρεία οφείλει να συντάξει έκθεση διαχείρισης για τις ίδιες μετοχές που κατέχει, προκειμένου να ενημερωθούν οι ενδιαφερόμενοι.

4.2 Τίτλοι κτήσης μετοχών

Οι τίτλοι κτήσης μετοχών (warrants)²⁵⁰ εκδίδονται από την εταιρεία και παρέχουν στους κατόχους τους το δικαίωμα να αποκτήσουν νεοεκδιδόμενες μετοχές της εταιρείας, καταβάλλοντας προκαθορισμένο αντίτιμο, εντός συγκεκριμένης χρονικής προθεσμίας, η οποία ορίζεται ρητά στην απόφαση έκδοσης των τίτλων. Μετά την άπρακτη παρέλευση της προθεσμίας το διαπλαστικό δικαίωμα αποσβέννυται και τυχόν αντίτιμο που δόθηκε για την απόκτηση των τίτλων δεν επιστρέφεται, αλλά παρακρατείται από την εταιρεία. Οι τίτλοι κτήσης εκδίδονται από την εταιρεία²⁵¹ για την προσέλκυση επενδύσεων και έχουν συμβολικό ή ακόμα και μηδαμινό τίμημα. Από την πλευρά τους οι κάτοχοι τους, οι οποίοι χαρακτηρίζονται ως εν δυνάμει μέτοχοι, προσβλέπουν στον προσπορισμό οφέλους είτε από τη άσκηση του δικαιώματος προαίρεσης σε χρόνο, όπου η τιμή διάθεσης των μετοχών

²⁴⁹ Κατ' εξαίρεση για λόγους εταιρικού συμφέροντος η χρηματοδότηση επιτρέπεται, εάν πραγματοποιείται με εύλογους όρους αγοράς και εάν δε μειώνονται τα ίδια κεφάλαια κάτω από το όριο που θέτει ο νόμος με απόφαση της ΓΣ που λαμβάνεται με αυξημένη απαρτία και πλειοψηφία.

²⁵⁰ Οι τίτλοι κτήσης μετοχών χρησιμοποιούνται διεθνώς και εισήχθησαν στην εθνική έννομη τάξη με το Ν. 4548/2018 (άρθ. 75 επ.). Ανάλογα με το χρόνο άσκησης του δικαιώματος προαίρεσης οι τίτλοι κτήσης διακρίνονται σε ευρωπαϊκού τύπου, όπου το δικαίωμα προαίρεσης ασκείται μόνο στην ημέρα λήξης, αμερικανικού τύπου, όπου το δικαίωμα ασκείται οποτεδήποτε μέχρι την ημέρα λήξης και τύπου Βερμούδων, όπου το δικαίωμα ασκείται ορισμένες ημέρες εντός της προθεσμίας (βλ. Λιναρίτης Ι. σε Σωτηρόπουλο Γ., 2020, Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 772).

²⁵¹ Η εταιρεία αναλαμβάνει να εκδώσει τίτλους κτήσης μετοχών, οι οποίοι είναι υποχρεωτικά ονομαστικοί και εξειδικεύει το χρόνο, τον τρόπο, την τιμή διάθεσης, τον τρόπο αποπληρωμής και την προθεσμία ή τυχόν επιπρόσθετους όρους για την άσκηση του διαπλαστικού δικαιώματος. Επίσης προσδιορίζει τον αριθμό μετοχών, που ενσωματώνονται στους τίτλους κτήσης και αναμένεται να εκδοθούν, την κατηγορία τους και το απαιτούμενο τίμημα για την απόκτηση των μετοχών (βλ. Ρόκας Ν., 2019, Εμπορικές Εταιρείες, σελ. 428).

υπερβαίνει το τίμημα που συνομολογήθηκε με τους τίτλους κτήσης²⁵² είτε από τη διάθεση τους στην αγορά, καθώς οι τίτλοι κτήσης μπορεί να αποτελούν αντικείμενο διαπραγμάτευσης σε ρυθμιζόμενη αγορά²⁵³. Η έκδοση τίτλων διακρίνεται σε τακτική και σε έκτακτη. Η άσκηση του δικαιώματος προαίρεσης οδηγεί σε συνακόλουθη αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου, οπότε για την έκδοση των τίτλων κτήσης εφαρμόζονται αναλόγως οι κανόνες για την αύξηση κεφαλαίου²⁵⁴. Η απόφαση για την έκδοση των τίτλων κτήσης μαζί με όλους τους όρους υπόκειται σε διατυπώσεις δημοσιότητας. Επειδή με τους τίτλους κτήσης μετοχών παρέχεται η δυνατότητα σε ορισμένα πρόσωπα να καταστούν μέτοχοι στο μέλλον, με αποτέλεσμα να αναδιαμορφωθεί η μετοχική σύνθεση, παρέχεται στους υφιστάμενους μετόχους το δικαίωμα προτίμησης²⁵⁵ ανάλογα με τη συμμετοχή τους στην εταιρεία. Από την πλευρά τους οι κάτοχοι των τίτλων κτήσης νομιμοποιούνται ως μέτοχοι μόνο με την άσκηση του διαπλαστικού δικαιώματος²⁵⁶, υπό τη μορφή μονομερούς δήλωσης βουλήσεως και την καταβολή του οριζόμενου στον τίτλο τιμήματος για την απόκτηση των μετοχών. Εν συνεχεία η εταιρεία υποχρεούται εντός δύο μηνών, να προχωρήσει σε αύξηση κεφαλαίου και να τους αποδώσει τις μετοχές. Οι νέοι μέτοχοι εγγράφονται στο βιβλίο μετόχων ή στο ΚΑΤ ή στους λογαριασμούς των πιστοποιημένων διαμεσολαβητών. Για τη μεταβίβαση και τη σύσταση εμπραγμάτων δικαιωμάτων στους τίτλους κτήσης εφαρμόζονται κατ' αντιστοιχίαν οι κανόνες που ισχύουν για τις μετοχές, ενώ αναφορικά με την κτήση ιδίων τίτλων από την εταιρεία ισχύει η απαγόρευση πρωτότυπης κτήσης και η παράγωγη κτήση πραγματοποιείται μόνο υπό προϋποθέσεις²⁵⁷.

²⁵² Όταν η τιμή για την άσκηση του διαπλαστικού δικαιώματος που αναγράφεται στους τίτλους κτήσης είναι χαμηλότερη από τη αγοραία τιμή των μετοχών, τότε πρόκειται για in the money warrants. Αντίθετα, όταν η τιμή που προσδιορίζεται στους τίτλους κτήσης είναι αρκετά αυξημένη σε σχέση με την αγοραία τιμή, τότε γίνεται λόγος για out of the money warrants. Όταν οι τιμές είναι παραπλήσιες, τότε γίνεται αναφορά για at the money warrants (βλ. Χασάπης Χ. σε Σωτηρόπουλο Γ., 2020, Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 773).

²⁵³ Βλ. Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 428.

²⁵⁴ Έτσι απαιτείται είτε απόφαση της ΓΣ με αυξημένη απαρτία και πλειοψηφία είτε απόφαση της ΓΣ με απλή απαρτία και πλειοψηφία είτε απόφαση του ΔΣ. Σε περίπτωση όπου υπάρχουν περισσότερες κατηγορίες μετοχών, απαιτείται έγκριση από τις ιδιαίτερες ΓΣ.

²⁵⁵ Βλ. Λιναρίτης Ι. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 825 επ.

²⁵⁶ Βλ. Περάκης Ε., (2019), Το νέο δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 55 και Λιναρίτης Ι. σε 28ο Πανελλήνιο Συνέδριο Εμπορικού Δικαίου, (2019), Οι αναμορφώσεις του Εταιρικού Δικαίου 2018- 2019, Ο numerus clausus των κινητών αξιών που εκδίδει η ΑΕ και διάσπαση της αρχής, σελ. 175 επ.

²⁵⁷ Βλ. Απόσπασμα Αιτ. Έκθεσης και άρθ. 57 Ν. 4548/2018. Επίσης Λιναρίτης Ι. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 838 επ.

4.3 Ιδρυτικοί Τίτλοι

Οι ιδρυτικοί τίτλοι εκδίδονται από την εταιρεία με καταστατική πρόβλεψη και εκχωρούνται στους ιδρυτές ή σε τρίτα πρόσωπα ως ανταμοιβή για την προσφορά τους στην εταιρεία. Οι ιδρυτικοί τίτλοι είναι υποχρεωτικά ονομαστικοί, αλλά δεν έχουν ονομαστική αξία και ενσωματώνουν μόνο ορισμένα περιουσιακά δικαιώματα²⁵⁸. Έτσι παρέχουν στον κομιστή τους τη δυνατότητα συμμετοχής στα κέρδη, αλλά όχι στο προϊόν της εκκαθάρισης και δεν απονέμουν διοικητικά ή διαχειριστικά δικαιώματα²⁵⁹. Οι ιδρυτικοί τίτλοι διακρίνονται σε κοινούς και σε εξαιρετικούς.

Οι κοινοί ιδρυτικοί τίτλοι εκδίδονται κατά την ίδρυση της εταιρείας ως ανταμοιβή για τις υπηρεσίες που παρείχαν ορισμένα πρόσωπα²⁶⁰ και απαγορεύεται να ξεπερνούν το ένα δέκατο των συνολικών εκδιδόμενων μετοχών. Για την απόληψη ποσού ως απαραίτητη προϋπόθεση καθίσταται η ύπαρξη κερδών προς διανομή²⁶¹. Η εταιρεία έχει τη δυνατότητα σε περίπτωση που επιθυμεί είτε μετά την πάροδο δεκαετίας από τη χορήγηση των τίτλων είτε με καταστατική πρόβλεψη να εξαγοράσει και να ακυρώσει τους τίτλους καταβάλλοντας ορισμένο αντίτιμο²⁶². Στο καταστατικό επιβάλλεται να ορίζονται ρητά οι υπηρεσίες που παρασχέθηκαν, ο αριθμός των εκδιδόμενων τίτλων και τα πρόσωπα στα οποία αποδίδονται οι τίτλοι. Επιπλέον προσδιορίζονται τα δικαιώματα απόληψης, ο χρόνος και ο τρόπος υπολογισμού της τιμής εξαγοράς των τίτλων από την εταιρεία. Τέλος στο καταστατικό καθορίζεται η διάρκεια των τίτλων, σε περίπτωση που οι ιδρυτικοί τίτλοι έχουν ορισμένη χρονική διάρκεια.

²⁵⁸ Βλ. Μαστρομανώλης Ε. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 990.

²⁵⁹ Βλ. Περάκης Ε., (2019), Το νέο δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 57 και Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 426.

²⁶⁰ Βλ. Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 427.

²⁶¹ Έτσι παρέχουν στους δικαιούχους τη δυνατότητα απόληψης ποσού, που δεν υπερβαίνει το ένα τέταρτο των καθαρών κερδών, αφού υπολογιστούν οι μειώσεις για το τακτικό αποθεματικό και για το ελάχιστο μέρισμα (βλ. άρθρ. 159 Ν. 4548/2018).

²⁶² Ωστόσο το αντίτιμο για την εξαγορά του συνόλου των ιδρυτικών τίτλων δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερο από το δεκαπλάσιο του μέσου συνολικού ετήσιου ποσού, που καταβλήθηκε στους ιδρυτικούς τίτλους τα τελευταία πέντε έτη (βλ. άρθρ. 75 Ν. 4548/2018).

Οι εξαιρετικοί ιδρυτικοί τίτλοι εκδίδονται είτε κατά την ίδρυση είτε κατά τη διάρκεια λειτουργίας της εταιρείας και παρέχουν στους μετόχους ή σε τρίτα πρόσωπα ανταμοιβή για την παραχώρηση χρήσης ορισμένων αντικειμένων²⁶³. Για την έκδοση εξαιρετικών ιδρυτικών τίτλων κατά τη διάρκεια λειτουργίας της εταιρείας χρειάζεται απόφαση της ΓΣ με αυξημένη απαρτία και πλειοψηφία, η οποία θα βασίζεται σε έκθεση αποτίμησης της αξίας των προσφερόμενων αντικειμένων²⁶⁴. Αντίθετα για την έκδοση εξαιρετικών ιδρυτικών τίτλων κατά την ίδρυση της εταιρείας απαιτείται καταστατική πρόβλεψη²⁶⁵.

4.4 Ομολογίες

Η εταιρεία προχωρά στην έκδοση ομολογιακών δανείων, προκειμένου να αντλήσει άμεσα ξένα κεφάλαια για τη χρηματοδότηση της²⁶⁶. Το ομολογιακό δάνειο δεν υπόκειται σε ποσοτικό περιορισμό κεφαλαίου²⁶⁷ και διαιρείται σε ίσα μερίδια, τις ομολογίες²⁶⁸. Κάθε ομολογία ενσωματώνει τις δανειακές απαιτήσεις του ομολογιούχου έναντι της εταιρείας²⁶⁹.

Το ομολογιακό δάνειο μπορεί να εκδίδεται μετά από δημόσια προσφορά στο ευρύ κοινό, οπότε προκύπτουν πολυάριθμοι ομολογιούχοι, αλλά μπορεί και να εντάσσεται σε μια μόνο ομολογία ενός ομολογιούχου²⁷⁰. Οι ομολογίες μπορεί να

²⁶³ Βλ. Μαστρομανώλης Ε. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 997.

²⁶⁴ Βλ. Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 428- 429.

²⁶⁵ Στο καταστατικό προσδιορίζονται ελεύθερα το ποσό συμμετοχής των εξαιρετικών ιδρυτικών τίτλων στα κέρδη και η διάρκεια μαζί με τους όρους εξαγοράς των τίτλων υπό την επιφύλαξη του άρθ. 159 Ν. 4548/2018.

²⁶⁶ Βλ. Μεταλληνός Α. σε 28ο Πανελλήνιο Συνέδριο Εμπορικού Δικαίου, (2019), Οι αναμορφώσεις του Εταιρικού Δικαίου 2018- 2019, Ομόλογα και ομολογίες, σελ. 200 επ.

²⁶⁷ Εκτός εάν το καταστατικό ορίζει διαφορετικά και υπό την επιφύλαξη των κανόνων αναφορικά με τη δημόσια προσφορά (βλ. άρθ. 59 §4 Ν. 4548/2018 και Ρόκας Ν., 2019, Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 423).

²⁶⁸ Βλ. Χουλιάρη Ε., (2019), Οι μετατρέψιμες ομολογίες ως εργαλείο χρηματοδότησης, σελ. 20.

²⁶⁹ Βλ. Λιναρίτης Ι. σε 28ο Πανελλήνιο Συνέδριο Εμπορικού Δικαίου, (2019), Οι αναμορφώσεις του Εταιρικού Δικαίου 2018- 2019, Ο *numerus clausus* των κινητών αξιών που εκδίδει η ΑΕ και διάσπαση της αρχής, σελ. 173 επ.

²⁷⁰ Βλ. Χουλιάρη Ε., (2019), Οι μετατρέψιμες ομολογίες ως εργαλείο χρηματοδότησης, σελ. 22.

είναι ονομαστικές ή ανώνυμες²⁷¹ σε τίτλους²⁷² ή σε άυλη²⁷³ ή λογιστική μορφή²⁷⁴ και δύναται να εισάγονται προς διαπραγμάτευση σε ρυθμιζόμενες αγορές²⁷⁵, που λειτουργούν στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό. Για την έκδοση ομολογιακού δανείου συντάσσεται ενημερωτικό δελτίο, το οποίο εν συνεχεία δημοσιεύεται.

Αρμόδιο όργανο για την έκδοση των ομολογιών καθίσταται το ΔΣ²⁷⁶, διότι το ομολογιακό δάνειο προσομοιάζει με τραπεζικό δάνειο, η σύναψη του οποίου εμπίπτει στις αρμοδιότητες του ΔΣ²⁷⁷. Η εταιρεία συντάσσει το πρόγραμμα του ομολογιακού δανείου, στο οποίο εμπεριέχονται οι όροι δανειοδότησης²⁷⁸, οι οποίοι εφαρμόζονται τόσο επί των κατόχων των ομολογιών όσο και επί των διαδόχων τους ή τυχόν επωφελούμενων τρίτων. Παράλληλα μπορεί να περιλαμβάνονται τυχόν πρόσθετοι

²⁷¹ Υπάρχει διαφοροποίηση από τις μετοχές, οι οποίες είναι απαρέγκλιτα ονομαστικές με βάση το Ν. 4548/2018. Ως επακόλουθο οι μετατρέξιμες και οι ανταλλάξιμες ομολογίες είναι υποχρεωτικά ονομαστικές (Βλ. Ψαρουδάκης Γ. σε Σωτηρόπουλο Γ., 2020, Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 869).

²⁷² Οι ομολογίες υπό τη μορφή τίτλων συμπεριλαμβάνουν υποχρεωτικά τους βασικούς όρους, ήτοι την επωνυμία της εκδότριας που προβαίνει σε έκδοση ομολογιών, το συνολικό ποσό του ομολογιακού δανείου, την ονομαστική αξία της ομολογίας, το επιτόκιο, τη λήξη του ομολογιακού τίτλου, τις εξασφαλίσεις, την ημερομηνία του προγράμματος και τη σειρά των ομολογιών σε περίπτωση έκδοσης περισσότερων από μια σειρών (βλ. άρθ. 59 Ν. 4548/2018).

²⁷³ Σε περίπτωση όπου οι ομολογίες δεν ενσωματώνονται σε τίτλους, νομιμοποιούνται ως ομολογιούχοι και ασκούν τα δικαιώματά τους, οι εγγεγραμμένοι στο βιβλίο ομολογιούχων που τηρεί η εταιρεία ή στο μητρώο ΚΑΤ ή στους λογαριασμούς των διαμεσολαβητών (βλ. άρθ. 59 §6 Ν. 4548/2018 και Ψαρουδάκης Γ. σε Σωτηρόπουλο Γ., 2020, Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 868).

²⁷⁴ Καταρχήν οι ομολογίες εκδίδονται σε τίτλους, οι οποίοι απουλοποιούνται ή ακινητοποιούνται με την εγγραφή τους σε ΚΑΤ (βλ. Απόσπασμα Αιτ. Έκθεσης Ν. 4548/2018). Ειδικά για τις ομολογίες που διαπραγματεύονται σε ρυθμιζόμενες αγορές ισχύει η τήρηση τους σε λογιστική μορφή.

²⁷⁵ Ακόμα μπορεί να διαπραγματεύονται σε ΠΜΔ (Πολυμερείς Μηχανισμούς Διαπραγμάτευσης) ή σε ΜΟΔ (Μηχανισμούς Οργανωμένης Διαπραγμάτευσης) (βλ. άρθ. 59 §3 Ν. 4548/2018 και Ρόκας Ν., 2019, Εμπορικές Εταιρείες, σελ. 421).

²⁷⁶ Ωστόσο με καταστατική πρόβλεψη δύναται να εξουσιοδοτείται διαφορετικό όργανο για την έκδοση του ομολογιακού δανείου (βλ. Ρόκας Ν., 2019, Εμπορικές Εταιρείες, σελ. 423).

²⁷⁷ Βλ. Παράκης Ε., (2019), Το νέο δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 56- 57.

²⁷⁸ Στους βασικούς όρους συμπεριλαμβάνονται το ανώτατο ποσό του δανείου, το οποίο δεν υπόκειται σε περιορισμό, το επιτόκιο, το οποίο συμφωνείται ελεύθερα, χωρίς την εφαρμογή ανώτατου δικαιοπρακτικού επιτοκίου, αλλά επιδέχεται δικαστικό έλεγχο (ο οποίος διενεργείται με βάση τα άρθ. 178, 179 και 281 ΑΚ). Επίσης εξειδικεύεται η μορφή, η ονομαστική αξία ή ο αριθμός των ομολογιών και ο τρόπος καταβολής του ομολογιακού δανείου. Επιπλέον προσδιορίζονται οι εξασφαλίσεις που προσφέρονται στους ομολογιούχους, οι ομάδες των ομολογιούχων, ο χρόνος διάθεσης των ομολογιών και ο χρόνος αποπληρωμής τους. Τέλος αναφέρονται το εφαρμοστέο δίκαιο, τα καθ' ύλην αρμόδια δικαστήρια και η διαδικασία που ακολουθείται σε περίπτωση καταγγελίας (βλ. άρθ. 60 Ν. 4548/2018 και Ψαρουδάκης Γ. σε Σωτηρόπουλο Γ., 2020, Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 882 επ.).

όροι²⁷⁹. Με τη λήξη του ομολογιακού δανείου οι ομολογιούχοι μπορούν να κάνουν χρήση των δικαιωμάτων τους σε ατομικό όμως επίπεδο.

Οι όροι του δανείου δεν επιτρέπεται να τροποποιηθούν επί τα χείρω για τους ομολογιούχους, εκτός εάν τούτο εγκρίνει η συνέλευση των ομολογιούχων με πλειοψηφία δύο τρίτων επί της συνολικής ονομαστικής αξίας των ομολογιών με δικαίωμα ψήφου και με την επιφύλαξη των διατάξεων του Πτωχευτικού Κώδικα.

Οι ομολογιούχοι συγκροτούν ομάδα και συμμετέχουν σε συνελεύσεις ομολογιούχων²⁸⁰, όπου κάθε ομολογία δίνει το δικαίωμα μιας ψήφου, εκτός εάν οι δανειακοί όροι ορίζουν διαφορετικά. Επιπρόσθετα η εταιρεία δικαιούται να διορίζει εκπρόσωπο²⁸¹ των ομολογιούχων, ο οποίος αναλαμβάνει να προστατεύσει τα συμφέροντα των ομολογιούχων και τους εκπροσωπεί δικαστικώς και εξωδίκως.

Για τη μεταβίβαση των ομολογιών εφαρμόζονται κατ' αναλογία οι κανόνες που ισχύουν για τις μετοχές, εκτός εάν οι ομολογίες τελούν υπό δέσμευση σύμφωνα με τους όρους δανειοδότησης²⁸². Η εταιρεία μπορεί να αποκτήσει δικές της ομολογίες και να προβεί σε εκ νέου διάθεση τους, σε περίπτωση όπου δεν τίθεται απαγόρευση στους δανειακούς όρους, ούτε σε νομοθετικές διατάξεις. Εάν όμως η εταιρεία αποκτήσει ίδιες ομολογίες, προκειμένου να μειώσει τις δανειακές της υποχρεώσεις, τότε υποχρεούται να τις ακυρώσει αμέσως. Σε περίπτωση που κατέχει μετατρέψιμες ή ανταλλάξιμες ομολογίες δεν επιτρέπεται να ασκήσει το δικαίωμα που απορρέει από τους τίτλους και εν γένει αποστερείται του δικαιώματος ψήφου στις συνελεύσεις των ομολογιούχων.

Τα ομολογιακά δάνεια διακρίνονται σε κοινά, σε ομολογιακά δάνεια με ανταλλάξιμες ομολογίες, σε ομολογιακά δάνεια με μετατρέψιμες ομολογίες και σε ομολογιακά δάνεια με δικαίωμα συμμετοχής στα κέρδη.

²⁷⁹ Με βάση πρόσθετους όρους είναι δυνατόν η εταιρεία να καταβάλλει στους δικαιούχους άλλες ομολογίες αντί για τόκους. Επίσης προβλέπεται η ύπαρξη ομολογιακών δανείων που δε διαθέτουν ημερομηνία λήξης (perpetual bonds), οπότε η εξόφληση γίνεται κατά το χρόνο που επιθυμεί η εταιρεία, διαφορετικά το ομολογιακό δάνειο ισχύει εις το διηνεκές. Επιπρόσθετα ορίζεται η σειρά εξυπηρέτησης των ομολογιούχων σε σχέση με τους υπόλοιπους δανειστές και τυχόν κεφαλαιοποίηση τόκων στις μετατρέψιμες ομολογίες. Τέλος μπορεί να τίθεται υπό αίρεση η αποπληρωμή του τόκου ή του κεφαλαίου ή να ορίζονται εμπράγματα ή άλλες εξασφαλίσεις (βλ. Ψαρουδάκης Γ. σε Σωτηρόπουλο Γ., 2020, Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 886 επ.).

²⁸⁰ Για τις συνελεύσεις των ομολογιούχων εφαρμόζονται επιπλέον τα οριζόμενα στα άρθ. 63 και 68 Ν. 4548/2018 (βλ. Ρόκας Ν., 2019, Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 422- 423).

²⁸¹ Ο εκπρόσωπος ευθύνεται για κάθε πταίσμα και αντικαθίσταται μετά από απόφαση της συνέλευσης των ομολογιούχων (βλ. άρθ. 64- 67 Ν. 4548/2018 και Ρόκας Ν., 2019, Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 423).

²⁸² Βλ. Ψαρουδάκης Γ. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 908- 909.

Τα κοινά ομολογιακά δάνεια²⁸³ προσφέρουν στους ομολογιούχους το δικαίωμα απόληψης τόκου. Ο τόκος αποδίδεται στους δικαιούχους είτε κατά τη διάρκεια είτε στο τέλος της περιόδου δανειοδότησης. Κατά τα λοιπά τυγχάνουν εφαρμογής τα οριζόμενα στο πρόγραμμα δανειοδότησης και στο καταστατικό.

Τα ομολογιακά δάνεια με δικαίωμα συμμετοχής στα κέρδη απονέμουν στους δικαιούχους το δικαίωμα απόληψης είτε ποσοστού επί των κερδών αντί ή επιπλέον του οριζόμενου τόκου, πριν ή μετά τη διανομή του ελάχιστου μερίσματος είτε πρόσθετων παροχών ανάλογα με την κερδοφορία της εταιρείας. Για την έκδοση τέτοιου είδους ομολογιών απαιτείται απόφαση της ΓΣ με απλή απαρτία και πλειοψηφία, εκτός εάν το καταστατικό ορίζει ως αρμόδιο προς έκδοση όργανο το ΔΣ.

Τα ομολογιακά δάνεια με ανταλλάξιμες ομολογίες²⁸⁴ παρέχουν στους ομολογιούχους το δικαίωμα μερικής ή πλήρους ανταλλαγής του δικαιώματος εξόφλησης με άλλους ήδη υφιστάμενους τίτλους της εκδότριας ή τρίτων. Έτσι η εταιρεία οφείλει να έχει στην κατοχή της τους τίτλους που ενδεχομένως θα αποτελέσουν αντικείμενο ανταλλαγής καθ' όλη τη διάρκεια του ομολογιακού δανείου²⁸⁵, προκειμένου να τους αποδώσει στους ομολογιούχους, σε περίπτωση που εκείνοι ασκήσουν το δικαίωμα της ανταλλαγής. Στους όρους του δανείου δύναται να καθορίζεται ως υποχρεωτική η ανταλλαγή με την παρέλευση ορισμένης προθεσμίας ή με την πλήρωση αίρεσης. Ακόμα η ανταλλαγή μπορεί να πραγματοποιείται με δήλωση της εταιρείας προς τους κατόχους των ομολογιών.

Τα ομολογιακά δάνεια με μετατρέψιμες ομολογίες χορηγούν στους κατόχους τους το δικαίωμα μετατροπής των ομολογιών τους σε μετοχές της εκδότριας εταιρείας, αντί της εξόφλησης της οφειλής²⁸⁶. Η διαφορά μεταξύ ανταλλάξιμων και μετατρέψιμων ομολογιών έγκειται στο γεγονός ότι για την ανταλλαγή χρησιμοποιούνται τίτλοι, οι οποίοι έχουν ήδη εκδοθεί, ενώ για τη μετατροπή η εταιρεία υποχρεούται να εκδώσει νέες μετοχές²⁸⁷. Έτσι για την έκδοση μετατρέψιμων

²⁸³ Βλ. Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 424.

²⁸⁴ Οι ανταλλάξιμες ομολογίες μπορεί να αποτελούν προϊόντα προς διαπραγμάτευση σε ρυθμιζόμενες αγορές μόνο με παράλληλη εισαγωγή των τίτλων που τίθενται προς ανταλλαγή (βλ. άρθ. 6 Ν. 3371/2005).

²⁸⁵ Βλ. Ψαρουδάκης Γ. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 963.

²⁸⁶ Βλ. Χουλιαρά Ε., (2019), Οι μετατρέψιμες ομολογίες ως εργαλείο χρηματοδότησης, σελ. 20 και Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 425.

²⁸⁷ Βλ. Ψαρουδάκης Γ. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 966.

ομολογιών απαιτείται απόφαση της ΓΣ²⁸⁸ με αυξημένη απαρτία και πλειοψηφία²⁸⁹, αφού η άσκηση του δικαιώματος μετατροπής οδηγεί σε αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου. Επιπλέον για την έγκυρη έκδοση των μετατρέψιμων ομολογιών καθίσταται αναγκαία η τήρηση των διατυπώσεων δημοσιότητας αναφορικά με την απόφαση της ΓΣ και με τους όρους έκδοσης των μετατρέψιμων ομολογιών. Στους όρους του ομολογιακού δανείου μπορεί να συμπεριλαμβάνονται ορισμένες προϋποθέσεις με την πλήρωση των οποίων συντελείται υποχρεωτικά η μετατροπή των ομολογιών. Με την άσκηση του δικαιώματος μετατροπής οι ομολογιούχοι λαμβάνουν μετοχές με ονομαστική αξία, που δεν ξεπερνά την τιμή έκδοσης των ομολογιών. Παράλληλα το ΔΣ της εταιρείας υποχρεούται εντός ενός μηνός να προχωρήσει σε ισόποση αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου τηρώντας τις απαιτούμενες διατυπώσεις δημοσιότητας.

²⁸⁸ Βλ. Χουλιάρη Ε., (2019), Οι μετατρέψιμες ομολογίες ως εργαλείο χρηματοδότησης, σελ. 23.

²⁸⁹ Η απόφαση της ΓΣ για έκδοση μετατρέψιμων ομολογιών λαμβάνεται κατ' ανάλογη εφαρμογή των διατάξεων για την έκτακτη αύξηση κεφαλαίου (βλ. Ρόκας Ν., 2019, Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 236).

Η Γενική Συνέλευση

Η Ανώνυμη Εταιρεία λειτουργεί βάσει τριών κεντρικών πυλώνων. Έτσι συνίσταται από τρία όργανα με διακριτές αποφασιστικές αρμοδιότητες το καθένα, ήτοι τη Γενική Συνέλευση, που αποτελεί το ανώτατο όργανο της εταιρείας, το Διοικητικό Συμβούλιο, που διοικεί την εταιρεία και τους ελεγκτές, που παρακολουθούν την οικονομική πορεία της εταιρείας²⁹⁰.

Η ΓΣ ως συλλογικό όργανο αποτελεί το ιεραρχικά ανώτερο όργανο της εταιρείας²⁹¹, καθώς είναι επιφορτισμένη με τη θέσπιση των γενικών κανόνων για τη λειτουργία της εταιρείας και λαμβάνει αποφάσεις για κάθε θεμελιώδες εταιρικό ζήτημα²⁹². Επιπλέον η ΓΣ υπερέχει των λοιπών εταιρικών οργάνων, διότι σε αυτή συμμετέχουν οι μέτοχοι της εταιρείας, οι οποίοι εναποθέτουν τα χρηματικά τους κεφάλαια, υπό τη μορφή εισφορών και αναλαμβάνουν τον εταιρικό κίνδυνο σε περίπτωση αφερεγγυότητας της εταιρείας. Τέλος η ΓΣ υπερτερεί, εξαιτίας του ότι είναι αρμόδια για το διορισμό και την ανάκληση των μελών του ΔΣ²⁹³ και των ελεγκτών και δύναται να παρεμβαίνει στη διαχείριση της εταιρείας περιορίζοντας τις δικαιοδοσίες του ΔΣ²⁹⁴.

5.1 Οι αρμοδιότητες της Γενικής Συνέλευσης

Η ΓΣ καθίσταται από το νόμο ως η μόνη αρμόδια για τη λήψη συγκεκριμένων σημαντικών εταιρικών αποφάσεων. Αρχικά η ΓΣ αποφασίζει για τροποποιήσεις στο καταστατικό της εταιρείας²⁹⁵, που αφορούν στην προσθήκη ή στην αναθεώρηση ή στην κατάργηση διατάξεων, που εμπεριέχονται στο καταστατικό, υπό τον όρο ότι οι

²⁹⁰ Βλ. Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 243.

²⁹¹ Βλ. Περάκης Ε., (2019), Το νέο δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 103.

²⁹² Για παράδειγμα η μεταβίβαση της εταιρικής περιουσίας είναι έγκυρη μόνο με απόφαση της καθολικής ΓΣ ακόμα και αν δεν τηρηθούν οι διατυπώσεις δημοσιότητας (βλ. ΟΛΑΠ 26/1998, ΔΕΕ, 1999, σελ. 1141).

²⁹³ Βλ. Χριστοδούλου Δ. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 1692- 1693.

²⁹⁴ Ο περιορισμός των εξουσιών του ΔΣ από τη ΓΣ πραγματοποιείται μόνο επί συγκεκριμένων υποθέσεων. Επιπλέον για ορισμένα διαχειριστικά ζητήματα το καταστατικό μπορεί να επιβάλλει προηγούμενη έγκριση από τη ΓΣ. Επομένως δε νοείται γενικός περιορισμός των αρμοδιοτήτων του ΔΣ ούτε υποκατάσταση του οργάνου αυτού από τη ΓΣ. Εάν η ΓΣ ενεργήσει πέραν των αρμοδιοτήτων της, τότε οι αποφάσεις της δε δεσμεύουν το ΔΣ (βλ. Χριστοδούλου Δ. σε Σωτηρόπουλο Γ., 2020, Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 1693- 1695).

²⁹⁵ Βλ. Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 245.

τροποποιήσεις δεν απαγορεύονται είτε από το νόμο είτε από το καταστατικό²⁹⁶. Για την τροποποίηση του καταστατικού οι αποφάσεις λαμβάνονται με απλή απαρτία και πλειοψηφία από τη ΓΣ, εκτός εάν ο νόμος ή το καταστατικό απαιτούν αυξημένα ποσοστά απαρτίας και πλειοψηφίας. Ακόμα ο νόμος μπορεί να ορίζει, ότι ορισμένες τροποποιήσεις συντελούνται με απόφαση του ΔΣ. Οι τροποποιήσεις δύναται να αφορούν και σε αυξήσεις ή μειώσεις του μετοχικού κεφαλαίου. Ωστόσο η ΓΣ θεωρείται αναρμόδια, σε περίπτωση που η αναπροσαρμογή του μετοχικού κεφαλαίου είτε υπάγεται στις αρμοδιότητες του ΔΣ, ύστερα από ρητή νομοθετική ή καταστατική πρόβλεψη είτε πραγματοποιείται αναγκαστικά, σύμφωνα με τη νομοθεσία.

Επιπλέον η ΓΣ διορίζει τα μέλη του ΔΣ, τα αναπληρωματικά μέλη του ΔΣ και τους ελεγκτές της εταιρείας²⁹⁷, εφόσον το καταστατικό δεν προβλέπει διαφορετικό τρόπο διορισμού ή ακόμα και απευθείας διορισμό μελών από συγκεκριμένους μετόχους. Όμως η ΓΣ δεν έχει τη δυνατότητα διορισμού του πρώτου διοικητικού συμβουλίου, τα μέλη του οποίου ορίζονται στο καταστατικό²⁹⁸. Παράλληλα η ΓΣ ανακαλεί και αντικαθιστά τα μέλη του ΔΣ σε περίπτωση όπου δεν έχουν οριστεί αναπληρωματικά μέλη, εκτός εάν το ΔΣ αναλάβει την εκλογή τους. Επιπρόσθετα η ΓΣ εγκρίνει τη συνολική διαχείριση²⁹⁹, που αφορά στην απαλλαγή των ευθυνών των μελών του ΔΣ και των ελεγκτών. Ακόμα η ΓΣ επιφορτίζεται με την έγκριση των ετήσιων και των ενοποιημένων χρηματοοικονομικών καταστάσεων, τη διανομή των ετήσιων κερδών³⁰⁰, εκτός των προσωρινών μερισμάτων, των κερδών και των προσωρινών αποθεμάτων, που άπτονται στις αρμοδιότητες του ΔΣ, τη χορήγηση των αμοιβών και τη θέσπιση της πολιτικής αποδοχών των μελών του ΔΣ επί εισηγμένων εταιρειών και τη σύναψη της έκθεσης αποδοχών. Επίσης η ΓΣ αποφασίζει για τυχόν εταιρικές μετατροπές, δηλαδή για τη συγχώνευση, τη διάσπαση ή τη μετατροπή της

²⁹⁶ Βάσει της νομοθεσίας απαγορεύεται η κατάργηση των θεμελιωδών διατάξεων του καταστατικού, όπως ορίζονται στο άρθ. 5 Ν. 4548/2018. Επιπλέον το ίδιο το καταστατικό μπορεί να επιβάλλει ισχυρούς περιορισμούς ως προς την ανθεώρηση του (βλ. Χριστοδούλου Δ. σε Σωτηρόπουλο Γ., 2020, Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 1700- 1701).

²⁹⁷ Βλ. Χριστοδούλου Δ. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 1702- 1703.

²⁹⁸ Βέβαια εάν το καταστατικό δεν αναφέρει ρητά τα μέλη του πρώτου ΔΣ, τότε αυτά διορίζονται είτε με δικαστική απόφαση (άρθ. 69 ΑΚ) είτε με απόφαση καθολικής ΓΣ.

²⁹⁹ Η απόφαση της ΓΣ για έγκριση συνολικής διαχείρισης λαμβάνεται με φανερή ψηφοφορία (βλ. άρθ. 108 Ν. 4548/2018).

³⁰⁰ Βλ. ΜΠρΠειρ 746/1996, ΔΕΕ, 1997, σελ. 286.

εταιρείας σε άλλο εταιρικό τύπο, εκτός από τις εξαιρέσεις που τίθενται περιοριστικά στο νόμο³⁰¹. Τέλος η ΓΣ λαμβάνει αποφάσεις για την αναβίωση και τη λύση της εταιρείας, εκτός εάν η λύση συντελείται ύστερα από δικαστική απόφαση και θέτει την εταιρεία σε εκκαθάριση, διορίζοντας παράλληλα και τους εκκαθαριστές.

6.1 Τα είδη των Γενικών Συνελεύσεων

Η τακτική ΓΣ συνεδριάζει υποχρεωτικά κατ' ελάχιστον μια φορά ανά εταιρική χρήση έως τη δέκατη ημερολογιακή ημέρα του ένατου μήνα από τη λήξη της χρήσης³⁰². Η τακτική ΓΣ είναι αρμόδια για την έγκριση των ετήσιων χρηματοοικονομικών καταστάσεων³⁰³ και για την εκλογή των ελεγκτών³⁰⁴. Επιπλέον μπορεί να αναλαμβάνει τη διανομή των καθαρών κερδών, την έγκριση της συνολικής διαχείρισης, τις αμοιβές των μελών του ΔΣ και να διεξάγει ψηφοφορία με συμβουλευτικό χαρακτήρα για την έκθεση αποδοχών. Τέλος η τακτική ΓΣ λαμβάνει απόφαση για οποιοδήποτε άλλο ζήτημα εμπίπτει στις αρμοδιότητες της, εφόσον αυτό εμπεριέχεται στα θέματα της ημερήσιας διάταξης³⁰⁵. Ωστόσο για να θεωρηθεί τακτική η ΓΣ επιβάλλεται ανάμεσα στα θέματα της ημερήσιας διάταξης να συμπεριλαμβάνεται η έγκριση των ετήσιων χρηματοοικονομικών καταστάσεων³⁰⁶.

Η έκτακτη ΓΣ συγκαλείται από το ΔΣ, οποιαδήποτε χρονική στιγμή κρίνεται απαραίτητο για την πορεία της εταιρείας³⁰⁷. Αρμόδιο όργανο για τη σύγκλιση της

³⁰¹ Βλ. άρθ. 117 §2 Ν. 4548/2018 και άρθ. 104 επ. και 146 Ν. 4601/2019.

³⁰² Σε περίπτωση όπου η εταιρική χρήση αρχίζει την 1η Ιανουαρίου και λήγει στις 31 Δεκεμβρίου, τότε η συνεδρίαση της ΓΣ πραγματοποιείται το αργότερο μέχρι την 10η Σεπτεμβρίου (βλ. Ρόκας Ν., 2019, Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 247).

³⁰³ Βλ. Απόσπασμα Αιτιολογικής Έκθεσης Ν. 4548/2018 και Χριστοδούλου Δ. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 1718. Επίσης ΜΠρΘεσ 6042/2020, ΔΕΕ, 2020, σελ. 821.

³⁰⁴ Μολονότι ο νόμος αναφέρει ρητά ως αποκλειστική αρμοδιότητα της τακτικής ΓΣ και την εκλογή ελεγκτών, γίνεται δεκτό ότι η εκλογή ελεγκτών μπορεί να αποτελεί αντικείμενο και έκτακτων ΓΣ (βλ. Περάκης Ε., 2019, Το νέο δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 105).

³⁰⁵ Η ΓΣ μπορεί να αποφασίσει για εταιρικό ζήτημα που δεν αναφέρεται ρητά στην ημερήσια διάταξη μόνο σε περίπτωση που πρόκειται για καθολική ΓΣ.

³⁰⁶ Η τακτική ΓΣ είναι η μόνη αρμόδια για την έγκριση του ισολογισμού και τη διάθεση των κερδών, καθώς και για οποιοδήποτε άλλο θέμα διαθέτει αποκλειστική αρμοδιότητα από το νόμο. Σε περίπτωση όπου άλλο όργανο αποφασίσει για αυτά τα ζητήματα, τότε συνεπάγεται ακυρότητα αυτής της απόφασης (βλ. ΑΠ 2182/2013 ΕπισκεΔ, 2014, σελ. 102).

³⁰⁷ Επιπλέον το ΔΣ συγκαλεί αναγκαστικά εντός έξι μηνών από τη λήξη της εταιρικής χρήσης τη ΓΣ εάν το σύνολο των ιδίων κεφαλαίων της εταιρείας μειωθεί περισσότερο από το ήμισυ του μετοχικού κεφαλαίου. Στη συνεδρίαση συζητείται η λύση της εταιρείας ή η λήψη διαφορετικών μέτρων για την οικονομική διάσωση της εταιρείας. Εάν το ΔΣ αδρανή, τότε οι ελεγκτές αναλαμβάνουν τη σύγκλιση (βλ. άρθ. 57 Ν. 4609/2019).

έκτακτης ΓΣ εκτός από το ΔΣ³⁰⁸ καθίσταται ο σύνδικος, δηλαδή ο διαχειριστής αφερεγγυότητας σε περίπτωση κήρυξης της εταιρείας σε πτώχευση, ο επιβλέπων τη διαδικασία εξυγίανσης, ο ειδικός διαχειριστής σε περίπτωση υπαγωγής της εταιρείας σε ειδική διαχείριση και ο ειδικός εκκαθαριστής, σε περίπτωση θέσης της εταιρείας σε καθεστώς εκκαθάρισης. Επιπλέον η ΓΣ συνέρχεται μετά από αίτημα της μειοψηφίας ή ύστερα από αίτηση του ελεγκτή της εταιρείας στον πρόεδρο του ΔΣ³⁰⁹.

Η καταστατική ΓΣ συνέρχεται με σκοπό την τροποποίηση του καταστατικού της εταιρείας ή για οποιοδήποτε άλλο ζήτημα, εφόσον για την έγκυρη λήψη απόφασης απαιτείται η τήρηση αυξημένων ποσοστών απαρτίας και πλειοψηφίας, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο νόμο³¹⁰ ή στο καταστατικό. Η καταστατική ΓΣ μπορεί να είναι τακτική ή έκτακτη³¹¹. Στον αντίποδα στη συνήθη ΓΣ για την εγκυρότητα των αποφάσεων αρκεί απλή απαρτία και πλειοψηφία. Ωστόσο η διάκριση ανάμεσα σε καταστατική και συνήθη ΓΣ δεν αφορά συλλήβδην στη συνεδρίαση, αλλά σε επιμέρους θέματα της ημερήσιας διάταξης³¹².

6.2 Η Σύγκληση της Γενικής Συνέλευσης

Η ΓΣ συνεδριάζει έπειτα από πρόσκληση³¹³ που αποστέλλει το ΔΣ ή τα άλλα αρμόδια προς σύγκληση όργανα στους δικαιούχους συμμετοχής στη συνεδρίαση. Η πρόσκληση δημοσιεύεται τουλάχιστον είκοσι ημέρες πριν από την ημέρα συνεδρίασης³¹⁴. Η δημοσίευση μπορεί να γίνει σε προγενέστερο χρόνο, αρκεί το

³⁰⁸ Βλ. άρθ. 121 §1 και §2 Ν. 4548/2018 και Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 248.

³⁰⁹ Εν προκειμένω η ΓΣ συνέρχεται εντός δέκα ημερών από την επίδοση της αίτησης και η ημερήσια διάταξη έχει ως θέματα τα οριζόμενα στην αίτηση (βλ. άρθ. 121 §2 Ν. 4548/2018).

³¹⁰ Βλ. άρθ. 130 Ν. 4548/2018 και Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 247.

³¹¹ Βλ. Περάκης Ε., (2019), Το νέο δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 106.

³¹² Επομένως η ΓΣ επί ορισμένων θεμάτων της ημερήσιας διάταξης μπορεί να αποφασίζει με αυξημένα ποσοστά απαρτίας και πλειοψηφίας, οπότε πρόκειται για καταστατική ΓΣ, ενώ για άλλα να χρειάζεται απλή απαρτία και πλειοψηφία, οπότε θεωρείται συνήθης ΓΣ (βλ. Χριστοδούλου Δ. σε Σωτηρόπουλο Γ., 2020, Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 1720).

³¹³ Στην πρόσκληση αναφέρονται υποχρεωτικά η διεύθυνση του οικήματος, στο οποίο αναμένεται να πραγματοποιηθεί η ΓΣ, η ημερομηνία και η ώρα τέλεσης της συνεδρίασης, τα θέματα της ημερήσιας διάταξης, που θα τεθούν προς συζήτηση, τα πρόσωπα που δικαιούνται να συμμετέχουν και ο τρόπος με τον οποίο μπορούν να συμμετέχουν είτε με φυσική παρουσία είτε από απόσταση είτε μέσω εξουσιοδοτημένου αντιπροσώπου. Επί εισηγμένων εταιριών η πρόσκληση περιλαμβάνει πρόσθετα στοιχεία, τα οποία ορίζονται στο άρθ. 121 §4 Ν. 4548/2018 (βλ. Ρόκας Ν., 2019, Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 249).

³¹⁴ Βλ. ΑΠ 1175/2007 ΝΟΜΟΣ και Χριστοδούλου Δ. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 1751- 1752.

χρονικό διάστημα ανάμεσα στην πρόσκληση και στη συνεδρίαση να μην είναι μεγάλο³¹⁵. Σε περίπτωση εγγραφής επιπρόσθετων θεμάτων στην ημερήσια διάταξη μετά από αίτηση των μετόχων που αντιπροσωπεύουν το ένα εικοστό του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου, η γνωστοποίηση των θεμάτων αυτών πραγματοποιείται τουλάχιστον επτά ημέρες πριν από τη συνεδρίαση. Η πρόσκληση δημοσιεύεται υποχρεωτικά στο ΓΕΜΗ³¹⁶, ενώ στο καταστατικό μπορεί να ορίζονται επιπρόσθετοι τρόποι ενημέρωσης των ενδιαφερόμενων προσώπων. Τέλος κάθε μέτοχος μη εισηγμένης εταιρείας δικαιούται να αιτηθεί από την εταιρεία, να ενημερώνεται ατομικά με μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, για τις ΓΣ που πρόκειται να διεξαχθούν δέκα ημέρες πριν τη συνεδρίαση³¹⁷.

Εάν δεν υφίσταται πρόσκληση ή εάν η πρόσκληση δε δημοσιευτεί, τότε οποιαδήποτε απόφαση της ΓΣ θεωρείται άκυρη³¹⁸. Ωστόσο σε περίπτωση καθολικής ΓΣ δε χρειάζεται προγενέστερη πρόσκληση των μετόχων³¹⁹. Η απόφαση για τη συνεδρίαση της ΓΣ μπορεί να ανακληθεί από τα ίδια όργανα που την συγκάλεσαν.

Στη ΓΣ δικαιούνται να συμμετάσχουν όλα τα πρόσωπα, που νομιμοποιούνται ως μέτοχοι της εταιρείας κατά την ημερομηνία διεξαγωγής της συνεδρίασης³²⁰ είτε οι μετοχές τους διαθέτουν δικαίωμα ψήφου είτε πρόκειται για μετοχές άνευ δικαιώματος ψήφου³²¹. Ωστόσο οι μέτοχοι με τίτλους χωρίς δικαίωμα ψήφου δεν προσμετρώνται

³¹⁵ Βλ. ΑΠ 1426/2013, ΧρΙΔ, 2014, σελ. 215 και Χριστοδούλου Δ. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 1751- 1752.

³¹⁶ Οι εισηγμένες εταιρείες υποχρεούνται επιπλέον να δημοσιεύσουν την πρόσκληση και στην ιστοσελίδα της εταιρείας ή ακόμα και σε μέσα μαζικής ενημέρωσης πανελλαδικής και πανευρωπαϊκής εμβέλειας εντός των ιδίων προθεσμιών (βλ. άρθρ. 122 §3 Ν. 4548/2018 και Χριστοδούλου Δ. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 1755).

³¹⁷ Από την ημέρα που δημοσιοποιείται η πρόσκληση έως και την ημερομηνία συγκρότησης της ΓΣ, η εταιρεία επιβάλλεται να τηρεί στην έδρα της για την ενημέρωση των μετόχων, την πρόσκληση, το σύνολο των μετοχών, το σύνολο των δικαιωμάτων ψήφου ανά κατηγορία μετοχών και τα απαιτούμενα έντυπα για την ψηφοφορία. Τα ανωτέρω στοιχεία οφείλει να τα αναρτήσει και στην ιστοσελίδα της ή να τα αποστείλει σε όποιον μέτοχο τα ζητήσει. Επιπλέον δέκα ημέρες πριν τη διεξαγωγή της τακτικής ΓΣ, η εταιρεία αναλαμβάνει, να διαθέσει στους μετόχους τις ετήσιες χρηματοοικονομικές καταστάσεις και τις εκθέσεις του ΔΣ και των ελεγκτών. Οι εισηγμένες εταιρείες οφείλουν να διαθέτουν επιπλέον τα στοιχεία που ορίζονται στο άρθρ. 123 §4 Ν. 4548/2018 για την επαρκή ενημέρωση των μετόχων (βλ. Χριστοδούλου Δ. σε Σωτηρόπουλο Γ., 2020, Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 1763- 1764).

³¹⁸ Βλ. ΤρΕφΘεσ 134/2019, ΕπισκΕΔ 2019, σελ. 484. Αντίστοιχα σε περίπτωση όπου η πρόσκληση δεν περιέχει τα ελάχιστα στοιχεία που καθίσταται εκ του νόμου απαιτητά για την εγκυρότητα της, τότε πάσχει ακυρότητα ή ακυρωσία (βλ. ΠΠρΑθ 561/2016 ΧρΙΔ 2017, σελ. 126 και Χριστοδούλου Δ. σε Σωτηρόπουλο Γ., 2020, Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 1738).

³¹⁹ Βλ. Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρείες, σελ. 249 και 251.

³²⁰ Βλ. Περάκης Ε., (2019), Το νέο δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 107 και αρθ. 124 Ν. 4548/2018.

³²¹ Βλ. Τουντόπουλος Β., (2019), Περιορισμοί του μετοχικού δικαιώματος ψήφου στο νέο δίκαιο της ανώνυμης εταιρείας, Νομικό Βήμα, σελ. 244.

στα ποσοστά για το σχηματισμό απαρτίας και πλειοψηφίας. Ακόμα όσοι μέτοχοι της εταιρείας είναι νομικά πρόσωπα, συμμετέχουν στη συνεδρίαση διά των εκπροσώπων τους. Για τη συνεδρίαση εισηγμένης εταιρείας δικαίωμα συμμετοχής διαθέτουν τα πρόσωπα, που κατέχουν τη μετοχική ιδιότητα κατά την ημερομηνία καταγραφής, η οποία ορίζεται ως η πέμπτη ημέρα πριν από την ημέρα διεξαγωγής της ΓΣ³²². Εκτός από τους μετόχους δικαίωμα παράστασης στη ΓΣ διαθέτουν τα μέλη του ΔΣ και οι ελεγκτές της εταιρείας, καθώς και τρίτα πρόσωπα με άδεια του προέδρου της ΓΣ.

Κάθε μέτοχος έχει τη δυνατότητα να διορίσει αντιπρόσωπο, ο οποίος θα συμμετάσχει στη συζήτηση και στην ψηφοφορία αντ' αυτού. Προκειμένου ο αντιπρόσωπος να ασκήσει τα καθήκοντα του, επιβάλλεται να έχει οριστεί εγγράφως από το μέτοχο με δήλωση του προς την εταιρεία πριν από τη συνεδρίαση³²³. Ένας αντιπρόσωπος δύναται να αντιπροσωπεύει περισσότερους μετόχους και να ψηφίζει για κάθε έναν ξεχωριστά³²⁴. Από την πλευρά του κάθε μέτοχος δικαιούται να διορίσει έως τρεις αντιπροσώπους. Σε περίπτωση όπου ο αντιπρόσωπος ψηφίσει διαφορετικά από τις επιταγές του μετόχου, δεν επηρεάζεται η εγκυρότητα της απόφασης, ανεξαρτήτως αν η ψήφος ήταν καθοριστική για την επίτευξη πλειοψηφίας.

Αναφορικά με τον τόπο συνεδρίασης, η ΓΣ συνέρχεται νόμιμα είτε στη έδρα της εταιρείας είτε εντός του δήμου όπου εδρεύει η εταιρεία είτε σε άλλο δήμο εντός της περιφέρειας της έδρας είτε σε άλλο δήμο στην Ελλάδα είτε στο εξωτερικό με καταστατική πρόβλεψη³²⁵. Οι εισηγμένες εταιρείες μπορεί να συνεδριάζουν στην περιφέρεια του δήμου, όπου εδρεύει η ρυθμιζόμενη αγορά. Ακόμα σε περίπτωση καθολικής ΓΣ, η συνεδρίαση δύναται να πραγματοποιηθεί οπουδήποτε χωρίς καταστατική πρόβλεψη. Τέλος η συνεδρίαση μπορεί να μην πραγματοποιηθεί σε κάποιο τόπο, αλλά να διεξαχθεί εξ' ολοκλήρου με ηλεκτρονικά μέσα³²⁶.

³²² Βλ. Χριστοδούλου Δ. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 1781- 1782.

³²³ Επί εισηγμένων εταιρειών οι αντιπρόσωποι επιβάλλεται να έχουν δηλωθεί σαράντα οκτώ ώρες πριν από τη ΓΣ (βλ. άρθ. 128 §4 Ν. 4548/2018).

³²⁴ Βλ. Χριστοδούλου Δ. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 1804.

³²⁵ Βλ. άρθ. 120 §1 Ν. 4548/2018 και Χριστοδούλου Δ. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 1725- 1726.

³²⁶ Σε περίπτωση όπου η συνεδρίαση πραγματοποιηθεί εξ' ολοκλήρου από απόσταση, τότε δεν υπάρχει συνεδρίαση σε ορισμένο τόπο και επομένως το εφαρμοστέο δίκαιο για τις αποφάσεις που λαμβάνει η ΓΣ καθίσταται η *lex societatis* σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθ. 10 ΑΚ (βλ. Περάκης Ε., 2019, Το νέο δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 106).

Στην πρόσκληση μπορεί να παρέχεται η δυνατότητα εξ' αποστάσεως συμμετοχής στη ΓΣ, που διεξάγεται σε ορισμένο τόπο με ηλεκτρονικά μέσα, σε όσους μετόχους το επιθυμούν³²⁷. Η εξ' αποστάσεως συμμετοχή³²⁸ πραγματοποιείται σε πραγματικό χρόνο και οι συμμετέχοντες συνυπολογίζονται στα ποσοστά για το σχηματισμό απαρτίας και πλειοψηφίας. Τα πρόσωπα αυτά δικαιούνται να παρακολουθούν ηλεκτρονικά τη συνεδρίαση, να λαμβάνουν το λόγο και να υποστηρίζουν τις θέσεις τους, να απευθύνουν τα ερωτήματα τους είτε προφορικά είτε εγγράφως και διαθέτουν δικαίωμα ψήφου. Σε περίπτωση όπου κατέστη δυνατή η εξ' αποστάσεως συμμετοχή μετόχων, χωρίς όμως αυτή η δυνατότητα να ορίζεται ρητά στο καταστατικό, τότε η απόφαση της ΓΣ που δε συνήλθε με νόμιμο τρόπο πάσχει ακυρωσία³²⁹ και ακυρώνεται από το δικαστήριο. Η εταιρεία υποχρεούται να ταυτοποιήσει τους μετόχους και να εξασφαλίσει ότι στη ΓΣ παρίσταται μόνο τα νομιμοποιημένα πρόσωπα. Παράλληλα αναλαμβάνει την ευθύνη για την παροχή ασφαλούς ηλεκτρονικής σύνδεσης και την καταγραφή της ψήφου.

Οι μέτοχοι μπορούν να συμμετάσχουν στην ψηφοφορία, επί των θεμάτων της ημερήσιας διάταξης, από απόσταση, σε περίπτωση όπου δεν κατέστη δυνατή η φυσική τους παρουσία στη ΓΣ. Αναλυτικότερα, εφόσον το καταστατικό επιτρέπει τη συμμετοχή από απόσταση, οι μέτοχοι έχουν τη δυνατότητα να ψηφίσουν είτε με επιστολική ψήφο³³⁰ είτε με ηλεκτρονικά μέσα πριν από τη διεξαγωγή της ΓΣ³³¹. Η εταιρεία δεσμεύεται να ταυτοποιήσει, εάν οι ψήφοι προέρχονται από τους νόμιμους μετόχους και μεριμνά για την ασφαλή διενέργεια της ψηφοφορίας.

Στη συνεδρίαση προΐσταται ο πρόεδρος της ΓΣ³³², ο οποίος εκλέγεται με απλή απαρτία και πλειοψηφία από τη ΓΣ και συνεπικουρείται από γραμματέα και

³²⁷ Βλ. άρθ. 23 Ν. 4712/2020, Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 251 και Παπαδημόπουλος Ι., (2019), Η “ηλεκτρονική” Γενική Συνέλευση στο Νέο Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρίας, ΔΕΕ, σελ. 793.

³²⁸ Βλ. Κουλορίδας Α. σε 28ο Πανελλήνιο Συνέδριο Εμπορικού Δικαίου (2019), Οι αναμορφώσεις του Εταιρικού Δικαίου 2018- 2019, Οι αποφάσεις των μετόχων: Παρακμή της γενικής συνέλευσης, σελ. 102 επ.

³²⁹ Ακυρωσία πάσχει και η απόφαση της ΓΣ, στην οποία συμμετείχαν εξ' αποστάσεως μέτοχοι, όταν συγκροτήθηκε μετά από πρόσκληση, που δεν ανέφερε τη δυνατότητα της εξ' αποστάσεως συμμετοχής (βλ. Χριστοδούλου Δ. σε Σωτηρόπουλο Γ., 2020, Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 1787).

³³⁰ Βλ. Απόσπασμα Αιτ. Έκθεσης Ν. 4548/2018 και Χριστοδούλου Δ. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 1793- 1794.

³³¹ Προκειμένου να προσμετρηθούν οι ψήφοι στα ποσοστά απαρτίας και πλειοψηφίας, επιβάλλεται να έχουν συλλεχθεί από την εταιρεία έως είκοσι τέσσερις ώρες πριν την έναρξη της συνεδρίασης. Σε περίπτωση παράβασης της ως άνω τιθέμενης εκ του νόμου προθεσμίας, η απόφαση πάσχει ακυρωσία (βλ. άρθ. 137 §1 Ν. 4548/2018).

³³² Βλ. Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 256.

ψηφολέκτη. Μέχρι την εκλογή του προέδρου, προσωρινά καθήκοντα προέδρου ασκεί ο πρόεδρος του ΔΣ ή ο αναπληρωτής του. Ανάμεσα στις αρμοδιότητες του προέδρου περιλαμβάνονται ο έλεγχος αναφορικά με τη νομιμότητα σύγκλησης της ΓΣ, η ταυτοποίηση των μετόχων, που νομιμοποιούνται να συμμετέχουν στη συνεδρίαση, η διεύθυνση της συζήτησης, ο έλεγχος της ορθότητας των πρακτικών, η θέση προς ψήφιση των ζητημάτων που ορίζονται στην ημερήσια διάταξη και η ανακοίνωση των αποτελεσμάτων της ψηφοφορίας. Ωστόσο η μη εκλογή ή η ελαττωματική εκλογή προέδρου, αλλά και η πλημμελής άσκηση των καθηκόντων του δεν επηρεάζουν το κύρος των αποφάσεων που λαμβάνει η ΓΣ³³³.

Για την έγκυρη συγκρότηση της ΓΣ απαιτείται η παρουσία στη συνεδρίαση των μετόχων, που αντιπροσωπεύουν κατ' ελάχιστον το ένα πέμπτο του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου³³⁴. Σε περίπτωση όπου δεν επιτευχθούν τα απαιτούμενα εκ του νόμου ποσοστά απαρτίας για τη νόμιμη σύγκληση της ΓΣ, τότε η συνεδρίαση ματαιούται και εντός είκοσι ημερών συγκροτείται επαναληπτική ΓΣ³³⁵. Η επαναληπτική ΓΣ συνέρχεται νόμιμα ανεξάρτητα από το ποσοστό συμμετοχής στη συνεδρίαση.

Ωστόσο επί ορισμένων θεμάτων υψίστης σημασίας για την πορεία της εταιρείας, που αναφέρονται στο νόμο ή ορίζονται στο καταστατικό, απαιτούνται αυξημένα ποσοστά απαρτίας³³⁶. Πιο συγκεκριμένα για τις περιπτώσεις, όπου ο νόμος επιβάλλει αυξημένα ποσοστά απαρτίας, τότε για τη νόμιμη σύγκληση της ΓΣ απαιτείται η συμμετοχή των μετόχων, που αντιπροσωπεύουν το ήμισυ του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου³³⁷. Εάν δεν συγκεντρωθεί το απαραίτητο ποσοστό απαρτίας, τότε στην επαναληπτική ΓΣ επιβάλλεται να συμμετέχει τουλάχιστον το ένα τρίτο του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου³³⁸. Αντίστοιχα

³³³ Βλ. Χριστοδούλου Δ. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 1810.

³³⁴ Βλ. Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 259.

³³⁵ Η επαναληπτική ΓΣ αποτελεί αυτοτελή ΓΣ (βλ. Χριστοδούλου Δ. σε Σωτηρόπουλο Γ., 2020, Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 1815).

³³⁶ Βλ. Περάκης Ε., (2019), Το νέο δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 109.

³³⁷ Βλ. Χριστοδούλου Δ. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 1817 επ.

³³⁸ Για την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου στις εισηγμένες εταιρείες στην επαναληπτική ΓΣ απαιτείται ως ποσοστό απαρτίας τουλάχιστον το ένα πέμπτο του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου (βλ. Ρόκας Ν., 2019, Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 260).

το καταστατικό δύναται να υποδεικνύει αυξημένα ποσοστά απαρτίας με ανώτατο όριο τα δύο τρίτα του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου.

Η λήψη των αποφάσεων επί των θεμάτων της ημερήσιας διάταξης πραγματοποιείται με φανερή³³⁹ ψηφοφορία και απαιτείται απόλυτη πλειοψηφία των ψήφων. Ωστόσο για τις αποφάσεις επί των ζητημάτων που θεσμοθετούνται εκ του νόμου αυξημένα ποσοστά απαρτίας, επιβάλλονται και αυξημένα ποσοστά πλειοψηφίας, ήτοι τα δύο τρίτα του συνόλου των ψήφων. Το καταστατικό μπορεί να αξιώνει έτι περαιτέρω αυξημένα ποσοστά πλειοψηφίας για την έγκυρη λήψη αποφάσεων. Οι αποφάσεις που λαμβάνονται κατά παράβαση των ανωτέρω πάσχουν ακυρωσία.

Μετά το πέρας της ψηφοφορίας ο πρόεδρος της ΓΣ αναλαμβάνει να ανακοινώσει το αποτέλεσμα³⁴⁰. Ακόμα και αν δεν το πράξει, η απόφαση παραμένει έγκυρη και σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να θεωρηθεί ελαττωματική.

Το περιεχόμενο των συζητήσεων μαζί με τον κατάλογο των συμμετεχόντων μετόχων και τις αποφάσεις της ΓΣ εγγράφονται στο ειδικό βιβλίο πρακτικών³⁴¹. Σε περίπτωση όπου κάποιος μέτοχος αιτηθεί, να συμπεριληφθεί στα πρακτικά η γνώμη του, τότε ο πρόεδρος της ΓΣ αναλαμβάνει να εγγράψει στα πρακτικά περίληψη της γνώμης³⁴². Αντίγραφα των πρακτικών δημοσιεύονται υποχρεωτικά στο ΓΕΜΗ³⁴³. Οι μέτοχοι δικαιούνται να υποβάλλουν αίτηση προκειμένου η εταιρεία να τους παράσχει

³³⁹ Όμως με καταστατική πρόβλεψη μπορεί είτε να θεμελιώνεται μυστική ψηφοφορία για το σύνολο των θεμάτων είτε να απαριθμούνται ορισμένα ζητήματα, για τα οποία επιβάλλεται μυστική ψηφοφορία. Σε περίπτωση όπου το καταστατικό δεν ορίζει τον τρόπο ψηφοφορίας, τότε η ΓΣ κρίνει τον τρόπο που θα ακολουθηθεί ψηφίζοντας φανερά επί του θέματος με συνήθη ποσοστά απαρτίας και πλειοψηφίας. Γενικά η μυστική ψηφοφορία απαγορεύεται, όταν οι μέτοχοι ψηφίζουν από απόσταση, όταν η απόφαση αφορά στη χορήγηση αμοιβών προς τα μέλη του ΔΣ και στις περιπτώσεις όπου η νομοθεσία επιβάλλει τη διεξαγωγή φανερής ψηφοφορίας (βλ. Χριστοδούλου Δ. σε Σωτηρόπουλο Γ., 2020, Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 1823- 1824).

³⁴⁰ Οι εισηγμένες εταιρείες υποχρεούνται επιπλέον να δημοσιεύσουν το αποτέλεσμα της ψηφοφορίας στην ιστοσελίδα τους εντός πέντε ημερών από την ημερομηνία διεξαγωγής της συνεδρίασης (βλ. άρθ. 133 Ν. 4548/2018).

³⁴¹ Ωστόσο η μη αναγραφή στα πρακτικά των αποφάσεων της ΓΣ δεν επηρεάζει το κύρος αυτών (βλ. ΑΠ 756/2017, Επιχείρηση, Τεύχος 146/2018, σελ. 278).

³⁴² Ωστόσο ο πρόεδρος της ΓΣ έχει το δικαίωμα να μην προβεί σε καταχώρηση, εάν η γνώμη του μετόχου δεν αφορά σε θέματα της ημερήσιας διάταξης ή αντιβαίνει στο νόμο και στα χρηστά ήθη (βλ. άρθ. 134 Ν. 4548/2018).

³⁴³ Βλ. Περάκης Ε., (2019), Το νέο δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 111.

αντίγραφα των πρακτικών³⁴⁴. Η εταιρεία οφείλει να αποδείξει,³⁴⁵ ότι τα αναγραφόμενα στο βιβλίο πρακτικών είναι αληθή και ότι η ΓΣ διεξήχθη πράγματι τη συγκεκριμένη ημέρα και ώρα. Ο ανωτέρω κανόνας αναγκαστικού δικαίου έχει ως στόχο την εξάλειψη τυχόν προχρονολόγησης ή μεταχρονολόγησης των πρακτικών³⁴⁶.

6.3 Αποφάσεις χωρίς συνεδρίαση

Η λήψη αποφάσεων για τα εταιρικά ζητήματα μπορεί να πραγματοποιηθεί υπό προϋποθέσεις, χωρίς να συγκληθεί η ΓΣ είτε με τη διενέργεια ψηφοφορίας, χωρίς συνεδρίαση είτε με την προσυπογραφή του πρακτικού από τους μετόχους³⁴⁷.

Η διεξαγωγή ψηφοφορίας χωρίς προγενέστερη σύγκλιση της ΓΣ αποτελεί καινοτομία του νέου νομοθετικού πλαισίου περί ανωνύμων εταιρειών³⁴⁸. Για την εφαρμογή αυτής της μεθόδου απαιτείται η τήρηση ορισμένων προϋποθέσεων³⁴⁹. Αναφορικά με την ακολουθούμενη διαδικασία το ΔΣ εισηγείται μια πρόταση³⁵⁰ για ορισμένο θέμα και οι μέτοχοι αποφαινόμενοι ψηφίζοντας επί του θέματος, χωρίς να συνέλθουν σε ΓΣ³⁵¹. Η πρόταση αποστέλλεται υποχρεωτικά στις ηλεκτρονικές διευθύνσεις όλων των μετόχων εντός της ίδιας ημέρας, οπότε εκκινεί η προθεσμία για

³⁴⁴ Εάν η εταιρεία αρνηθεί να τους τα αποδώσει, τότε οι μέτοχοι που συμμετείχαν στη συνεδρίαση έχουν το δικαίωμα να τα παραλάβουν από την υπηρεσία ΓΕΜΗ. Αντίστοιχα από το ΓΕΜΗ μπορούν να λάβουν αντίγραφα οι μέτοχοι που δεν παρέστησαν στη συνεδρίαση και όσοι τρίτοι διαθέτουν έννομο συμφέρον (βλ. Χριστοδούλου Δ. σε Σωτηρόπουλο Γ., 2020, Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 1842- 1843).

³⁴⁵ Τα πρακτικά αποτελούν ιδιωτικά έγγραφα και διαθέτουν αποδεικτική δύναμη, η οποία δεσμεύει την εταιρεία (βλ. ΕφΑθ 598/2015, ΔΕΕ, 2015, σελ. 626). Όμως επί των πρακτικών επιτρέπεται ανταπόδειξη (βλ. άρθ. 432 και 445 ΚΠολΔ).

³⁴⁶ Βλ. Απόσπασμα Αιτιολογικής Έκθεσης Ν. 4548/2018 και Χριστοδούλου Δ. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 1844.

³⁴⁷ Βλ. Κουλορίδας Α. σε 28ο Πανελλήνιο Συνέδριο Εμπορικού Δικαίου, (2019), Οι αναμορφώσεις του Εταιρικού Δικαίου 2018- 2019, Οι αποφάσεις των μετόχων: Παρακμή της γενικής συνέλευσης, σελ. 108 επ.

³⁴⁸ Βλ. Απόσπασμα Αιτιολογικής Έκθεσης Ν. 4548/2018.

³⁴⁹ Έτσι η ψηφοφορία μετά από πρόταση του ΔΣ συντελείται μόνο στις εταιρείες που δεν έχουν εισάγει τις μετοχές τους προς διαπραγμάτευση σε ρυθμιζόμενη αγορά και τηρούν επικαιροποιημένα τα στοιχεία των ηλεκτρονικών διευθύνσεων όλων των μετόχων, εάν υπάρχει καταστατική πρόβλεψη και για ζητήματα που δεν άπτονται των τακτικών ΓΣ. Επιπλέον είναι απαραίτητο να μην αντιταχθεί στη λήψη αποφάσεων με αυτόν τον τρόπο το ένα πέμπτο του συνολικού κεφαλαίου με δήλωση του προς την εταιρεία εντός σαράντα οκτώ ωρών από τη λήψη της πρότασης (βλ. Χριστοδούλου Δ. σε Σωτηρόπουλο Γ., 2020, Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 1849- 1850).

³⁵⁰ Η πρόταση περιέχει το πλήρες σχέδιο της προτεινόμενης απόφασης συνοδευόμενο από τυχόν απαιτούμενα έγγραφα, τις διευκρινίσεις του ΔΣ, την προθεσμία εντός της οποίας οι μέτοχοι καλούνται να αποφασίσουν και τον τρόπο ψηφοφορίας, προκειμένου οι μέτοχοι να εκφράσουν τη βούληση τους (βλ. Χριστοδούλου Δ. σε Σωτηρόπουλο Γ., 2020, Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 1850- 1851).

³⁵¹ Βλ. Περάκης Ε., (2019), Το νέο δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 111- 112 και Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρείες, σελ. 264.

την απάντηση των μετόχων. Για την έγκυρη λήψη απόφασης τηρούνται τα απαιτούμενα ποσοστά πλειοψηφίας επί του συνόλου των μετοχών με δικαίωμα ψήφου, που ορίζονται είτε στο νόμο είτε στο καταστατικό. Στην ψηφοφορία δικαιούνται να λάβουν μέρος όλοι οι μέτοχοι, οι οποίοι νομιμοποιούνται κατά το χρόνο αποστολής της πρότασης, εφόσον διαθέτουν δικαίωμα ψήφου³⁵². Ωστόσο δε λαμβάνονται υπόψη ποσοστά απαρτίας, καθώς δεν πραγματοποιείται συζήτηση ούτε παρουσία των μετόχων σε ΓΣ. Προκειμένου να είναι έγκυρη η απόφαση, πρέπει υποχρεωτικά να παρέλθει η προθεσμία των σαράντα οκτώ ωρών, μέσα στην οποία οι μέτοχοι που κατέχουν το ένα πέμπτο του συνολικού μετοχικού κεφαλαίου μπορούν να εκφράσουν την εναντίωση τους στη διαδικασία, εκτός εάν το σύνολο των μετόχων έχει ψηφίσει εντός του ανωτέρου χρόνου³⁵³. Το ΔΣ αναλαμβάνει να ανακοινώσει το αποτέλεσμα της ψηφοφορίας και εγγράφει τις αποφάσεις στο βιβλίο πρακτικών.

Η σύνταξη και η προσυπογραφή του πρακτικού από το σύνολο των μετόχων επέχει θέση απόφασης ΓΣ και υποκαθιστά τη συνεδρίαση της ΓΣ³⁵⁴. Για τη διενέργεια αυτής της μεθόδου λήψης αποφάσεων, η εταιρεία υποχρεούται, να μη διαθέτει προς διαπραγμάτευση τις μετοχές της σε ρυθμιζόμενη αγορά. Προκειμένου η προσυπογραφή να ισχυροποιηθεί ως έγκυρη απόφαση, απαιτείται η υπογραφή του πρακτικού από το σύνολο των μετόχων,³⁵⁵ αλλιώς η απόφαση θεωρείται ανυπόστατη και δεν παράγει έννομα αποτελέσματα. Η απόφαση λαμβάνεται είτε ομόφωνα είτε με πλειοψηφία και στο πρακτικό καταγράφονται υποχρεωτικά και οι μειοψηφούντες μέτοχοι. Με καταστατική πρόταση δύναται να αντικατασταθούν οι υπογραφές των μετόχων με μηνύματα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου ή με άλλα ηλεκτρονικά μέσα³⁵⁶. Το υπογεγραμμένο πρακτικό εγγράφεται στο βιβλίο πρακτικών και η εταιρεία αναλαμβάνει να αποδείξει την εγκυρότητα της απόφασης.

6.4 Ελαττωματικές Αποφάσεις

³⁵² Βλ. Χριστοδούλου Δ. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 1853- 1854.

³⁵³ Βλ. Χριστοδούλου Δ. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 1854.

³⁵⁴ Βλ. Χριστοδούλου Δ. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 1857- 1858.

³⁵⁵ Βλ. ΑΠ 1259/2018, ΔΕΕ, 2019 σελ. 840.

³⁵⁶ Βλ. Περάκης Ε., (2019), Το νέο δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 112.

Η απόφαση της ΓΣ πάνω σε ένα θέμα της ημερήσιας διάταξης αποτελεί πολυμερή δικαιοπραξία, στην οποία εμπεριέχονται οι δηλώσεις βουλήσεως των πλειοψηφούντων μετόχων της εταιρείας. Επομένως η απόφαση ως δικαιοπραξία ενδέχεται να χαρακτηριστεί είτε ατελής³⁵⁷, εάν για τη θέση της σε ισχύ και την παραγωγή έννομων αποτελεσμάτων απαιτείται η πλήρωση περαιτέρω, εξωτερικών της απόφασης, στοιχείων είτε ελαττωματική σε περίπτωση ύπαρξης σφαλμάτων. Ωστόσο οι ελαττωματικές αποφάσεις δεν υπόκεινται στις διατάξεις του ΑΚ περί ελαττωματικών δικαιοπραξιών³⁵⁸, αλλά εφαρμόζονται ειδικές διατάξεις, που εμπεριέχονται στη νομοθεσία περί ανωνύμων εταιρειών. Στο νέο νομοθετικό πλαίσιο οι ελαττωματικές αποφάσεις διακρίνονται σε ακυρώσιμες, άκυρες και ανυπόστατες αποφάσεις.

6.4.1 Ακυρώσιμες αποφάσεις

Οι ακυρώσιμες αποφάσεις ισχύουν και παράγουν έννομα αποτελέσματα έως ότου ακυρωθούν από το καθ' ύλην αρμόδιο δικαστήριο³⁵⁹. Πάσχουν ελαττώματα, αναφορικά είτε με τη διαδικασία λήψης της απόφασης κατά παράβαση των οριζόμενων στο νόμο ή στο καταστατικό³⁶⁰ είτε με τη μη τήρηση της νόμιμης σύγκλησης³⁶¹ ή συγκρότησης³⁶² της ΓΣ. Επιπλέον η ακυρότητα προκύπτει είτε

³⁵⁷ Βλ. Χριστοδούλου Δ. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 1868.

³⁵⁸ Βλ. Γεωργιάδης Α., (2012), Γενικές Αρχές Αστικού Δικαίου, σελ. 545 επ.

³⁵⁹ Βλ. Γεωργιάδης Α., (2012), Γενικές Αρχές Αστικού Δικαίου, σελ. 565 επ.

³⁶⁰ Σχετικά με τη λήψη αποφάσεων που αντιτάσσονται στο νόμο ή στο καταστατικό, οι αποφάσεις είναι ακυρώσιμες, εάν λαμβάνονται είτε χωρίς την τήρηση των αναγκαίων ποσοστών απαρτίας και πλειοψηφίας (βλ. ΜΠρΧαν 289/2012, ΔΕΕ 2013, σελ. 141) είτε αγνοώντας το αίτημα για αναβολή λήψης της απόφασης από τους μετόχους μειοψηφίας είτε κατά παράβαση όρων του καταστατικού αναφορικά με τον τρόπο λήψης αποφάσεων είτε εξαιτίας υπολογισμού (συμπερίληψης στην πλειοψηφία) ελαττωματικών ψήφων, οι οποίες ήταν κρίσιμες για το σχηματισμό πλειοψηφίας (βλ. Ρόκας Ν., 2019, Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 268).

³⁶¹ Τα ελαττώματα αναφορικά με την έλλειψη νόμιμης σύγκλησης της ΓΣ αφορούν σε πραγματοποιηθείσα σύγκληση, ειδικά ως η απόφαση υπόκειται σε ακυρότητα. Έτσι η ΓΣ θεωρείται ότι δε συγκλήθηκε νόμιμα όταν το όργανο που τη συγκάλεσε είτε δε διέθετε την αρμοδιότητα για να το πράξει είτε η απόφαση του οργάνου ήταν ελαττωματική. Επιπρόσθετα ως μη νόμιμη χαρακτηρίζεται η σύγκληση της ΓΣ που πραγματοποιήθηκε έπειτα από ελαττωματική πρόσκληση. Ωστόσο η πρόσκληση πρέπει να αναφέρει κατ' ελάχιστον την ακριβή ημερομηνία και τον τόπο συνεδρίασης, διαφορετικά η απόφαση θεωρείται άκυρη (βλ. ΤρΕφΘεσ 134/2019, ΕπισκεΔ 2019, σελ. 484). Τέλος η σύγκληση δεν είναι νόμιμη, εάν δεν έχουν τηρηθεί οι διαδικασίες για την ενημέρωση των μετόχων πριν τη διεξαγωγή της ΓΣ (βλ. Χριστοδούλου Δ. σε Σωτηρόπουλο Γ., 2020, Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 1872-1874).

³⁶² Μη νόμιμη συγκρότηση υπάρχει είτε σε περίπτωση απαγόρευσης συμμετοχής στη συνεδρίαση προσώπων που νομιμοποιούνται να συμμετάσχουν είτε σε περίπτωση συμμετοχής προσώπων που δε δικαιούνται να λαμβάνουν μέρος στη συνεδρίαση (βλ. ΠΠρΑθ 1074/2016 ΝΟΜΟΣ και Χριστοδούλου Δ. σε Σωτηρόπουλο Γ., 2020, Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 1875- 1876).

εξαιτίας παράλειψης παροχής πληροφοριών³⁶³ στους μετόχους από την εταιρεία είτε επειδή οι αποφάσεις εκδόθηκαν κατά κατάχρηση της εξουσίας της πλειοψηφίας³⁶⁴. Για την ακύρωση των αποφάσεων επιβάλλεται τα ελαττώματα, που αφορούν σε συμμετοχή μη νομιμοποιούμενων προσώπων στη ΓΣ ή σε ακυρότητα των ψήφων, να είναι κρίσιμα για την επίτευξη πλειοψηφίας³⁶⁵. Ωστόσο δεν είναι δυνατόν να ακυρωθούν αποφάσεις της ΓΣ, που αφορούν στην έκδοση τίτλων προς διαπραγμάτευση σε ρυθμιζόμενη αγορά ή σε ΠΜΔ ούτε να ακυρωθούν αποφάσεις, οι οποίες μεταγενέστερα επικυρώθηκαν από την εταιρεία αποκαθιστώντας όποια ελαττώματα υπήρχαν³⁶⁶.

Η απόφαση κηρύσσεται άκυρη με τελεσίδικη διαπλαστική δικαστική απόφαση μετά από αγωγή που ασκείται είτε από μετόχους που κατέχουν τα δύο εκατοστά του μετοχικού κεφαλαίου είτε από μέλος του ΔΣ³⁶⁷. Οι μέτοχοι νομιμοποιούνται να ασκήσουν αγωγή κατά της εταιρείας, μόνο σε περίπτωση που δεν είχαν παραστεί στη συνεδρίαση ή σε περίπτωση που συμμετείχαν στη συνεδρίαση, αλλά εξέφρασαν την αντίθεση τους. Οι μέτοχοι που δε συγκεντρώνουν τα δύο εκατοστά του μετοχικού κεφαλαίου δεν μπορούν να αιτηθούν δικαστική ακύρωση της απόφασης, όμως μπορούν να διεκδικήσουν αποζημίωση, ακόμα και αν η απόφαση εντέλει ακυρώθηκε³⁶⁸. Κατ' εξαίρεση ακύρωση απόφασης λόγω μη παροχής πληροφοριών από την εταιρεία μπορούν να αιτηθούν οι μέτοχοι που κατέχουν το ένα εικοστό του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου. Επιπλέον η αγωγή μπορεί να ασκηθεί από οποιοδήποτε μέλος του ΔΣ, σε περίπτωση όπου διαπιστώσει, ότι δεν τηρήθηκε η νομιμότητα. Εάν με την άσκηση της αγωγής κατά της εταιρείας από

³⁶³ Η μη παροχή πληροφοριών στους μετόχους επιφέρει ακυρωσία των αποφάσεων που ελήφθησαν στη Γενική Συνέλευση, όταν οι ενδιαφερόμενοι μέτοχοι υπέβαλαν εμπρόθεσμα το αίτημα τους στην εταιρεία (ΠΠρΑθ 3810/2010 ΝΟΜΟΣ). Ωστόσο δύναται να πάσχουν ακυρωσία μόνο ορισμένα θέματα, για τα οποία δεν παρασχέθηκαν οι πληροφορίες και όχι η απόφαση στο σύνολο της.

³⁶⁴ Σχετικά με τη λήψη απόφασης κατά κατάχρηση εξουσίας της πλειοψηφίας, η απόφαση είναι ακυρώσιμη σε περίπτωση όπου οι πλειοψηφούντες μέτοχοι κάνουν χρήση της εξουσίας τους προκειμένου να λάβουν αποφάσεις για να αποκομίσουν οφέλη καταστρατηγώντας τα συμφέροντα της εταιρείας και τα δικαιώματα των υπολοίπων μετόχων. Η απόφαση που λαμβάνεται κατά κατάχρηση εξουσίας της πλειοψηφίας πάσχει ακυρωσία και όχι ακυρότητα, μολονότι το εν λόγω ελάττωμα αφορά στο περιεχόμενο της απόφασης και όχι στη διαδικασία λήψης της απόφασης (βλ. Χριστοδούλου Δ. σε Σωτηρόπουλο Γ., 2020, Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 1879 επ.)

³⁶⁵ Η ακύρωση των αποφάσεων τελεί υπό τους περιορισμούς του άρθ. 137 §5 Ν. 4548/2018.

³⁶⁶ Βλ. Περάκης Ε., (2019), Το νέο δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 113.

³⁶⁷ Βλ. Περάκης Ε., (2019), Το νέο δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 114 και Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 275- 276.

³⁶⁸ Βλ. Χριστοδούλου Δ. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 1889.

μέλος του ΔΣ προκύπτει σύγκρουση συμφερόντων, το δικαστήριο αναλαμβάνει να διορίσει ειδικό εκπρόσωπο της εταιρείας για τη διεξαγωγή της δίκης.

Η αγωγή για την ακύρωση της απόφασης, καθώς και η αγωγή για αποζημίωση ασκούνται εντός προθεσμίας τεσσάρων μηνών³⁶⁹ από τη λήψη της απόφασης ή την δημοσίευση της απόφασης στο ΓΕΜΗ. Εάν παρέλθει άπρακτη η προθεσμία των τεσσάρων μηνών, τότε η απόφαση δεν μπορεί να προσβληθεί και τα ελαττώματα θεραπεύονται³⁷⁰. Προκειμένου να κάνουν χρήση του δικαιώματος ακύρωσης, οι μέτοχοι υποχρεούνται να αποδείξουν, ότι διαθέτουν το απαιτούμενο μετοχικό κεφάλαιο³⁷¹, τόσο κατά το χρόνο άσκησης της αγωγής, όσο και κατά το χρόνο κατάθεσης των προτάσεων.

Η αγωγή ακύρωσης της απόφασης εκδικάζεται από το μονομελές πρωτοδικείο της έδρας της εταιρείας. Η δικαστική απόφαση είναι διαπλαστική και ακυρώνει αναδρομικά την ελαττωματική απόφαση της ΓΣ. Όμως το δικαστήριο δεν έχει την αρμοδιότητα, να υποκαταστήσει την ελαττωματική απόφαση με άλλη νόμιμη³⁷². Η δικαστική ακύρωση της απόφασης της ΓΣ ισχύει έναντι πάντων και το ΔΣ αναλαμβάνει να εκπονήσει μέτρα για την αντιμετώπιση των προβλημάτων, που ανακύπτουν από την ακύρωση. Ιδιαίτερη μνεία γίνεται στη νομοθεσία για την προστασία των δικαιωμάτων τρίτων, τα οποία ενδεχομένως θίγονται από την ακύρωση της απόφασης, εκτός εάν οι τρίτοι γνώριζαν ή αγνοούσαν λόγω βαριάς αμέλειας τα ελαττώματα στις αποφάσεις.

Το δικαστήριο έχει τη δυνατότητα να διατάξει ασφαλιστικά μέτρα πριν την άσκηση της αγωγής για την αποσόβηση του κινδύνου, που ενέχει η εκτέλεση ελαττωματικής απόφασης³⁷³ και την προστασία των συναλλασσομένων με την εταιρεία. Έτσι το δικαστήριο δύναται να διατάξει προσωρινή αναστολή της απόφασης της ΓΣ και να υποχρεώσει τους αιτούντες σε παροχή εγγύησης. Εν προκειμένω η

³⁶⁹ Βλ. Χριστοδούλου Δ. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 1893 επ.

³⁷⁰ Βλ. ΠΠρΑθ 453/2016 ΝΟΜΟΣ και Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 276.

³⁷¹ Σε περίπτωση όπου ύστερα από την άσκηση της αγωγής προβούν σε μεταβίβαση των τίτλων τους με συνέπεια να μη συγκεντρώνουν το απαιτούμενο μετοχικό κεφάλαιο, μπορούν να αιτηθούν αποζημίωση για τη ζημία που έχουν υποστεί (βλ. Χριστοδούλου Δ. σε Σωτηρόπουλο Γ., 2020, Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 1894).

³⁷² Βλ. ΠΠρΑθ 23/2018 ΕΕμπΔ, 2018, σελ 567 και Χριστοδούλου Δ. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 1896.

³⁷³ Βλ. ΜΠρΑθ 4078/2008, ΔΕΕ, 2008, σελ. 817 και Χριστοδούλου Δ. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 1895.

αγωγή επιβάλλεται να ασκηθεί εντός δεκαπέντε ημερών από την έκδοση της απόφασης, με την οποία διατάχθηκαν τα ασφαλιστικά μέτρα, ειδικά τα ασφαλιστικά μέτρα αίρονται αυτοδικαίως³⁷⁴.

Η απόφαση της ΓΣ που πάσχει ακυρωσία, η αγωγή ακύρωσης της απόφασης, καθώς και οι δικαστικές αποφάσεις που ακυρώνουν την απόφαση ή διατάσσουν ασφαλιστικά μέτρα υποβάλλονται σε δημοσιότητα.

6.4.2 Οι άκυρες αποφάσεις

Άκυρες θεωρούνται οι αποφάσεις που διαθέτουν σοβαρές ανεπάρκειες, με συνέπεια να καθίσταται αδύνατη η παραγωγή των έννομων αποτελεσμάτων τους³⁷⁵. Στη νομοθεσία αναφέρονται περιοριστικά δύο αιτίες, οι οποίες επιφέρουν την ακυρότητα των αποφάσεων, ήτοι η ανυπαρξία συγκρότησης της ΓΣ και η αντίθεση του περιεχομένου των ληφθέντων αποφάσεων στο νόμο ή στο καταστατικό³⁷⁶.

Η νόμιμη σύγκλιση ή η απουσία σύγκλισης ΓΣ διαπιστώνεται αναλόγως εάν απεστάλη πρόσκληση³⁷⁷ στους μετόχους από την εταιρεία³⁷⁸, εάν η πρόσκληση περιελάμβανε τουλάχιστον την ακριβή ημερομηνία και τον τόπο διεξαγωγής της ΓΣ³⁷⁹ και εάν τηρήθηκαν οι διατυπώσεις δημοσιότητας³⁸⁰, που προβλέπονται στο νόμο ή στο καταστατικό αναφορικά με την πρόσκληση. Ωστόσο σε περίπτωση σύγκλισης καθολικής ΓΣ, στην οποία συμμετέχουν οι μέτοχοι που κατέχουν το σύνολο του μετοχικού κεφαλαίου, δεν υφίσταται ζήτημα ακυρότητας των αποφάσεων, μολονότι δεν έχουν τηρηθεί οι κανόνες αναφορικά με την πρόσκληση

³⁷⁴ Βλ. άρθ. 137 §11 Ν. 4548/2018 και Χριστοδούλου Δ. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 1895.

³⁷⁵ Βλ. Γεωργιάδης Α., (2012), Γενικές Αρχές Αστικού Δικαίου, σελ. 549 επ.

³⁷⁶ Βλ. Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρείες, σελ. 277.

³⁷⁷ Βλ. ΠΠρΑθ 1074/2016 ΝΟΜΟΣ.

³⁷⁸ Η πρόσκληση θεωρείται ότι απεστάλη από την εταιρεία, εάν έχει εκδοθεί από τα καθ' ύλην αρμόδια όργανα, δηλαδή είτε από το ΔΣ είτε από μεμονωμένο μέλος του ΔΣ είτε από μέτοχο της μειοψηφίας που συγκεντρώνει το 1/20 του συνολικού καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου είτε από το ΔΣ μετά από υπόδειξη του ελεγκτή της εταιρείας είτε από τον εκκαθαριστή ή τον σύνδικο ή τον ειδικό διαχειριστή ή τον ειδικό εκκαθαριστή ή τον ειδικό εντολοδόχο σε περίπτωση ειδικών συνθηκών (βλ. Χριστοδούλου Δ. σε Σωτηρόπουλο Γ., 2020, Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 1906- 1907).

³⁷⁹ Η πρόσκληση πρέπει να αναγράφει τον αληθινό χρόνο και τόπο συνεδρίασης (βλ. ΑΠ 1392/2014 ΝΟΜΟΣ).

³⁸⁰ Βλ. ΤρΕφΛαρ 22/2016, ΔΕΕ, 2017, σελ. 517.

των μετόχων, καθώς όλοι οι μέτοχοι είναι ενήμεροι για τη συνεδρίαση και δε φέρουν αντίρρηση για τη διεξαγωγή της. Επίσης δεν μπορεί να επικαλεστεί ακυρότητα της απόφασης ο μέτοχος, που με μεταγενέστερη έγγραφη δήλωση του προς την εταιρεία ή στα πρακτικά ανέφερε ότι η ΓΣ συνεδρίασε νόμιμα. Εν προκειμένω η ακυρότητα υφίσταται, όμως ο συγκεκριμένος μέτοχος δεν μπορεί να την προβάλλει, καθώς με τη δήλωση του έχει παραιτηθεί του δικαιώματος του. Τέλος δεν μπορεί να γίνει επίκληση της ακυρότητας των αποφάσεων, που αφορούν είτε στην έκδοση τίτλων που διαπραγματεύονται σε ρυθμιζόμενη αγορά ή σε ΠΜΔ είτε στην έκδοση τίτλων με δικαίωμα προτίμησης, ύστερα από την αποκοπή του δικαιώματος προτίμησης. Όμως τα πρόσωπα που θίγονται δικαιούνται, να αξιώσουν από την εταιρεία αποζημίωση.

Η αντίθεση του περιεχομένου των αποφάσεων στο νόμο ή στο καταστατικό επιφέρει την ακυρότητα τους³⁸¹. Η εναντίωση στο νόμο αφορά στους κανόνες αναγκαστικού δικαίου, στις γενικές αρχές του αστικού δικαίου, ιδίως στα χρηστά ήθη, καθώς και στις αποφάσεις που έχουν εκδοθεί με νομοθετική εξουσιοδότηση, δηλαδή στις υπουργικές αποφάσεις. Παράλληλα η απόφαση που αντιτίθεται σε διάταξη του καταστατικού θεωρείται άκυρη, εφόσον τα οριζόμενα στο καταστατικό είναι νόμιμα.

Η ακυρότητα των αποφάσεων προβάλλεται δικαστικώς και εξωδίκως³⁸² από κάθε πρόσωπο που διαθέτει έννομο συμφέρον είτε από μέτοχο είτε από μέλος του ΔΣ είτε από τρίτο, αλλά λαμβάνεται υπόψη και αυτεπάγγελτα από το δικαστήριο, εντός ενός έτους από την ημερομηνία λήψης της απόφασης ή την εγγραφή της απόφασης στο ΓΕΜΗ³⁸³. Για τη δικαστική ακυρότητα δεν χρειάζεται διαπλαστική δικαστική απόφαση, αλλά η ακυρότητα προβάλλεται διά αναγνωριστικής αγωγής στρεφόμενης κατά της εταιρείας ή κατόπιν ανταγωγής ή ενστάσεως³⁸⁴. Η αναγνωριστική αγωγή εκδικάζεται από το μονομελές πρωτοδικείο της πραγματικής έδρας της εταιρείας.

Με τη νέα νομοθεσία παρέχεται η δυνατότητα προσωρινής δικαστικής προστασίας. Έτσι το δικαστήριο καλείται να διατάξει ασφαλιστικά μέτρα³⁸⁵ και

³⁸¹ Βλ. Χριστοδούλου Δ. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 1910- 1911.

³⁸² Βλ. Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 278.

³⁸³ Η προθεσμία εκκινεί μετά την παρέλευση ενός μήνα από την παροχή του πρακτικού στο μέτοχο, εφόσον αιτήθηκε να του χορηγηθεί εντός προθεσμίας (βλ. άρθ. 134 §2 Ν. 4548/2018 και Περάκης Ε., 2019, Το νέο δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 114).

³⁸⁴ Βλ. Χριστοδούλου Δ. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 1911- 1912.

³⁸⁵ Βλ. Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 279.

προγενέστερα από την άσκηση της αγωγής, για την αναγνώριση της ακυρότητας της απόφασης. Επομένως το δικαστήριο δύναται, να διατάξει προσωρινή αναστολή στην εφαρμογή της απόφασης και έχει τη δυνατότητα, να υποχρεώσει τους αιτούντες σε παροχή εγγύησης. Ωστόσο η αγωγή επιβάλλεται να ασκηθεί εντός δεκαπέντε ημερών από τη δικαστική απόφαση, που διέταξε τα προσωρινά μέτρα, ειδάλλως τα ασφαλιστικά μέτρα αίρονται. Η αγωγή για την αναγνώριση της ακυρότητας της απόφασης, η δικαστική απόφαση με την οποία αναγνωρίζεται η ακυρότητα της απόφασης της ΓΣ, η δικαστική απόφαση που διατάσσει ασφαλιστικά μέτρα και η δικαστική απόφαση που αναστέλλει την εφαρμογή της απόφασης δημοσιεύονται υποχρεωτικά.

Σε περίπτωση όπου παρέλθει η προθεσμία του ενός έτους, χωρίς να προβληθεί η ακυρότητα της απόφασης, τότε πραγματοποιείται αυτοδικαίως ίση της ακυρότητας³⁸⁶ και η απόφαση τίθεται σε πλήρη ισχύ παράγοντας αποτελέσματα, ακόμα και αναδρομικά, έναντι πάντων. Ωστόσο δεν υφίσταται προθεσμία για την προβολή της ακυρότητας, εάν με την απόφαση της ΓΣ τροποποιείται το καταστατικό, με αποτέλεσμα ο σκοπός της εταιρείας να μετατραπεί σε παράνομος ή να αντίκειται στη δημόσια τάξη, καθώς και εάν με την απόφαση πραγματοποιείται διαρκής παράβαση κανόνων αναγκαστικού δικαίου³⁸⁷. Τέλος τα ελαττώματα που οδηγούν σε ακυρότητα των αποφάσεων δύναται να θεραπευθούν με νεότερη απόφαση της ΓΣ επί των ιδίων θεμάτων, στην οποία τηρούνται οι νόμιμες διαδικασίες σύγκλισης και το περιεχόμενο της είναι σύννομο και σύμφωνο με τις διατάξεις του καταστατικού. Ωστόσο τα αποτελέσματα της νέας απόφασης ενεργούν στο μέλλον, με συνέπεια να μην μπορεί να ιαθεί η ακυρότητα στο χρονικό διάστημα που ίσχυε η προηγούμενη άκυρη απόφαση³⁸⁸.

6.4. Οι ανυπόστατες αποφάσεις

³⁸⁶ Η διαφορά μεταξύ του άρθ. 180 ΑΚ και του άρθ. 138 του Ν. 4548/2018 αναφορικά με την ακυρότητα έγκειται στο γεγονός, ότι οι άκυρες δικαιοπραξίες δεν αναγνωρίζονται δικαστικά εντός ορισμένης προθεσμίας ούτε μπορούν να θεραπευθούν με την άπρακτη πάροδο της προθεσμίας. Η προθεσμία του ενός έτους για την προβολή της ακυρότητας των αποφάσεων της ΓΣ θεσπίζεται από το νομοθέτη για την προστασία της ασφάλειας των συναλλαγών (βλ. Χριστοδούλου Δ. σε Σωτηρόπουλο Γ., 2020, Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 1916- 1917).

³⁸⁷ Βλ. Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 279.

³⁸⁸ Βλ. Χριστοδούλου Δ. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 1919.

Ανυπόστατες καθίστανται οι αποφάσεις της ΓΣ που ελήφθησαν από πρόσωπα, που δε διέθεταν συλλήβδην τη μετοχική ιδιότητα ή δεν νομιμοποιούνταν να ασκήσουν το δικαίωμα ψήφου³⁸⁹ κατά τη συνεδρίαση, καθώς το δικαίωμα ψήφου είχε αντληθεί από πρόσωπα, που δε διέθεταν τη μετοχική ιδιότητα. Προκειμένου η απόφαση της ΓΣ να χαρακτηριστεί ως ανυπόστατη, επιβάλλεται να έχει ληφθεί σε ΓΣ όπου άπαντες οι συμμετέχοντες δε διέθεταν δικαίωμα ψήφου³⁹⁰. Σε περίπτωση όπου έστω και ένας από τους συμμετέχοντες νομιμοποιείται να ψηφίσει, τότε η απόφαση δε θεωρείται ανυπόστατη, αλλά ενδεχομένως εκλαμβάνεται ως ακυρώσιμη, οπότε παράγει έννομα αποτελέσματα έως ότου ακυρωθεί από το δικαστήριο³⁹¹. Ο ανυπόστατος χαρακτήρας της απόφασης προβάλλεται δικαστικώς ή εξωδίκως από τα πρόσωπα που διαθέτουν έννομο συμφέρον είτε είναι μέτοχοι είτε τρίτοι. Το δικαστήριο επί ανυπόστατων αποφάσεων εκδίδει αναγνωριστική δικαστική απόφαση³⁹². Οι ανυπόστατες αποφάσεις διαφέρουν από τις άκυρες και τις ακυρώσιμες, καθώς τα ελαττώματα τους δεν μπορούν σε καμία περίπτωση να θεραπευθούν³⁹³ ούτε με την παρέλευση ορισμένης προθεσμίας ούτε με την καταχώρηση στο ΓΕΜΗ. Οι ανυπόστατες αποφάσεις δεν υπολογίζονται ως αποφάσεις, διότι εκλείπει το στοιχείο του υποστατού, οπότε θεωρούνται ως μη γενόμενες, ως ανύπαρκτες και σαφώς δεν παράγουν έννομα αποτελέσματα με συνέπεια να καθίστανται πλήρως ανίσχυρες³⁹⁴.

³⁸⁹ Εν προκειμένω πρόκειται για τα άτομα που κατέχουν τίτλους της εταιρείας λόγω σύστασης ενεχύρου ή επικαρπίας, στα οποία δεν έχει παρασχεθεί το δικαίωμα ψήφου.

³⁹⁰ Αναφορικά με το ζήτημα, εάν το ανυπόστατο των αποφάσεων θεμελιώνεται από έλλειψη νόμιμης σύγκλησης υπάρχουν αντικρουόμενες απόψεις (βλ. Ρόκας Ν., 2019, Ο νέος νόμος για τις ανώνυμες εταιρίες, ΝοΒ, σελ. 258, 268 και Περάκης Ε., 2019, Το νέο δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 115- 116).

³⁹¹ Βλ. Χριστοδούλου Δ. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 1922.

³⁹² Βλ. Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 281.

³⁹³ Βλ. Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 281.

³⁹⁴ Βλ. Χριστοδούλου Δ. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 1923.

Το Διοικητικό Συμβούλιο

Το Διοικητικό Συμβούλιο αποτελεί το συλλογικό διαχειριστικό και εκπροσωπευτικό όργανο της εταιρείας³⁹⁵. Στη σφαίρα των αρμοδιοτήτων του εντάσσεται η διοίκηση της εταιρείας, η διαχείριση της εταιρικής περιουσίας, η δικαστική και εξώδικη εκπροσώπηση της εταιρείας με στόχο την προαγωγή του εταιρικού σκοπού³⁹⁶. Το ΔΣ έχει συνεχή δράση³⁹⁷, εν αντιθέσει με τη ΓΣ, η οποία συνέρχεται σε τακτική και σε έκτακτη συνεδρίαση, μόνο ορισμένες φορές και για συγκεκριμένα ζητήματα, κατά τη διάρκεια της εταιρικής χρήσης. Το ΔΣ αναλαμβάνει να εξειδικεύσει τις γενικές κατευθύνσεις που χαράσσει η ΓΣ. Ωστόσο έχει αυτόνομη δράση, καθώς λειτουργεί ανεξάρτητα από τη ΓΣ³⁹⁸, αφού δεν τελεί υπό τη σκέπη της ΓΣ και ευθύνεται για τις πράξεις που διενήργησε κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του.

Τα μέλη του ΔΣ τελούν σε οργανική σχέση με την εταιρεία. Σύμφωνα με την οργανική θεωρία³⁹⁹ οι πράξεις του ΔΣ αποδίδονται στο νομικό πρόσωπο της εταιρείας, ως έκφραση βουλήσεως της ίδιας, παρόλο που τα μέλη του ΔΣ δεν διαθέτουν απαραίτητα τη μετοχική ιδιότητα. Εν προκειμένω δε βρίσκουν εφαρμογή οι διατάξεις περί αντιπροσώπευσης, αφού τα μέλη του ΔΣ δε δρουν ως αντιπρόσωποι της εταιρείας ούτε ισχύει η αυτοδιαχείριση, όπως στις προσωπικές εταιρείες. Έτσι οι πράξεις του ΔΣ δεσμεύουν την εταιρεία έναντι τρίτων, καίτοι βρίσκονται εκτός των ορίων του εταιρικού σκοπού, εκτός εάν οι τρίτοι είχαν γνώση της υπέρβασης.

Η εταιρεία αναλαμβάνει την ευθύνη για τις ενέργειες των οργάνων της, εφόσον διενεργούνται κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους, ακόμα και καθ' υπέρβαση των αρμοδιοτήτων τους⁴⁰⁰. Η ευθύνη αφορά στη συμβατική ευθύνη, στην αδιοπρακτική ευθύνη και σε οποιαδήποτε άλλη μορφή ευθύνης θεμελιώνεται από τη

³⁹⁵ Βλ. Αθανασόπουλος Τ., (2019), Η νέα Ανώνυμη Εταιρεία, σελ. 368 και Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 282.

³⁹⁶ Βλ. Περάκης Ε., (2019), Το νέο δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 61. Επίσης ΤρΕφΑθ 5785/2018, ΔΕΕ 2020, σελ. 216 και ΠΠρΘεσ 1419/2018, ΔΕΕ, 2018, σελ. 861.

³⁹⁷ Βλ. Βερβεσός Ν. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 1005- 1006.

³⁹⁸ Βλ. Βερβεσός Ν. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 1011- 1012.

³⁹⁹ Βλ. Βερβεσός Ν. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 1015 επ.

⁴⁰⁰ Βλ. ΑΠ 630/2019, ΔΕΕ, 2020, σελ. 209.

νομοθεσία και από την οποία προκύπτει υποχρέωση αποζημίωσης. Τα μέλη του ΔΣ ευθύνονται προσωπικά μόνο για πράξεις που ενεργούν στο δικό τους όνομα και όχι ως όργανα της εταιρείας.

Η οργανική εξουσία διαχείρισης και εκπροσώπησης δεν πρέπει επ' ουδενί να συγχέεται με τη υποκείμενη συμβατική σχέση ενοχικού δικαίου μεταξύ των μελών του ΔΣ και της εταιρείας. Η εσωτερική σχέση που δημιουργείται με την αποδοχή της εκλογής από τα μέλη του ΔΣ θεωρείται εντολή, όταν τα μέλη του ΔΣ προσφέρουν τις υπηρεσίες τους χωρίς να αμείβονται ενώ όταν τα μέλη του ΔΣ εκτελούν τα καθήκοντα τους επ' αμοιβή⁴⁰¹, τότε γίνεται λόγος για παροχή ανεξάρτητων υπηρεσιών. Τέλος τα μέλη του ΔΣ μπορεί να συνδέονται με την εταιρεία με ειδική σχέση εξαρτημένης εργασίας ή με σύμβαση έργου, όταν πρόκειται για υπαλλήλους της εταιρείας.

6.1 Τα μέλη του ΔΣ

6.1.1 Ο διορισμός και η αντικατάσταση των μελών

Το ΔΣ απαρτίζεται από τα μέλη του, τα οποία αποτελούνται από φυσικά και νομικά πρόσωπα⁴⁰², που διαθέτουν πλήρη δικαιοπρακτική ικανότητα⁴⁰³. Ο αριθμός

⁴⁰¹ Τα μέλη του ΔΣ αμείβονται για την εργασία που παρέχουν στην εταιρεία με βάση τα οριζόμενα στις διατάξεις της νομοθεσίας και του καταστατικού ή σύμφωνα με ειδική απόφαση που λαμβάνεται από τη ΓΣ (βλ. ΕφΑθ 281/2018, ΔΕΕ, 2018, σελ. 487 και Περάκης Ε., 2019, Το νέο δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 93 επ). Σε περίπτωση όπου στο καταστατικό προβλέπεται ως αμοιβή των μελών του ΔΣ η συμμετοχή στα κέρδη, τότε το ύψος της αμοιβής καθορίζεται με απόφαση της ΓΣ (άρθ. 109 §2 Ν. 4548/2018) και χορηγείται από το εναπομείναν ποσό καθαρών κερδών της εταιρικής χρήσης, που προκύπτει ύστερα από την αφαίρεση του τακτικού αποθεματικού και μετά τη διανομή του ελάχιστου μερίσματος στους δικαιούχους. Ωστόσο το ύψος των αποδοχών των μελών του ΔΣ ενδέχεται να μειωθεί με δικαστική απόφαση σε περίπτωση όπου η αμοιβή κριθεί ως υπέρογκη από το δικαστήριο (άρθ. 109 §5 Ν. 4548/2018). Οι εταιρείες που διαθέτουν τίτλους προς διαπραγμάτευση σε ρυθμιζόμενη αγορά οφείλουν να καταρτίζουν πολιτική αποδοχών για τα μέλη του ΔΣ και το γενικό διευθυντή, η οποία εγκρίνεται από τη ΓΣ και έχει ισχύ έως τέσσερα έτη (άρθ. 110 και 111 Ν. 4548/2018). Επιπλέον συντάσσουν έκθεση αποδοχών, η οποία αφορά στο σύνολο των αποδοχών που έλαβαν τα μέλη του ΔΣ κατά το τελευταίο οικονομικό έτος σύμφωνα με την πολιτική αποδοχών της εταιρείας (άρθ. 112 Ν. 4548/2018). Η έκθεση αποδοχών τίθεται προς συζήτηση στην τακτική ΓΣ, ωστόσο η ψηφοφορία των μετόχων επί του θέματος έχει συμβουλευτικό χαρακτήρα. Η πολιτική αποδοχών μπορεί να υιοθετηθεί και από μη εισηγμένες εταιρείες μόνο με καταστατική πρόβλεψη. Τέλος με απόφαση της ΓΣ, η οποία λαμβάνεται με αυξημένη απαρτία και πλειοψηφία δύναται να καθιερωθεί πρόγραμμα διάθεσης μετοχών ή δωρεάν παροχή μετοχών στα μέλη του ΔΣ και στο προσωπικό της εταιρείας σύμφωνα με τα οριζόμενα στη νομοθεσία (άρθ. 113 Ν. 4548/2018 και 114 Ν. 4548/2018 αντίστοιχα).

⁴⁰² Μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου μπορεί να είναι και νομικό πρόσωπο με καταστατική πρόβλεψη. Ωστόσο το νομικό πρόσωπο ασκεί τα καθήκοντα του στο ΔΣ διαμέσου φυσικού προσώπου, το οποίο έχει ορίσει για αυτό το σκοπό. Το φυσικό πρόσωπο καθίσταται εις ολόκληρον συνυπεύθυνο με το νομικό πρόσωπο για τις ενέργειες του κατά την άσκηση των καθηκόντων του. Εάν το νομικό πρόσωπο δεν ορίσει φυσικό πρόσωπο ως εκπρόσωπο του εντός δεκαπέντε ημερών από το διορισμό του στο ΔΣ, τότε εκπίπτει της θέσης του (βλ. άρθ. 77 Ν. 4548/2018 και Αθανασόπουλος Τ., 2019, Η νέα Ανώνυμη Εταιρεία, σελ. 369 και 377).

⁴⁰³ Έτσι καθίσταται άκυρη η εκλογή ή ο διορισμός προσώπου που δε διαθέτει δικαιοπρακτική ικανότητα ως μέλους του ΔΣ (βλ. άρθ. 83 §2 Ν. 4548/2018). Το καταστατικό μπορεί να ορίζει τη συνδρομή επιπλέον προαπαιτούμενων για την εκλογή των μελών του ΔΣ (βλ. άρθ. 83 §3 Ν. 4548/2018).

των μελών του ΔΣ κυμαίνεται μεταξύ τριών και δεκαπέντε μελών⁴⁰⁴. Ωστόσο στη νομοθεσία προβλέπεται ρητά η δυνατότητα εκλογής από τη ΓΣ μονομελούς διοικητικού οργάνου⁴⁰⁵ με καταστατική πρόβλεψη, το οποίο αποτελείται από ένα φυσικό πρόσωπο, που διαθέτει ίδιες εξουσίες με το ΔΣ⁴⁰⁶.

Καταρχήν τα μέλη του ΔΣ και τα αναπληρωματικά μέλη εκλέγονται από τη ΓΣ,⁴⁰⁷ με απόφαση που λαμβάνεται με συνήθη απαρτία και πλειοψηφία⁴⁰⁸. Η εκλογή των μελών μπορεί να διενεργηθεί βάσει καταλόγων με καταστατική πρόβλεψη⁴⁰⁹. Ωστόσο στην νομοθεσία θεσπίζονται εξαιρέσεις από τον ανωτέρω κανόνα και παρέχεται η δυνατότητα εκλογής ή διορισμού μελών με διαφορετική από την προαναφερόμενη διαδικασία.

Αρχικά το πρώτο από την ίδρυση της εταιρείας ΔΣ καθορίζεται από το καταστατικό. Το πρώτο ΔΣ συνήθως έχει περιορισμένη θητεία, η οποία ορίζεται στο καταστατικό⁴¹⁰. Εάν η θητεία του δεν ορίζεται στο καταστατικό, τότε αναλαμβάνει τα καθήκοντα του μέχρι τη διεξαγωγή της πρώτης τακτικής ΓΣ, οπότε εκλέγεται το ΔΣ για πλήρη θητεία. Σε περίπτωση όπου δε συνεδριάσει η τακτική ΓΣ, η θητεία του πρώτου ΔΣ παρατείνεται μέχρι το χρόνο ολοκλήρωσης της κανονικής θητείας του ΔΣ⁴¹¹. Εάν δεν ορίζεται στο καταστατικό το πρώτο ΔΣ, τότε αυτό εκλέγεται είτε με απόφαση καθολικής ΓΣ⁴¹², στην οποία παρίστανται τα πρόσωπα που κατέχουν το σύνολο του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρείας είτε με προσυπογραφή πρακτικού από το σύνολο των μετόχων της εταιρείας. Το πρώτο ΔΣ μπορεί ακόμα να διοριστεί από

⁴⁰⁴ Βλ. Αθανασόπουλος Τ., (2019), Η νέα Ανώνυμη Εταιρεία, σελ. 367 και 377.

⁴⁰⁵ Ο θεσμός του μονομελούς διοικητικού οργάνου καθιερώνεται μόνο στις πολύ μικρές ή στις μικρές εταιρείες. Όμως δεν τυγχάνει εφαρμογής στις μεσαίες εταιρείες, στις μεγάλες εταιρείες, καθώς και στις εισηγμένες εταιρείες (βλ. άρθ. 115 § 6 Ν. 4548/2018 και Περάκης Ε., 2019, Το νέο δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 101- 102).

⁴⁰⁶ Οι αρμοδιότητες του μονομελούς διοικητικού οργάνου αναλύονται στο άρθ. 115 Ν. 4548/2018.

⁴⁰⁷ Βλ. ΜΠρΛαρ 466/1978, ΕΕμπΔ, 1979, σελ. 76 και Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρείες, σελ. 287.

⁴⁰⁸ Σύμφωνα με τα άρθ. 130 και 131 Ν. 4548/2018, εκτός εάν στο καταστατικό ορίζονται αυξημένα ποσοστά απαρτίας και πλειοψηφίας για την έγκυρη εκλογή των μελών του ΔΣ (βλ. ΑΠ 1121/2006, ΔΕΕ, 2007, σελ. 583).

⁴⁰⁹ Στους καταλόγους εγγράφονται οι υποψήφιοι και από κάθε κατάλογο εκλέγονται είτε όσοι έλαβαν τις περισσότερες ψήφους είτε όσοι προηγούνται σε κάθε κατάλογο. Τα υπόλοιπα πρόσωπα αποτελούν τους επιλαχόντες. Η εκλογή βάσει καταλόγων μπορεί να αναφέρεται στο αρχικό καταστατικό ή να συμπεριληφθεί μεταγενέστερα μετά από απόφαση της ΓΣ που λαμβάνεται με συνήθη απαρτία και πλειοψηφία. Η χρήση αυτής της μεθόδου στοχεύει στην αναλογικότερη εκπροσώπηση των μετόχων μειοψηφίας.

⁴¹⁰ Βλ. ΕφΑθ. 1798/1980, ΕΕμπΔ, 1981, σελ. 252 και Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρείες, σελ. 288.

⁴¹¹ Βλ. ΑΠ 474/2006 ΔΕΕ, 2006, σελ. 911.

⁴¹² Βλ. Βερβεσός Ν. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 1031.

το δικαστήριο⁴¹³, όταν δεν καθορίζεται από το καταστατικό ούτε είναι δυνατή η εκλογή του μέσω καθολικής ΓΣ. Εν προκειμένω το ΔΣ αναλαμβάνει καθήκοντα μέχρι τη διεξαγωγή της ΓΣ, από την οποία θα εκλεγεί το ΔΣ για πλήρη θητεία⁴¹⁴.

Επιπλέον ορισμένα μέλη του ΔΣ μπορεί να διορίζονται απευθείας από έναν ή περισσότερους μετόχους της εταιρείας, εφόσον αυτή η δυνατότητα παρέχεται από το καταστατικό. Ωστόσο ο αριθμός των διοριζόμενων μελών δεν μπορεί να υπερβαίνει τα δύο πέμπτα του συνόλου των μελών του ΔΣ⁴¹⁵. Οι μέτοχοι ασκούν το δικαίωμα τους αποστέλλοντας δήλωση προς την εταιρεία τουλάχιστον τρεις ημέρες πριν από την ημερομηνία σύγκλησης της ΓΣ⁴¹⁶, που έχει ως θέμα την εκλογή των μελών του ΔΣ. Κατά τη συνεδρίαση της ΓΣ εκλέγονται τα υπόλοιπα μέλη του ΔΣ. Οι μέτοχοι που άσκησαν το δικαίωμα διορισμού απαγορεύεται να συμμετάσχουν στη διαδικασία εκλογής των υπολοίπων μελών⁴¹⁷. Εκτός από το δικαίωμα διορισμού, οι μέτοχοι έχουν τη δυνατότητα ανάκλησης των μελών που διόρισαν και την αντικατάστασή τους με άλλα πρόσωπα. Η συγκεκριμένη ρύθμιση αποκλίνει από την αρχή της ισότητας των μετόχων⁴¹⁸ και έχει ως στόχο τη δημιουργία κινήτρου για όσους μετόχους επιθυμούν να συμμετέχουν στην εταιρεία ενεργά ως άμεσα εμπλεκόμενοι και όχι απλώς ως επενδυτές. Έτσι το δικαίωμα διορισμού μελών του ΔΣ καθίσταται προσωποπαγές δικαίωμα, το οποίο χορηγείται είτε ονομαστικά⁴¹⁹ με αναφορά του δικαιούχου στο καταστατικό είτε με τη συνδρομή ορισμένων προϋποθέσεων, όπως με την κατοχή συγκεκριμένων μετοχών ή την κτήση ορισμένου ποσοστού επί του συνολικού μετοχικού κεφαλαίου.

Επίσης το ΔΣ νομιμοποιείται να εκλέξει νέα μέλη σε αντικατάσταση των μελών που απώλεσαν την ιδιότητα τους. Τα νέα μέλη αναλαμβάνουν καθήκοντα για

⁴¹³ Βλ. άρθ 69 ΑΚ.

⁴¹⁴ Βλ. ΑΠ 765/2005, ΔΕΕ 2005, σελ. 819 και ΕφΘεσ 855/2007 ΧρΙΔ 2008, σελ. 159.

⁴¹⁵ Βλ. Αθανασόπουλος Τ., (2019), Η νέα Ανώνυμη Εταιρεία, σελ. 378 και Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 289.

⁴¹⁶ Βλ. Βερβεσός Ν. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 1042- 1043.

⁴¹⁷ Έτσι δεν προσμετρώνται στα ποσοστά απαρτίας και πλειοψηφίας για τη λήψη της απόφασης με την οποία εκλέγονται τα υπόλοιπα μέλη του ΔΣ (βλ. ΜΠρΘεσ 3993/1984, ΕΕμπΔ 1985, σελ. 106).

⁴¹⁸ Βλ. άρθ 89 ΑΚ.

⁴¹⁹ Βλ. ΑΠ 459/1989 ΕΕμπΔ 1990, σελ. 428.

το υπόλοιπο της θητείας των μελών που αντικαθιστούν⁴²⁰. Ωστόσο για την εκλογή μελών από το ΔΣ καθίσταται απαραίτητη η συνδρομή επιπλέον δύο σωρευτικών προϋποθέσεων, ήτοι η μη ύπαρξη αναπληρωματικών μελών και η νόμιμη σύνθεση του ΔΣ⁴²¹. Η απόφαση του ΔΣ δημοσιεύεται στο ΓΕΜΗ και γνωστοποιείται στην επερχόμενη ΓΣ, ακόμα και αν δε συμπεριλαμβάνεται στα θέματα της ημερήσιας διάταξης. Η ΓΣ έχει στη συνέχεια τη δυνατότητα να αντικαταστήσει τα εκλεγέντα από το ΔΣ μέλη.

Ωστόσο το ΔΣ μπορεί να συνεχίσει να επιτελεί τα καθήκοντα του, χωρίς την αντικατάσταση των μελών, που απώλεσαν την ιδιότητα τους. Προκειμένου το ΔΣ να συνεχίσει να λειτουργεί ως ελλιπές θα πρέπει πρωτίτως να υπάρχει καταστατική πρόβλεψη και εν συνεχεία ο αριθμός των εναπομείναντων μελών να υπερβαίνει το ήμισυ του ΔΣ, χωρίς να υπολείπεται των τριών μελών⁴²². Σε περίπτωση όπου απομείνουν λιγότερα από τρία μέλη, τότε αυτά νομιμοποιούνται να συγκαλέσουν ΓΣ, η οποία θα έχει ως αποκλειστικό θέμα⁴²³ την εκλογή νέου ΔΣ.

Τέλος τα μέλη του ΔΣ μπορεί να διοριστούν από το δικαστήριο σε περίπτωση έλλειψης διοίκησης⁴²⁴. Προκειμένου να υπάρξει έλλειψη διοίκησης θα πρέπει είτε να έχει απολέσει την ιδιότητα του το σύνολο των μελών του ΔΣ είτε να έχουν απολέσει την ιδιότητα τους ορισμένα μέλη, αλλά να μην προβλέπονται αναπληρωτές τους. Παράλληλα είναι απαραίτητο, να μην προβλέπεται στο καταστατικό η λειτουργία ελλιπούς διοίκησης και να μη συγκαλούν ΓΣ τα εναπομείναντα μέλη. Επιπλέον έλλειψη διοίκησης υπάρχει επί εκλογής ΔΣ με ελαττωματική απόφαση ΓΣ και σε περίπτωση πλασματικής έλλειψης διοίκησης⁴²⁵, όπου τα μέλη αρνούνται να ασκήσουν τα καθήκοντα τους ή διαφωνούν εντόνως με αποτέλεσμα να μην καθίσταται δυνατή η ορθή διοίκηση της εταιρείας. Το δικαστήριο αναλαμβάνει να διορίσει προσωρινό ΔΣ, για το σύνολο των μελών και όχι μόνο για ορισμένα μέλη. Το

⁴²⁰ Βλ. Αθανασόπουλος Τ., (2019), Η νέα Ανώνυμη Εταιρεία, σελ. 367 και 378.

⁴²¹ Για τη νόμιμη σύνθεση του ΔΣ απαιτείται η ύπαρξη τριών τουλάχιστον μελών κατά το χρόνο της απόφασης (βλ. ΜΠρΑθ 1227/2007, ΔΕΕ 2009, σελ. 191).

⁴²² Βλ. Βερβεσός Ν. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 1062- 1063.

⁴²³ Εάν η ΓΣ αποφασίσει για ζητήματα πέραν της εκλογής του ΔΣ, τότε οι αποφάσεις αυτές θεωρούνται ακυρώσιμες, εξαιτίας μη νόμιμης σύγκλησης της ΓΣ.

⁴²⁴ Βλ. Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρείες, σελ. 289- 290 και ΜΠρΠειρ 73/2018, ΔΕΕ, 2019, σελ. 392.

⁴²⁵ Βλ. ΕφΑθ 508/2005 ΕπισκΕΔ 2005, σελ. 1026 και ΕφΘεσ 855/2007 ΧρΙΔ 2008, σελ. 159.

προσωρινό ΔΣ, του οποίου θητεία ορίζεται στη δικαστική απόφαση επιφορτίζεται με τη σύγκληση της ΓΣ για την εκλογή νέου ΔΣ. Σε περίπτωση παρέλευσης του οριζόμενου στη δικαστική απόφαση χρόνου θητείας του προσωρινού ΔΣ, τότε αυτό παύεται καίτοι δε συγκλήθηκε η ΓΣ για την εκλογή νέου ΔΣ. Περαιτέρω το δικαστήριο αναλαμβάνει να διορίσει προσωρινό ΔΣ σε περίπτωση σύγκρουσης συμφερόντων των μελών του ΔΣ με την εταιρεία. Εν προκειμένω το δικαστήριο αντικαθιστά μόνο τα μέλη, για τα οποία υπάρχει σύγκρουση συμφερόντων και όχι συλλήβδην τα μέλη του ΔΣ. Η θητεία των μελών παύεται με την εκτέλεση των πράξεων, για τις οποίες υπήρξε σύγκρουση συμφερόντων.

Σε περίπτωση ύπαρξης ελαττωμάτων είτε στην απόφαση εκλογής ή διορισμού των μελών είτε στη αποδοχή του διορισμού, για τις οποίες τηρήθηκαν οι διατυπώσεις δημοσιότητας, τότε τα ελαττώματα δεν μπορούν να αντιταχθούν από την εταιρεία έναντι καλόπιστων τρίτων⁴²⁶. Εν προκειμένω εφαρμόζεται η αρχή του φαινομένου δικαίου. Έτσι η δημοσιότητα δεν οδηγεί σε ίαση των ελαττωμάτων, όμως η εταιρεία οφείλει να προστατεύσει τους καλόπιστους τρίτους, οι οποίοι αγνοούν τα ελαττώματα. Η εταιρεία δε δεσμεύεται έναντι τρίτων, εάν αποδείξει, ότι οι τρίτοι είχαν γνώση των ελαττωμάτων⁴²⁷.

Τα αναπληρωματικά μέλη του ΔΣ αναλαμβάνουν τα καθήκοντα των μελών του ΔΣ που έχουν απολέσει την ιδιότητα τους, για το υπόλοιπο της θητείας τους⁴²⁸. Δικαιούνται να παρίστανται στις συνεδριάσεις του ΔΣ, χωρίς ψήφο και μπορεί να λαμβάνουν το λόγο, εφόσον τους επιτραπεί από τον πρόεδρο του ΔΣ. Εκλέγονται ή διορίζονται με τους ίδιους τρόπους που προβλέπονται στη νομοθεσία για τα μέλη του ΔΣ. Ωστόσο δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί διορισμός αναπληρωματικών μελών στο αρχικό καταστατικό. Αντίστοιχα σε περίπτωση εκλογής μελών ΔΣ βάσει καταλόγων, τότε ως αναπληρωματικά μέλη θεωρούνται οι επιλαχόντες. Στην πράξη εκλογής ή διορισμού των αναπληρωματικών μελών διευκρινίζεται, εάν τα αναπληρωματικά μέλη αναπληρώνουν οποιαδήποτε ή συγκεκριμένα μέλη. Η πράξη διορισμού υποβάλλεται σε δηλωτική δημοσιότητα.

⁴²⁶ Βλ. Εφαθ 806/2005, ΔΕΕ, 2006, σελ. 390.

⁴²⁷ Βλ. ΑΠ 307/2003, ΔΕΕ, 2003, σελ. 947.

⁴²⁸ Βλ. Βερβεσός Ν. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 1057.

Εκτός από τη μόνιμη αναπλήρωση, στη νομοθεσία προβλέπεται η προσωρινή αναπλήρωση μελών, σε περίπτωση σύγκρουσης συμφερόντων των μελών του ΔΣ και της εταιρείας. Η αναπλήρωση θεωρείται προσωρινή, υπό την έννοια ότι καταλαμβάνει μόνο τις πράξεις που υφίσταται κώλυμα λόγω σύγκρουσης συμφερόντων. Προϋπόθεση για την εφαρμογή της προσωρινής αναπλήρωσης αποτελεί η ρητή αναφορά αυτής της δυνατότητας στην πράξη εκλογής ή διορισμού των αναπληρωματικών μελών.

Η διάρκεια της θητείας των μελών του ΔΣ⁴²⁹ καθορίζεται στο καταστατικό. Ωστόσο θεσπίζεται με διάταξη αναγκαστικού δικαίου η ανώτατη διάρκεια της θητείας, η οποία δεν μπορεί να υπερβαίνει τα έξι έτη⁴³⁰. Η θητεία των μελών μπορεί να παραταθεί μέχρι την προθεσμία για τη διεξαγωγή της επόμενης τακτικής ΓΣ και έως τη λήψη της απόφασης. Εάν η τακτική ΓΣ δε συνεδριάσει εμπρόθεσμα ή δεν αποφασίσει για το θέμα της εκλογής του ΔΣ, τότε η εταιρεία στερείται διοίκησης και το δικαστήριο αναλαμβάνει το διορισμό του ΔΣ⁴³¹.

Η ανανέωση του ΔΣ μπορεί να πραγματοποιηθεί είτε για το σύνολο των μελών είτε με τμηματική ανανέωση⁴³² ύστερα από διαδοχικές λήξεις στη θητεία των μελών. Για τη θέση σε ισχύ του επονομαζόμενου ως κλιμακωτού ΔΣ⁴³³ απαιτείται είτε καταστατική πρόβλεψη είτε απόφαση της ΓΣ.

Με τη λήξη της θητείας των μελών παύει η υποκείμενη συμβατική σχέση μεταξύ των μελών και της εταιρείας και συνακόλουθα τα μέλη του ΔΣ απολύουν την ιδιότητα τους, εκτός εάν επανεκλεγούν⁴³⁴. Άλλοι λόγοι για τους οποίους καθίστανται έκπτωτα τα μέλη του ΔΣ θεωρούνται ο θάνατος, η ανικανότητα για την άσκηση των

⁴²⁹ Βλ. ΟΛΑΠ 5/2004, ΔΕΕ 2005, σελ. 1004.

⁴³⁰ Βλ. Βερβεσός Ν. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 1079.

⁴³¹ Βλ. άρθ. 69 ΑΚ.

⁴³² Βλ. Αθανασόπουλος Τ., (2019), Η νέα Ανώνυμη Εταιρεία, σελ. 381 και 382.

⁴³³ Το κλιμακωτό ΔΣ υιοθετείται, όταν προβλέπονται άνισες θητείες για τα μέλη του ΔΣ. Η θέσπιση του κλιμακωτού ΔΣ αποτελεί καινοτομία της νέας νομοθεσίας περί Ανωνύμων Εταιρειών (βλ. άρθ. 85 §2 Ν. 4548/2018 και Βερβεσός Ν. σε Σωτηρόπουλο Γ., 2020, Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 1081- 1082).

⁴³⁴ Βλ. άρθ. 77 §2 και 85 §1 Ν. 4548/2018 και Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρείες, σελ. 293.

καθηκόντων⁴³⁵, η παραίτηση⁴³⁶, η ανάκληση⁴³⁷ και η ύπαρξη ασυμβίβαστων, που ορίζονται στο καταστατικό.

6.2 Ανάθεση αρμοδιοτήτων σε τρίτα πρόσωπα

Όσα εκτέθηκαν ανωτέρω αναφορικά με την οργανική θεωρία και τα όρια της διαχειριστικής και της εκπροσωπευτικής εξουσίας, άπτονται στις αρμοδιότητες του ΔΣ ως συλλογικού οργάνου και των τυχόν υποκατάστατων οργάνων αυτών. Αναλυτικότερα το ΔΣ, το οποίο ενεργεί συλλογικά, έχει τη δυνατότητα να εκχωρεί τις εξουσίες που διαθέτει, σε περίπτωση που το επιθυμεί, σε μεμονωμένα μέλη του ΔΣ ή σε τρίτα πρόσωπα⁴³⁸. Τα πρόσωπα αυτά καλούνται υποκατάστατα όργανα. Το ΔΣ μπορεί να μεταβιβάζει μέρος ή το σύνολο των εξουσιών τους, εκτός εάν η νομοθεσία ορίζει το ΔΣ ως αποκλειστικά αρμόδιο για ορισμένες πράξεις. Τα υποκατάστατα όργανα ενεργούν ως όργανα του νομικού προσώπου και εξομοιώνονται με το ΔΣ, αφού συνδέονται με την ίδια σχέση με την εταιρεία⁴³⁹. Λειτουργούν παράλληλα με το ΔΣ στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους⁴⁴⁰, ενώ το ΔΣ αναλαμβάνει την εποπτεία τους⁴⁴¹. Για τη νομιμοποίηση των ανωτέρω προσώπων ως υποκατάστατων οργάνων απαιτείται αφενός η ύπαρξη καταστατικής πρόβλεψης⁴⁴², με τη οποία επιτρέπεται ή

⁴³⁵ Σύμφωνα με το άρθ. 83 §1 Ν. 4548/2018 τα μέλη του ΔΣ επιβάλλεται να διαθέτουν πλήρη δικαιοπρακτική ικανότητα.

⁴³⁶ Η παραίτηση συνιστά μονομερή απευθυντέα δήλωση βουλήσεως που γνωστοποιείται από το μέλος του ΔΣ στην εταιρεία. (βλ. ΑΠ 1408/2010, ΔΕΕ, 2011, σελ. 190 και ΝΣΚ 355/2009). Συνήθως η παραίτηση υποβάλλεται στον πρόεδρο του ΔΣ. Επίσης η παραίτηση υποβάλλεται σε δημοσιότητα και μετά τη δημοσίευση στο ΓΕΜΗ αντιτίσσεται έναντι τρίτων (βλ. ΕφΑθ 7952/2006, ΔΕΕ, 2007, σελ. 937).

⁴³⁷ Τα μέλη του ΔΣ ανακαλούνται ελεύθερα από τα όργανα που τα εξέλεξαν ή τα διόρισαν, χωρίς να απαιτείται η συνδρομή σπουδαίου λόγου (βλ. άρθ. 77 §2 Ν. 4548/2018 και ΤρΕφΑθ 2733/2019, ΔΕΕ, 2019, σελ. 1295).

⁴³⁸ Βλ. Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 320 επ. και Βερβεσός Ν. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 1105 επ.

⁴³⁹ Βλ. ΑΠ 472/2018 ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 443/2018 ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 228/2018 ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 135/2018 ΝΟΜΟΣ, ΤρΕφΑθ 103/2018, ΔΕΕ, 2018, σελ. 608, ΑΠ 1541/2017 ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 1106/2017, ΔΕΕ, 2017, σελ. 1330, ΑΠ 1799/2017 ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 472/2016, ΔΕΕ, 2016, σελ. 1535, ΑΠ 1121/2006, ΔΕΕ, 2007, σελ. 583, ΠΠρΑθ 5723/2006, ΔΕΕ, 2006, σελ. 1145 και ΕφΠατρ 1063/2002, ΔΕΕ, 2003, σελ. 950.

⁴⁴⁰ Βλ. ΑΠ 1005/2007, ΔΕΕ, 2008, σελ. 52 και ΑΠ 1121/2006, ΔΕΕ, 2007, σελ. 583.

⁴⁴¹ Βλ. ΕφΑθ 4101/2005, ΔΕΕ, 2006, σελ. 1024.

⁴⁴² Εάν δεν ορίζεται στο καταστατικό η δυνατότητα θέσπισης υποκατάστατων οργάνων, τότε η υποκατάσταση απαγορεύεται (βλ. άρθ. 67 ΑΚ). Επομένως επί οποιασδήποτε παραχώρησης εξουσιών του ΔΣ, χωρίς καταστατική πρόβλεψη, εφαρμόζονται οι διατάξεις περί αντιπροσώπευσης και εντολής (βλ. άρθ. 68 και 211 ΑΚ και ΑΠ 1799/2017 ΝΟΜΟΣ).

ακόμα και επιβάλλεται η παραχώρηση των εξουσιών του ΔΣ σε τρίτα πρόσωπα⁴⁴³ και αφετέρου απόφαση του ΔΣ, στην οποία θα υποδεικνύονται τα πρόσωπα και οι αρμοδιότητες τους⁴⁴⁴. Έτσι δεν είναι δυνατόν να οριστούν τα υποκατάστατα όργανα απευθείας από το καταστατικό⁴⁴⁵, χωρίς απόφαση του ΔΣ ούτε με εξωεταιρικές συμφωνίες⁴⁴⁶. Η απόφαση του ΔΣ υποβάλλεται σε δημοσιότητα δηλωτικού χαρακτήρα⁴⁴⁷. Το ΔΣ διαθέτει τη δυνατότητα ανάκλησης των υποκατάστατων οργάνων⁴⁴⁸.

Εκτός από τα μέλη του ΔΣ και τα υποκατάστατα όργανα, για λογαριασμό της εταιρείας μπορούν να ενεργούν οι πληρεξούσιοι ή οι εντολοδόχοι. Η διαφορά μεταξύ των υποκατάστατων οργάνων και των πληρεξουσίων έγκειται στα όρια της δράσης τους⁴⁴⁹. Έτσι τα υποκατάστατα όργανα ενεργούν ανεξάρτητα και απεριόριστα στο πεδίο των αρμοδιοτήτων τους, διαθέτοντας οργανική εξουσία, ενώ οι πληρεξούσιοι δρουν εντός των ορίων της πληρεξουσιότητας, χωρίς να διαθέτουν δική τους βούληση, εφαρμόζοντας τις αποφάσεις του ΔΣ ή των υποκατάστατων οργάνων και συνάπτοντας δικαιοπραξίες ως αντιπρόσωποι της εταιρείας. Οι πληρεξούσιοι δύναται να είναι μέλη του ΔΣ ή τρίτοι και διορίζονται είτε από το ΔΣ είτε από τα υποκατάστατα όργανα, χωρίς να απαιτείται καταστατική πρόβλεψη. Η πληρεξουσιότητα παρέχεται με δήλωση, η οποία υπόκειται στον ίδιο τύπο, που απαιτείται για τη σύναψη της κύριας δικαιοπραξίας⁴⁵⁰, ενώ μπορεί να είναι ακόμα και σιωπηρή ή να συνάγεται ερμηνευτικά⁴⁵¹.

⁴⁴³ Στο καταστατικό μπορεί να ορίζονται αναλυτικότερα στοιχεία, όπως το πεδίο ανάθεσης, οι αρμοδιότητες των υποκατάστατων οργάνων και άλλα θέματα, που άπτονται στον τρόπο λειτουργίας τους. (βλ. ΠΠρΑθ 5565/2003, ΕΕμπΔ 2003, σελ. 828).

⁴⁴⁴ Βλ. ΕφΑθ 2189/2010, ΔΕΕ, 2011, σελ. 53.

⁴⁴⁵ Βλ. ΑΠ 1121/2006, ΔΕΕ, 2007, σελ. 583, ΕφΑθ 2189/2010, ΔΕΕ, 2011, σελ. 53. Εξαίρεση αποτελεί ο διορισμός του πρώτου ΔΣ από το καταστατικό (βλ. άρθ. 87 §3 Ν 4548/2018).

⁴⁴⁶ Βλ. ΑΠ 1799/2017 ΝΟΜΟΣ και ΑΠ 1252/2016 ΝΟΜΟΣ.

⁴⁴⁷ Βλ. Εφ Αθ 1008/2018, ΔΕΕ, 2018, σελ. 891, ΑΠ 1106/2017, ΔΕΕ, 2017, σελ. 1330 και ΑΠ 1283/2017 ΝΟΜΟΣ.

⁴⁴⁸ Ωστόσο η ΓΣ μπορεί να ανακαλέσει εμμέσως τα υποκατάστατα όργανα είτε παύοντας τα από μέλη του ΔΣ σε περίπτωση όπου τα υποκατάστατα όργανα είναι μέλη του ΔΣ είτε τροποποιώντας το καταστατικό σε περίπτωση όπου τα υποκατάστατα όργανα ορίστηκαν από το καταστατικό σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθ. 87 §3 Ν. 4548/2018 (βλ. Βερβεσός Ν. σε Σωτηρόπουλο Γ., 2020, Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 1112).

⁴⁴⁹ Βλ. Βερβεσός Ν. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 1112.

⁴⁵⁰ Βλ. άρθ. 216- 217 ΑΚ και ΑΠ 677/1996, ΔΕΕ, 1996, σελ. 1162.

⁴⁵¹ Βλ. Βερβεσός Ν. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 1113.

Στη νομοθεσία θεσπίζεται η δυνατότητα περαιτέρω υποκατάστασης, με τη μεταβίβαση των εξουσιών των υποκατάστατων οργάνων σε άλλα πρόσωπα⁴⁵². Με την περαιτέρω υποκατάσταση τα πρόσωπα αυτά αποκτούν οργανική εξουσία και θεωρούνται όργανα της εταιρείας και όχι πληρεξούσιοι⁴⁵³. Για την πραγματοποίηση της περαιτέρω υποκατάστασης επιβάλλεται καταρχάς να μην απαγορεύεται από το καταστατικό και εν συνεχεία να προβλέπεται ως δυνατότητα στην απόφαση του ΔΣ, με την οποία διορίζονται τα υποκατάστατα όργανα⁴⁵⁴.

Με καταστατική πρόβλεψη ή μετά από απόφαση του ΔΣ καθίσταται δυνατή η παραχώρηση εξουσιών από το ΔΣ σε Εκτελεστική Επιτροπή⁴⁵⁵, η οποία απαρτίζεται από μέλη του ΔΣ ή από τρίτα πρόσωπα⁴⁵⁶. Η σύνθεση, οι αρμοδιότητες, τα καθήκοντα, ο τρόπος λήψης των αποφάσεων και εν γένει οποιοδήποτε ζήτημα αφορά στη λειτουργία του οργάνου διευθετείται στην απόφαση του ΔΣ ή στις διατάξεις του καταστατικού. Με τη θέση της Εκτελεστικής Επιτροπής σε λειτουργία δημιουργείται ένα δίπολο στην εταιρική διοίκηση⁴⁵⁷. Από τη μία πλευρά βρίσκεται η Εκτελεστική Επιτροπή, η οποία αναλαμβάνει τις εκτελεστικές αρμοδιότητες, εκτός από εκείνες που ασκούνται υποχρεωτικά από το ΔΣ, διότι δεν μπορούν να μεταβιβαστούν και από την άλλη πλευρά εντοπίζεται το ΔΣ, το οποίο αναλαμβάνει εποπτικό ρόλο, καθώς τα μέλη του ΔΣ εξακολουθούν να ευθύνονται για τη διοίκηση της εταιρείας.

Τα μέλη του ΔΣ συνίστανται σε εκτελεστικά, μη εκτελεστικά και ανεξάρτητα μη εκτελεστικά μέλη. Η διάκριση αυτή μεταξύ των μελών εφαρμόζεται υποχρεωτικά στις εταιρείες που διαθέτουν τίτλους προς διαπραγμάτευση σε ρυθμιζόμενη αγορά, ωστόσο πλέον μπορεί να τεθεί σε εφαρμογή προαιρετικά και στις υπόλοιπες εταιρείες⁴⁵⁸, εφόσον καθιερώνεται με καταστατική πρόβλεψη.

Οι πράξεις εκπροσώπησης της εταιρείας που διενεργούνται από τους νόμιμους εκπροσώπους της εταιρείας, δηλαδή από τα μέλη του ΔΣ και τα υποκατάστατα

⁴⁵² Βλ. Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 322 επ.

⁴⁵³ Βλ. Βερβεσός Ν. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 1113.

⁴⁵⁴ Βλ. ΕφΑθ 2189/2010, ΔΕΕ, 2011, σελ. 53.

⁴⁵⁵ Βλ. άρθ. 87 §4 Ν. 4548/2018 και Αθανασόπουλος Τ., (2019), Η νέα Ανώνυμη Εταιρεία, σελ. 386 και 387.

⁴⁵⁶ Συνήθως τα μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής συνίστανται από εκτελεστικά μέλη του ΔΣ.

⁴⁵⁷ Βλ. Βερβεσός Ν. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 1118.

⁴⁵⁸ Εν προκειμένω εφαρμόζονται αναλογικά τα άρθ. 3- 8 Ν. 3016/2002 περί εισηγμένων εταιρειών στις μη εισηγμένες εταιρείες, εκτός από το άρθ. 10 §1 που αναφέρεται στην εποπτεία της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς.

όργανα, επιβάλλεται να φέρουν την ιδιόχειρη⁴⁵⁹ υπογραφή των νόμιμων εκπροσώπων και να αναγράφουν την ιδιότητα τους. Έτσι γνωστοποιείται στους συναλλασσόμενους ότι πρόκειται για πράξεις της εταιρείας και όχι των φυσικών προσώπων, που την εκπροσωπούν. Ωστόσο σε περίπτωση μη τήρησης των ανωτέρω, η πράξη εξακολουθεί να δεσμεύει την εταιρεία, με αποτέλεσμα να καταλογίζεται στο νομικό πρόσωπο της εταιρείας τυχόν προκληθείσα ζημία στο αντισυμβαλλόμενο μέρος και να δημιουργείται ευθύνη της εταιρείας⁴⁶⁰.

6.3 Η συνεδρίαση του Διοικητικού Συμβουλίου

Το ΔΣ ως συλλογικό όργανο συνέρχεται σε σώμα και λαμβάνει αποφάσεις για θέματα της ημερήσιας διάταξης. Η συχνότητα διεξαγωγής των συνεδριάσεων ορίζεται αφενός στον νόμο και στο καταστατικό και αφετέρου επαφίεται στη βούληση των μελών του ΔΣ, αναλόγως εάν η συνεδρίαση θεωρείται αναγκαία για την επίλυση των ζητημάτων που αφορούν στην εταιρική διοίκηση, ώστε να επιτευχθεί η προαγωγή του εταιρικού σκοπού.

Το ΔΣ συγκαλείται από τον πρόεδρο του ΔΣ ή από τον αναπληρωτή του⁴⁶¹. Ο πρόεδρος του ΔΣ και ο αναπληρωτής του ασκούν τα καθήκοντα, που ορίζονται στις διατάξεις αναγκαστικού δικαίου και του καταστατικού. Εκλέγονται μεταξύ των μελών του ΔΣ ή διορίζονται από το καταστατικό ή τη ΓΣ. Καταρχήν ο πρόεδρος του ΔΣ επιβάλλεται να είναι μέλος του ΔΣ⁴⁶². Ωστόσο ελλείψει προέδρου, καθήκοντα προσωρινού προέδρου έχει τη δυνατότητα να ασκήσει ο μεγαλομέτοχος της εταιρείας⁴⁶³. Ο πρόεδρος απολύει την ιδιότητα του είτε με τη λήξη της θητείας του ως μέλους του ΔΣ είτε με την αντικατάσταση του⁴⁶⁴.

⁴⁵⁹ Βλ. άρθρ. 160 §1 ΑΚ.

⁴⁶⁰ Βλ. άρθρ. 71 ΑΚ και άρθρ. 914 ΑΚ.

⁴⁶¹ Βλ. Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 312.

⁴⁶² Βλ. Βερβεσός Ν. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 1127.

⁴⁶³ Βλ. C-81/2009, ΔΕΕ, 2011, σελ. 45.

⁴⁶⁴ Η αντικατάσταση μπορεί να πραγματοποιηθεί οποιαδήποτε χρονική στιγμή από το ΔΣ, εφόσον τηρούνται τα νόμιμα ποσοστά απαρτίας και πλειοψηφίας (βλ. άρθρ. 92 §1 και §2 Ν. 4548/2018). Ωστόσο σε περίπτωση διορισμού τους από τη ΓΣ ή το καταστατικό, για την αντικατάσταση απαιτείται πλειοψηφία δύο τρίτων των μελών του ΔΣ (βλ. Βερβεσός Ν. σε Σωτηρόπουλο Γ., 2020, Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 1128).

Το ΔΣ συνεδριάζει καταρχήν στην έδρα της εταιρείας. Ωστόσο με καταστατική πρόβλεψη δύναται να ορίζεται διαφορετικός τόπος νόμιμης συνεδρίασης είτε εντός της επικράτειας είτε στο εξωτερικό. Επίσης το ΔΣ μπορεί να συνεδριάζει νόμιμα σε οποιοδήποτε τόπο, εφόσον πρόκειται για καθολική συνεδρίαση⁴⁶⁵, στην οποία παρίσταται ή αντιπροσωπεύεται το σύνολο των μελών του ΔΣ και κανένα μέλος δε φέρει αντίρρηση προς αυτό. Μετά από συναίνεση όλων των μελών του ΔΣ, η συνεδρίαση δύναται να πραγματοποιηθεί με τηλεδιάσκεψη είτε για ορισμένα μέλη⁴⁶⁶ είτε για το σύνολο των μελών του ΔΣ.

Για τη νόμιμη σύγκλιση του ΔΣ απαιτείται η προγενέστερη ενημέρωση των μελών μέσω πρόσκλησης⁴⁶⁷. Η πρόσκληση αποστέλλεται στα μέλη του ΔΣ, τουλάχιστον δύο εργάσιμες ημέρες πριν από την ημέρα διεξαγωγής της συνεδρίασης, εάν το ΔΣ συνεδριάσει στην έδρα της εταιρείας ή τουλάχιστον πριν από πέντε εργάσιμες ημέρες, σε περίπτωση όπου η συνεδρίαση διενεργείται εκτός της έδρας της εταιρείας⁴⁶⁸. Στην πρόσκληση συμπεριλαμβάνονται τα θέματα της ημερήσιας διάταξης, τα οποία αποτελούν αντικείμενο συζήτησης και ψηφοφορίας και για τα οποία αναμένεται να ληφθούν αποφάσεις. Επί θεμάτων που δεν αναγράφονται στην ημερήσια διάταξη, οι αποφάσεις θεωρούνται έγκυρες, μόνο εφόσον λαμβάνονται από το σύνολο των μελών του ΔΣ.

Επιπλέον η σύγκλιση του ΔΣ μπορεί να πραγματοποιηθεί με πρωτοβουλία δύο τουλάχιστον μελών του ΔΣ, μετά από αίτηση που αποστέλλουν στον πρόεδρο του ΔΣ ή στον αναπληρωτή του⁴⁶⁹. Εν προκειμένω το ΔΣ επιβάλλεται να συνέλθει εντός επτά ημερών από την υποβολή της αίτησης⁴⁷⁰. Σε περίπτωση όπου ο πρόεδρος του ΔΣ ή ο αναπληρωτής του δεν πράζουν τις απαιτούμενες ενέργειες για την έγκαιρη

⁴⁶⁵ Βλ. Βερβεσός Ν. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 1134.

⁴⁶⁶ Κάθε μέλος έχει το δικαίωμα να συμμετάσχει στη συνεδρίαση με τηλεδιάσκεψη, εάν κατοικεί σε άλλη χώρα από εκείνη, όπου αναμένεται να διεξαχθεί η συνεδρίαση ή εάν επικαλείται σπουδαίο λόγο, που εμποδίζει τη φυσική του παρουσία στη συνεδρίαση (βλ. άρθ. 23 Ν. 4712/2020 και Ρόκας Ν., 2019, Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 313).

⁴⁶⁷ Βλ. Βερβεσός Ν. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 1137.

⁴⁶⁸ Σύμφωνα με το άρθ. 91 §4 Ν. 4548/2018 με καταστατική πρόβλεψη μπορεί να διαμορφωθούν βραχύτερες προθεσμίες ή διαφορετικές διατυπώσεις για εταιρείες που δε διαθέτουν τις μετοχές τους προς διαπραγμάτευση σε ρυθμιζόμενη αγορά (βλ. Ρόκας Ν., 2019, Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 313).

⁴⁶⁹ Βλ. Βερβεσός Ν. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 1139- 1140.

⁴⁷⁰ Στην αίτηση περιλαμβάνονται τα θέματα που τα μέλη επιθυμούν να θέσουν προς συζήτηση και ψηφοφορία στη συνεδρίαση.

συνεδρίαση του ΔΣ, τότε τα μέλη που αιτήθηκαν τη σύγκλιση νομιμοποιούνται να συγκαλέσουν το ΔΣ εντός προθεσμίας πέντε ημερών από τη λήξη της προθεσμίας των επτά ημερών αποστέλλοντας πρόσκληση στα υπόλοιπα μέλη του ΔΣ. Η άπρακτη παρέλευση της προθεσμίας των πέντε ημερών για τη σύγκλιση εκλαμβάνεται ως παραίτηση του δικαιώματος των μελών.

Το ΔΣ κατά τη συνεδρίαση συζητά και λαμβάνει αποφάσεις, για τα θέματα που περιλαμβάνονται στην ημερήσια διάταξη. Προκειμένου να θεωρηθούν έγκυρες οι αποφάσεις, επιβάλλεται η τήρηση της νόμιμης σύνθεσης του ΔΣ⁴⁷¹, η οποία υφίσταται αφενός όταν ο αριθμός των μελών του ΔΣ βρίσκεται εντός των νόμιμων ορίων, που προβλέπονται στο καταστατικό και στο νόμο και αφετέρου όταν τα μέλη έχουν εκλεγεί ή διοριστεί σύμφωνα με τις διαδικασίες που ορίζει ο νόμος. Σε περίπτωση απώλειας της ιδιότητας μέλους του ΔΣ, τότε για την έγκυρη λήψη αποφάσεων απαιτείται η αντικατάσταση ή η αναπλήρωση του, εκτός εάν με καταστατική διάταξη έχει επιτραπεί η λήψη αποφάσεων από τα υπόλοιπα μέλη⁴⁷².

Επιπλέον για την εγκυρότητα των αποφάσεων επιβάλλεται η τήρηση της απαιτούμενης απαρτίας και της πλειοψηφίας⁴⁷³, που ορίζονται αφενός στις διατάξεις αναγκαστικού δικαίου και αφετέρου στις διατάξεις του καταστατικού⁴⁷⁴. Στην νομοθεσία προβλέπεται, ότι το ΔΣ βρίσκεται σε απαρτία, όταν παρίσταται ή αντιπροσωπεύεται⁴⁷⁵ το ήμισυ πλέον ενός των μελών του και ο αριθμός των μελών δεν υπολείπεται των τριών. Αντίστοιχα για τη λήψη των αποφάσεων απαιτείται η απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων και των αντιπροσωπευόμενων μελών, εκτός εάν ο νόμος ορίζει αυξημένα ποσοστά πλειοψηφίας⁴⁷⁶. Παράλληλα με καταστατική

⁴⁷¹ Βλ. ΕφΑθ 966/2014, ΔΕΕ, 2014, σελ. 337.

⁴⁷² Βλ. Βερβεσός Ν. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 1144.

⁴⁷³ Στα ποσοστά απαρτίας και πλειοψηφίας δεν υπολογίζονται τα μέλη που δε δικαιούνται να ασκήσουν το δικαίωμα ψήφου σύμφωνα με το άρθ. 66 ΑΚ και άρθ. 97§3 Ν. 4548/2018.

⁴⁷⁴ Βλ. Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 314.

⁴⁷⁵ Καθήκοντα αντιπροσώπου μπορεί να αναλάβει μόνο έτερο μέλος του ΔΣ, το οποίο έχει τη δυνατότητα να αντιπροσωπεύσει μόνο ένα μέλος του ΔΣ. Εάν ο αντιπρόσωπος δε διαθέτει δικαίωμα ψήφου σύμφωνα με το άρθ. 66 ΑΚ, τότε η συμμετοχή στην ψηφοφορία συντελείται μόνο μετά από ρητή εντολή του αντιπροσωπευόμενου (βλ. ΜΠρΑθ 5834/1991, ΕΕμπΔ, 1991, σελ. 457). Η αντιπροσώπευση δεν μπορεί να αποκλειστεί ως δυνατότητα με αντίθετη καταστατική πρόβλεψη (ΠΠρΑθ 6884/1995, ΔΕΕ, 1995, σελ. 745).

⁴⁷⁶ Βλ. άρθ. 24 §1 Ν. 4548/2018, όπου για την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου χρειάζεται πλειοψηφία δύο τρίτων των μελών του ΔΣ.

πρόβλεψη δύναται να ορίζονται αυξημένα ποσοστά απαρτίας και πλειοψηφίας⁴⁷⁷. Σε περίπτωση ισοψηφίας υπερισχύει η ψήφος του προέδρου του ΔΣ, μόνο εφόσον ορίζεται ρητά στο καταστατικό⁴⁷⁸.

Το περιεχόμενο των συζητήσεων και των αποφάσεων του ΔΣ καταχωρίζονται περιληπτικά στο βιβλίο πρακτικών⁴⁷⁹ μαζί με τον κατάλογο των μελών, που συμμετείχαν στη συνεδρίαση. Επιπλέον ο πρόεδρος υποχρεούται, να εγγράψει στο βιβλίο πρακτικών περίληψη ατομικής γνώμης μέλους του ΔΣ, ύστερα από αίτηση του μέλους, εκτός εάν το περιεχόμενο της αντιβαίνει στο νόμο ή στα χρηστά ήθη ή αφορά σε θέματα εκτός ημερήσιας διάταξης. Τα πρακτικά της συνεδρίασης επιβάλλεται να υπογράφονται από το σύνολο των συμμετεχόντων μελών⁴⁸⁰, ενώ εάν κάποιο μέλος αρνηθεί να υπογράψει, τότε το γεγονός αναγράφεται στα πρακτικά. Ο πρόεδρος αναλαμβάνει να εκδώσει αντίγραφα των πρακτικών, χωρίς να χρειάζεται η επικύρωση τους. Η εταιρεία φέρει το βάρος απόδειξης της ορθότητας των αναγραφόμενων στο βιβλίο πρακτικών ως προς την ημερομηνία και ώρα λήψης των αποφάσεων⁴⁸¹. Το βιβλίο πρακτικών διαθέτει μόνο αποδεικτική ισχύ⁴⁸², ενώ σε περίπτωση μη καταχώρισης της συνεδρίασης, δεν επηρεάζεται το κύρος των ληφθέντων αποφάσεων.

Το ΔΣ μπορεί να λαμβάνει αποφάσεις, χωρίς τη διεξαγωγή συνεδριάσεων, με προσυπογραφή πρακτικού⁴⁸³, το οποίο εν συνεχεία καταχωρίζεται στο βιβλίο πρακτικών. Ωστόσο η κατάρτιση και η προσυπογραφή πρακτικού επέχει θέση απόφασης, μόνο εφόσον όλα τα μέλη του ΔΣ εκφράσουν τη συμφωνία τους

⁴⁷⁷ Καταστατική πρόβλεψη με την οποία θεσπίζονται μειωμένα ποσοστά απαρτίας και πλειοψηφίας σε σχέση με το νόμο καθίσταται άκυρη, διότι αντιβαίνει σε κανόνα αναγκαστικού δικαίου (βλ. Βερβεσός Ν. σε Σωτηρόπουλο Γ., 2020, Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 1145).

⁴⁷⁸ Ωστόσο απαγορεύεται η καθιέρωση γενικής υπεροχής της προεδρικής ψήφου μέσω καταστατικής διάταξης, διότι τυχόν αναγνώριση ανωτερότητας της ψήφου του προέδρου αντιβαίνει στην αρχή της ισότητας των μελών του ΔΣ (βλ. Βερβεσός Ν. σε Σωτηρόπουλο Γ., 2020, Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 1147).

⁴⁷⁹ Βλ. Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 315.

⁴⁸⁰ Στο προϊσχύσαν νομοθετικό καθεστώς τα πρακτικά υπογράφονταν μόνο από τον πρόεδρο του ΔΣ. Με τη θέση σε ισχύ του νέου νόμου περί ανωνύμων εταιρειών (Ν. 4548/2018) ουσιαστικά επαναφέρεται η διάταξη του άρθ. 27 §7 του Ν. 3604/2007, όπου καθιερωνόταν η υπογραφή των πρακτικών από το σύνολο το μελών. Όμως στο νέο νόμο προστέθηκε η δυνατότητα αναφοράς στα πρακτικά της άρνησης ορισμένων μελών για την υπογραφή των πρακτικών (βλ. Αθανασόπουλος Τ., 2019, Η νέα Ανώνυμη Εταιρεία, σελ. 393).

⁴⁸¹ Βλ. Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 315.

⁴⁸² Βλ. ΑΠ 1204/2000 ΕΕμπΔ, 2000, σελ. 726.

⁴⁸³ Βλ. Βερβεσός Ν. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 1155 επ.

συνυπογράφοντας το πρακτικό⁴⁸⁴. Σε περίπτωση όπου κάποιο μέλος δεν υπογράφει το πρακτικό, τότε η ληφθείσα απόφαση θεωρείται ανυπόστατη⁴⁸⁵. Για τη θέση αυτής της δυνατότητας σε ισχύ δεν απαιτείται προηγούμενη καταστατική πρόβλεψη⁴⁸⁶. Η συγκεκριμένη ρύθμιση αποσκοπεί στη διευκόλυνση λήψης των αποφάσεων, ιδιαίτερα σε περιπτώσεις όπου δεν είναι εφικτή η συγκέντρωση απαρτίας με τη φυσική παρουσία των μελών στον τόπο συνεδρίασης του ΔΣ⁴⁸⁷.

6.5 Ελαττωματικές αποφάσεις ΔΣ

Η νέα νομοθεσία περί ανωνύμων εταιρειών επιλύει το ζήτημα, που αφορά στην ύπαρξη ελαττωμάτων στις αποφάσεις του ΔΣ⁴⁸⁸. Αναλυτικότερα ο νόμος αναγνωρίζει ως ελάττωμα μόνο την ακυρότητα των αποφάσεων⁴⁸⁹, την οποία διακρίνει σε ακυρότητα ουσίας και σε ακυρότητα διαδικασίας, σε απόκλιση προς τις διατάξεις για τα ελαττώματα των αποφάσεων της ΓΣ⁴⁹⁰.

Η ακυρότητα ουσίας αφορά στο περιεχόμενο των αποφάσεων του ΔΣ, το οποίο, όταν αντιβαίνει στις διατάξεις της νομοθεσίας ή του καταστατικού, καθιστά άκυρες τις αποφάσεις⁴⁹¹. Αντίστοιχα η ακυρότητα διαδικασίας αναφέρεται στην ακυρότητα των αποφάσεων, οι οποίες ελήφθησαν κατά παράβαση της διαδικασίας, που ορίζεται στο νόμο ή στο καταστατικό⁴⁹². Εν προκειμένω η παράβαση των διαδικασιών θεωρείται ως μη γενόμενη, όταν η απόφαση λαμβάνεται ομοφώνως από

⁴⁸⁴ Ως υπογραφή λογίζεται και η ανταλλαγή μηνυμάτων μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου ή η χρήση άλλων ηλεκτρονικών μέσων (βλ. άρθ. 94 §2 Ν. 4548/2018).

⁴⁸⁵ Βλ. ΕφΘεσ 549/2016, ΧρΙΔ 2017, σελ. 213 και ΠΠρΘεσ 8064/2017 ΝΟΜΟΣ.

⁴⁸⁶ Βλ. ΠΠρΘεσ 8064/2017, ΧρΙΔ 2018, σελ. 117.

⁴⁸⁷ Βλ. ΑΠ 1259/2008, ΝΟΜΟΣ.

⁴⁸⁸ Με το άρθ. 95 Ν. 4548/2018 ρυθμίστηκε για πρώτη φορά το ζήτημα των ελαττωματικών αποφάσεων του ΔΣ. Στο παλαιότερο νομοθετικό καθεστώς τυχόν ελαττώματα επιλύονταν είτε με επίκληση των διατάξεων του ΑΚ περί ακυρότητας των δικαιοπραξιών (βλ. ΕφΑθ 966/2014, ΔΕΕ, 2014, σελ. 337 και ΑΠ 1408/2010, ΔΕΕ, 2011, σελ. 190) είτε με αναλογική εφαρμογή των διατάξεων για τις ελαττωματικές αποφάσεις της ΓΣ (βλ. ΠΠρΑθ 20/2019 ΝΟΜΟΣ).

⁴⁸⁹ Βλ. Πιμπλής Ν. σε 28ο Πανελλήνιο Συνέδριο Εμπορικού Δικαίου, (2019), Οι αναμορφώσεις του Εταιρικού Δικαίου 2018- 2019, Ελαττωματικές αποφάσεις ΔΣ σε σύγκριση με ελαττωματικές αποφάσεις ΓΣ, σελ. 340 επ.

⁴⁹⁰ Βλ. Απόσπασμα Αιτ. Έκθεσης Ν. 4548/2018 και Περάκης Ε., 2019, Το νέο Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 75.

⁴⁹¹ Βλ. Αθανασόπουλος Τ., (2019), Η νέα Ανώνυμη Εταιρεία, σελ. 396.

⁴⁹² Βλ. Βερβεσός Ν. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 1167.

το σύνολο των μελών του ΔΣ⁴⁹³. Δικαίωμα να επικαλεστούν την ακυρότητα διαθέτουν καταρχάς τα μέλη του ΔΣ⁴⁹⁴. Μέτοχοι και τρίτα πρόσωπα νομιμοποιούνται να επικαλεστούν την ακυρότητα, μόνο εφόσον αποδεικνύουν, ότι διαθέτουν προσωπικό και ειδικό έννομο συμφέρον. Η προβολή της ακυρότητας πραγματοποιείται εντός έξι μηνών από την ημερομηνία καταχώρησης της απόφασης στο βιβλίο πρακτικών ή στο ΓΕΜΗ⁴⁹⁵. Με την άπρακτη πάροδο της εξάμηνης προθεσμίας τυχόν ελαττώματα θεραπεύονται και οι αποφάσεις καθίστανται έγκυρες⁴⁹⁶. Ωστόσο σε περίπτωση όπου η απόφαση οδηγεί σε διαρκή παράβαση των διατάξεων της νομοθεσίας, τότε η επίκληση της ακυρότητας δεν υπόκειται σε εξάμηνη προθεσμία και μπορεί να πραγματοποιηθεί οποτεδήποτε, ακόμα και να ληφθεί υπόψη αυτεπάγγελτα από το δικαστήριο⁴⁹⁷. Η δικαστική απόφαση που αναγνωρίζει την ακυρότητα υποβάλλεται σε δημοσιότητα, μόνο εφόσον δημοσιεύτηκε η απόφαση του ΔΣ.

Κατ' εξαίρεση εφαρμόζονται αναλογικά τα άρθρα για τις ελαττωματικές αποφάσεις της ΓΣ⁴⁹⁸ στις αποφάσεις του ΔΣ, που αφορούν σε περιορισμό του δικαιώματος προτίμησης κατά την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου, σε έκδοση τίτλων κτήσης μετοχών ή ομολογιών, σε τροποποίηση του καταστατικού και σε απορρόφηση της εταιρείας από άλλη ανώνυμη εταιρεία⁴⁹⁹. Οι συγκεκριμένες αποφάσεις του ΔΣ μπορεί να υπάγονται είτε σε ακυρότητα είτε σε ακυρωσία. Τέλος ανυπόστατες θεωρούνται οι αποφάσεις, που λαμβάνονται χωρίς την προσυπογραφή όλων των μελών του ΔΣ, όταν οι αποφάσεις λαμβάνονται χωρίς συνεδρίαση⁵⁰⁰.

⁴⁹³ Βλ. Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 316 και Βερβεσός Ν. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 1169- 1170.

⁴⁹⁴ Βλ. Βερβεσός Ν. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 1178- 1179.

⁴⁹⁵ Βλ. Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 317.

⁴⁹⁶ Βλ. Βερβεσός Ν. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 1180.

⁴⁹⁷ Βλ. Βερβεσός Ν. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 1180- 1181.

⁴⁹⁸ Εν προκειμένω τυγχάνουν εφαρμογής τα άρθρ. 137 και 138 του Ν. 4548/2018 που αφορούν στις ελαττωματικές αποφάσεις της ΓΣ (βλ. Ρόκας Ν., 2019, Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 317 και Βερβεσός Ν. σε Σωτηρόπουλο Γ., 2020, Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 1170- 1171).

⁴⁹⁹ Βλ. άρθρ. 95 §4 Ν. 4548/2018.

⁵⁰⁰ Βλ. ΑΠ 1259/2018, ΔΕΕ, 2019, σελ. 840 και Περράκης Ε., 2019, Το νέο δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 77.

6.6 Τα Καθήκοντα των μελών του ΔΣ

Τα μέλη του ΔΣ καθώς και τρίτα πρόσωπα, στα οποία ανατίθενται αποφασιστικές αρμοδιότητες, επιφορτίζονται με τη διαχείριση των εταιρικών υποθέσεων προς εξυπηρέτηση των εταιρικών συμφερόντων. Ωστόσο επειδή τα διοικητικά όργανα της ανώνυμης εταιρείας συνήθως διαφέρουν από τους κατέχοντες μετοχικούς τίτλους, ενέχει ο κίνδυνος πρόταξης και προάσπισης ιδίων συμφερόντων των διοικούντων την εταιρεία, οι οποίοι δύναται να επωφελούνται των θέσεων που κατέχουν, για τον προσπορισμό προσωπικών ωφελειών, με παράλληλη καταστρατήγηση των εταιρικών συμφερόντων. Για την πάταξη τέτοιου είδους φαινομένων, η νομοθεσία αναλαμβάνει τη διαφύλαξη της προαγωγής του εταιρικού σκοπού, εισάγοντας ένα πλέγμα διατάξεων, που λειτουργεί προστατευτικά έναντι των προσώπων, που επιβουλεύονται τη διενέργεια πράξεων, οι οποίες αντιβαίνουν στα συμφέροντα της εταιρείας.

Έτσι τα πρόσωπα που διοικούν την εταιρεία υποχρεούνται, να ασκούν τα καθήκοντα τους τηρώντας τη νομιμότητα⁵⁰¹, όπως αυτή διαμορφώνεται από τις νομοθετικές διατάξεις, τις διατάξεις του καταστατικού και τις αποφάσεις της ΓΣ. Η υποχρέωση νομιμότητας αποτελεί ειδικότερη έκφανση της υποχρέωσης επιμέλειας⁵⁰², σύμφωνα με την οποία τα μέλη του ΔΣ οφείλουν να ασκούν τα καθήκοντα τους καταβάλλοντας την επιμέλεια του συνετού επιχειρηματία⁵⁰³, ειδάλλως ευθύνονται έναντι της εταιρείας.

Επιπλέον τα πρόσωπα που ασκούν αρμοδιότητες διοικητικής υφής έχουν υποχρέωση πίστης προς την εταιρεία⁵⁰⁴. Η υποχρέωση πίστης επιμερίζεται σε τρία καθήκοντα⁵⁰⁵. Αρχικά αφορά στην υποχρέωση προώθησης των εταιρικών

⁵⁰¹ Βλ. Βερβεσός Ν. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 1187.

⁵⁰² Βλ. Αγούρης Ι. σε 28ο Πανελλήνιο Συνέδριο Εμπορικού Δικαίου, (2019), Οι αναμορφώσεις του Εταιρικού Δικαίου 2018- 2019, Εύλογη επιχειρηματική κρίση και άρθ. 102 §4 Ν. 4548/2018, σελ. 214 επ.

⁵⁰³ Έτσι οφείλουν να ενεργούν με γνώμονα την προαγωγή του εταιρικού σκοπού, εποπτεύοντας την εκτέλεση των αποφάσεων που λαμβάνονται από τη ΓΣ και το ΔΣ, ενημερώνοντας τα υπόλοιπα μέλη του ΔΣ αναφορικά με την πορεία των εταιρικών υποθέσεων και τηρώντας αρχεία, βιβλία και στοιχεία σύμφωνα με το νόμο.

⁵⁰⁴ Βλ. Περάκης Ε., (2019), Το νέο δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 62 και Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 299 επ. Επίσης ΤρεφΛαρ 187/2018, ΔΕΕ, 2019, σελ. 381.

⁵⁰⁵ Βλ. Βερβεσός Ν. σε 28ο Πανελλήνιο Συνέδριο Εμπορικού Δικαίου, (2019), Οι αναμορφώσεις του Εταιρικού Δικαίου 2018- 2019, Υποχρέωση Πίστης των μελών του ΔΣ μίας ΑΕ, σελ. 219 επ.

συμφερόντων και στην προαγωγή του εταιρικού σκοπού⁵⁰⁶, μέσω της αποφυγής προάσπισης ιδίων συμφερόντων, που αντίκεινται στα συμφέροντα της εταιρείας. Επιπρόσθετα αναφέρεται στην υποχρέωση τήρησης εχεμύθειας⁵⁰⁷ για τις υποθέσεις της εταιρείας και τις πληροφορίες, που δεν έχουν καταστεί ευρέως γνωστές, οι οποίες αποτελούν απόρρητα της εταιρείας και γνωστοποιήθηκαν στους διοικούντες εξαιτίας της ιδιότητάς τους. Τέλος αφορά στην έγκαιρη και επαρκή⁵⁰⁸ ενημέρωση των υπολοίπων μελών του ΔΣ, σε περίπτωση τυχόν σύγκρουσης ατομικών συμφερόντων με τα συμφέροντα της εταιρείας, καθώς και οποιαδήποτε σύγκρουση εταιρικών συμφερόντων με τα συμφέροντα συνδεδεμένων προσώπων ή συνδεδεμένων με την εταιρεία επιχειρήσεων⁵⁰⁹.

Εφόσον διαπιστώνεται η ύπαρξη σύγκρουσης συμφερόντων⁵¹⁰ από τα ίδια τα πρόσωπα ή από πρόσωπα που αποτελούν συνδεδεμένα μέρη, τότε τα μέλη αποστερούνται του δικαιώματος ψήφου στο ΔΣ. Συνακόλουθα οι αποφάσεις λαμβάνονται από τα υπόλοιπα μέλη του ΔΣ, χωρίς να υπολογίζεται το μέλος για το οποίο υπάρχει κώλυμα στο σχηματισμό ποσοστών απαρτίας και πλειοψηφίας⁵¹¹. Σε περίπτωση όπου τα εναπομείναντα μέλη δεν επαρκούν για το σχηματισμό απαρτίας και την έγκυρη λήψη αποφάσεων, τότε υποχρεούνται να συγκαλέσουν τη ΓΣ με θέμα τη λήψη της απόφασης. Η εταιρεία οφείλει να δημοσιοποιήσει στην επόμενη τακτική ΓΣ όλες τις περιπτώσεις σύγκρουσης συμφερόντων των μελών του ΔΣ ή των υποκατάστατων οργάνων, καθώς και τις συμβάσεις που συνάπτονται με συνδεδεμένα μέρη.

Τέλος τα πρόσωπα που είναι επιφορτισμένα με τη διοίκηση της εταιρείας και οι διευθυντές απαγορεύεται είτε να διενεργούν πράξεις που εντάσσονται στο πλαίσιο ανταγωνισμού⁵¹² με την εταιρεία είτε να μετέχουν ως ομόρρυθμοι εταίροι σε

⁵⁰⁶ Βλ. ΕφΛαρ 187/2018, ΔΕΕ, 2019, σελ. 381.

⁵⁰⁷ Βλ. Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 300- 301.

⁵⁰⁸ Για την επαρκή πληροφόρηση των υπολοίπων μελών του ΔΣ καθίσταται απαραίτητη η αναλυτική ενημέρωση για τη συναλλαγή που πρόκειται να πραγματοποιηθεί και για τα ίδια συμφέροντα των προσώπων (βλ. άρθ. 97 §1 Ν. 4548/2018 και Βερβεσός Ν. σε Σωτηρόπουλο Γ., 2020, Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 1209- 1210).

⁵⁰⁹ Βλ. Αθανασόπουλος Τ., (2019), Η νέα Ανώνυμη Εταιρεία, σελ. 403 και 404.

⁵¹⁰ Βλ. Κατσάς Θ. σε 28ο Πανελλήνιο Συνέδριο Εμπορικού Δικαίου, (2019), Οι αναμορφώσεις του Εταιρικού Δικαίου 2018- 2019, Οι συγκρούσεις συμφερόντων στο δίκαιο της ανώνυμης εταιρείας, σελ. 281 επ.

⁵¹¹ Βλ. Περάκης Ε., (2019), Το νέο δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 64.

⁵¹² Βλ. Αθανασόπουλος Τ., (2019), Η νέα Ανώνυμη Εταιρεία, σελ. 404- 406.

ανταγωνιστικές εταιρείες, χωρίς να έχουν λάβει έγκριση από τη ΓΣ ή δίχως να προβλέπεται ρητά αυτή η δυνατότητα σε διατάξεις του καταστατικού⁵¹³. Σε περίπτωση παράβασης της απαγόρευσης ανταγωνισμού⁵¹⁴, η εταιρεία δικαιούται να αιτηθεί είτε να αποζημιωθεί είτε να υπεισέλθει στη θέση του προσώπου ως αντισυμβαλλόμενος στη σύμβαση είτε να της μεταβιβαστεί η αμοιβή που έλαβε το πρόσωπο, σε περίπτωση που ενήργησε ως διαμεσολαβητής. Οι ανωτέρω απαιτήσεις υπόκεινται σε δωδεκάμηνη παραγραφή, η οποία εκκινεί από την ημερομηνία ανακοίνωσης τους στη συνεδρίαση του ΔΣ ή τη γνωστοποίηση τους στην εταιρεία, ενώ προβλέπεται γενικότερη πενταετής παραγραφή από τη διενέργεια των απαγορευμένων πράξεων. Παράλληλα απαγορεύεται η εκμετάλλευση επιχειρηματικών ευκαιριών από τα ανωτέρω πρόσωπα, η οποία αποσκοπεί στην αποκόμιση προσωπικών ωφελειών. Η παράβαση της απαγόρευσης επιφέρει την υποχρέωση μεταβίβασης των ωφελειών.

Ειδική μνεία γίνεται στη νομοθεσία για τις συμβάσεις που συνάπτει η εταιρεία με συνδεδεμένα μέρη⁵¹⁵. Αναλυτικότερα θεσπίζονται ειδικές ρυθμίσεις για την έγκυρη διενέργεια σημαντικών συναλλαγών, από τις οποίες ενέχει ο κίνδυνος προαγωγής ιδίων συμφερόντων των προσώπων που διοικούν την εταιρεία. Συνδεδεμένα μέρη θεωρούνται τα πρόσωπα, που έχουν ειδική σχέση με την εταιρεία και μπορούν να ασκήσουν επίδραση στη λειτουργία της. Αναφορικά με τις εταιρείες που διαθέτουν τίτλους προς διαπραγμάτευση σε ρυθμιζόμενη αγορά συνδεδεμένα μέρη⁵¹⁶ αποτελούν τα πρόσωπα που αναφέρονται στο Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 24 και στο Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 27. Σχετικά με τις εταιρείες που δε διαθέτουν τίτλους προς διαπραγμάτευση σε ρυθμιζόμενη αγορά, ως συνδεδεμένα μέρη λογίζονται τα πρόσωπα, που ελέγχουν την εταιρεία και τα στενά μέλη της οικογένειας τους, καθώς και τα νομικά πρόσωπα που ελέγχονται από τα ανωτέρω πρόσωπα⁵¹⁷. Τέλος συνδεδεμένα μέρη δύναται να θεωρηθούν οι διευθυντές ή οι γενικοί διευθυντές της

⁵¹³ Βλ. Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 304.

⁵¹⁴ Βλ. Λιναρίτης Ι. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 1240 επ.

⁵¹⁵ Βλ. Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 306 επ. και Κατσάς Θ., (2019), Μηχανισμοί διαχείρισης της συγκρούσεως συμφερόντων στο δίκαιο της ανώνυμης εταιρίας, ΔΕΕ, σελ. 1075.

⁵¹⁶ Βλ. Βερβεσός Ν./ Σωτηρόπουλος Γ. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 1267 επ.

⁵¹⁷ Για την εύρεση των προσώπων που εμπίπτουν στην κατηγορία των συνδεδεμένων μερών κρίνεται απαραίτητη η καταφυγή στο άρθ. 32 και στο Παράρτημα Α' του Ν. 4308/2014.

εταιρείας, καθώς και άλλα πρόσωπα, που επιφορτίζονται με την εκτέλεση εταιρικών καθηκόντων με καταστατική πρόβλεψη. Σύμφωνα με το νόμο απαγορεύεται και είναι άκυρη οποιαδήποτε σύμβαση⁵¹⁸ συναφθεί μεταξύ συνδεδεμένων μερών και εταιρείας, καθώς και η παροχή ασφαλειών και εγγυήσεων προς τρίτους υπέρ των προσώπων αυτών⁵¹⁹, εκτός εάν δοθεί ειδική άδεια με απόφαση του ΔΣ ή της ΓΣ⁵²⁰. Έτσι για την έγκυρη σύναψη συμβάσεων με συνδεδεμένα μέρη⁵²¹ απαιτείται η χορήγηση ειδικής άδειας από το ΔΣ, η οποία ισχύει για έξι μήνες⁵²² ή από τη ΓΣ⁵²³, σε περίπτωση που αιτηθούν τη σύγκλιση της μέτοχοι, που κατέχουν το ένα εικοστό του μετοχικού κεφαλαίου και η δημοσίευση της απόφασης με την οποία παρέχεται η άδεια πριν από την περάτωση της συναλλαγής⁵²⁴.

6.7 Ευθύνες ΔΣ

Τα μέλη του ΔΣ⁵²⁵, τα υποκατάστατα όργανα καθώς και τρίτα πρόσωπα⁵²⁶, που ασκούν αρμοδιότητες διοικητικής, διαχειριστικής και εκπροσωπευτικής φύσης,

⁵¹⁸ Οι ανωτέρω ρυθμίσεις δεν εφαρμόζονται στις συναλλαγές πιστωτικών και χρηματοδοτικών ιδρυμάτων με πρόσωπα με τα οποία έχουν ειδική σχέση, σε περίπτωση παροχής πιστώσεων για απόκτηση ιδίων μετοχών από συνδεδεμένα μέρη, στις τρέχουσες συναλλαγές με συνδεδεμένα μέρη, στις συμβάσεις που αφορούν στις αποδοχές των μελών του ΔΣ και των στελεχών της εταιρείας, στις συμβάσεις από πιστωτικά ιδρύματα που στοχεύουν στη διαφύλαξη της σταθερότητας τους, στις συμβάσεις της εταιρείας με τους μετόχους της σε περίπτωση όπου η δυνατότητα σύναψης σύμβασης παρέχεται ισότιμα σε όλους τηρώντας την αρχή της ίσης μεταχείρισης και προστατεύοντας τα συμφέροντα της εταιρείας, στις συμβάσεις της εταιρείας με εξ'ολοκλήρου (100%) θυγατρική της ή με θυγατρική στην οποία δε μετέχει κανένα συνδεδεμένο πρόσωπο, στις συμβάσεις με συνδεδεμένη εταιρεία οι οποίες λειτουργούν επωφελώς προς την εταιρεία και από την οποία δε θίγονται τα συμφέροντα της εταιρείας, ούτε των μετόχων μειοψηφίας, στις συναλλαγές που εμπίπτουν στο άρθ. 19 του Ν. 4548/2018 και στις συναλλαγές για τις οποίες απαιτείται προηγούμενη έγκριση από τη ΓΣ (βλ. άρθ. 99 §3 Ν. 4548/2018, όπως τροποποιήθηκε από τα άρθ. 49 Ν. 4587/2018 και άρθ. 57 Ν. 4609/2019).

⁵¹⁹ Βλ. Βερβεσός Ν./ Σωτηρόπουλος Γ. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 1393 επ.

⁵²⁰ Βλ. Περάκης Ε., (2019), Το νέο δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 85 επ.

⁵²¹ Βλ. Παπαδοπούλου Α. σε 28ο Πανελλήνιο Συνέδριο Εμπορικού Δικαίου, (2019), Οι αναμορφώσεις του Εταιρικού Δικαίου 2018- 2019, Τα δικαιώματα των μετόχων και μειοψηφίες (ατομικές και συλλογικές), σελ. 128.

⁵²² Για επαναλαμβανόμενες συμβάσεις που συνάπτονται με το ίδιο πρόσωπο χορηγείται ενιαία άδεια που έχει δωδεκάμηνη ισχύ (βλ. άρθ. 100 Ν. 4548/2018).

⁵²³ Για εταιρείες που διαθέτουν τίτλους προς διαπραγμάτευση σε ρυθμιζόμενη αγορά, η απόφαση του ΔΣ ή της ΓΣ λαμβάνεται έπειτα από έκθεση ορκωτού ελεγκτή, στην οποία εκτιμάται κατά πόσον η σύμβαση είναι επωφελής για την εταιρεία και για τους μετόχους που δεν αποτελούν συνδεδεμένα μέρη (βλ. άρθ. 101 Ν. 4548/2018).

⁵²⁴ Βλ. Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 307.

⁵²⁵ Ευθύνη θεμελιώνεται ακόμα και για τα μέλη του ΔΣ, που διορίστηκαν με ελαττωματική πράξη (βλ. άρθ. 102 §5 Ν. 4548/2018 και Ρόκας Ν., 2019, Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 335.

⁵²⁶ Βλ. Λιάπης Δ. σε 28ο Πανελλήνιο Συνέδριο Εμπορικού Δικαίου, (2019), Οι αναμορφώσεις του Εταιρικού Δικαίου 2018- 2019, Η εξωτερική ευθύνη των εταιρικών διοικήτων κατ' ΑΚ 71 εδ. β' στο μεταίχμιο αστικού και εταιρικού δικαίου, σελ. 229 επ.

ευθύνονται⁵²⁷ για οποιαδήποτε ζημία προκληθεί στην εταιρεία συνεπεία παράβασης των καθηκόντων τους, τα οποία συνίστανται, είτε σε τέλεση ορισμένης πράξης επί ζημία των εταιρικών συμφερόντων, είτε σε παράληψη. Σε περίπτωση όπου η ζημία επήλθε με την εμπλοκή περισσότερων του ενός προσώπου, είτε από κοινού, είτε διαδοχικά, τότε αναγνωρίζεται από το νόμο ευθύνη όλων των προσώπων εις ολόκληρον⁵²⁸, εκτός εάν το δικαστήριο επιμερίσει την ευθύνη στους υπαίτιους, σύμφωνα με τη βαρύτητα του παραπτώματος και την ανάμιξη τους σε αυτό, κρίνοντας τα πραγματικά περιστατικά.

Ωστόσο δεν θεμελιώνεται ευθύνη, εάν τα πρόσωπα αποδείξουν, ότι κατά την εκτέλεση των δραστηριοτήτων τους, επέδειξαν την επιμέλεια του “συνετού επιχειρηματία”⁵²⁹, υπό την έννοια ότι ενήργησαν για την προάσπιση των εταιρικών συμφερόντων, εντός του πλαισίου των αρμοδιοτήτων, που τους έχουν ανατεθεί από το νόμο ή από το καταστατικό ή με αποφάσεις των εταιρικών οργάνων. Επιπλέον δεν στοιχειοθετείται ευθύνη για πράξεις ή παραλήψεις των διοικούντων, που διενεργήθηκαν κατά την εκτέλεση νόμιμων αποφάσεων της ΓΣ ή αποτελούν εύλογες επιχειρηματικές αποφάσεις⁵³⁰, που ελήφθησαν για την προάσπιση του εταιρικού σκοπού με βάση την καλή πίστη και διαθέτοντας επαρκή πληροφόρηση⁵³¹. Τέλος δεν αναγνωρίζεται ευθύνη από το αρμόδιο δικαστήριο σε περίπτωση όπου διαπιστώσει, ότι οι πράξεις ή οι παραλήψεις των διοικητικών οργάνων βασίζονται σε εισήγηση ή γνώμη ανεξάρτητου οργάνου ή επιτροπής της εταιρείας⁵³².

Αρμόδιο όργανο για την άσκηση των αξιώσεων της εταιρείας για τη ζημία που υπέστη, καθίσταται το ΔΣ⁵³³, το οποίο υποχρεούται να ενεργήσει έγκαιρα και να

⁵²⁷ Οι διατάξεις του νέου νόμου περί ανωνύμων εταιρειών για την ευθύνη των προσώπων κατά παράβαση των καθηκόντων τους, καθιερώνουν ειδική μορφή ευθύνης, η οποία εν μέρη διαφοροποιείται από τις γενικότερες διατάξεις του ΑΚ. Επιπλέον οι διατάξεις αποτελούν κανόνες αναγκαστικού δικαίου, οι οποίοι δεν μπορούν επ’ ουδενί να περιοριστούν από κανόνες ενδοτικού δικαίου, όπως διαμορφώνονται είτε από το καταστατικό είτε από ενδοεταιρικές συμφωνίες μεταξύ εταιρείας και διοικούντων (βλ. Βερβεσός Ν. σε Σωτηρόπουλο Γ., 2020, Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 1428).

⁵²⁸ Βλ. Βερβεσός Ν. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 1441- 1442.

⁵²⁹ Για την επιμέλεια του συνετού επιχειρηματία εφαρμόζεται κατ’ αναλογίαν η διάταξη 330 ΑΚ περί επιμέλειας στις συναλλαγές (βλ. Περάκης Ε., 2019, Το νέο δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 65).

⁵³⁰ Βλ. Βερβεσός Ν. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 1447.

⁵³¹ Βλ. Αθανασόπουλος Τ., (2019), σελ. 426 και Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρίες σελ. 340- 341.

⁵³² Βλ. Περάκης Ε., (2019), σελ. 67 και Αθανασόπουλος Τ., (2019), σελ. 426.

⁵³³ Βλ. Αθηναίος- Πιέρρος Ι. σε 28ο Πανελλήνιο Συνέδριο Εμπορικού Δικαίου, (2019), Οι αναμορφώσεις του Εταιρικού Δικαίου 2018- 2019, Η ευθύνη των Μελών του ΔΣ της ΑΕ υπό τον Ν. 4548/2018, σελ. 409.

ασκήσει τις αξιώσεις της εταιρείας πλήρως και με επιμέλεια. Αναλυτικότερα το ΔΣ αξιολογώντας τα περιστατικά που επέφεραν ζημία στην εταιρεία, έχοντας ως γνώμονα το εταιρικό συμφέρον, αποφασίζει εάν θα προχωρήσει ή όχι στην άσκηση της εταιρικής αγωγής⁵³⁴. Σε περίπτωση όπου το ΔΣ δεν ασκήσει τις αξιώσεις κατά των ευθυνόμενων προσώπων, υποχρεούται να αιτιολογήσει στους μετόχους την απόφαση του⁵³⁵.

Εάν οι μέτοχοι δεν καλυφθούν από την αιτιολογία, τότε εφόσον συγκεντρώνουν το ένα εικοστό του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου⁵³⁶, νομιμοποιούνται να υποβάλλουν έγγραφη αίτηση προς το ΔΣ⁵³⁷, για την άσκηση των αξιώσεων έναντι των υπεύθυνων προσώπων. Με την αίτηση τους οι μέτοχοι παρέχουν στο ΔΣ εύλογη προθεσμία⁵³⁸, τουλάχιστον ενός μήνα, εντός της οποίας το ΔΣ οφείλει να αποφασίσει, εάν θα προχωρήσει στην άσκηση της εταιρικής αγωγής. Το ΔΣ λαμβάνει απόφαση για το ζήτημα⁵³⁹, αφού συνέλθει σε νόμιμη συνεδρίαση, στην οποία όμως δε διαθέτουν δικαίωμα ψήφου τα μέλη που κατονομάζονται στην αίτηση των μετόχων ως υπεύθυνα για τη ζημία. Σε περίπτωση όπου δεν υπάρχει νόμιμη συγκρότηση του ΔΣ, καθώς τα μέλη που διαθέτουν δικαίωμα ψήφου δε σχηματίζουν απαρτία, τότε το ΔΣ δεν μπορεί να λάβει έγκυρη απόφαση και το δικαστήριο αναλαμβάνει το διορισμό ειδικού εκπροσώπου για την άσκηση της εταιρικής αγωγής. Η απόφαση του ΔΣ ή τυχόν αδυναμία λήψης απόφασης για το ζήτημα γνωστοποιείται στους μετόχους. Εάν για την υποβολή αίτησης προς το ΔΣ συνηγορεί η πλειοψηφία των μετόχων⁵⁴⁰, τότε το ΔΣ οφείλει να ασκήσει την εταιρική αγωγή πάραυτα, χωρίς να λάβει κάποια προγενέστερη απόφαση επί του θέματος.

⁵³⁴ Βλ. Τέλλης Ν. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 1468 επ. και Βερβεσός Ν., (2019), Ζητήματα για την ευθύνη των μελών του ΔΣ μιας ΑΕ κατά το ν. 4548/2018, Νομικό Βήμα, σελ. 200.

⁵³⁵ Βλ. Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 343.

⁵³⁶ Οι μέτοχοι οφείλουν να αποδείξουν ότι κατέχουν τους μετοχικούς τίτλους τουλάχιστον έξι μήνες πριν από την υποβολή της αίτησης. (βλ. Ρόκας Ν., 2019, Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 345). Με καταστατική πρόβλεψη μπορεί το ποσοστό του είκοσι τοις εκατό να περιοριστεί (βλ. άρθ. 104 §1 Ν. 4548/2018).

⁵³⁷ Στην αίτηση τους οι μέτοχοι υποχρεούνται να παραθέσουν τις πληροφορίες που διαθέτουν αναφορικά με τα πραγματικά περιστατικά και τη ζημία που υπέστη η εταιρεία.

⁵³⁸ Βλ. Τέλλης Ν. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 1500 επ.

⁵³⁹ Βλ. Τέλλης Ν. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 1502 επ.

⁵⁴⁰ Βλ. Αθανασόπουλος Τ., (2019), Η νέα Ανώνυμη Εταιρεία, σελ. 433.

Εάν το ΔΣ δεν ασκήσει την εταιρική αγωγή έναντι των προσώπων που ζημίωσαν την εταιρεία⁵⁴¹, τότε η πλειοψηφία των μετόχων, που υπέβαλε την αίτηση προς το ΔΣ, νομιμοποιείται να υποβάλει αίτημα ενώπιον του μονομελούς πρωτοδικείου για το διορισμό ειδικού εκπροσώπου⁵⁴². Το δικαστήριο, το οποίο εκδικάζει κατά τη διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας, αξιολογώντας τα περιστατικά και έχοντας ως γνώμονα το εταιρικό συμφέρον αναλαμβάνει να διορίσει ειδικό εκπρόσωπο⁵⁴³, ο οποίος επιφορτίζεται με την άσκηση αγωγής κατά των μελών του ΔΣ, που ευθύνονται για τη ζημία της εταιρείας, εκπροσωπώντας την εταιρεία κατά τη διεξαγωγή της σχετικής δίκης, έως ότου ολοκληρωθεί αμετάκλητα⁵⁴⁴. Εάν ο ειδικός εκπρόσωπος κρίνει, ότι δεν υφίσταται ευθύνη των κατονομαζόμενων προσώπων προς αποζημίωση της εταιρείας, τότε ενημερώνει το ΔΣ, το οποίο συνακόλουθα υποχρεούται να γνωστοποιήσει το πόρισμα του ειδικού εκπροσώπου στους μετόχους, που αιτήθηκαν την άσκηση της εταιρικής αγωγής⁵⁴⁵. Εάν η αγωγή απορριφθεί είτε σε πρώτο είτε σε δεύτερο βαθμό, το ΔΣ μπορεί να παραιτηθεί των ένδικων μέσων μετά από εισήγηση του ειδικού εκπροσώπου.

Οι αξιώσεις έναντι των προσώπων που προκάλεσαν ζημία στην εταιρεία υπόκεινται σε τριετή παραγραφή, η οποία εκκινεί από την τέλεση της πράξης ή την παράληψη. Η παραγραφή αναστέλλεται, εάν το πρόσωπο εξακολουθεί να συμμετέχει στη διοίκηση της εταιρείας και για όσο χρόνο ασκεί τα καθήκοντα του. Όμως εν γένει η αξίωση παραγράφεται μετά την παρέλευση δέκα ετών.

Η εταιρεία δύναται είτε να παραιτηθεί από τις αξιώσεις προς αποζημίωση είτε να έλθει σε συμβιβασμό με τα υπαίτια πρόσωπα, μετά την παρέλευση δύο ετών από

⁵⁴¹ Ο διορισμός ειδικού εκπροσώπου από το δικαστήριο γίνεται σε περίπτωση όπου το ΔΣ είτε απορρίπτει την αίτηση της μειοψηφίας είτε δε λάβει απόφαση επί του θέματος εντός της προθεσμίας που θέτουν οι μέτοχοι στην αίτηση τους είτε δεν ασκήσει την αγωγή εντός τεσσάρων μηνών από τη λήψη απόφασης, με την οποία αποδέχεται την αίτηση των μετόχων είτε δεν μπορεί να λάβει έγκυρη απόφαση είτε δεν ασκήσει αμελλητί την εταιρική αγωγή μετά από αίτηση που υπεβλήθη από την πλειοψηφία των μετόχων (βλ. άρθ. 105 §1 Ν. 4548/2018 και Τέλλης Ν. σε Σωτηρόπουλο Γ., 2020, Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 1516).

⁵⁴² Βλ. ΜΠρΠειρ 3002/2019, ΔΕΕ, 2019, σελ. 1452 και Περάκης Ε., (2019), σελ. 69.

⁵⁴³ Το δικαστήριο μπορεί να διορίσει ως ειδικό εκπρόσωπο έναν από τους μετόχους που υπέβαλαν την αίτηση ή τρίτο πρόσωπο, καθώς και να διορίσει αναπληρωτή ειδικό εκπρόσωπο (βλ. άρθ. 105 §3 Ν. 4548/2018). Ο ειδικός εκπρόσωπος υποχρεούται να ασκεί τα καθήκοντα του με επιμέλεια, ταχύτητα και να τηρεί εχεμύθεια, ενώ λόγω της ιδιότητας του έχει πρόσβαση σε έγγραφα και πληροφορίες, τις οποίες κρίνει ως απαραίτητες, επειδή υποβοηθούν το έργο του (βλ. άρθ. 105 §4 και §5 Ν. 4548/2018). Η δικαστική απόφαση μπορεί να προβλέπει και την αμοιβή του ειδικού εκπροσώπου (βλ. άρθ. 105 §5 Ν. 4548/2018).

⁵⁴⁴ Βλ. Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρείες, σελ. 347.

⁵⁴⁵ Οι μέτοχοι δικαιούνται να υποβάλουν νεότερη αίτηση με ίδιο αντικείμενο (βλ. άρθ. 105 §6 Ν. 4548/2018).

τη θεμελίωση της αξίωσης, με απόφαση του ΔΣ και συναίνεση της ΓΣ, χωρίς να αντιτάσσεται προς αυτή μειοψηφία που ισούται με το ένα δέκατο του μετοχικού κεφαλαίου⁵⁴⁶. Ωστόσο μετά την άσκηση της εταιρικής αγωγής για παραίτηση από τις αξιώσεις ή για συμβιβασμό, απαιτείται η συναίνεση της ΓΣ και η μη εναντίωση της μειοψηφίας, που ισούται με το ένα εικοστό του εκπροσωπούμενου μετοχικού κεφαλαίου⁵⁴⁷.

Οι μέτοχοι που ζημιώθηκαν έμμεσα⁵⁴⁸ από τις πράξεις και τις παραλήψεις των διοικούντων, δε νομιμοποιούνται να ασκήσουν αγωγή και ικανοποιούνται εμμέσως, μέσω της αποκατάστασης της ζημίας της εταιρείας. Ωστόσο εάν προξενήθηκε άμεση ζημία⁵⁴⁹ στους μετόχους, τότε δικαιούνται, να ασκήσουν ατομική αγωγή έναντι των προσώπων που τους ζημίωσαν άμεσα με βάση τις διατάξεις της νομοθεσίας για την αδικοπρακτική ευθύνη⁵⁵⁰. Παράλληλα θεμελιώνεται προσωπική εις ολόκληρον ευθύνη των μελών του ΔΣ, σύμφωνα με τις διατάξεις του πτωχευτικού κώδικα⁵⁵¹, προς αποκατάσταση της ζημίας των πιστωτών της εταιρείας, που προκλήθηκε είτε από την υπαίτια καθυστέρηση υποβολής της αίτησης της εταιρείας για πτώχευση είτε από τη διενέργεια πράξεων ή παραλείψεων εξαιτίας δόλου ή βαριάς αμέλειας, οι οποίες επέφεραν την πτώχευση της εταιρείας. Τέλος στη νομοθεσία περί ανωνύμων εταιρειών⁵⁵², στον Πτωχευτικό Κώδικα⁵⁵³ καθώς και στον Ποινικό Κώδικα⁵⁵⁴ συμπεριλαμβάνονται διατάξεις, που θεσπίζουν ποινική ευθύνη των μελών του ΔΣ και των διευθυντών της εταιρείας αναφορικά με την υπαίτια πρόκληση βλάβης.

⁵⁴⁶ Βλ. Βερβεσός Ν. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 1455- 1457.

⁵⁴⁷ Παράλληλα η ΓΣ με απόφαση που λαμβάνει με φανερή ψηφοφορία ύστερα από την έγκριση των ετήσιων χρηματοοικονομικών καταστάσεων, εγκρίνει τη συνολική διαχείριση για τη χρήση στην οποία αναφέρονται οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις. Με την απόφαση της η ΓΣ εκφράζει τη στήριξη της προς τα πρόσωπα που διοικούν την εταιρεία. Ωστόσο η απόφαση αυτή δεν μπορεί επ' ουδενί να ισοδυναμεί με παραίτηση της εταιρείας κατά των υπαίτιων προσώπων που ευθύνονται έναντι της εταιρείας (βλ. άρθ. 108 Ν. 4548/2018 και Ψαρουδάκης Γ. σε Σωτηρόπουλο Γ., 2020, Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 1569 επ.).

⁵⁴⁸ Βλ. Αθανασόπουλος Τ., (2019), σελ. 435 και 436 και Ρόκας Ν., (2019), σελ. 348- 349.

⁵⁴⁹ Βλ. Περάκης Ε., (2019), Το νέο δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 73 και ΤρΕφΑθ 4508/2018, ΔΕΕ, 2020, σελ. 380.

⁵⁵⁰ Βλ. άρθ. 107 Ν. 4548/2018 και άρθ. 71, 914 και 919 ΑΚ περί αδικοπραξιών.

⁵⁵¹ Βλ. άρθ. 98 ΠτωχΚ περί αστικής ευθύνης των διοικητών των κεφαλαιουχικών εταιρειών, όπως διαμορφώθηκε με το Ν. 3588/2007.

⁵⁵² Βλ. άρθ. 176, 177, 179, 180 Ν. 4548/2018.

⁵⁵³ Βλ. άρθ. 176 ΠτωχΚ περί ποινικής ευθύνης των διαχειριστών των νομικών προσώπων.

⁵⁵⁴ Βλ. άρθ. 386 ΠΚ περί απάτης και άρθ. 390 ΠΚ περί απιστίας.

Οι Μέτοχοι

Η ανάληψη των μετοχών από τα πρόσωπα, που επιθυμούν να συμμετάσχουν στην εταιρεία επιφέρει συνακόλουθα και την απόκτηση της μετοχικής ιδιότητας⁵⁵⁵. Η μετοχική ιδιότητα διακρίνεται σε πρωτότυπη⁵⁵⁶, η οποία αναφέρεται στην κτήση των μετοχών κατά το στάδιο ίδρυσης της εταιρείας ή ύστερα από αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου και σε παράγωγη, η οποία προκύπτει από τη μεταβίβαση των μετοχών με ειδική διαδοχή ή με καθολική διαδοχή. Αντίστοιχα οι μέτοχοι απολύουν τη μετοχική τους ιδιότητα⁵⁵⁷ με τη μεταβίβαση των μετοχικών τίτλων που κατέχουν σε άλλα πρόσωπα ή με πράξη της εταιρείας, η οποία αφορά είτε σε ακύρωση είτε σε εκποίηση είτε σε εξαγορά των μετοχικών τίτλων. Ωστόσο οι μέτοχοι νομιμοποιούνται να ασκήσουν τα δικαιώματα που πηγάζουν από τη μετοχική τους ιδιότητα, εφόσον καταβάλλουν τις εισφορές που τους αναλογούν. Έτσι η καταβολή των εισφορών αποτελεί τη μοναδική υποχρέωση των μετόχων προς την εταιρεία⁵⁵⁸.

7.1 Ατομικά δικαιώματα των μετόχων

Με την απόκτηση των μετοχών τα πρόσωπα που διαθέτουν τη μετοχική ιδιότητα απολαμβάνουν σειρά ατομικών δικαιωμάτων⁵⁵⁹. Αρχικά οι μέτοχοι διαθέτουν δικαίωμα ψήφου⁵⁶⁰, εκτός εάν κατέχουν προνομιούχες μετοχές χωρίς δικαίωμα ψήφου και δικαίωμα πληροφόρησης⁵⁶¹ είτε για την οικονομική πορεία της εταιρείας, έχοντας πρόσβαση στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις της εταιρείας και στις εκθέσεις του ΔΣ και των ελεγκτών είτε για εταιρικά ζητήματα υποβάλλοντας αίτηση στην εταιρεία αναφορικά με θέματα της ημερήσιας διάταξης της ΓΣ είτε για

⁵⁵⁵ Βλ. Εφαθ 4293/2007, ΔΕΕ, 2007, σελ. 678 και Ρόκας Α. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 496.

⁵⁵⁶ Βλ. Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 372.

⁵⁵⁷ Βλ. Ρόκας Α. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 497.

⁵⁵⁸ Βλ. Ρόκας Α. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 500.

⁵⁵⁹ Βλ. Παπαδοπούλου Α. σε 28ο Πανελλήνιο Συνέδριο Εμπορικού Δικαίου, (2019), Οι αναμορφώσεις του Εταιρικού Δικαίου 2018- 2019, Τα δικαιώματα των μετόχων και μειοψηφίες (ατομικές και συλλογικές), σελ. 124 επ. αναφορικά με την Οδηγία 2017/828 (SRD II) για την ενεργή συμμετοχή των μετόχων.

⁵⁶⁰ Βλ. Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 381- 382.

⁵⁶¹ Βλ. Λιβαδά Χ. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 1960 επ.

τη μετοχική σύνθεση της εταιρείας ζητώντας από το ΔΣ να τους παράσχει πίνακα των μετόχων της εταιρείας ή να τους ενημερώσει για το ύψος του μετοχικού κεφαλαίου, το αριθμό μετοχών κάθε κατηγορίας, καθώς και για τον αριθμό των μετοχών που οι ίδιοι κατέχουν⁵⁶². Επιπλέον οι μέτοχοι δικαιούνται ίση μεταχείριση⁵⁶³, εφόσον βρίσκονται στην ίδια θέση, δηλαδή ανήκουν στις ίδιες κατηγορίες μετόχων και έχουν το δικαίωμα προς ελεύθερη μεταβίβαση των μετοχών τους, εκτός εάν κατέχουν δεσμευμένες μετοχές. Επιπρόσθετα έχουν δικαίωμα συμμετοχής στα κέρδη⁵⁶⁴, με την απόληψη του ελάχιστου μερίσματος και τυχόν επιπλέον μερίσματος σε περίπτωση, όπου προκύπτουν πλεονάζοντα κέρδη, ύστερα από το σχηματισμό του τακτικού αποθεματικού και τη διανομή του ελάχιστου μερίσματος στους μετόχους. Επίσης δικαιούνται, να λάβουν μερίδιο από το προϊόν που προκύπτει ύστερα από την εκκαθάριση της εταιρείας⁵⁶⁵, ανάλογα με την ονομαστική αξία των μετοχών που κατέχουν. Τέλος οι μέτοχοι δικαιούνται να απαιτήσουν την εξαγορά των μετοχών τους είτε από την εταιρεία⁵⁶⁶ είτε από τον πλειοψηφούντα μέτοχο, που διατηρεί ποσοστό άνω του 95% του μετοχικού κεφαλαίου.

Αντίστοιχα ο πλειοψηφών μέτοχος, που κατέχει ποσοστό μετοχικού κεφαλαίου της εταιρείας πλέον του 95%, νομιμοποιείται έπειτα από δικαστική απόφαση να αποκτήσει τις υπόλοιπες μετοχές καταβάλλοντας χρηματικό ποσό ίσο με την πραγματική τους αξία.

7.2 Δικαιώματα μειοψηφίας

Στις ανώνυμες εταιρείες κατά κανόνα η λήψη αποφάσεων για τα εταιρικά ζητήματα πραγματοποιείται σύμφωνα με την αρχή της πλειοψηφίας. Ωστόσο οι πλειοψηφούντες μέτοχοι είναι πιθανόν να προσπαθήσουν να εξυπηρετήσουν τα προσωπικά τους συμφέροντα ενάντια προς το εταιρικό συμφέρον είτε καθοδηγώντας

⁵⁶² Το ΔΣ δεν υποχρεούται να πληροφορήσει το μέτοχο σχετικά, εάν οι πληροφορίες βρίσκονται αναρτημένες στην ιστοσελίδα της εταιρείας (βλ. άρθ. 141 §10 Ν. 4548/2018).

⁵⁶³ Βλ. ΑΠ 396/2019, ΔΕΕ 2020, σελ. 375.

⁵⁶⁴ Βλ. Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 384 επ.

⁵⁶⁵ Βλ. Ρόκας Α. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 499.

⁵⁶⁶ Βλ. άρθ. 45 Ν. 4548/2018.

τις αποφάσεις του ΔΣ είτε τοποθετώντας πρόσωπα της άμεσης επιρροής τους ως μέλη του ΔΣ ή στις διοικητικές θέσεις της εταιρείας. Από την παραπάνω πρακτική ελλοχεύει ο κίνδυνος καταστρατήγησης των μετόχων που διαθέτουν μικρό ποσοστό μετοχικού κεφαλαίου. Έτσι με τη θέσπιση των δικαιωμάτων της μειοψηφίας⁵⁶⁷ επιχειρείται η δημιουργία προσκομμάτων στην απόλυτη κυριαρχία της πλειοψηφίας⁵⁶⁸.

Για την άσκηση των δικαιωμάτων μειοψηφίας είναι απαραίτητη η συγκέντρωση μετόχων που κατέχουν ορισμένο ποσοστό μετοχικού κεφαλαίου, καθώς αποτελούν συλλογικά δικαιώματα, τα οποία έρχονται σε αντιδιαστολή με τα ατομικά δικαιώματα που εκτέθηκαν ανωτέρω. Παράλληλα παρέχεται η δυνατότητα άσκησης των δικαιωμάτων της μειοψηφίας από τις ενώσεις μετόχων⁵⁶⁹. Ανάλογα με τη σπουδαιότητα των δικαιωμάτων απαιτείται συγκέντρωση διαφορετικών ποσοστών μετοχικού κεφαλαίου. Έτσι γίνεται λόγος για δικαιώματα που ασκούνται από τη μικρή και από τη μεγάλη μειοψηφία ⁵⁷⁰.

Οι μέτοχοι της μικρής μειοψηφίας διαθέτουν αρχικά το δικαίωμα σύγκλησης έκτακτης ΓΣ, μετά από αίτηση που υποβάλλουν στον πρόεδρο του ΔΣ, στην οποία περιλαμβάνονται και τα θέματα της ημερήσιας διάταξης⁵⁷¹. Εάν το ΔΣ δε συγκαλέσει τη ΓΣ εντός είκοσι ημερών από την επίδοση της αίτησης, οι αιτούντες μέτοχοι νομιμοποιούνται να συγκαλέσουν οι ίδιοι τη ΓΣ με δικαστική απόφαση, η οποία εκδίδεται κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων και η οποία δεν μπορεί να

⁵⁶⁷ Βλ. Παπαδοπούλου Α. σε 28ο Πανελλήνιο Συνέδριο Εμπορικού Δικαίου, (2019), Οι αναμορφώσεις του Εταιρικού Δικαίου 2018- 2019, Τα δικαιώματα των μετόχων και μειοψηφίες (ατομικές και συλλογικές), σελ. 126 και Κατσάς Θ., (2019), Τα δικαιώματα της μετοχικής μειοψηφίας κατά το ν. 4548/2018, Νομικό Βήμα, σελ. 217.

⁵⁶⁸ Βλ. Μάρκου Ι., (2019), Τα δικαιώματα της μειοψηφίας για πληροφόρηση και για έλεγχο, σελ. 114. Στον αντίποδα τα δικαιώματα της μειοψηφίας μπορεί να ασκηθούν καταχρηστικά από τους φορείς τους, οι οποίοι επιβουλεύονται την εύρυθμη λειτουργία της εταιρείας θέτοντας εμπόδια (βλ. Ρόκας Ν., 2019, Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 430).

⁵⁶⁹ Οι ενώσεις μετόχων συγκροτούνται από τους μετόχους μίας ή περισσότερων εταιρειών και δραστηριοποιούνται στην εκτέλεση των δικαιωμάτων μειοψηφίας για λογαριασμό των μελών τους. Έχουν σωματειακή μορφή και αποκτούν νομική προσωπικότητα με την καταχώρησή τους στο Μητρώο Ενώσεων Καταναλωτών. Οφείλουν να κοινοποιήσουν στην εταιρεία την πράξη ίδρυσης και το καταστατικό του Σωματείου ένα μήνα πριν από την άσκηση των δικαιωμάτων μειοψηφίας (βλ. άρθ. 144 Ν. 4548/2018 και Περάκης Ε., 2019, Το νέο δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 118- 119).

⁵⁷⁰ Η μικρή μειοψηφία αφορά στο 1/20 του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου, ενώ η μεγάλη μειοψηφία αναφέρεται στο 1/10 του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου. Τα απαιτούμενα ποσοστά για την άσκηση των δικαιωμάτων μπορεί να μειωθούν με καταστατική πρόβλεψη, όχι όμως λιγότερο από το ήμισυ (βλ. άρθ. 141 §13 Ν. 4548/2018 και Ρόκας Ν., 2019, Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 431).

⁵⁷¹ Βλ. Λιβαδά Χ. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 1944 επ.

προσβληθεί με ένδικα μέσα⁵⁷². Επίσης δικαιούνται να υποχρεώσουν το ΔΣ στη συμπερίληψη πρόσθετων θεμάτων στη ΓΣ μετά από αίτηση που υποβάλλουν στο ΔΣ τουλάχιστον δεκαπέντε ημέρες πριν από τη διεξαγωγή της συνεδρίασης⁵⁷³. Επιπρόσθετα επί εισηγμένων εταιρειών δύνανται να υποβάλλουν σχέδια αποφάσεων επί θεμάτων της ημερήσιας διάταξης της ΓΣ με αίτηση που υποβάλλουν στο ΔΣ τουλάχιστον επτά ημέρες πριν τη συνεδρίαση της ΓΣ. Ακόμα με αίτηση τους υποχρεώνουν τον πρόεδρο της ΓΣ να αναβάλει τη λήψη αποφάσεων της ΓΣ⁵⁷⁴ μια φορά και να ορίσει τη συνέχιση της εντός χρονικού διαστήματος, που δεν υπερβαίνει τις είκοσι ημέρες από την ημερομηνία διεξαγωγής της αρχικής ΓΣ⁵⁷⁵. Επιπλέον με αίτηση τους υποχρεώνουν το ΔΣ να ανακοινώσει στη ΓΣ τις αμοιβές των μελών του ΔΣ και των διοικητών κατά την τελευταία διετία καθώς και κάθε άλλη παροχή⁵⁷⁶, ενώ έχουν τη δυνατότητα να μειώσουν τις αμοιβές των μελών του ΔΣ με αίτηση που υποβάλλουν προς το δικαστήριο⁵⁷⁷. Συμπληρωματικά νομιμοποιούνται να επιβάλλουν τη διενέργεια φανεράς ψηφοφορίας επί θεμάτων της ημερήσιας διάταξης της ΓΣ και να αιτηθούν την ακύρωση από το δικαστήριο ακυρώσιμων αποφάσεων της ΓΣ⁵⁷⁸. Παράλληλα δικαιούνται να αιτηθούν από το δικαστήριο τη διεξαγωγή ελέγχου στην εταιρεία⁵⁷⁹, εάν κρίνουν ότι ενδεχομένως παραβιάζονται οι διατάξεις της νομοθεσίας ή του καταστατικού ή οι αποφάσεις της ΓΣ. Τέλος έχουν το δικαίωμα να αιτηθούν από το ΔΣ την άσκηση της εταιρικής αγωγής κατά μελών του ΔΣ, ενώ σε περίπτωση όπου το ΔΣ δεν εκκινήσει τις διαδικασίες μπορούν να απαιτήσουν το διορισμό ειδικού εκπροσώπου για την άσκηση της εταιρικής αγωγής από το αρμόδιο δικαστήριο⁵⁸⁰.

⁵⁷² Βλ. ΕφΑθ 1486/2011, ΔΕΕ, 2011, σελ. 682 και Περάκης Ε., (2019), Το νέο δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 118.

⁵⁷³ Βλ. Λιβαδά Χ. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 1947 επ.

⁵⁷⁴ Βλ. ΠΠρΚω 60/2017, ΔΕΕ, 2019, σελ. 386.

⁵⁷⁵ Βλ. ΠΠρΚω 60/2017, ΔΕΕ, 2019, σελ. 389 και Λιβαδά Χ. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 1952 επ.

⁵⁷⁶ Βλ. ΠΠρΑθ 463/2011, ΔΕΕ, 2011, σελ. 449 και ΠΠρΖακ 278/2001, ΔΕΕ, 2003, σελ. 639.

⁵⁷⁷ Εν προκειμένω το δικαστήριο αποφασίζει κατά τη διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας (άρθ. 109 §5 Ν. 4548/2018).

⁵⁷⁸ Βλ. άρθ. 137 §3 Ν. 4548/2018.

⁵⁷⁹ Βλ. Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 436.

⁵⁸⁰ Βλ. άρθ. 104, 105 Ν. 4548/2018 και Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 437.

Οι μέτοχοι της μεγάλης μειοψηφίας δικαιούνται να αιτηθούν από το ΔΣ, να παραθέσει στη ΓΣ πληροφορίες αναφορικά με την περιουσιακή κατάσταση της εταιρείας και την εξέλιξη των εταιρικών ζητημάτων⁵⁸¹ με αίτηση που οφείλουν να υποβάλουν τουλάχιστον πέντε ημέρες πριν τη διεξαγωγή της ΓΣ.⁵⁸² Επιπλέον νομιμοποιούνται να υποβάλουν αίτηση στο αρμόδιο δικαστήριο⁵⁸³ για τη δικαστική ανάκληση των διορισθέντων από τους μετόχους μελών του ΔΣ. Τέλος έχουν το δικαίωμα να υποβάλουν αίτηση στο δικαστήριο⁵⁸⁴, προκειμένου να παραλειφθεί ή να σταματήσει το στάδιο της εκκαθάρισης και να διαγραφεί άμεσα η εταιρεία από το ΓΕΜΗ, εάν η περιουσία της εταιρείας δεν αρκεί για την πληρωμή των δαπανών της εκκαθάρισης.

Οι μέτοχοι που διαθέτουν τουλάχιστον το ένα τρίτο του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου⁵⁸⁵ δικαιούνται να αιτηθούν από το δικαστήριο τη διεξαγωγή ελέγχου στην εταιρεία⁵⁸⁶, σε περίπτωση όπου θεωρούν ότι η διοίκηση της εταιρείας δεν πραγματοποιείται με γνώμονα τη χρηστή και συνετή διαχείριση⁵⁸⁷. Επίσης έχουν το δικαίωμα να υποβάλουν αίτηση προς το αρμόδιο δικαστήριο για τη λύση της εταιρείας σε περίπτωση ύπαρξης σημαντικού λόγου, που καθιστά ανέφικτη τη συνέχιση λειτουργίας της εταιρείας⁵⁸⁸.

Οι μέτοχοι που συγκεντρώνουν το ένα δέκατο του εκπροσωπούμενου μετοχικού κεφαλαίου στη ΓΣ έχουν τη δυνατότητα να εναντιωθούν⁵⁸⁹ στην παραίτηση από τις εταιρικές αξιώσεις προς αποζημίωση κατά των μελών του ΔΣ.

⁵⁸¹ Βλ. Μάρκου Ι., (2019), Τα δικαιώματα της μειοψηφίας για πληροφόρηση και για έλεγχο, σελ. 111.

⁵⁸² Το ΔΣ δύναται να αρνηθεί να παράσχει τις πληροφορίες επικαλούμενο σημαντικό λόγο, ο οποίος επιβάλλεται να καταχωριστεί στα πρακτικά. Εάν όμως υπάρξει αντίρρηση για τη σπουδαιότητα του λόγου που επικαλείται το ΔΣ, τότε το δικαστήριο αποφαινεται επί του θέματος με απόφαση που λαμβάνει κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων, η οποία δεν μπορεί να προσβληθεί με ένδικα μέσα (βλ. Λιβαδά Χ. σε Σωτηρόπουλο Γ., 2020, Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 1958- 1960).

⁵⁸³ Το δικαστήριο εκδικάζει το ζήτημα κατά τη διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας (βλ. άρθ. 79 §3 Ν. 4548/2018).

⁵⁸⁴ Το δικαστήριο αποφασίζει επί του θέματος κατά τη διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας και καθορίζει τον τρόπο πληρωμής των απαιτήσεων από τη διάθεση των περιουσιακών στοιχείων της εταιρείας (βλ. άρθ. 167 § 6 Ν. 4548/2018).

⁵⁸⁵ Βλ. άρθ. 142 §3 και άρθ. 166 §1 Ν. 4548/2018.

⁵⁸⁶ Βλ. Λιβαδά Χ. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 1966 επ.

⁵⁸⁷ Βλ. ΜΠρΠειρ 1848/2017, ΔΕΕ, 2017, σελ. 902, ΕφΑιγ 29/2016, ΔΕΕ, 2017, σελ. 211 και ΜΕφΑθ 2197/2015, ΔΕΕ, 2015, σελ. 861.

⁵⁸⁸ Βλ. Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρείες, σελ. 439.

⁵⁸⁹ Βλ. Μάρκου Ι., (2019), Τα δικαιώματα της μειοψηφίας για πληροφόρηση και για έλεγχο, σελ. 115.

Μετά την άσκηση της εταιρικής αγωγής για την εναντίωση απαιτείται η συγκέντρωση ποσοστού εκπροσώπησης που ισούται τουλάχιστον με το ένα εικοστό του μετοχικού κεφαλαίου⁵⁹⁰. Επίσης οι μέτοχοι που εκπροσωπούν το ένα εικοστό του μετοχικού κεφαλαίου στη ΓΣ μπορούν να εναντιωθούν στην παροχή άδειας από τη ΓΣ για τη σύναψη συμφωνιών της εταιρείας με συνδεδεμένα μέρη, με αποτέλεσμα να ανατραπεί η χορήγηση της άδειας από τη ΓΣ⁵⁹¹.

⁵⁹⁰ Βλ. άρθ. 102 Ν. 4548/2018 και Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 438- 439.

⁵⁹¹ Βλ. άρθ. 100 §4 Ν. 4548/2018.

Ο Έλεγχος της Ανώνυμης Εταιρείας

Οι ελεγκτές αναλαμβάνουν το λογιστικό έλεγχο της εταιρείας⁵⁹², που διακρίνεται σε εσωτερικό έλεγχο⁵⁹³, ο οποίος διενεργείται από ελεγκτές, που συνδέονται με την εταιρεία με σχέση εξαρτημένης εργασίας και σε εξωτερικό έλεγχο, ο οποίος διεξάγεται μετά από αίτημα των μετόχων από ελεγκτές, που δεν εργάζονται στην εταιρεία. Οι ελεγκτές μπορεί να αποτελούνται είτε από φυσικά πρόσωπα είτε από ελεγκτική εταιρεία⁵⁹⁴. Παράλληλα οι οντότητες του δημοσίου συμφέροντος επιβάλλεται να διαθέτουν επιτροπή ελέγχου⁵⁹⁵. Επιπλέον νομιμοποιούνται να διεξάγουν ελέγχους η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, καθώς και η Τράπεζα της Ελλάδος⁵⁹⁶.

Σύμφωνα με τη νομοθεσία ο υποχρεωτικός έλεγχος⁵⁹⁷, δηλαδή ο έλεγχος των ετήσιων και ενοποιημένων χρηματοοικονομικών καταστάσεων διενεργείται μόνο στις μεσαίες και μεγάλες οντότητες, ενώ στις μικρές εταιρείες διεξάγεται μόνο προαιρετικά. Επίσης σε υποχρεωτικό έλεγχο υπάγονται οι οντότητες δημοσίου συμφέροντος ανεξαρτήτως μεγέθους, οι εταιρείες που διαθέτουν τίτλους προς διαπραγμάτευση σε ρυθμιζόμενη αγορά, καθώς και οι εταιρείες του χρηματοπιστωτικού τομέα. Εν προκειμένω οι ελεγκτές εκλέγονται από τη ΓΣ ή ορίζονται από το καταστατικό κατά την ίδρυση της εταιρείας⁵⁹⁸ και παύονται από τα καθήκοντα τους μόνο εφόσον συντρέχει εξαιρετικός λόγος. Οι ελεγκτές οφείλουν να παρακολουθούν την οικονομική πορεία της εταιρείας, όπως αποτυπώνεται λογιστικά, να παρίστανται στη ΓΣ και να παρέχουν πληροφορίες στη ΓΣ σε περίπτωση που τους

⁵⁹² Στην Ελλάδα δεν ακολουθείται το μοντέλο της Γερμανίας του εκτεταμένου ελέγχου των εταιρειών, δηλαδή το δυαδικό σύστημα, αλλά το μονιστικό, στο οποίο ο έλεγχος περιορίζεται μόνο στο λογιστικό σκέλος. Στο γερμανικό σύστημα η εταιρεία αποτελείται από δύο όργανα, το διοικητικό και το εποπτικό (βλ. Περάκης Ε., 2019, το νέο δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 59 και Ρόκας Ν., 2019, Εμπορικές Εταιρείες, σελ. 365).

⁵⁹³ Οι εταιρείες που διαθέτουν τίτλους προς διαπραγμάτευση σε ρυθμιζόμενη αγορά επιβάλλεται να διαθέτουν υπηρεσία εσωτερικού ελέγχου, ενώ οι υπόλοιπες εταιρείες έχουν αυτή τη δυνατότητα μόνο με καταστατική πρόβλεψη (βλ. άρθ. 87 §1 Ν. 4548/2018).

⁵⁹⁴ Ο έλεγχος ασκείται μόνο από ορκωτούς ελεγκτές λογιστές ή ελεγκτικές εταιρείες, που διαθέτουν άδεια ασκήσεως επαγγέλματος και αποτελούν μέλη του Σώματος Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών (ΣΟΕΛ) (βλ. άρθ 3 Ν. 4449/2017 και Αθανασόπουλος Γ., 2019, Η νέα Ανώνυμη Εταιρεία, σελ. 455 και 456).

⁵⁹⁵ Η επιτροπή ελέγχου απαρτίζεται από τουλάχιστον τρία μέλη (βλ. άρθ. 44 §1 Ν. 4706/2020).

⁵⁹⁶ Βλ. άρθ. 44 §4 Ν. 4706/2020.

⁵⁹⁷ Βλ. Σιγαλού Σ., (2020), ΔΕΕ, Υποχρεωτικοί έλεγχοι χρηματοοικονομικών καταστάσεων, σελ. 507.

⁵⁹⁸ Βλ. άρθ. 117 §1, άρθ. 5 §1 Ν. 4548/2018 και Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρείες, σελ. 367- 368.

ζητηθεί. Επίσης μπορούν να αιτηθούν προς το ΔΣ τη σύγκληση έκτακτης ΓΣ. Τέλος προχωρούν στον έλεγχο των ετήσιων και ενοποιημένων χρηματοοικονομικών καταστάσεων και καταρτίζουν έκθεση ελέγχου⁵⁹⁹, στην οποία παρουσιάζουν το πόρισμα τους αναφορικά με την ορθότητα των καταστάσεων.

Παράλληλα το δικαστήριο μπορεί να επιβάλλει τη διεξαγωγή έκτακτου ελέγχου⁶⁰⁰ στην εταιρεία μετά από αίτημα των μετόχων της μειοψηφίας⁶⁰¹ ή της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς. Στη δικαστική απόφαση ορίζονται οι ελεγκτές⁶⁰², το ύψος της αμοιβής⁶⁰³, που θα τους καταβληθεί μετά την περάτωση του ελέγχου και ενδεχομένως να τίθεται διορία για την ολοκλήρωση του ελέγχου. Οι ελεγκτές συντάσσουν έκθεση ελέγχου⁶⁰⁴, την οποία υποβάλλουν στην εταιρεία, στα πρόσωπα που αιτήθηκαν τον έλεγχο και στην Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, εάν ο έλεγχος αφορά σε εισηγμένες εταιρείες. Σε περίπτωση όπου διαπιστώσουν ποινικές παραβάσεις οφείλουν να ενημερώσουν την αρμόδια εισαγγελική αρχή.

Οι ελεγκτές οφείλουν να έχουν πρόσβαση στα αρχεία της εταιρείας, προκειμένου να διεξάγουν με επιτυχία το έργο τους και έχουν καθήκον εχεμύθειας για όσες πληροφορίες έρχονται σε γνώση τους⁶⁰⁵. Τέλος ενέχουν αστική⁶⁰⁶ και ποινική ευθύνη⁶⁰⁷, σε περίπτωση όπου παραβούν τα καθήκοντα τους και μπορεί να τους επιβληθούν ακόμα και διοικητικές κυρώσεις⁶⁰⁸ για τυχόν λάθη ή παραλείψεις τους κατά παράβαση της νομοθεσίας⁶⁰⁹.

⁵⁹⁹ Η έκθεση ελέγχου συντάσσεται σύμφωνα με τα Διεθνή Ελεγκτικά Πρότυπα (βλ. άρθ. 30, άρθ. 32 Ν. 4449/2017 και Ρόκας Ν., 2019, Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 369).

⁶⁰⁰ Βλ. Παράκης Ε., (2019), Το νέο δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 127.

⁶⁰¹ Βλ. ΑΠ 1484/2019, ΔΕΕ 2020, σελ. 833, ΜΠρΑθ 1211/2020, ΔΕΕ, 2020, σελ. 704, ΜΕΦΑθ 2758/2018, ΔΕΕ, 2020, σελ. 67, ΜΕΦΑθ 1280/2019, ΔΕΕ, 2019, σελ. 1297 και ΜΠρΠειρ 5826/2006, ΔΕΕ, 2007, σελ. 452.

⁶⁰² Το πρόσωπο που ορίζεται από το δικαστήριο για τη διεξαγωγή του ελέγχου είναι είτε ορκωτός ελεγκτής λογιστής είτε ελεγκτική εταιρεία είτε κάτοχος άδειας λογιστή φοροτεχνικού Α' τάξης, που είναι μέλος του Οικονομικού Επιμελητηρίου (βλ. άρθ. 143 Ν. 4548/2018).

⁶⁰³ Βλ. Λιβαδά Χ. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 1983- 1984.

⁶⁰⁴ Βλ. Αθανασόπουλος Τ., (2019), Η νέα Ανώνυμη Εταιρεία, σελ. 457.

⁶⁰⁵ Βλ. Λιβαδά Χ. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 1984- 1985.

⁶⁰⁶ Η αποζημίωση δεν μπορεί να ξεπερνά το δεκαπλάσιο της αμοιβής που καταβάλλεται στον ελεγκτή για τη διενέργεια του ελέγχου (βλ. άρθ. 37 Ν. 4449/2017).

⁶⁰⁷ Βλ. άρθ. 178 και 179 Ν. 4548/2018.

⁶⁰⁸ Βλ. άρθ. 34 Ν. 4449/2017.

⁶⁰⁹ Βλ. Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 369.

Η Εταιρική Διακυβέρνηση

Στις εταιρείες που διαθέτουν τίτλους προς διαπραγμάτευση σε ρυθμιζόμενη αγορά παρατηρείται το φαινόμενο εμφάνισης των μετόχων επενδυτών, οι οποίοι απλώς εναποθέτουν χρηματικούς πόρους προσδοκώντας στον προσπορισμό οφέλους, χωρίς να συμμετέχουν ενεργά στη διοίκηση. Αυτό οδηγεί συνακόλουθα στη διεύρυνση του ρόλου του ΔΣ, το οποίο αποκτά υπερεξουσίες, καθώς τα μέλη του δεν υπόκεινται στον άμεσο έλεγχο των μετόχων. Έτσι καιροφυλακτεί ο κίνδυνος πρόταξης ιδίων συμφερόντων των μελών του ΔΣ καταστρατηγώντας το εταιρικό συμφέρον, γεγονός που μπορεί να επιφέρει πλήγμα στην εταιρεία⁶¹⁰.

Για τη διευθέτηση του ζητήματος προτάθηκε η θεσμοθέτηση ενός πλαισίου κανόνων αναφορικά με την εταιρική διακυβέρνηση, που κατοχυρώνει τα εταιρικά συμφέροντα, μέσω της ορθής διοίκησης των εταιρικών υποθέσεων. Παράλληλα η τυποποίηση των κανόνων, που αφορούν στη διοίκηση, στοχεύει στην εφαρμογή ομοιόμορφων πρακτικών αναφορικά με τις αρμοδιότητες και τις ευθύνες των μελών του ΔΣ, γεγονός που αποδεικνύεται εξαιρετικά ωφέλιμο για την εξασφάλιση διαφάνειας, αλλά και για την προστασία της κεφαλαιαγοράς.

Η εταιρική διακυβέρνηση ασχολείται με την εξεύρεση εργαλείων και πρακτικών για την επίλυση των ζητημάτων, που άπτονται στις συγκρούσεις συμφερόντων μεταξύ των μετόχων και των διοικητών, στις εταιρείες που διαθέτουν τίτλους προς διαπραγμάτευση σε ρυθμιζόμενη αγορά⁶¹¹. Ωστόσο οι διατάξεις για την εταιρική διακυβέρνηση δύναται να εφαρμοστούν και από εταιρείες που δε διαθέτουν τίτλους προς διαπραγμάτευση σε ρυθμιζόμενη αγορά, σε περίπτωση όπου το επιθυμούν και στο βαθμό που τις αφορούν. Η έννοια της εταιρικής διακυβέρνησης

⁶¹⁰ Οι σκέψεις αναφορικά με την επίλυση του προβλήματος της σύγκρουσης συμφερόντων μεταξύ μετόχων (principals) και διοικητών (agents) εκκινούν στα μέσα της δεκαετίας του 1970 στις ΗΠΑ (βλ. Λιβαδά Χ. σε Σωτηρόπουλο Γ., 2020, Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας, σελ. 97 και 99).

⁶¹¹ Οι κανόνες εταιρικής διακυβέρνησης δεν τυγχάνουν εφαρμογής στις εταιρείες που διαθέτουν τίτλους προς διαπραγμάτευση σε Πολυμερή Μηχανισμό Διαπραγμάτευσης (ΠΜΔ), εκτός εάν υπάρχει αντίθετη καταστατική πρόβλεψη, καθώς και στην Τράπεζα της Ελλάδος (βλ. άρθ. 1 Ν. 4706/2020).

είναι αόριστη⁶¹², καθώς εμπεριέχει πλήθος στοιχείων και τείνει να επεκτείνεται συνεχώς.

Οι κανόνες για την εταιρική διακυβέρνηση αποτελούνται από σύμπλεγμα διατάξεων ήπιου και αναγκαστικού δικαίου. Αυτό συμβαίνει εξαιτίας της ανομοιογένειας των εταιρειών, αφού ενδέχεται να ποικίλει αφενός το μέγεθος ή ο όγκος των συναλλαγών τους και αφετέρου η φύση τους⁶¹³. Έτσι η νομοθεσία αναλαμβάνει, να θεσπίσει ένα γενικό πλαίσιο κανόνων αναγκαστικού δικαίου⁶¹⁴, στο οποίο υπόκεινται όλες οι εισηγμένες εταιρείες. Στη συνέχεια το κανονιστικό πλαίσιο συμπληρώνεται με την υιοθέτηση κανόνων ήπιου δικαίου, δηλαδή αρχών και συστάσεων, δίχως επιτακτικό χαρακτήρα, που περιλαμβάνονται σε κώδικες εταιρικής διακυβέρνησης⁶¹⁵.

Το Σύστημα της Εταιρικής Διακυβέρνησης συνίσταται από διατάξεις αναφορικά με τις αρμοδιότητες των προσώπων, που ασκούν τη διαχείριση και την εκπροσώπηση της εταιρείας για την αντιμετώπιση ζητημάτων σύγκρουσης συμφερόντων. Επιπλέον απαρτίζεται από την πολιτική αποδοχών για τη διασφάλιση της δίκαιης αμοιβής των προσώπων, που εργάζονται στην εταιρεία. Επιπρόσθετα συμπεριλαμβάνει σύστημα εσωτερικού ελέγχου, για την εξακρίβωση της ορθής λειτουργίας της εταιρείας, την εξάλειψη τυχόν κινδύνων και την εναρμόνιση της με

⁶¹² Σύμφωνα με την Έκθεση Cadbury του Ηνωμένου Βασιλείου που κοινοποιήθηκε το 1992, η εταιρική διακυβέρνηση ορίζεται ως “το σύστημα βάσει του οποίου οι εταιρείες διοικούνται και ελέγχονται”. Αντίστοιχα στις αρχές εταιρικής διακυβέρνησης, που εκδόθηκαν από τους G20/ΟΟΣΑ το 2015, “η εταιρική διακυβέρνηση αναφέρεται στο σύνολο των σχέσεων μεταξύ της διοίκησης μιας εταιρείας, του διοικητικού της συμβουλίου, των μετόχων της και των λοιπών ενδιαφερομένων μερών (stakeholders) και καθορίζει τη δομή μέσω της οποίας προσδιορίζονται οι στόχοι μιας εταιρείας, καθώς επίσης και τα μέσα για την επίτευξη τους και την παρακολούθηση των αποτελεσμάτων τους” (βλ. Λιβαδά Χ. σε Σωτηρόπουλο Γ., 2020, Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 97- 98).

⁶¹³ Έτσι για τους οργανισμούς του χρηματοπιστωτικού τομέα έχουν θεσπιστεί περεταίρω διατάξεις για τη διαφάνεια και τον έλεγχο μετά το ξέσπασμα της χρηματοπιστωτικής κρίσης του 2008 σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο με την ενσωμάτωση της Οδηγίας 2013/36 στην ελληνική έννομη τάξη με το Ν. 4261/2014. Επιπλέον επειδή τα πιστωτικά ιδρύματα διαδραματίζουν σπουδαίο ρόλο στη λειτουργία της οικονομίας, προτάσσονται οι κανόνες αναγκαστικού δικαίου και υποχωρούν στην εφαρμογή οι κανόνες ήπιου δικαίου, όπως θεσπίζονται με τους κώδικες εταιρικής διακυβέρνησης. (βλ. Λιβαδά Χ. σε Σωτηρόπουλο Γ., 2020, Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 103 και Ρόκας Ν., 2019, Εμπορικές Εταιρείες, σελ. 359).

⁶¹⁴ Η νομοθεσία με το Ν. 3016/2002 εισήγαγε διατάξεις για την εταιρική διακυβέρνηση στην ελληνική έννομη τάξη. Επιπλέον διατάξεις για την εταιρική διακυβέρνηση εμπεριέχονται στο Ν. 4449/2016 και στο Ν. 4548/2018. Με το Ν. 4706/2020 επικαιροποιούνται οι διατάξεις της νομοθεσίας αναφορικά με την εταιρική διακυβέρνηση και επιχειρείται η εναρμόνιση της ελληνικής με την ευρωπαϊκή νομοθεσία.

⁶¹⁵ Στην Ελλάδα ο πρώτος κώδικας εταιρικής διακυβέρνησης εκδόθηκε το 1999 και τιτλοφορήθηκε ως “Αρχές εταιρικής διακυβέρνησης στην Ελλάδα: Συστάσεις για την Ενίσχυση της Αποτελεσματικότητας και του Ανταγωνιστικού Μετασχηματισμού της”. Το 2001 κυκλοφόρησαν από τον ΣΕΒ οι “Αρχές Εταιρικής Διακυβέρνησης”. Το 2013 δημοσιεύτηκε ο “Ελληνικός Κώδικας Εταιρικής Διακυβέρνησης για τις Εισηγμένες Εταιρείες” από τον ΣΕΒ και το Ελληνικό Συμβούλιο Εταιρικής Διακυβέρνησης (ΕΣΕΔ) (βλ. Λιβαδά Χ. σε Σωτηρόπουλο Γ., 2020, Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 101- 103).

τη νομοθεσία. Τέλος σύγκειται από εργαλεία για την προώθηση της συμμετοχής των μετόχων στις εταιρικές αποφάσεις, προκειμένου οι “ιδιοκτήτες” να διαδραματίζουν πιο ενεργό ρόλο στην εταιρεία. Στόχος του συστήματος της εταιρικής διακυβέρνησης καθίσταται η διασφάλιση ενός επικαιροποιημένου πλαισίου κανόνων, το οποίο αναμένεται να εναρμονίζεται πλήρως με την εκάστοτε νομοθεσία και να ανταποκρίνεται στο σκοπό, που επιθυμεί να προάγει η εταιρεία⁶¹⁶.

Αρχικά για την ορθή λειτουργία του ΔΣ η νομοθεσία καθιέρωσε την τριχοτόμηση των μελών του⁶¹⁷. Έτσι τα μέλη του ΔΣ διακρίνονται σε εκτελεστικά, μη εκτελεστικά και ανεξάρτητα μη εκτελεστικά μέλη⁶¹⁸. Η ανωτέρω διάκριση αποβλέπει στην απονομή διακριτών ρόλων στα μέλη του ΔΣ, προκειμένου να σχηματιστεί ένα δίπολο διοικητών και ελεγκτών εντός του ΔΣ⁶¹⁹, χωρίς να απολύεται ο συλλογικός χαρακτήρας του οργάνου⁶²⁰. Επομένως τα εκτελεστικά μέλη επιφορτίζονται με την άσκηση της διοίκησης επί των τρεχουσών εταιρικών υποθέσεων, τα μη εκτελεστικά μέλη ασκούν εποπτικές αρμοδιότητες και τα ανεξάρτητα μη εκτελεστικά μέλη, επειδή δεν εμπλέκονται στο ιδιοκτησιακό καθεστώς της εταιρείας, αποδεσμεύονται από τυχόν προσωπικά συμφέροντα, εκφράζουν τις απόψεις τους αυτεξούσια και ασκούν τα καθήκοντα τους ανεμπόδιστα.

Αναλυτικότερα τα εκτελεστικά μέλη αναλαμβάνουν επιτελικά καθήκοντα αναφορικά με την εφαρμογή της στρατηγικής που χαράσσει το ΔΣ και μεριμνούν για τη διευθέτηση των εταιρικών ζητημάτων. Τα εκτελεστικά μέλη οφείλουν να πραγματοποιούν διασκέψεις με τα μη εκτελεστικά μέλη, προκειμένου να κρίνουν

⁶¹⁶ Έτσι το ΔΣ εποπτεύει την εφαρμογή του Συστήματος Εταιρικής Διακυβέρνησης και αξιολογεί την αποτελεσματικότητά του τουλάχιστον ανά τριετία. Παράλληλα αναλαμβάνει να θεραπεύσει τυχόν ανεπάρκειες του Συστήματος (βλ. άρθ. 4 Ν. 4706/2020).

⁶¹⁷ Βλ. Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 361.

⁶¹⁸ Ο διαχωρισμός των μελών σε εκτελεστικά και μη εκτελεστικά μέλη πραγματοποιείται από το ΔΣ. Παράλληλα τα ανεξάρτητα μη εκτελεστικά μέλη είτε εκλέγονται από τη ΓΣ είτε διορίζονται από το ΔΣ. Η εταιρεία υποχρεούται να κοινοποιήσει στην Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς τα πρακτικά της συνεδρίασης του ΔΣ ή της ΓΣ εντός 20 ημερών από τη διεξαγωγή της (βλ. άρθ. 5 Ν. 4706/2020).

⁶¹⁹ Ωστόσο επειδή τα μέλη του ΔΣ αποτελούν μέρος ενός ενιαίου οργάνου, ήτοι του ΔΣ, ευθύνονται ενιαία για λάθη και παραλήψεις. Επομένως δε θεμελιώνεται ειδική ευθύνη για τα μέλη του ΔΣ ανάλογα με την ιδιότητα τους ως εκτελεστικών, μη εκτελεστικών και ανεξάρτητων μη εκτελεστικών μελών (βλ. ΣτΕ 1963/2017, ΣτΕ 2238/2015, ΣτΕ 2239/2015 ΝΟΜΟΣ και Λιβαδά Χ. σε Σωτηρόπουλο Γ., 2020, Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 107). Ενδεχομένως να τους επιβληθούν μόνο διοικητικές κυρώσεις από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς. Όμως σε περίπτωση ανεύρεσης ευθυνών ισχύει το διαβαθμισμένο εύρος ευθύνης ανάλογα με τις αρμοδιότητες των μελών και την ανάμειξη τους στις εταιρικές υποθέσεις (βλ. Λιβαδά Χ. σε Σωτηρόπουλο Γ., 2020, Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 108).

⁶²⁰ Βλ. Λιβαδά Χ. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 104.

κατά πόσο η στρατηγική που ακολουθείται ανταποκρίνεται στις εταιρικές ανάγκες και προάγει τον εταιρικό σκοπό. Σε περιπτώσεις, όπου είναι αναγκαίο να ληφθούν σημαντικές εταιρικές αποφάσεις, τα εκτελεστικά μέλη υποχρεούνται να συντάξουν έγγραφη έκθεση, όπου αποτυπώνουν τις εκτιμήσεις και τις επισημάνσεις τους. Εν συνεχεία γνωστοποιούν την αίτηση στο ΔΣ για τη βέλτιστη πληροφόρηση του.

Τα μη εκτελεστικά μέλη επιφορτίζονται με την επιθεώρηση του έργου των εκτελεστικών μελών και δεν εμπλέκονται ενεργά στην άσκηση των εταιρικών υποθέσεων. Αρχικά επιτηρούν την εφαρμογή της στρατηγικής από τα εκτελεστικά μέλη και εξακριβώνουν, εάν μέσω αυτής πραγματοποιούνται οι στόχοι, που έχουν τεθεί και εάν εν γένει προάγεται ο εταιρικός σκοπός. Εν συνεχεία αξιολογούν την απόδοση των εκτελεστικών μελών βάσει στοιχείων. Τέλος μελετούν και γνωμοδοτούν επί των προτάσεων, που τους έχουν καταθέσει τα εκτελεστικά μέλη. Τα καθήκοντα του προέδρου του ΔΣ αναλαμβάνει υποχρεωτικά ένα εκ των μη εκτελεστικών μελών του ΔΣ. Εάν παρ' όλ' αυτά τη θέση καταλάβει ένα εκτελεστικό μέλος, τότε ο αντιπρόεδρος του ΔΣ επιβάλλεται να ανήκει στα μη εκτελεστικά μέλη⁶²¹

Τα ανεξάρτητα μη εκτελεστικά μέλη διαφέρουν από τα μη εκτελεστικά μέλη, καθώς διαθέτουν επιπλέον πλήρη ανεξαρτησία από την εταιρεία με αποτέλεσμα να διαμορφώνουν ανεξάρτητη και αντικειμενική άποψη⁶²². Μεταξύ των καθηκόντων τους είναι η υποχρέωση υποβολής αναφορών και εκθέσεων στην τακτική και στην έκτακτη ΓΣ⁶²³. Τα εν λόγω πρόσωπα εξασφαλίζουν εχέγγυα ανεξαρτησίας⁶²⁴ στο

⁶²¹ Βλ. άρθ. 8 §2 Ν. 4706/2020.

⁶²² Βλ. Λιβαδά Χ. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 108.

⁶²³ Τα ανεξάρτητα μη εκτελεστικά μέλη κοινοποιούν στη ΓΣ ξεχωριστές εκθέσεις και αναφορές από εκείνες που γνωστοποιεί το ΔΣ (βλ. άρθ. 9 §5 Ν. 4706/2020).

⁶²⁴ Τα μέλη του ΔΣ εξαρτώνται από την εταιρεία, σε περίπτωση όπου εισπράττουν αμοιβές ή παροχές από την εταιρεία ή από συνδεδεμένη εταιρεία. Επίσης εάν διαθέτουν δικαιώματα προαίρεσης για αγορά μετοχών ή εντάσσονται σε σύστημα αμοιβής, που αναπροσαρμόζεται με βάση την απόδοση. Επιπλέον σχέση εξάρτησης υπάρχει σε περίπτωση, όπου τα μέλη του ΔΣ συνδέονταν επιχειρηματικά έως τρία οικονομικά έτη πριν το διορισμό τους είτε με την εταιρεία είτε με συνδεδεμένο με την εταιρεία πρόσωπο είτε με μέτοχο που κατέχει πλέον του 10% των μετοχών της εταιρείας ή της συνδεδεμένης εταιρείας. Ακόμα υφίσταται σχέση εξάρτησης σε περίπτωση όπου τα μέλη του ΔΣ είτε έχουν διατελέσει μέλη του ΔΣ της εταιρείας ή συνδεδεμένης εταιρείας για περίοδο μεγαλύτερη των εννέα ετών είτε έχουν εργασθεί στην εταιρεία ή σε συνδεδεμένη εταιρεία τα τελευταία τρία οικονομικά έτη είτε έχουν συγγένεια μέχρι δευτέρου βαθμού με μέλη του ΔΣ ή με διευθυντικά στελέχη ή με μετόχους που κατέχουν ποσοστό μεγαλύτερο του 10% του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρείας ή συνδεδεμένης εταιρείας. Επιπρόσθετα διαφαίνεται σχέση εξάρτησης, σε περίπτωση όπου τα μέλη του ΔΣ έχουν διοριστεί απευθείας από μετόχους της εταιρείας και όταν εκπροσωπούν μετόχους, που κατέχουν ποσοστό μεγαλύτερο του 5% του μετοχικού κεφαλαίου. Τέλος θεωρείται ότι υπάρχει σχέση εξάρτησης, εάν τα μέλη του ΔΣ ή οι συγγενείς τους έως δευτέρου βαθμού έχουν διεξάγει υποχρεωτικό έλεγχο στην εταιρεία ή σε συνδεδεμένη εταιρεία τα τελευταία τρία οικονομικά έτη και εάν είναι εκτελεστικά μέλη σε άλλη εταιρεία, στην οποία μη εκτελεστικό μέλος του ΔΣ είναι εκτελεστικό μέλος της εταιρείας (βλ. άρθ. 9 §2 Ν. 4706/2020).

βαθμό όπου δεν εξαρτώνται είτε οικονομικά είτε επιχειρηματικά είτε οικογενειακά από την εταιρεία και εφόσον κατέχουν ποσοστό μικρότερο του 0,5 % των εκδιδόμενων τίτλων της εταιρείας⁶²⁵. Το ΔΣ αξιολογεί τουλάχιστον ανά έτος, εάν τηρούνται οι προϋποθέσεις για την ανεξαρτησία των μελών και συντάσσει έγγραφη διαπίστωση, την οποία επισυνάπτει στην ετήσια οικονομική έκθεση. Οποτεδήποτε το ΔΣ εξακριβώσει, ότι δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις ανεξαρτησίας, προχωρά στην αντικατάσταση του μέλους. Βάσει νομοθεσίας ο αριθμός των ανεξάρτητων μη εκτελεστικών μελών του ΔΣ δεν μπορεί να μικρότερος από το ένα τρίτο των μελών του ΔΣ και επουδενί δεν μπορεί να υπολείπεται των 2 μελών. Εάν ο αριθμός των μη ανεξάρτητων μελών μειωθεί σε τέτοιο βαθμό, ώστε τα εναπομείναντα μέλη να είναι λιγότερα από όσα επιβάλλουν οι διατάξεις αναγκαστικού δικαίου⁶²⁶, τότε το ΔΣ αναλαμβάνει να διορίσει μέχρι την επόμενη συνεδρίαση της ΓΣ ως ανεξάρτητο μη εκτελεστικό μέλος είτε ένα αναπληρωματικό μέλος είτε ένα νέο μέλος είτε ένα εκ των μη εκτελεστικών μελών.

Ο ρόλος των ανεξάρτητων μη εκτελεστικών μελών έχει βαρύνουσα σημασία. Έτσι για τη λήψη σημαντικών αποφάσεων, όπως για την κατάρτιση των οικονομικών καταστάσεων, απαιτείται η παρουσία στη συνεδρίαση του ΔΣ τουλάχιστον δύο ανεξάρτητων μη εκτελεστικών μελών. Επιπλέον τα ανεξάρτητα μη εκτελεστικά μέλη επιβάλλεται να συμμετέχουν ενεργά στις συνεδριάσεις του ΔΣ. Εάν κάποιο μέλος δεν παραστεί σε περισσότερες από δύο συνεδριάσεις, χωρίς η απουσία του να είναι αιτιολογημένη, τότε θεωρείται αυτοδικαίως παραιτηθέν και αντικαθίσταται από το ΔΣ.

Για τη βέλτιστη λειτουργία της εταιρείας, την ενίσχυση της διαφάνειας και την αντιμετώπιση ζητημάτων σύγκρουσης συμφερόντων, καθιερώνεται νομοθετικά η οργάνωση ειδικών επιτροπών από μέλη του ΔΣ⁶²⁷. Έτσι κάθε εταιρεία υποχρεούται

⁶²⁵ Βέβαια η ύπαρξη σχέσεων εξάρτησης κρίνεται ανά περίπτωση (βλ. Απόσπασμα Αιτ. Έκθεσης Ν. 4706/2020).

⁶²⁶ Η εταιρεία έχει την ευχέρεια να διορίσει μεγαλύτερο αριθμό ανεξάρτητων μελών, από όσα επιβάλλουν οι νομοθετικές διατάξεις, δηλαδή περισσότερα από το 1/3 των μελών, με απόφαση του αρμοδίου οργάνου της. Όμως σε περίπτωση όπου ο αριθμός των μελών μειωθεί, χωρίς να υπολείπεται του νόμιμου ποσοστού, τότε η εταιρεία οφείλει να αναρτήσει στο διαδικτυακό της ιστότοπο ανακοίνωση με την οποία θα πληροφορεί το κοινό. Η ανακοίνωση επιβάλλεται να παραμείνει αναρτημένη μέχρι την επόμενη ΓΣ (βλ. άρθ. 9 §4 Ν. 4706/2020).

⁶²⁷ Βλ. Λιβαδά Χ. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 111.

να συγκροτεί επιτροπή αποδοχών, επιτροπή υποψηφιοτήτων και επιτροπή ελέγχου⁶²⁸. Οι επιτροπές αποτελούνται από τουλάχιστον τρία μη εκτελεστικά μέλη, εκ των οποίων τα δύο είναι απαρέγκλιτα ανεξάρτητα μη εκτελεστικά, ομοίως και ο Πρόεδρος. Οι επιτροπές οργανώνονται βάσει κανονισμού λειτουργίας⁶²⁹, στον οποίο ορίζονται οι αρμοδιότητες τους και ο τρόπος με τον οποίο συνέρχονται σε σώμα και λαμβάνουν αποφάσεις.

Η Επιτροπή Αποδοχών γνωμοδοτεί το ΔΣ για την πολιτική αποδοχών, που εγκρίνεται από τη ΓΣ, καθώς και για το τελικό σχέδιο της ετήσιας έκθεσης αποδοχών, που υποβάλλεται στην ΓΣ. Ακόμα εκφράζει τις εκτιμήσεις του στο ΔΣ σχετικά με τις αποδοχές των εργαζομένων, που περιλαμβάνονται στην πολιτική αποδοχών.

Η Επιτροπή Υποψηφιοτήτων αναλαμβάνει, να εντοπίζει πρόσωπα, τα οποία διαθέτουν τις απαιτούμενες γνώσεις, ικανότητες και προϋπηρεσία σε παρόμοιες θέσεις και θα μπορούσαν βάσει προσόντων να αποτελέσουν μέλη του ΔΣ⁶³⁰. Η διαδικασία, που ακολουθείται για την ανάδειξη των υποψηφίων, καθορίζεται στον κανονισμό λειτουργίας της εταιρείας και η επάρκεια των προσώπων κρίνεται με βάση την πολιτική καταλληλότητας, που ακολουθεί⁶³¹.

Έτσι κάθε εταιρεία συντάσσει πολιτική καταλληλότητας των μελών του ΔΣ, η οποία εγκρίνεται από το ΔΣ. Στην πολιτική καταλληλότητας εμπεριέχονται οι κανόνες, σύμφωνα με τους οποίους διενεργείται αφενός η επιλογή των μελών του ΔΣ και αφετέρου η αντικατάστασή τους. Επίσης συμπεριλαμβάνονται τα κριτήρια, σύμφωνα με τα οποία εκτιμάται η επάρκεια των μελών του ΔΣ για την ορθή άσκηση των αρμοδιοτήτων τους. Τέλος ιδιαίτερη μνεία γίνεται αναφορικά με τη μέριμνα της εταιρείας για την εφαρμογή κριτηρίων πολυμορφίας κατά την επιλογή των μελών του ΔΣ. Για την εκλογή ενός μέλους του ΔΣ⁶³², καθώς και για την παραμονή στη θέση του

⁶²⁸ Βέβαια βάσει κανόνων αναγκαστικού δικαίου παρέχεται η ευχέρεια, οι αρμοδιότητες της επιτροπής αποδοχών και της επιτροπής υποψηφιοτήτων, να εκτελούνται από μια ενιαία επιτροπή (βλ. άρθ. 10 §2 Ν. 4706/2020).

⁶²⁹ Ο κανονισμός λειτουργίας των επιτροπών αναρτάται στην ιστοσελίδα της εταιρείας (βλ. άρθ. 10 §4 Ν. 4706/2020).

⁶³⁰ Βλ. Λιβαδά Χ. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 112.

⁶³¹ Βλ. Απόσπασμα Αιτ. Έκθεσης Ν. 4706/2020.

⁶³² Το ΔΣ δημοσιεύει στον ιστότοπο της εταιρείας τουλάχιστον 20 ημέρες πριν από τη διεξαγωγή της ΓΣ αιτιολογημένη πρόταση του για τα υποψήφια μέλη, αναλυτικά βιογραφικά σημειώματα των υποψηφίων μελών και το πόρισμα, ότι τα υποψήφια μέλη διαθέτουν τα απαιτούμενα προσόντα για την κατάληψη των θέσεων, που ορίζονται στην πολιτική καταλληλότητας της εταιρείας (βλ. άρθ. 18 §1 Ν. 4706/2020).

απαιτείται αυτό να μην έχει καταδικαστεί εντός ενός έτους⁶³³ με τελεσίδικη δικαστική απόφαση⁶³⁴ για ζημιογόνες συναλλαγές εταιρείας με συνδεδεμένα μέρη⁶³⁵. Εάν για κάποιο μέλος του ΔΣ σταματήσουν να συντρέχουν οι προϋποθέσεις, που ορίζονται στην πολιτική καταλληλότητας, τότε η εταιρεία υποχρεούται να παύσει το μέλος από τα καθήκοντα του και να το αντικαταστήσει εντός τριών μηνών. Η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς επιφορτίζεται με τη χάραξη των κατευθυντήριων γραμμών, τις οποίες ακολουθούν οι εταιρείες κατά τη σύνταξη της πολιτικής καταλληλότητας. Εν συνεχεία η πολιτική καταλληλότητας⁶³⁶ υποβάλλεται για έγκριση στη ΓΣ. Μετά την έγκριση της, η πολιτική καταλληλότητας δημοσιεύεται στην ιστοσελίδα της εταιρείας.

Το ΔΣ υποχρεούται να καταρτίσει κανονισμό λειτουργίας⁶³⁷ για την εταιρεία, καθώς και για τις θυγατρικές της και να μεριμνά για την επικαιροποίηση του. Στον κανονισμό λειτουργίας αναφέρονται οι κανόνες για την οργάνωση και τη λειτουργία της εταιρείας, των επιτροπών και του συστήματος εσωτερικού ελέγχου. Ακόμα περιλαμβάνονται οι διαδικασίες, που ακολουθούνται για την πρόσληψη των διοικητών της εταιρείας και την εναρμόνιση τους με τη νομοθεσία, λαμβάνοντας υπόψη τις περιπτώσεις σύγκρουσης συμφερόντων, σχετικά με τις συναλλαγές τόσο των διοικητών όσο και των στενών τους προσώπων. Επίσης ο κανονισμός λειτουργίας υποδεικνύει τις πολιτικές για τις συναλλαγές με συνδεδεμένα μέρη και την αντιμετώπιση των συγκρούσεων συμφερόντων, καθώς και τις διαδικασίες που ακολουθούνται για την πληροφόρηση του ΔΣ σε περίπτωση ύπαρξης σχέσεων εξάρτησης. Επιπλέον καθορίζει τις διαδικασίες για τη διαχείριση των προνομιακών πληροφοριών από την εταιρεία, προκειμένου να εξασφαλίζεται η ισότιμη ενημέρωση του κοινού, χωρίς διακρίσεις. Τέλος ο κανονισμός λειτουργίας συμπεριλαμβάνει την

⁶³³ Με καταστατική πρόβλεψη μπορεί να ορίζεται χρονικό διάστημα πλέον του ενός έτους (βλ. άρθ. 3 §4 Ν. 4706/2020).

⁶³⁴ Προς επίρρωση της καταλληλότητας τους τα υπονήφια μέλη του ΔΣ οφείλουν να υποβάλλουν στην εταιρεία υπεύθυνη δήλωση, με την οποία αναφέρουν, ότι δε συντρέχει στο πρόσωπο τους το ανωτέρω κώλυμα. Αντίστοιχα σε περίπτωση έκδοσης τελεσίδικης δικαστικής απόφασης τα μέλη του ΔΣ υποχρεούνται να το ανακοινώσουν πάραυτα στην εταιρεία (βλ. άρθ. 3 §4 Ν. 4706/2020).

⁶³⁵ Το ανωτέρω κώλυμα ισχύει και για τρίτα πρόσωπα, τα οποία αναλαμβάνουν διαχειριστικές και εκπροσωπευτικές αρμοδιότητες (βλ. άρθ. 3 §5 Ν. 4706/2020).

⁶³⁶ Μαζί με την πολιτική καταλληλότητας υποβάλλονται στη ΓΣ τυχόν τροποποιήσεις της (βλ. άρθ. 3 §3 Ν. 4706/2020).

⁶³⁷ Οι ελεγκτές της εταιρείας πιστοποιούν στην έκθεση ελέγχου που συντάσσουν, ότι η εταιρεία διαθέτει ενημερωμένο κανονισμό λειτουργίας (βλ. άρθ. 21 Ν. 4706/2020). Παράλληλα περίληψη του επικαιροποιημένου κανονισμού λειτουργίας αναρτάται στην ιστοσελίδα της εταιρείας (βλ. άρθ. 14 §2 Ν. 4706/2020).

πολιτική εκπαίδευσης των μελών του ΔΣ, των διευθυντών και των ανώτατων στελεχών της εταιρείας, καθώς και την πολιτική βιώσιμης ανάπτυξης της εταιρείας.

Η εταιρεία διαθέτει μονάδα εσωτερικού ελέγχου⁶³⁸, η οποία αποτελεί ανεξάρτητη μονάδα και είναι επιφορτισμένη με την εφαρμογή του εσωτερικού κανονισμού λειτουργίας⁶³⁹ της εταιρείας. Της μονάδας εσωτερικού ελέγχου προΐσταται ο επικεφαλής⁶⁴⁰, που διορίζεται από το ΔΣ μετά από πρόταση της επιτροπής ελέγχου. Έργο της μονάδας εσωτερικού ελέγχου είναι η επιτήρηση και η αξιολόγηση της εφαρμογής του κανονισμού λειτουργίας και του συστήματος εσωτερικού ελέγχου, των μηχανισμών εταιρικής διακυβέρνησης και διασφάλισης ποιότητας καθώς και των ενημερωτικών δελτίων, αλλά και των επιχειρηματικών σχεδίων της εταιρείας. Επιπλέον αναλαμβάνει να καταρτίζει εκθέσεις⁶⁴¹ για τις μονάδες που ελέγχει με παρατηρήσεις σχετικά με ενδεχόμενους κινδύνους, που εκτιμά ότι ανακύπτουν και συστήνει βελτιώσεις. Τέλος υποχρεούται να υποβάλλει αναφορές στην επιτροπή ελέγχου σε τριμηνιαία βάση αναφορικά με έργο της, τις οποίες ακολούθως η επιτροπή ελέγχου γνωστοποιεί στο ΔΣ μαζί με τις δικές της επισημάνσεις.

Στην εταιρεία λειτουργεί μονάδα εξυπηρέτησης μετόχων⁶⁴², η οποία ασχολείται με την ενημέρωση των μετόχων αναφορικά με την άσκηση των δικαιωμάτων τους και τη συμμετοχή τους στα τεκταινόμενα της εταιρείας. Επιπλέον

⁶³⁸ Βλ. Λιβαδά Χ. σε Σωτηρόπουλο Γ., (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας, σελ. 116.

⁶³⁹ Ο εσωτερικός κανονισμός λειτουργίας εγκρίνεται από το ΔΣ μετά από πρόταση της επιτροπής ελέγχου (βλ. άρθ. 16 §1 Ν. 4706/2020).

⁶⁴⁰ Ο επικεφαλής οφείλει να διαθέτει τις απαιτούμενες γνώσεις και εμπειρία για την ορθή ενάσκηση των καθηκόντων του. Έχει προσωπική και λειτουργική ανεξαρτησία. Έτσι απαγορεύεται να είναι μέλος του ΔΣ ή των επιτροπών διαρκούς χαρακτήρα. Μεταξύ των αρμοδιοτήτων του είναι η κατάρτιση και η υποβολή στην επιτροπή ελέγχου του ετήσιου προγράμματος ελέγχων, καθώς και η συμμετοχή του στις συνεδριάσεις της ΓΣ. Επιπλέον υποχρεούται να ενημερώνει την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς και να της παράσχει οποιοδήποτε στοιχείο αιτηθεί. Ο επικεφαλής έχει πρόσβαση σε όλες τις οργανωτικές μονάδες της εταιρείας και λαμβάνει κάθε είδους πληροφόρηση. Εάν ο επικεφαλής της μονάδας εσωτερικού ελέγχου αντικατασταθεί, τότε η εταιρεία οφείλει να ενημερώσει την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς εντός 20 ημερών γνωστοποιώντας της τα πρακτικά της συνεδρίασης του ΔΣ (βλ. άρθ. 15 και 16 Ν. 4706/2020).

⁶⁴¹ Οι εκθέσεις μαζί με τα αποτελέσματα απόκρισης των μονάδων στις εισηγήσεις της μονάδας εσωτερικού ελέγχου γνωστοποιούνται στην επιτροπή ελέγχου σε τριμηνιαία βάση (βλ. άρθ. 16 §1 Ν. 4706/2020).

⁶⁴² Η μονάδα εξυπηρέτησης μετόχων αναλαμβάνει τη διανομή των μερισμάτων στους δικαιούχους και ασχολείται με όλα τα ζητήματα, που άπτονται στις μετοχές, όπως η παροχή δωρεάν μετοχών, η ανταλλαγή μετοχών, ο χρόνος άσκησης των δικαιωμάτων προτίμησης, η απόκτηση και η ακύρωση ιδίων μετοχών κ.α. Παράλληλα είναι σε διαρκή επικοινωνία με τους μετόχους, τους πληροφορεί αναφορικά με τη διεξαγωγή των τακτικών και των έκτακτων ΓΣ και εποπτεύει την άσκηση των μετοχικών δικαιωμάτων από τα πρόσωπα, που διαθέτουν δικαίωμα ψήφου στις ΓΣ. Τέλος επιφορτίζεται με την ταυτοποίηση των μετόχων ανταλλάσσοντας πληροφορίες με τους πιστοποιημένους διαμεσολαβητές και τα ΚΑΤ (βλ. άρθ. 19 §2 Ν. 4706/2020).

οργανώνεται μονάδα εταιρικών ανακοινώσεων⁶⁴³, της οποίας έργο αποτελεί η παροχή πληροφοριών στα πρόσωπα που κατέχουν τίτλους εκδιδόμενους από την εταιρεία για τις εταιρικές υποθέσεις.

Το ΔΣ κρίνει τουλάχιστον ανά τρία οικονομικά έτη την εφαρμογή των κανόνων της εταιρικής διακυβέρνησης και την αποτελεσματικότητά τους στην προαγωγή του εταιρικού σκοπού. Αντίστοιχα η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς επιθεωρεί την εφαρμογή του συστήματος εταιρικής διακυβέρνησης από τις εταιρείες και σε περίπτωση όπου εξακριβώσει, ότι παραβιάζονται οι νομοθετικοί κανόνες, έχει τη εξουσία να επιβάλλει ποινές⁶⁴⁴ αφενός στις εταιρείες και αφετέρου στα μέλη του ΔΣ ή σε τρίτα πρόσωπα.

Ένας από τους στόχους θέσπισης των κανόνων εταιρικής διακυβέρνησης θεωρείται η επίτευξη της ενεργούς συμμετοχής των μετόχων στις εταιρικές υποθέσεις. Προσκόμματα στη συμμετοχή των μετόχων⁶⁴⁵ αποτελούσαν αφενός το γεγονός, ότι οι μέτοχοι προχωρούσαν σε επενδύσεις στις εταιρείες, επειδή κατά βάση επιθυμούσαν την απόκτηση υψηλών βραχυπρόθεσμων αποδόσεων και αφετέρου, ότι οι μετοχές διακινούνταν μέσω πολύπλοκων αλυσίδων διαμεσολαβητών, με αποτέλεσμα να καθίσταται δυσχερής η εξακρίβωση των στοιχείων των κατόχων μετοχικών τίτλων από τις εταιρείες. Η νομοθεσία⁶⁴⁶ προσπάθησε να αντιμετωπίσει τα ανωτέρω ζητήματα εισάγοντας ένα πλέγμα διατάξεων αναφορικά με την προώθηση της πιο ενεργής συμμετοχής των μετόχων.

Έτσι οι εταιρείες επιβάλλεται να ταυτοποιούν τους μετόχους, προκειμένου να ασκήσουν τα δικαιώματα, που απορρέουν από τη μετοχική τους ιδιότητα, ιδιαίτερα της συμμετοχής και της ψήφου στις ΓΣ. Επομένως οι διαμεσολαβητές⁶⁴⁷ ή τα ΚΑΤ οφείλουν να παρέχουν στην εταιρεία όλα τα απαραίτητα στοιχεία για την εξακρίβωση

⁶⁴³ Οι δύο μονάδες δύναται να λειτουργούν ως μια ενιαία (βλ. άρθ. 20 Ν. 4706/2020).

⁶⁴⁴ Οι ποινές για τις εταιρείες περιλαμβάνουν είτε επιπλήξεις είτε χρηματικά πρόστιμα έως τρία εκατομμύρια ευρώ ή μέχρι το 5% του συνολικού ετήσιου κύκλου εργασιών. Αντίστοιχα για τα μέλη του ΔΣ ή για τρίτα πρόσωπα οι ποινές επιμερίζονται σε επιπλήξεις και σε χρηματικό πρόστιμο έως και τρία εκατομμύρια ευρώ ανάλογα με την βαρύτητα των παραβάσεων (βλ. άρθ. 24 Ν. 4706/2020).

⁶⁴⁵ Βλ. Αιτ. Σκέψεις υπ' αρ. 2 και 4 Οδηγίας 2017/828.

⁶⁴⁶ Οι διατάξεις που άπτονται στην ενεργή συμμετοχή των μετόχων κατοχυρώνονται στο Ν. 4706/2020, με τον οποίο ενσωματώθηκε η Οδηγία 2017/828 της ΕΕ στην ελληνική έννομη τάξη.

⁶⁴⁷ Οι διαμεσολαβητές μπορούν να έχουν την πραγματική ή την καταστατική τους έδρα είτε εντός της Ελλάδας είτε σε άλλο κράτος μέλος της ΕΕ είτε σε τρίτη χώρα (βλ. άρθ. 31 Ν. 4706/2020).

των μετόχων⁶⁴⁸. Αντίστοιχα η εταιρεία υποχρεούται να ενημερώνει⁶⁴⁹ έγκαιρα είτε τους διαμεσολαβητές⁶⁵⁰ είτε απευθείας τους μετόχους, σχετικά με την άσκηση των μετοχικών τους δικαιωμάτων. Η εταιρεία, οι διαμεσολαβητές και τα ΚΑΤ νομιμοποιούνται, να συλλέγουν και να επεξεργάζονται τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα των μετόχων⁶⁵¹.

Οι διαμεσολαβητές αναλαμβάνουν την επαλήθευση των στοιχείων των μετόχων και τη μεταφορά όλων των απαιτούμενων πληροφοριών μεταξύ μετόχων και εταιρείας. Ακόμα παρέχουν υποστήριξη στους μετόχους, για να ασκήσουν τα δικαιώματα τους αυτοπροσώπως. Ωστόσο οι μέτοχοι έχουν τη δυνατότητα έπειτα από ρητή εξουσιοδότηση, να υποδείξουν τρίτο πρόσωπο ή τους διαμεσολαβητές, προκειμένου να κάνουν χρήση των δικαιωμάτων που απορρέουν από τις μετοχές. Εν προκειμένω οι διαμεσολαβητές ασκούν οι ίδιοι το δικαίωμα συμμετοχής και ψηφοφορίας στις ΓΣ ενεργώντας ως αντιπρόσωποι των μετόχων, μεριμνώντας για την προάσπιση των συμφερόντων των μετόχων και λειτουργώντας υπό τις υποδείξεις τους. Αυτό θεωρείται εξαιρετικά σημαντικό, καθώς στις αλυσίδες διαμεσολαβητών, εντοπίζονται προβλήματα αφενός κατά τη γνωστοποίηση των πληροφοριών από την εταιρεία στους μετόχους και αφετέρου κατά τη μεταβίβαση των ψήφων των μετόχων στην εταιρεία⁶⁵². Έτσι σε περίπτωση όπου οι ΓΣ διεξάγονται με ηλεκτρονική ψηφοφορία, παρέχεται η δυνατότητα εξακρίβωσης από τους μετόχους, εάν οι ψήφοι τους ελήφθησαν υπόψη, μέσω ηλεκτρονικής επιβεβαίωσης από την εταιρεία⁶⁵³. Τέλος οι διαμεσολαβητές υποχρεούνται να τηρούν διαφανείς διαδικασίες και να

⁶⁴⁸ Τα στοιχεία που συλλέγονται για τον προσδιορισμό των μετόχων περιλαμβάνουν κατ' ελάχιστον το ονοματεπώνυμο, τη διεύθυνση και τη διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου. Σε περίπτωση νομικών προσώπων που εδρεύουν στην Ελλάδα, τότε απαιτείται επιπλέον ο αριθμός καταχώρησης στο ΓΕΜΗ, ενώ για τα νομικά πρόσωπα που εδρεύουν σε κράτη μέλη της ΕΕ γνωστοποιείται ο ευρωπαϊκός μοναδικός ταυτοποιητής (EUID) και για τα νομικά πρόσωπα τρίτων χωρών παρέχεται ο αναγνωριστικός κωδικός νομικής οντότητας (LEI). Ακόμα για την ταυτοποίηση των μετόχων χρειάζεται η γνωστοποίηση του συνολικού αριθμού των μετοχών, που διαθέτουν στην κατοχή τους και επιπρόσθετα οι κατηγορίες των μετοχών ή η ημερομηνία απόκτησης τους, μόνο εφόσον ζητηθούν από την εταιρεία (βλ. άρθ. 26 Ν. 4706/2020).

⁶⁴⁹ Η ενημέρωση μπορεί να πραγματοποιηθεί μέσω ανακοίνωσης, η οποία αναρτάται στην ιστοσελίδα της εταιρείας (βλ. άρθ. 28 Ν. 4706/2020).

⁶⁵⁰ Εάν η εταιρεία γνωστοποιήσει τα απαιτούμενα στοιχεία στους διαμεσολαβητές, τότε εκείνοι με τη σειρά τους αναλαμβάνουν να πληροφορήσουν τους μετόχους (βλ. άρθ. 28 §1 Ν. 4706/2020).

⁶⁵¹ Ωστόσο εάν οι μέτοχοι αποχωρήσουν από την εταιρεία, τότε τα δεδομένα τους δεν μπορούν να διατηρηθούν για περισσότερο από ένα έτος από όταν έλαβαν γνώση για την αποχώρησή τους (βλ. άρθ. 27 §4 Ν. 4706/2020).

⁶⁵² Βλ. Αιτιολογική Σκέψη υπ' αρ. 8 Οδηγίας 2017/828.

⁶⁵³ Επιπλέον μετά από αίτημα που υποβάλλεται στην εταιρεία εντός τριών μηνών από τους μετόχους ή τους αντιπροσώπους τους, η εταιρεία υποχρεούται να χορηγήσει βεβαίωση σχετικά με την εγκυρότητα των ψήφων και τη συμπερίληψη τους στη λήψη αποφάσεων (βλ. άρθ. 29 §2 Ν. 4706/2020).

αποφεύγουν τις διακρίσεις αναφορικά με τις χρεώσεις για τις υπηρεσίες, που παρέχουν στους κατόχους μετοχικών τίτλων. Έτσι επιβάλλεται, να έχουν αναρτημένο στον ιστότοπο τους κατάλογο με τις χρεώσεις τους ανά παροχή. Διαφορές μεταξύ χρεώσεων καταρχήν απαγορεύονται, όμως επιτρέπονται κατ' εξαίρεση, εάν είναι πλήρως αιτιολογημένες.

Ειδικές διατάξεις θεσπίζονται για τους θεσμικούς επενδυτές⁶⁵⁴ και τους διαχειριστές περιουσιακών στοιχείων⁶⁵⁵, οι οποίοι μολονότι διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην εταιρεία, εξαιτίας της αξιοσημείωτης θέσης τους στη μετοχική σύνθεση, εντούτοις δεν έχουν ενεργή συμμετοχή στις εταιρικές υποθέσεις.

Για τη διευθέτηση του ζητήματος προκρίθηκε ως λύση η ανάπτυξη πολιτικής για την ενεργό συμμετοχή από τους θεσμικούς επενδυτές και τους διαχειριστές περιουσιακών στοιχείων⁶⁵⁶. Αναλυτικότερα τα ανωτέρω πρόσωπα οφείλουν να συντάξουν και να δημοσιοποιήσουν πολιτική για την ενεργό συμμετοχή των μετόχων, στην οποία επεξηγούν τις μεθόδους που ακολουθούν για την υιοθέτηση της ενεργούς συμμετοχής στην επενδυτική τους στρατηγική⁶⁵⁷. Ωστόσο εάν δεν καταρτίσουν πολιτική, υποχρεούνται να διασαφηνίσουν τους λόγους που τους οδήγησαν σε αυτή την απόφαση. Κάθε έτος κοινοποιούν τα στοιχεία για την εφαρμογή της πολιτικής που ακολουθούν, ιδιαίτερα σχετικά με τη στάση τους στις ψηφοφορίες⁶⁵⁸. Η πολιτική για την ενεργό συμμετοχή των μετόχων, καθώς και οι ετήσιες εκθέσεις με την

⁶⁵⁴ Με τον όρο θεσμικοί επενδυτές νοούνται οι ασφαλιστικοί οργανισμοί καθώς και τα ιδρύματα επαγγελματικών συνταξιοδοτικών παροχών (ΙΕΣΠ) (βλ. άρθ. 26 Ν. 4706/2020).

⁶⁵⁵ Ως διαχειριστές περιουσιακών στοιχείων λογίζονται οι επιχειρήσεις επενδύσεων, που προσφέρουν υπηρεσίες για τη διαχείριση των χαρτοφυλακίων των επενδυτών, ο Διαχειριστής Οργανισμών Εναλλακτικών Επενδύσεων (ΔΟΕΕ), η Ανώνυμη Εταιρεία Διαχείρισης Οργανισμών Εναλλακτικών Επενδύσεων (ΑΕΔΟΕΕ), οι εταιρείες διαχείρισης του Ν. 4099/2012 (όπως ορίζονται στο άρθ. 3 περ. β') και οι εγκεκριμένες επιχειρήσεις επενδύσεων (βλ. άρθ. 26 Ν. 4706/2020).

⁶⁵⁶ Βλ. Αιτιολογική Σκέψη υπ' αρ. 17 Οδηγίας 2017/828.

⁶⁵⁷ Στην πολιτική για την ενεργό συμμετοχή συμπεριλαμβάνονται τα μέτρα που λαμβάνουν για τον έλεγχο σημαντικών εταιρικών ζητημάτων, όπως η στρατηγική της εταιρείας, οι χρηματοοικονομικές και οι μη χρηματοοικονομικές αποδόσεις και οι κίνδυνοι, η συγκρότηση του κεφαλαίου, οι κοινωνικές και οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις από τη λειτουργία της εταιρείας, οι κανόνες για την εταιρική διακυβέρνηση, η άσκηση των μετοχικών δικαιωμάτων, η επικοινωνία μεταξύ των μετόχων και των επενδυτών και οι πολιτικές για τη διαχείριση περιπτώσεων σύγκρουσης συμφερόντων, οι οποίες μπορεί να ανακύψουν (βλ. άρθ. 32 §1 Ν. 4706/2020).

⁶⁵⁸ Μεταξύ άλλων συμπεριλαμβάνουν μια γενική αναφορά για τη θέση, που λαμβάνουν στις ψηφοφορίες και αιτιολογούν τις ψήφους τους σε σημαντικές ψηφοφορίες, διευκρινίζοντας τους λόγους, που τους οδήγησαν στη λήψη συγκεκριμένων θέσεων κατά την ψηφοφορία. Ωστόσο δεν υποχρεούνται να αναφέρουν κάθε ψήφο τους, εφόσον οι ψηφοφορίες δεν αφορούσαν σε σημαντικά ζητήματα ή εάν οι ψήφοι δεν ήταν καθοριστικές για τη λήψη αποφάσεων (βλ. Απόσπασμα Αιτ. Έκθεσης Ν. 4706/2020).

εφαρμογή των μέτρων δημοσιεύονται στις ιστοσελίδες των θεσμικών επενδυτών και των διαχειριστών περιουσιακών στοιχείων.

Επιπλέον οι θεσμικοί επενδυτές δεσμεύονται από τη νομοθεσία, να δημοσιοποιήσουν την επενδυτική στρατηγική⁶⁵⁹ που ακολουθούν. Εάν οι επενδύσεις των θεσμικών επενδυτών πραγματοποιούνται μέσω διαχειριστών περιουσιακών στοιχείων, τότε οι θεσμικοί επενδυτές κοινοποιούν μέρος της συμφωνίας που κατήρτισαν με τους διαχειριστές περιουσιακών στοιχείων⁶⁶⁰. Ακόμα γνωστοποιούν τη μέθοδο αξιολόγησης της απόδοσης των διαχειριστών περιουσιακών στοιχείων, της εποπτείας των εξόδων εναλλαγής χαρτοφυλακίου και τη χρονική διάρκεια της συμφωνίας. Από την πλευρά τους οι διαχειριστές περιουσιακών στοιχείων ανακοινώνουν στους θεσμικούς επενδυτές τον τρόπο εναρμόνισης της επενδυτικής στρατηγικής, που εφαρμόζουν με τη συμφωνία που έχουν καταρτίσει και κατά πόσο συντελούν στην απόδοση των περιουσιακών στοιχείων σε μεσομακροπρόθεσμο διάστημα⁶⁶¹.

Οι θεσμικοί επενδυτές και οι διαχειριστές περιουσιακών στοιχείων συχνά απευθύνονται σε πληρεξούσιους συμβούλους, ώστε να τους συνδράμουν στις αποφάσεις που λαμβάνουν, ιδιαίτερα κατά την ψήφιση θεμάτων στις ΓΣ. Έτσι οι πληρεξούσιοι σύμβουλοι διαδραματίζουν αξιοσημείωτο ρόλο, καθώς επηρεάζουν σημαντικά την εκλογική συμπεριφορά των επενδυτών⁶⁶². Για τη διαφύλαξη της διαφάνειας κατά την παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών και της αξιοπιστίας των πληρεξουσίων συμβούλων επιβάλλεται η τήρηση κώδικα δεοντολογίας από τους πληρεξούσιους συμβούλους⁶⁶³. Επιπλέον οι πληρεξούσιοι σύμβουλοι καταρτίζουν έκθεση αναφορικά με την εκτέλεση του κώδικα δεοντολογίας. Ο κώδικας

⁶⁵⁹ Η επενδυτική στρατηγική και η συμφωνία μεταξύ θεσμικών επενδυτών και διαχειριστών περιουσιακών στοιχείων αναρτώνται στις ιστοσελίδες των θεσμικών επενδυτών (βλ. άρθ. 33 §3 Ν. 4706/2020).

⁶⁶⁰ Το μέρος της συμφωνίας που δημοσιοποιείται αφορά στην παροχή κινήτρων στους διαχειριστές περιουσιακών στοιχείων για την εναρμόνιση της επενδυτικής στρατηγικής με το προφίλ και τη διάρκεια των υποχρεώσεων των θεσμικών επενδυτών για τη λήψη επενδυτικών αποφάσεων και την ενεργή τους συμμετοχή (βλ. άρθ. 33 §2 Ν. 4706/2020).

⁶⁶¹ Εάν τα στοιχεία έχουν ήδη ανακοινωθεί και το κοινό έχει γνώση αυτών, τότε οι διαχειριστές περιουσιακών στοιχείων δε χρειάζεται να ενημερώσουν τους θεσμικούς επενδυτές (βλ. άρθ. 34 §2 Ν. 4706/2020).

⁶⁶² Βλ. Αιτιολογική Σκέψη υπ' αρ. 25 Οδηγίας 2017/828.

⁶⁶³ Η μη τήρηση του κώδικα δεοντολογίας είναι επιτρεπτή, εφόσον υπάρχει αιτιολόγηση από τους πληρεξούσιους συμβούλους. Σε περίπτωση όπου παρεκκλίνουν από τους κανόνες του κώδικα δεοντολογίας, υποχρεούνται να διευκρινίσουν τους λόγους παρέκκλισης και να αναφέρουν τα αντίμετρα που εφαρμόζουν ως αντιστάθμισμα (βλ. άρθ. 35 §1 Ν. 4706/2020).

δεοντολογίας και οι εκθέσεις δημοσιεύονται στις ιστοσελίδες των πληρεξουσίων συμβούλων και επικαιροποιούνται κάθε έτος. Επίσης στην ιστοσελίδα αναρτώνται τα στοιχεία σχετικά με τη δράση τους, τα οποία παραμένουν διαθέσιμα τουλάχιστον για τρία έτη προς ενημέρωση του κοινού.

Η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς ελέγχει την τήρηση των διατάξεων της νομοθεσίας αναφορικά με την ενίσχυση της συμμετοχής των μετόχων στις εταιρικές υποθέσεις και έχει την εξουσία να επιβάλλει κυρώσεις, σε περίπτωση όπου διαπιστώσει παρατυπίες⁶⁶⁴. Τέλος η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς τελεί σε διαρκή επικοινωνία και συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή προκειμένου, να υλοποιηθεί η ομοιόμορφη εφαρμογή των κανόνων εντός της ΕΕ.

Εξαιρετικά κρίσιμη θεωρείται η εξασφάλιση διαφάνειας κατά την εισαγωγή κινητών αξιών στην αγορά μέσω δημόσιας προσφοράς. Με τον όρο δημόσια προσφορά⁶⁶⁵ νοείται η ανακοίνωση που εκδίδει η εταιρεία και στοχεύει στην ενημέρωση του κοινού αναφορικά με τους όρους της προσφοράς και τις προσφερόμενες κινητές αξίες⁶⁶⁶. Για τη δημόσια προσφορά κινητών αξιών εντός της ΕΕ είναι απαραίτητη η δημοσίευση ενημερωτικού δελτίου⁶⁶⁷, δηλαδή ενός νομικού εγγράφου, στο οποίο αναφέρονται η κύρια δραστηριότητα της εταιρείας, τα οικονομικά της στοιχεία και η μετοχική της σύνθεση⁶⁶⁸. Έτσι το κοινό λαμβάνει επενδυτικές αποφάσεις, με βάση τις παρεχόμενες πληροφορίες. Με την κοινοποίηση των στοιχείων ενισχύεται η διαφάνεια και εξαλείφονται τυχόν διακρίσεις ως προς την ενημέρωση, αφού κατοχυρώνεται η ισότητα στη ροή των πληροφοριών. Παράλληλα με τη θέσπιση ενιαίας ευρωπαϊκής νομοθεσίας επιτυγχάνεται η ενιαία αντιμετώπιση

⁶⁶⁴ Οι κυρώσεις κυμαίνονται από επίπληξη μέχρι πρόστιμο έως πέντε εκατομμύρια ευρώ (βλ. άρθ. 36 §2 Ν. 4706/2020).

⁶⁶⁵ Για τον ορισμό της δημόσιας προσφοράς βλ. άρθ. 2 περ. δ Κανονισμού 2017/1129.

⁶⁶⁶ Ως κινητές αξίες νοούνται οι μετοχές, τα ομόλογα καθώς και τα παράγωγα μέσα.

⁶⁶⁷ Το ενημερωτικό δελτίο στη βασική του μορφή περιλαμβάνει τουλάχιστον ένα υπόδειγμα που τιτλοφορείται ως μορφή τελικών όρων και περιέχει τις επιλογές για τα στοιχεία που ορίζονται στους τελικούς όρους της προσφοράς, καθώς και την ιστοσελίδα στην οποία αναρτώνται οι τελικοί όροι της προσφοράς (βλ. άρθ. 8 Καν. 2017/1129).

⁶⁶⁸ Αναλυτικότερα αναφέρονται τα περιουσιακά στοιχεία των εταιρειών, οι υποχρεώσεις, τα κέρδη, οι απώλειες, η χρηματοοικονομική θέση και οι προοπτικές τόσο για τον εκδότη όσο και για τους εγγυητές. Ακόμα παρατίθενται τα δικαιώματα που συνδέονται με τις κινητές αξίες και οι λόγοι έκδοσης των κινητών αξιών, καθώς και ο αντίκτυπος στον εκδότη. Τέλος συναρτάται ένα περιληπτικό σημείωμα που περιέχει προειδοποιήσεις για τυχόν απώλεια των επενδυτικών κεφαλαίων, πληροφορίες για τις κινητές αξίες και τα δικαιώματα που απορρέουν από αυτές για τον εκδότη και για τις εγγυήσεις (βλ. Σύνοψη Κανονισμού 2017/1129 σχετικά με το ενημερωτικό δελτίο κατά την έκδοση και τη δημόσια προσφορά κινητών αξιών).

του ζητήματος και εφαρμόζεται ένας μηχανισμός διασυνοριακού διαβατηρίου⁶⁶⁹ με παρόμοιους κανόνες, που συμβάλλουν στην προστασία των επενδυτών και των καταναλωτών και συντείνουν στη δημιουργία ομοιόμορφης και αδιάσπαστης εσωτερικής αγοράς, η οποία λειτουργεί στη βέλτιστη της μορφή.

Η δημοσίευση του ενημερωτικού δελτίου είναι αναγκαία για τη δημόσια προσφορά κινητών αξιών με ετήσια ανταλλακτική αξία τουλάχιστον πέντε εκατομμυρίων ευρώ. Για δημόσια προσφορά κινητών αξιών με ετήσια ανταλλακτική αξία που κυμαίνεται μεταξύ πεντακοσίων χιλιάδων έως πέντε εκατομμυρίων ευρώ δημοσιεύεται πληροφοριακό δελτίο⁶⁷⁰ σε αντιστάθμισμα του ενημερωτικού δελτίου. Η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς αναλαμβάνει να προσδιορίσει το περιεχόμενο του πληροφοριακού δελτίου με απόφαση της και εν συνεχεία προχωρά στην έγκριση του. Δημόσια προσφορά χωρίς την κοινοποίηση του πληροφοριακού δελτίου μπορεί να πραγματοποιηθεί μόνο εφόσον συντρέχουν συγκεκριμένες προϋποθέσεις⁶⁷¹.

Η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς αποτελεί την αρμόδια αρχή για τον έλεγχο εφαρμογής της νομοθεσίας⁶⁷². Έτσι διαθέτει διευρυμένες εποπτικές αρμοδιότητες⁶⁷³ και έχει την ευχέρεια να επιβάλλει κυρώσεις και μέτρα διοικητικής υφής⁶⁷⁴ σε φυσικά ή σε νομικά πρόσωπα, που παραβαίνουν τις νομοθετικές διατάξεις.

⁶⁶⁹ Βλ. Αιτ. Σκέψεις υπ' αρ. 3 και 4 Καν. 2017/1129.

⁶⁷⁰ Βλ. άρθ. 58 §2 και 59 Ν. 4706/2020.

⁶⁷¹ Αναλυτικότερα η δημόσια προσφορά είναι δυνατή, εάν η προσφορά διεξάγεται μέσω ηλεκτρονικής πλατφόρμας που διαχειρίζεται η ΑΕΠΕΥ, η ετήσια συνολική αξία των κινητών αξιών δεν υπερβαίνει το ένα εκατομμύριο ευρώ και η συμμετοχή ιδιωτών πελατών είναι μικρότερη από δέκα χιλιάδες ευρώ και λιγότερο από το δέκα τοις εκατό του μέσου όρου των δηλωθέντων εισοδημάτων ανά εκδότη, όπως προκύπτουν από τις φορολογικές δηλώσεις εισοδημάτων των τελευταίων τριών ετών, καθώς και των πενήντα χιλιάδων ευρώ κάθε έτος ανά ΑΕΠΕΥ ή ΑΕΔΟΕΕ ή πιστωτικό ίδρυμα (βλ. άρθ. 59 §3 Ν. 4706/2020).

⁶⁷² Βλ. άρθ. 64 Ν. 4706/2020.

⁶⁷³ Βλ. άρθ. 65 Ν. 4706/2020.

⁶⁷⁴ Βλ. άρθ. 66 και 68 Ν. 4706/2020.

Επίλογος

Στην παρούσα εργασία εξετάστηκε η ίδρυση και η λειτουργία των Ανωνύμων Εταιρειών μετά τη θέση σε ισχύ του νόμου 4548/2018, καθώς και τις τροποποιήσεις του μέχρι και το νόμο 4706/2020. Πιο συγκεκριμένα πραγματοποιήθηκε εκτενής αναφορά στους κανόνες για την ίδρυση της εταιρείας, στο εκ του νόμου απαιτούμενο μετοχικό κεφάλαιο, που οφείλει να διαθέτει κάθε Ανώνυμη Εταιρεία, καθώς και στους εκδιδόμενους από την εταιρεία τίτλους. Επίσης αναλύθηκαν οι κύριοι πυλώνες της εταιρείας, ήτοι η Γενική Συνέλευση, το Διοικητικό Συμβούλιο και οι Ελεγκτές. Τέλος ιδιαίτερη σημασία δόθηκε στους μετόχους και στα εταιρικά δικαιώματα, που διαθέτουν, αλλά και στους κανόνες για την εταιρική διακυβέρνηση.

Ο νόμος 4548/2018 τροποποίησε τον προγενέστερο νόμο 2190/1920, ο οποίος εφαρμόζοταν για σχεδόν 100 συναπτά έτη, αποτελώντας ένα από τα μακροβιότερα νομοθετικά κείμενα της Ελλάδας. Ωστόσο κρίθηκε απαραίτητη η αντικατάστασή του, καθώς παρά τις τροποποιήσεις που υπέστη στην τελευταία αναθεώρηση με το νόμο 3604/2007, αδυνατούσε πλέον να συνεισφέρει στην έννομη τάξη, εξαιτίας των νομοτεχνικών προβλημάτων και των παρωχημένων ρυθμίσεων που περιείχε. Πιο συγκεκριμένα ο παλαιότερος νόμος δε διέθετε συστηματική συνοχή, καθώς πλήθος διατάξεων βρίσκονταν τοποθετημένες σε εσφαλμένη θέση με αποτέλεσμα να μην υπάρχει εσωτερική αλληλουχία και δομική συνάφεια στο κείμενο. Επίσης επικρατούσε γλωσσική σύγχυση εντός του κειμένου, διότι ένα μέρος του εξακολουθούσε να αναγράφεται στην καθαρεύουσα και παράλληλα εντοπιζόνταν προβλήματα στη χρησιμοποιούμενη ορολογία. Ακόμα στο νόμο συγκεντρώνονταν απαρχαιωμένες ρυθμίσεις, οι οποίες προκαλούσαν προσκόμματα στην εύρυθμη λειτουργία των εταιρειών και οδηγούσαν στη διόγκωση της γραφειοκρατίας.

Με την εισαγωγή του νέου νόμου στην έννομη τάξη επετεύχθη η διόρθωση των σφαλμάτων, που εντοπίστηκαν κατά την πολυετή χρήση του προηγούμενου νόμου και η θέση σε ισχύ ενός σύγχρονου νομοθετήματος κατά τα πρότυπα άλλων δυτικών χωρών με παράλληλη ενσωμάτωση των διατάξεων του ευρωπαϊκού δικαίου, που αφορούν στις ανώνυμες εταιρείες. Η καθιέρωση της νεότερης νομοθεσίας αναφορικά με το δίκαιο των Ανωνύμων Εταιρειών στοχεύει στην επαρκέστερη

αντιμετώπιση των καίριων ζητημάτων, που άπτονται των Ανωνύμων Εταιρειών, στη συγκέντρωση όλων των διατάξεων, που αφορούν στις Ανώνυμες Εταιρείες και βρίσκονται διάσπαρτες σε άλλα νομοθετήματα, σε έναν ενιαίο νόμο και στην αποσύνδεση από το δίκαιο των Ανωνύμων Εταιρειών διατάξεων, που αφορούν συλλήβδην σε όλους τους εταιρικούς τύπους.

Οι ουσιώδεις διαφορές του προγενέστερου με τον ισχύοντα νόμο εντοπίζονται στον περιορισμό της κρατικής εποπτείας και στη μεταβίβαση των αρμοδιοτήτων ελέγχου κατά την ίδρυση της εταιρείας και την τροποποίηση του καταστατικού στο ΓΕΜΗ, στην κατάργηση των ανωνύμων μετοχών και στην πρόταξη της αποϋλοποίησης τους, στην εισαγωγή των συνδεδεμένων τίτλων και των τίτλων κτήσης μετοχών, στη δυνατότητα σύστασης Ανώνυμης Εταιρείας αορίστου διάρκειας και στην προσφυγή στη διαιτησία για την επίλυση των διαφορών. Ακόμα σχετικά με τη Γενική Συνέλευση περιορίζεται ο αριθμός των επαναληπτικών συνελεύσεων σε μια, καθιερώνεται η διεξαγωγή της συνεδρίασης από απόσταση με τη χρήση ηλεκτρονικών μέσων και η λήψη αποφάσεων χωρίς συνεδρίαση. Επίσης αναφορικά με το Διοικητικό Συμβούλιο παρέχεται η δυνατότητα ύπαρξης μονομελούς διοικητικού οργάνου ή εκτελεστικής επιτροπής, προβλέπεται η τμηματική ανανέωση των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου, καθιερώνονται ρυθμίσεις για τον πρόεδρο του Διοικητικού Συμβουλίου και τις ευθύνες των μελών, ενώ το Διοικητικό Συμβούλιο αποκτά την αρμοδιότητα για την έγκριση των συναλλαγών της εταιρείας με συνδεδεμένα μέρη. Τέλος σε σχέση με τα δικαιώματα των μετόχων προστίθενται ορισμένα ατομικά δικαιώματα, μειώνεται το απαιτούμενο ποσοστό μετοχικού κεφαλαίου για την άσκηση δικαιωμάτων μειοψηφίας σε συγκεκριμένες περιπτώσεις και παρέχεται η δυνατότητα άσκησης των δικαιωμάτων μειοψηφίας από ενώσεις μετόχων.

Το νέο δίκαιο περί Ανωνύμων Εταιρειών, όπως διαμορφώθηκε με το νόμο 4548/2018 και με τα νεότερα νομοθετήματα, αποτελεί ένα σύγχρονο και συστηματοποιημένο νομοθετικό πλαίσιο στα πρότυπα των υπόλοιπων ευρωπαϊκών χωρών, το οποίο φαίνεται να ανταποκρίνεται πλήρως στις απαιτήσεις της κοινωνίας και της εγχώριας οικονομίας, αλλά και στις αξιώσεις της ενοποιημένης ευρωπαϊκής αγοράς. Περιλαμβάνει σύγχρονα εργαλεία για την οργάνωση, την εύρυθμη

λειτουργία, τη διαφάνεια και την ευελιξία των Ανωνύμων Εταιρειών, καθώς και την αντιμετώπιση των ζητημάτων που προκύπτουν με νέους μηχανισμούς έχοντας ως γνώμονα την προαγωγή του εταιρικού σκοπού και την προάσπιση των εταιρικών συμφερόντων. Με την εισαγωγή των κανόνων για την εταιρική διακυβέρνηση επιχειρείται η αναβάθμιση κατά κύριο λόγο των εταιρειών, που διαθέτουν τίτλους προς διαπραγμάτευση σε ρυθμιζόμενη αγορά, αλλά και των υπολοίπων εταιρειών με τη χρήση ενιαίων εργαλείων και πρακτικών για την επίλυση τυχόν συγκρούσεων συμφερόντων μεταξύ μετόχων και διοικούντων και την επίτευξη πιο ενεργής συμμετοχής των μετόχων στις εταιρικές υποθέσεις.

Πλέον ο θεσμός των Ανωνύμων Εταιρειών επανασυστήνεται στην ελληνική αγορά εστιάζοντας παράλληλα και στην ευρωπαϊκή πραγματικότητα, όπως διαμορφώνεται με την ευρωπαϊκή νομοθεσία. Απώτερος στόχος καθίσταται η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών Ανωνύμων Εταιρειών και η προσέλκυση κεφαλαίων και επενδυτικών σχημάτων, τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο.

Πηγές- Βιβλιογραφία

- Αθανασόπουλος Τ., (2019), Το δίκαιο των εμπορικών εταιριών μετά τους ν. 4072/2012, 4541/2018 και 4548/2018: Η νέα Ανώνυμη Εταιρεία : κατ' άρθρο ερμηνεία, Αθήνα.
- Βερβεσός Ν., (2019), Ζητήματα για την ευθύνη των μελών του ΔΣ μιας ΑΕ κατά το ν. 4548/2018, Νομικό Βήμα, σελ. 200.
- Γεωργιάδης Α., (2012), Γενικές Αρχές Αστικού Δικαίου, 4η Έκδοση, Αθήνα: Εκδόσεις Π.Ν. Σάκκουλας Α.Ε.Ε.Ε.
- Καλλιμόπουλος Γ., (2019), Η πρόσφατη αναμόρφωση του δικαίου των ΑΕ, Νομικό Βήμα, σελ. 196.
- Καραχάλιου Ι., (2019), Η δικαιοδοσία και αρμοδιότητα των Δικαστηρίων σχετικά με τις αγωγές και αιτήσεις, σύμφωνα με το νέο δίκαιο των ΑΕ (ν. 4548/2018), Νομικό Βήμα, σελ. 275.
- Κατσάς Θ., (2019), Μηχανισμοί διαχείρισης της συγκρούσεως συμφερόντων στο δίκαιο της ανώνυμης εταιρίας, Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιριών, σελ. 1075.
- Κατσάς Θ., (2019), Τα δικαιώματα της μετοχικής μειοψηφίας κατά το ν. 4548/2018, Νομικό Βήμα, σελ.217.
- Λιναρίτης Ι., (2019), Οι μεταβολές του κεφαλαίου και το δυνητικό κεφάλαιο της ΑΕ μετά το ν. 4548/2018, Νομικό Βήμα, σελ. 221.
- Μάρκου Ι., (2019), Τα δικαιώματα της μειοψηφίας για πληροφόρηση και έλεγχο: Γενικές Αρχές, Ερμηνεία των άρθρων 141- 144 Ν 4548/2018, Αθήνα: Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη.
- Παπαδημόπουλος Ι., (2019), Η “ηλεκτρονική” Γενική Συνέλευση στο Νέο Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρίας, Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιριών, σελ. 793.

- Περάκης Ε., (2019), Το “νέο” Γενικό Εμπορικό Μητρώο (Ν 4635/2019): Μερικές παρατηρήσεις, Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιριών, σελ. 1545.
- Περάκης Ε., (2019), Το νέο δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρίας: Ο νέος Ν 4548/2018 με εισαγωγικές παρατηρήσεις, 6η Έκδοση, Αθήνα: Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη.
- Ρόκας Ν., (2019), Εμπορικές Εταιρίες, 9η Έκδοση, Αθήνα- Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα.
- Ρόκας Ν., (2019), Ο νέος νόμος για τις ανώνυμες εταιρίες. Μια πρώτη κριτική αποτίμηση, Νομικό Βήμα, σελ. 258.
- Σιγαλού Σ., (2020), Υποχρεωτικοί έλεγχοι χρηματοοικονομικών καταστάσεων και πεδίο εφαρμογής της διάταξης της παρ. 2 του άρθρου 37 Ν 4449/2017 για τον περιορισμό της ευθύνης του ορκωτού ελεγκτή λογιστή, Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιριών, σελ. 507.
- Σύνδεσμος Ελλήνων Εμπορικολόγων (επιμ.), (2019), Οι αναμορφώσεις του Εταιρικού Δικαίου 2018- 2019: 28ο Πανελλήνιο Συνέδριο Εμπορικού Δικαίου, Αθήνα: Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη.
- Σωτηρόπουλος Γ. (επιμ.), (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας: Ερμηνεία κατ’ άρθρο του Ν. 4548/2018, Τόμος Ι, Αθήνα: Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη.
- Σωτηρόπουλος Γ. (επιμ.), (2020), Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας: Ερμηνεία κατ’ άρθρο του Ν. 4548/2018, Τόμος ΙΙ, Αθήνα: Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη.
- Τουντόπουλος Β., (2019), Περιορισμοί του μετοχικού δικαιώματος ψήφου στο νέο δίκαιο της ανώνυμης εταιρείας, Νομικό Βήμα, σελ. 244.
- Χουλιαρά Ε., (2019), Οι μετατρέψιμες ομολογίες ως εργαλείο χρηματοδότησης, Αθήνα: Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη.